

جبهه جنوب در شهریور ۵۹

«اسناد و مدارک»

سرهنک زرهی ستاد سید یعقوب حسینی

به ضمیمه خاطرات اطلاعاتی
سرتیپ ۲ ستاد سید تراب ذاکری

حسینی، یعقوب،

جبهه جنوب در شهریور ۱۳۵۹ «اسناد و مدارک» به ضمیمه خاطرات
اطلاعاتی از سرتیپ ۲ ستاد سید تراب ذاکری / سید یعقوب حسینی. - تهران:
انتشارات سازمان عقیدتی سیاسی ارتش جمهوری اسلامی ایران (نشر اجا) با
همکاری هیئت معارف جنگ شهید سپهبد علی صیادشیرازی، ۱۳۸۶.

۲۶۰ص. نقشه. نمودار. - (نشر اجا، ۱۳۰)

۰۱ جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷. خاطرات. ۰۲ جنگ ایران و عراق،
۱۳۵۹-۱۳۶۷. علل. الف. ذاکری، ابوتراب، ب. سازمان عقیدتی سیاسی ارتش
جمهوری اسلامی ایران. انتشارات. ج. هیئت معارف جنگ شهید سپهبد علی
صیادشیرازی. د. عنوان.

۹۵۵/۰۸۴۳

DSR ۱۶۲۶

نویسنده	■	سید یعقوب حسینی، سید ابوتراب ذاکری
ویراستار	●	علی اعوانی
طرح جلد	●	حمید خزاعی
حروفچین و صفحه آرا	●	یاسر میرعرب رضی
آماده سازی و نظارت چاپ	●	علی اعوانی
لیتوگرافی و چاپ	●	طراوت / لیلا
نوبت و سال چاپ	●	اول / ۱۳۸۶
قیمت	●	۳۰۰۰ تومان
شمارگان	●	۲۰۰۰ نسخه
شابک	●	X-۴۴-۶۶۳۰-۹۶۴-۹۷۸
ناشر:	✻	نشر اجا با همکاری هیئت معارف شهید سپهبد علی صیادشیرازی

نشانی: تهران - صندوق پستی ۱۷۱۴ - ۱۱۳۶۵ معاونت فرهنگی و روابط عمومی سازمان عقیدتی سیاسی ارتش

(مدیریت انتشارات). تلفن و دورنگار: ۸۸۴۱۱۰۴۷

مرکز عرضه محصولات فرهنگی ساعس اجا: تلفن: ۸۱۹۵۴۴۱۹

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

از همه نگارندگان حوادث و همه کسانی که توان
انجام وظیفه در این مهم را دارند، درخواست می‌کنم از ثبت
و ضبط جزئیات این دوران غفلت نکنند و این گنجینه تمام
نشدنی را برای آیندگان به ودیعه بگذارند.

امام خمینی(ره)

می‌خواهم بگویم که این جنگ، یک گنج است آیا
خواهیم توانست از این گنج استفاده کنیم؟ آن هشت سال
جنگ بایستی تاریخ ما را تغذیه کند.
مقام معظم رهبری حضرت آیت الله خامنه‌ای

همکاران هیئت معارف جنگ شهید سپهبد علی صیاد شیرازی

برای کتاب «جبهه جنوب در شهریور ۱۳۵۹»

بنیانگذار هیئت:

شهید سپهبد علی صیاد شیرازی

سرپرست هیئت:

سرتیپ ستاد ناصر آراسته

شورای سیاست‌گذاری:

سرتیپ ستاد ناصر آراسته

سرتیپ ستاد سیدحسام هاشمی

سرتیپ ستاد اسدالله حیدری

سرتیپ ستاد رضا خرم طوسی

بررسی کنندگان:

سرتیپ ۲ ستاد نجاتعلی صادقی گویا

سرتیپ ۲ ستاد محمد کامیاب

سرتیپ ۲ حمید شکیبیا

مولف:

سرهنک زرهی ستاد سید یعقوب حسینی

فهرست مطالب

۱۶	معارف جنگ
۱۷	پیشگفتار
۱۸	چکیده
	نیروی زمینی و آغاز جنگ (خاطرات سرتیپ ۲ سید تراب ذاکری)
۲۱	معرفی راوی خاطرات
۲۲	فرمانده گروه اطلاعات
۲۳	امکانات اطلاعاتی ابتدای جنگ
۲۴	جمع‌آوری اطلاعات از مناطق مرزی
۲۵	وضعیت مخاطره‌آمیز
۲۶	سوء استفاده دشمن از حسن نیت مردم
۲۷	اوضاع در ارتش
۲۹	خوشبینی به کشورهای همسایه
۳۰	وضعیت مناسب برای تجاوز رژیم بعثی عراق
۳۲	جدی نگرفتن تحرکات مرزی دشمن
۳۳	ارسال اطلاعات به سلسله مراتب
۳۵	خوشبین بودن نسبت به گزارش‌های ارسالی
۳۶	کودتای نوژه و تزلزل روحی
۳۷	اعزام نیرو به مناطق مرزی
۳۸	اعزام نیرو در نیمه اول سال ۵۹
۳۹	اقدامات اولیه پس از احساس خطر
۴۰	بازدید از نوار مرزی
۴۳	حضور لشکر ۹۲ در خط مقدم

۴۵	حمله دشمن به عین خوش
۴۶	واگذاری مین به یکان در خط
۴۸	توقف دشمن در پشت کرخه
۴۹	تجاوز دشمن در کلیه محورها
۴۹	وضعیت منطقه جنوب پس از تجاوز دشمن
۵۳	تقدیر از مردم دزفول
۵۵	معرفی نویسنده
۵۷	مقدمه
	مقدمات جنگ تحمیلی عراق بر علیه ایران
۶۳	۱. کلیات
۶۷	۲. علل اساسی جنگ
۶۸	علل سیاسی
۷۰	علل اقتصادی
۷۰	علل اجتماعی
۷۱	علل نظامی
۷۲	۳. مقایسه اجمالی قدرت رزمی ایران و عراق
۷۲	قدرت رزمی ارتش عراق
۷۲	قدرت رزمی ارتش ایران
۷۳	شرایط آمادگی رزمی نیروها
۷۵	۴. حوادث و اتفاقات قبل از جنگ تحمیلی
۷۷-۹۳	فروردین تا شهریور
	پیامها و دستورها
۱۰۷-۲۱۷	پیامها و دستورها
۲۱۸	نمایه
۲۲۹	نقشه

فهرست اسناد

- ۱۰۷ پاسخ به آتش دشمن در منطقه کوشک و طلایه - ۱۳۵۹/۶/۶
- ۱۰۷ گزارش ژاجا بنا به مشاهده‌های اهالی جراحیه
- ۱۰۸ مسدود کردن باندها با استفاده از خودروهای مستعمل - ۱۳۵۹/۶/۸
- ۱۰۸ تعویض نیروهای مستقر در خسرو آباد - ۱۳۵۹/۶/۸
- ۱۰۹ فعالیت‌های هوایی عراق در مناطق بی.سی و آ.سی AC - ۱۳۵۹/۶/۸
- ۱۰۹ اعلام وضعیت مرزی خرمشهر - ۱۳۵۹/۶/۱۱
- ۱۱۰ دشمن قصد دارد به خرمشهر حمله کند - ۱۳۵۹/۶/۱۱
- ۱۱۰ استقرار یک یکان در موسیان - ۱۳۵۹/۶/۱۱
- ۱۱۱ پیشروی دشمن به سوی پاسگاه زاندارمری خرمشهر - ۱۳۵۹/۶/۱۱
- ۱۱۱ درخواست ابلاغ اوامر درباره تعویض گد ۱۲۲ - ۱۳۵۹/۶/۱۲
- ۱۱۲ درخواست تعویض گردان ۳۸۷ توپخانه شهرضا - ۱۳۵۹/۶/۱۲
- ۱۱۲ تعویض دو یکان - ۱۳۵۹/۶/۱۲
- ۱۱۳ تعرض عراق به مرز خوزستان - ۱۳۵۹/۶/۱۳
- ۱۱۳ رسیدن گروهان سوم مهندسی - ۱۳۵۹/۶/۱۴
- ۱۱۴ حمله احتمالی عراق به چیلات - ۱۳۵۹/۶/۱۴
- ۱۱۴ حمله نیروهای دشمن به چیلات - ۱۳۵۹/۶/۱۵
- ۱۱۵ اعزام یک دسته زرهی به چیلات - ۱۳۵۹/۶/۱۵
- ۱۱۵ اعزام یک دسته تانک به پاسگاه چیلات - ۱۳۵۹/۶/۱۶

- ۱۱۶ تقاضای یک دستگاه بیسیم وی.آر.سی.سی با مسئول - ۱۳۵۹/۶/۱۶
- ۱۱۷ حرکت گروه رزمی عقاب - ۱۳۵۹/۶/۱۷
- ۱۱۷ درخواست ابلاغ نتیجه دربارهٔ حدّ لشکر - ۱۳۵۹/۶/۱۷
- ۱۱۸ بازگشت سه تانک اعزامی به موسیان - ۱۳۵۹/۶/۱۷
- ۱۱۸ آتش توپخانهٔ دشمن روی پاسگاه چیلات - ۱۳۵۹/۶/۱۷
- ۱۱۹ درخواست پشتیبانی و حفاظت از پایگاه چیلات - ۱۳۵۹/۶/۱۷
- ۱۱۹ گزارش مرزبان دهلران - ۱۳۵۹/۶/۱۷
- ۱۲۰ گزارش مقامات لشکری و کشوری به رئیس جمهور وقت - ۱۳۵۹/۶/۱۷
- ۱۲۰ حملات هوایی احتمالی به دهلران - ۱۳۵۹/۶/۱۸
- ۱۲۱ درگیری نیروهای پاسگاه چیلات با دشمن - ۱۳۵۹/۶/۱۸
- ۱۲۱ پشتیبانی و حفاظت از پاسگاه چیلات - ۱۳۵۹/۶/۱۸
- ۱۲۲ منطقه آرام است - ۱۳۵۹/۶/۱۹
- ۱۲۲ تقاضای اعزام تیپ ۳ زرهی و ژاندارمری به پاسگاه طلایه قدیم - ۵۹/۶/۱۹
- ۱۲۳ اعزام یک آتشبار عملیاتی - ۱۳۵۹/۶/۱۹
- ۱۲۳ اعزام یک دستگاه تانک و دو رسد توپ - ۱۳۵۹/۶/۱۹
- ۱۲۴ حملهٔ عراق به چاه شمارهٔ ۶۰ - ۱۳۵۹/۶/۱۹
- ۱۲۴ تقویت مجدد نیروهای دشمن و احتمال حمله آنها به پایگاه چیلات - ۱۳۵۹/۶/۱۹
- ۱۲۵ گزارش ژاجا از آخرین وضعیت پاسگاه چیلات - ۱۳۵۹/۶/۱۹
- ۱۲۶ گزارش ژاجا از پاسگاه سمیده - ۱۳۵۹/۶/۱۹
- ۱۲۶ پیشنهاد تعویض گروه هر ۴۵ روز یک بار - ۱۳۵۹/۶/۱۹
- ۱۲۷ احتمال انهدام پایگاه دریایی خرمشهر - ۱۳۵۹/۶/۱۹
- ۱۲۷ احتمال حملهٔ عراق به خوزستان و حملهٔ ضد انقلاب به تأسیسات کردستان - ۱۳۵۹/۶/۱۹
- ۱۲۸ حفاظت از منطقهٔ چیلات - ۱۳۵۹/۶/۲۰
- ۱۲۸ درخواست کمک به پاسگاه سمیده - ۱۳۵۹/۶/۲۰
- ۱۲۹ دستور آگهی - ۱۳۵۹/۶/۲۰
- ۱۲۹ احتمال حملهٔ هماهنگ عراقی‌ها - ۱۳۵۹/۶/۲۰
- ۱۳۰ اعزام اقلام مورد نیاز پاسگاه چیلات - ۱۳۵۹/۶/۲۰

- ۱۳۰ درگیری پاسگاه‌های خین و حدود مؤمنی با عراقی‌ها - ۱۳۵۹/۶/۲۱
- ۱۳۱ تقاضای یک گروه رزمی گردانی - ۱۳۵۹/۶/۲۱
- ۱۳۱ درخواست آماد لشکر ۹۲ زرهی از نزاجا - ۱۳۵۹/۶/۲۱
- ۱۳۲ بازدید فرمانده تیپ ۲ دزفول از چیلات - ۱۳۵۹/۶/۲۱
- ۱۳۳ آگهی به مرکز فرماندهی نزاجا، آگهی به آمادگاه دزفول - ۱۳۵۹/۶/۲۱
- ۱۳۳ اشغال دژ شماره ۱۶ - ۱۳۵۹/۶/۲۱
- ۱۳۴ نیاز لشکر به توپخانه با بُرد بالا - ۱۳۵۹/۶/۲۱
- ۱۳۴ تک احتمالی عراق در منطقه خوزستان - ۱۳۵۹/۶/۲۲
- ۱۳۵ احتمال حمله اصلی عراق به خوزستان به گزارش سماجا ۳ - ۱۳۵۹/۶/۲۲
- ۱۳۵ تعویض گروهان‌های گردان ۱۵۱ - ۱۳۵۹/۶/۲۲
- ۱۳۶ درخواست کمک از یکان‌های تکاور - ۱۳۵۹/۶/۲۳
- ۱۳۶ پوشش حراستی از میدان‌های نفتی منطقه دهلران
- ۱۳۷ جواب نزاجا به ف ل ۹۲ زرهی - ۱۳۵۹/۶/۲۳
- ۱۳۷ دستور العمل اعزام گروه رزمی ۱۳۸ به دزفول - ۱۳۵۹/۶/۲۳
- ۱۳۹ درباره پدافند زمین به هوای سایت ایلام - ۱۳۵۹/۶/۲۳
- ۱۳۹ احتمال حمله هوایی دشمن به شهرهای خرمشهر و اهواز - ۱۳۵۹/۶/۲۳
- ۱۴۰ سلاح‌های مورد نیاز هنگ ژاندارمری - ۱۳۵۹/۶/۲۳
- ۱۴۰ گزارش اعزام شدگان به پادگان خین - ۱۳۵۹/۶/۲۴
- ۱۴۰ استقرار آتشبار توپخانه ۱۵۵ م.م - ۱۳۵۹/۶/۲۴
- ۱۴۱ چگونگی تغییرات و تدارک یکان‌های گردان دژ - ۱۳۵۹/۶/۲۴
- ۱۴۱ احتمال حمله اصلی عراق به خوزستان به گزارش نزاجا - ۱۳۵۹/۶/۲۴
- ۱۴۲ حمله احتمالی دشمن به خوزستان - ۱۳۵۹/۶/۲۴
- ۱۴۲ درگیری نیروهای عراقی و مأموران پاسگاه خین - ۵۹/۶/۲۵
- ۱۴۳ تعطیل شدن ریگ ۲ کار از چاه نفت شماره ۵۷ و ۵۸ - ۶۱۳۵۹/۲۵
- ۱۴۳ زیر آتش بودن پاسگاه‌های فکه، طاووسیه، رشیدیه و صفریه - ۱۳۵۹/۶/۲۵
- ۱۴۴ خبر انهدام پاسگاه‌های رشیدیه و طاووسیه - ۱۳۵۹/۶/۲۵
- ۱۴۴ گزارش زاجا از وضعیت پاسگاه‌های صفریه، دویج، رشیدیه و طاووسیه - ۱۳۵۹/۶/۲۵

- ۱۴۵ درخواست نیرو و پشتیبانی هوایی - ۱۳۵۹/۶/۲۵
- ۱۴۵ درخواست نیرو پشتیبانی از پایگاه صفریه، طاووسیه، دوبرج و رشیدیه - ۱۳۵۹/۶/۲۵
- ۱۴۶ وضعیت پاسگاه رشیدیه و صفریه - ۱۳۵۹/۶/۲۵
- ۱۴۶ چگونگی پشتیبانی از نیروهای مستقر در خط مرزی - ۱۳۵۹/۶/۲۵
- ۱۴۷ هجوم دشمن و مقاومت یکانهای ژاندارمری - ۱۳۵۹/۶/۲۵
- ۱۴۷ استقرار یک گردان و یک گروه رزمی در پایگاه رشیدیه، صفریه و طاووسیه - ۵۹/۶/۲۶
- ۱۴۸ درخواست چند فروند ۲۱۴ - ۱۳۵۹/۶/۲۶
- ۱۴۸ واگذاری بالگرد - ۱۳۵۹/۶/۲۶
- ۱۴۹ پدافند در برابر حمله ناگهانی دشمن - ۱۳۵۹/۶/۲۶
- ۱۴۹ متلاشی شدن یکان مکانیزه دشمن - ۱۳۵۹/۶/۲۶
- ۱۵۰ وضعیت پاسگاه صفریه و طاووسیه - ۱۳۵۹/۶/۲۶
- ۱۵۰ روحیه قوی رزمندگان اسلام در نبرد با دشمن ۱۳۵۹/۶/۲۵
- ۱۵۱ حمله به پاسگاه خین و مؤمنی - ۱۳۵۹/۶/۲۶
- ۱۵۱ ابلاغ آمادگی به پایگاه چهارم شکاری دزفول - ۱۳۵۹/۶/۲۶
- ۱۵۱ آگهی ف مرکز زرهی برای اطلاع و اقدام بعدی - ۱۳۵۹/۶/۲۶
- ۱۵۲ نیازمندی‌های توپخانه پدافندی هوایی - ۱۳۵۹/۶/۲۶
- ۱۵۳ اعزام نیروی کمکی به مناطق عین مصور و سرکلدل - ۱۳۵۹/۶/۲۶
- ۱۵۴ تقاضای کمک فوری هنگ سوسنگرد - ۱۳۵۹/۶/۲۶
- ۱۵۴ به آتش کشیده شدن کارخانه سیمان عراق - ۱۳۵۹/۶/۲۶
- ۱۵۵ تقاضای هنگ سوسنگرد برای پشتیبانی هوایی - ۱۳۵۹/۶/۲۷
- ۱۵۵ وضعیت پایگاه طاووسیه و صفریه - ۱۳۵۹/۶/۲۷
- ۱۵۶ پاسگاه دوبرج در آستانه سقوط - ۱۳۵۹/۶/۲۷
- ۱۵۶ پشتیبانی نکردن پایگاه چهارم دزفول - ۱۳۵۹/۶/۲۷
- ۱۵۷ تقاضای پشتیبانی تیپ ۸۴ خرم آباد - ۱۳۵۹/۶/۲۷
- ۱۵۷ سخنرانی صدام درباره قرارداد الجزایر - ۱۳۵۹/۶/۲۷
- ۱۵۸ پرداخت فوق العاده عملیاتی - ۱۳۵۹/۶/۲۷
- ۱۵۸ پاسخ به آتش عراق روی پاسگاه سمیده - ۱۳۵۹/۶/۲۷

- ۱۵۹ گزارش لشکر ۹۲ از آتش شدید دشمن - ۱۳۵۹/۶/۲۷
- ۱۵۹ درگیری بین نیروهای خودی و دشمن - ۱۳۵۹/۶/۲۷
- ۱۶۰ درخواست فوری پشتیبانی هوایی - ۱۳۵۹/۶/۲۷
- ۱۶۰ تقویت زرهی گروهان حوضگان - ۱۳۵۹/۶/۲۷
- ۱۶۱ گزارش دو آتشبار اعزامی به خوزستان - ۱۳۵۹/۶/۲۷
- ۱۶۱ آگهی به لشکر ۸۱ تیپ ۸۴ پیاده - ۱۳۵۹/۶/۲۷
- ۱۶۲ درگیری تیپ ۲ و ۳ و گروه رزمی ۳۷ شیراز با نیروهای متجاوز - ۱۳۵۹/۶/۲۷
- ۱۶۲ آخرین وضعیت لشکر ۹۲ - ۱۳۵۹/۶/۲۷
- ۱۶۳ تقاضای اعزام یک یکان برای حفاظت از چاه‌های نفت - ۱۳۵۹/۶/۲۷
- ۱۶۳ گم شدن یک هواپیمای اف - ۵ - ۱۳۵۹/۶/۲۷
- ۱۶۴ علل درگیری اخیر مرزی - ۱۳۵۹/۶/۲۷
- ۱۶۵ احتمال حمله به پاسگاه طلایه قدیم و کوشک - ۱۳۵۹/۶/۲۷
- ۱۶۵ تقاضای اعزام نیروهای تقویتی به پاسگاه چیلات - ۱۳۵۹/۶/۲۷
- ۱۶۶ دستور حفاظت بیشتر از کابل مخابرات شهری - ۱۳۵۹/۶/۲۷
- ۱۶۶ عدم پشتیبانی کامل پایگاه چهارم هوایی - ۱۳۵۹/۶/۲۷
- ۱۶۷ آگهی تیپ ۲ زرهی - ۱۳۵۹/۶/۲۷
- ۱۶۷ گزارش شهادت یکی از رزمندگان - ۱۳۵۹/۶/۲۸
- ۱۶۸ رونوشت فرماندهی ستاد عملیاتی - ۱۳۵۹/۶/۲۸
- ۱۶۸ موفقیت نیروهای اعزامی پاسگاه به صفریه و رشیدیه - ۱۳۵۹/۶/۲۸
- ۱۶۹ اعلام هویت یکان ناشناس در شمال شوش - ۱۳۵۹/۶/۲۸
- ۱۶۹ پاسگاه دویرج و صفریه زیر آتش توپخانه دشمن - ۱۳۵۹/۶/۲۸
- ۱۷۰ گزارش لشکر ۹۲ به نزاجا درباره پشتیبانی هوایی - ۱۳۵۹/۶/۲۸
- ۱۷۱ نیاز داشتن به پدافند هوایی - ۱۳۵۹/۶/۲۸
- ۱۷۱ حفاظت چاه‌های نفت منطقه موسیان - ۱۳۵۹/۶/۲۸
- ۱۷۲ تقویت پاسگاه چیلات - ۱۳۵۹/۶/۲۸
- ۱۷۲ احتمال حمله دشمن به پایگاه چهارم شکاری دزفول - ۱۳۵۹/۶/۲۸
- ۱۷۳ احتمال حمله وسیع دشمن - ۱۳۵۹/۶/۲۸

- ۱۷۳ درگیری در پاسگاه دویرج - ۱۳۵۹/۶/۲۸
- ۱۷۴ گزارش بعد از پرواز در منطقه لشکر ۹۲ زرهی - ۱۳۵۹/۶/۲۸
- ۱۷۴ درگیری در مندلی و برتری نیروهای خودی - ۱۳۵۹/۶/۲۸
- ۱۷۴ عراق قصد تصرف دویرج و فکه را دارد - ۱۳۵۹/۶/۲۸
- ۱۷۵ گزارش ل ۹۲ توسط مد اطلاعات نزاجا به مد عملیات - ۱۳۵۹/۶/۲۹
- ۱۷۵ بازگشت به شماره رعایت حفاظت مکاتبات و پیام‌ها - ۵۹/۶/۲۹
- ۱۷۶ ناوچه‌های عراقی و ایرانی - ۱۳۵۹/۶/۲۹
- ۱۷۷ آتش نیروهای عراق بر پاسگاه صفریه و دویرج - ۱۳۵۹/۶/۲۹
- ۱۷۷ پاسگاه خین، زیر آتش دشمن - ۱۳۵۹/۶/۲۹
- ۱۷۸ حرکت یک گروهان تانک به سمت خین - ۱۳۵۹/۶/۲۹
- ۱۷۸ خبر انهدام یک ناوچه عراقی - ۱۳۵۹/۶/۲۹
- ۱۷۸ درخواست یک افسر زرهی - ۱۳۵۹/۶/۲۹
- ۱۷۹ درخواست آماد و مهمات - ۱۳۵۹/۶/۲۹
- ۱۷۹ متوقف کردن کشتی ایرانی در اروند - ۱۳۵۹/۶/۲۹
- ۱۸۰ تقاضای پشتیبانی پاسگاه چیلات - ۱۳۵۹/۶/۲۹
- ۱۸۰ تردد در رودخانه اروند - ۱۳۵۹/۶/۲۹
- ۱۸۱ پشتیبانی هوایی - ۱۳۵۹/۶/۲۹
- ۱۸۱ درگیری در مرزهای عراق و ایران - ۱۳۵۹/۶/۲۹
- ۱۸۳ آتش گرفتن تانک ذخیره نفت شماره ۱۲ - ۱۳۵۹/۶/۳۰
- ۱۸۳ احداث جاده عراقی‌ها تا منطقه ساهندی - ۱۳۵۹/۶/۳۰
- ۱۸۴ خطر سقوط پایگاه خسروی و ولدکشته در قصرشیرین - ۱۳۵۹/۶/۳۰
- ۱۸۵ به تصرف درآمدن پایگاه چقا حمام عراق - ۱۳۵۹/۶/۳۰
- ۱۸۵ درخواست توپخانه و آتش شدید به ساحل اروندرود - ۱۳۵۹/۶/۳۰
- ۱۸۶ احتمال حمله غافلگیرانه عراق - ۱۳۵۹/۶/۳۰
- ۱۸۶ ترمینال نظامی خرمشهر - ۱۳۵۹/۶/۳۰
- ۱۸۷ یکان‌های نظامی مستقر در فکه زیر آتش توپخانه عراق - ۱۳۵۹/۶/۳۰
- ۱۸۷ انتقال ستاد عملیاتی منطقه به ستاد فرعی - ۱۳۵۹/۶/۳۰

- ۱۸۷ لشکر ۹۲ مشغول اجرای آتش متقابل - ۱۳۵۹/۶/۳۰
- ۱۸۸ اجرای آتش متقابل زمین به هوا - ۱۳۵۹/۶/۳۰
- ۱۸۸ تیراندازی ارتش عراق به گارد ساحلی - ۱۳۵۹/۶/۳۰
- ۱۸۸ ارسال پیام‌ها به صورت رمز به دسک - ۱۳۵۹/۶/۳۰
- ۱۸۹ حمله توپخانه عراق به پایانه فرماندهی در خرمشهر ۱۳۵۹/۶/۳۰
- ۱۸۹ سقوط یک فروند هواپیما - ۱۳۵۹/۶/۳۰
- ۱۹۰ درگیری در گارد ساحلی خسروآباد - ۱۳۵۹/۶/۳۰
- ۱۹۰ آخرین وضعیت گد تانک مستقر در فکه - ۱۳۵۹/۶/۳۰
- ۱۹۱ قطع تماس پاسگاه فکه با سوسنگرد و بستان - ۱۳۵۹/۶/۳۰
- ۱۹۱ پرواز شناسی - ۱۳۵۹/۶/۳۰
- ۱۹۲ تیراندازی شدید به پایگاه و ترمینال خرمشهر - ۱۳۵۹/۶/۳۰
- ۱۹۲ پاسگاه‌های دهانه فاو زیر آتش دشمن - ۱۳۵۹/۶/۳۰
- ۱۹۳ امکان سقوط فاو با آتش شدید دشمن - ۱۳۵۹/۶/۳۰
- ۱۹۳ ناوچه‌های عراق در اطراف آبادان - ۱۳۵۹/۶/۳۰
- ۱۹۳ ارسال پیام‌ها به صورت رمز - ۱۳۵۹/۶/۳۰
- ۱۹۴ قطع ارتباط پایگاه سوم دریایی خرمشهر با یکان‌های شناور در دریا - ۱۳۵۹/۶/۳۰
- ۱۹۵ منطقه سوم دریایی خرمشهر زیر آتش توپخانه دشمن - ۱۳۵۹/۶/۳۰
- ۱۹۵ حرکت نیروهای عراقی به سمت کوت - ۱۳۵۹/۶/۳۰
- ۱۹۶ گزارش ستاد جنوب از یکان‌های در خط - ۱۳۵۹/۶/۳۰
- ۱۹۷ گزارش برج مراقبت فرودگاه آبادان - ۱۳۵۹/۶/۳۰
- ۱۹۷ وضعیت لشکر ۹۲ در منطقه - ۱۳۵۹/۶/۳۰
- ۱۹۸ به عقب راندن تانک‌های متجاوز دشمن - ۱۳۵۹/۶/۳۰
- ۱۹۸ پاسخ گروه رزمی ۳۷ به آتش دشمن - ۱۳۵۹/۶/۳۰
- ۱۹۸ تقاضای کمک پاسگاه مؤمنی - ۱۳۵۹/۶/۳۰
- ۱۹۹ تقاضای پشتیبانی هوایی پاسگاه سومار - ۱۳۵۹/۶/۳۰
- ۱۹۹ ویران شدن پاسگاه فکه - ۱۳۵۹/۶/۳۰
- ۱۹۹ در خطر بودن انبار مهمات فکه - ۱۳۵۹/۶/۳۰

- ۲۰۰ طرح پدافندی حر - ۱۳۵۹/۶/۳۰
- ۲۰۰ انفجار لوله نفت چاه شماره ۶ و ۱۱ - ۱۳۵۹/۶/۳۰
- ۲۰۰ درگیری مأمورین مستقر در فکه با دشمن - ۱۳۵۹/۶/۳۰
- ۲۰۱ حمله هوایی به پادگان تیپ ۲ زرهی و پایگاه هوایی وحدتی - ۱۳۵۹/۱/۳۱
- ۲۰۱ یکان‌های اعزامی توپخانه به خوزستان - ۱۳۵۹/۶/۳۱
- ۲۰۲ گزارش سماجا ۳ به نزاجا درباره حمله احتمالی عراق - ۱۳۵۹/۶/۳۱
- ۲۰۳ وضعیت منطقه زیر امر ل ۹۲ زرهی - ۱۳۵۹/۶/۳۱
- ۲۰۴ کمبود خودرو برای انتقال افراد - ۱۳۵۹/۶/۳۱
- ۲۰۴ پاسگاه کوشک و طلایه زیر آتش دشمن - ۱۳۵۹/۶/۳۱
- ۲۰۵ نبود افسر واجد شرایط برای اعزام به جنوب - ۱۳۵۹/۶/۳۱
- ۲۰۵ حمله مزدوران عراقی به ترمینال خرمشهر - ۱۳۵۹/۶/۳۱
- ۲۰۶ سابله و بستان در آستانه سقوط - ۱۳۵۹/۶/۳۱
- ۲۰۶ درخواست اعزام گروه رزمی به بانه - ۱۳۵۹/۶/۳۱
- ۲۰۷ درخواست پدافند هوایی - ۱۳۵۹/۶/۳۱
- ۲۰۷ انهدام پاسگاه شرطه و زیادیه دشمن - ۱۳۵۹/۶/۳۱
- ۲۰۸ وضعیت طلایه جدید، امیدیه و پاسگاه شلمچه - ۱۳۵۹/۶/۳۱
- ۲۰۸ پیشروی عراقی‌ها در محور طلایه جدید - ۱۳۵۹/۶/۳۱
- ۲۰۹ گزارش ل ۹۲ زرهی - ۱۳۵۹/۶/۳۱
- ۲۰۹ اتفاقات دزفول - ۱۳۵۹/۶/۳۱
- ۲۰۹ حمله پاسگاه‌های خرمشهر زیر آتش دشمن - ۱۳۵۹/۶/۳۱
- ۲۱۰ حمله ده فروند هواپیما به پاسگاه وحدتی و پادگان تیپ ۲ دزفول - ۱۳۵۹/۶/۳۱
- ۲۱۰ لشکر ۹۲ قادر نیست مهمات در اختیار نزاجا بگذارد - ۱۳۵۹/۶/۳۱
- ۲۱۱ وقایع منطقه لشکر ۹۲ از ۵۹/۶/۲۹ تا ۵۹/۶/۳۰ - ۱۳۵۹/۶/۳۱
- ۲۱۲ هواپیماهای عراقی در فراز منطقه آغاچاری - ۱۳۵۹/۶/۳۱
- ۲۱۳ شلیک بیست تانک دشمن به سوی پاسگاه دوبرج - ۱۳۵۹/۶/۳۱
- ۲۱۳ بمباران باند فرودگاه پایگاه هوایی دزفول - ۱۳۵۹/۶/۳۱
- ۲۱۳ حمله گسترده دشمن - ۱۳۵۹/۶/۳۱

- ۲۱۴ موضع گرفتن یکان‌های ارتش عراق از مناطق بصره، کوت و عماره - ۱۳۵۹/۶/۳۱
- ۲۱۴ تخریب قسمتی از جاده پادگان حمید - ۱۳۵۹/۶/۳۱
- ۲۱۵ ضایعات حمله هوایی دشمن - ۱۳۵۹/۶/۳۱
- ۲۱۵ حمله به دکل ۸۰۰ کیلوواتی - ۱۳۵۹/۶/۳۱
- ۲۱۶ تقاضای یک یکان پدافند هوایی در چیلات - ۱۳۵۹/۷/۱
- ۲۱۶ حملهٔ هواپیماهای دشمن به شهر اهواز - ۱۳۵۹/۷/۲
- ۲۱۷ خرمشهر زیر آتش دشمن - ۱۳۵۹/۷/۲

«معارف جنگ» مجموعه‌ای از بازیافته‌ها، ذخایر و دستاوردهای جبهه‌های نبرد حق علیه باطل است که خداوند متعال به پاس فداکاری‌ها، ایثارگری‌ها و برکت خون شهدای والامقام، نصیب رزمندگان اسلام کرده و از سینه‌های جوشان آنها به سینه‌های پاک و تشنه نسل جوان انقلاب اسلامی منتقل می‌شود.

سازمان افتخاری «هیئت معارف جنگ» که از پاییز سال ۱۳۷۳، با بنیان‌گذاری امیر سرافراز ارتش اسلام «شهید سپهبد علی صیاد شیرازی» و حمایت‌های مادی و معنوی مقام معظم رهبری و فرماندهی کل قوا، این رسالت مهم را با روحیه متعالی بسیجی بر عهده گرفته، مفتخر است که با الهام از کلام نورانی خدای متعال مبنی بر «وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ»، با صداقت و تلاش دسته‌جمعی در این وادی مقدس گام نهاده و این رسالت افتخارآمیز را که با گرایش «پژوهشی - آموزشی» شکل گرفته است، ادامه دهد و در این راه امید به لطف و یاری خدا دارد.

شیوه کار هیئت معارف جنگ در گردآوری تجارب جبهه‌های نبرد بدین ترتیب بوده است که بر اساس زمان و مکان هر عملیات، جمعی از رزمندگان اسلام که در آن عملیات نقش مهمی را بر عهده داشته‌اند، به منطقه عملیات عزیمت کرده و با یادآوری خاطرات خود در صحنه نبرد و برداشت‌های تحریری، صوتی و تصویری، مجموعه‌ای از حقایق و واقعیت‌های تلخ و شیرین را گردآوری نموده و در نهایت بعد از تطبیق آنها با مدارک و اسناد جبهه‌های نبرد در مسیر تدوین قرار می‌دهند.

«هیئت معارف جنگ» شهید سپهبد علی صیاد شیرازی»

کتابی که ملاحظه می‌فرمایید از سلسله کتاب‌هایی است که جناب سرهنگ ستاد زرهی سید یعقوب حسینی در سال‌های دفاع مقدس به رشته تحریر درآورد. پس از پایان جنگ تحمیلی تعدادی از این کتاب‌ها با عنوان «ارتش جمهوری اسلامی ایران در هشت سال دفاع مقدس» توسط سازمان عقیدتی سیاسی ارتش، انتشار یافت و در زمره کتاب‌های معتبر دفاع مقدس محسوب و تا کنون مورد استفاده بسیاری از نویسندگان و پژوهشگران این عرصه قرار گرفته است.

هیئت معارف جنگ «شهید سپهبد علی صیاد شیرازی» با استفاده از بایگانی موجود، کتاب حاضر را مجدداً بررسی و با حذف اضافات و انجام تصحیحات لازم توسط سرپرست محترم هیئت و هماهنگی با نویسنده محترم در مرحله انتشار قرار داد. امید است برای روشن شدن حقایق بخشی از تاریخ نظامی این کشور، اقدامی مفید و ماندگار انجام شده باشد.

«هیئت معارف جنگ «شهید سپهبد علی صیاد شیرازی»

چکیده

این کتاب به خلاصه‌ای از شرح اختلافات مرزی ایران و عراق از زمانی که عراق جزیبی از قلمرو امپراطوری عثمانی بوده تا شروع جنگ تحمیلی پرداخته و سپس مقدمات جنگ را در شش ماهه اول سال ۱۳۵۹ و علل اساسی آن (علل سیاسی، علل اقتصادی، علل اجتماعی و علل نظامی) مورد تجزیه و تحلیل قرار داده و توان رزمی طرفین را قبل از شروع جنگ مقایسه کرده است.

سیر حوادث، اتفاقات و رویدادهای منطقه در فروردین ماه ۱۳۵۹ تا شروع جنگ مورد بررسی قرار گرفته و حاوی پیام‌ها و دستورات صادره و در رابطه با صحنه عملیات خوزستان است.

همچنین خاطرات اطلاعاتی سرتیپ ۲ سید تراب ذاکری که شامل مطالب ارزنده و ناگفته‌هایی از آن زمان است - وی در سال ۱۳۵۹ فرمانده گروه اطلاعات رزمی خوزستان بود- قبل از ورود به بررسی و بحث‌های نویسنده محترم این کتاب در صفحات ۲۱ تا ۵۳ آورده شده است تا خواننده گرامی پس از مطالعه آن، با آمادگی ذهنی بهتری وارد بحث‌های مندرج در کتاب شود.

نیروی زمینی و آغاز جنگ

خاطرات اطلاعاتی سرتیپ ۲ سید تراب ذاکری

معرفی راوی خاطرات

سرتیپ دوم بازنشسته، سیدتراب ذاکری در سال ۱۳۴۲ وارد ارتش شد و دوره دانشکده افسری نیروی زمینی را با موفقیت به پایان رسانید. وی در طول دوران خدمت خود دوره‌های مقدماتی، عالی، دافوس، چتربازی، رنجر، اطلاعات راهبردی، حفاظت اطلاعات و... را طی کرده است. ایشان در طول خدمت، مسئولیت‌های مختلفی را بر عهده داشتند که از جمله آنها فرمانده دسته گروهان تانک تیپ دوم دزفول، رئیس رکن دوم گردان ۲۱۷ تانک، رئیس رکن دوم تیپ دوم دزفول، رئیس رکن دوم قرارگاه نزاچا در جنوب، رئیس رکن دوم قرارگاه خاتم‌الانبیا، فرمانده گپار نزاچا، مدیر اطلاعات نزاچا، محقق دفتر پژوهش و تحقیقات نزاچا، فرمانده دانشگاه اطلاعات نزاچا را می‌توان نام برد.

سرتیپ دوم سیدتراب ذاکری پس از گذراندن حدود ۳۲ سال خدمت صادقانه در نیروی زمینی ارتش در مورخه ۷۴/۲/۱ به افتخار بازنشستگی نایل شد.

فرمانده گروه اطلاعات

درجه من در ابتدای جنگ سرگردی بود. سرگرد زرهی ستاد و شغلم فرماندهی گروه اطلاعات منطقه خوزستان وابسته به لشکر ۹۲ بود. اما الآن به آن می‌گویند گروه‌های منطقه‌ای. در نیمه اول سال ۱۳۵۹ هم همین شغل را داشتم. از شهریور ۱۳۵۸ که دوره دافوس را به پایان بردم، به صورت داوطلب به خوزستان رفتم. البته در نقل و انتقالات دافوس به تهران منتقل شده بودم، ولی رفتم خدمت تیمسار فلاحی و گفتم که: می‌خواهم به خوزستان بروم. پرسید: برای چه؟ گفتم: واقعاً نمی‌دانم، یعنی خودم دلیل خاصی برای این درخواست ندارم، ولی دلم می‌خواهد که به آنجا بروم. او هم بعد از قدری تأمل گفت: آیا حاضری به همان یکانی که قبلاً در آن خدمت می‌کردی بروی؟ گفتم: اتفاقاً یک احساس ناشناخته‌ای مرا تشویق می‌کند که به همان یکان قبلی‌ام بروم! تیمسار فلاحی که با عزم راسخ من، برای رفتن به خوزستان مواجه شد گفت: «اگر خودت می‌خواهی و در این مورد مشکلی نداری به همان‌جا برو.» این بود که دوباره به خوزستان بازگشتم. بعدها فهمیدم که این بازگشت من چه تأثیر نتیجه‌بخشی در وضعیت شغلی‌ام و همچنین یکان تحت امرم داشته است.

وظیفه یکان در جمع‌آوری اطلاعات

وظیفه یکان من جمع‌آوری اطلاعات از منطقه بود. اصولاً اطلاعاتی که ما جمع‌آوری می‌کردیم، اسمش را می‌گذاشتیم «اطلاعات رزمی» و اگر هم «اطلاعات غیررزمی» داشتیم، در حدی نبود که همه خاک عراق را تحت پوشش خود قرار دهد. اطلاعاتی که ما در اختیار داشتیم از عمق ۵۰ کیلومتری خاک عراق تجاوز نمی‌کرد و بیشتر در جابه‌جایی‌ها، تمرکز نیروها و فعالیت‌های مهندسی عراق در نوار مرزی بود و یا گزارش زد و خوردهای پراکنده محلی که به‌طور مرتب خبر آنها به ما می‌رسید.

تجزیه و تحلیل مکتوب و مستدل این اطلاعات که حاکی از آمادگی عراق برای حمله گسترده به ایران باشد، نه در توان سازمان ما بود و نه ما عواملی داشتیم که بتوانند این تجزیه و تحلیل را انجام دهند. ما فقط اخبار پراکنده را جمع‌آوری می‌کردیم و به مرکز گزارش می‌دادیم تا اخبار به دست‌آمده در نیروی زمینی تجزیه و تحلیل شود و به نتیجه برسد. به هر حال همه اخباری که در آن زمان - نیمه اول ۱۳۵۹- از نوار مرزی جمع می‌کردیم و به تهران می‌فرستادیم، حاکی از این بود که در نهایت اتفاق غیرمنتظره‌ای خواهد افتاد. چون تمرکز قوا و جاده‌سازی و کانال‌کشی و اقدامات مهندسی فوق‌العاده ارتش عراق در نوار مرزی، نمی‌توانست مرتبط با یک تهدید ذهنی و توخالی باشد و این وظیفه تحلیل‌گران بود که می‌باید وضعیت و شرایط آن روز را به‌خوبی درک می‌کردند.

امکانات اطلاعاتی ابتدای جنگ

در یک سامانه اطلاعاتی قوی، اخبار متعددی که از مراکز گوناگون می‌رسد باید در یک‌جا با هم تقاطع پیدا کند و تحلیل شود. یکی از این مراکز، باید وزارت امور خارجه باشد، دیگری اداره دوم ارتش و بعد هم ساحفاجا و سازمان اطلاعات رسمی کشور.

البته باید اشاره کرد که در فضای متلاطم بعد از انقلاب اسلامی، ارتش دچار دگرگونی‌هایی شده بود و اصولاً یک نوع بدبینی نسبت به نظامیان وجود داشت. بعضی از نظامیان رده‌بالا اعدام شده بودند، عده‌ای از کار برکنار شده و گروهی دیگر هم با روحیه‌ای متزلزل در انتظار دگرگونی‌های بعدی بودند. بنابراین در واحدهای ارتش و از جمله واحدهای اطلاعاتی آن، انسجام و تشکلی وجود نداشت. علاوه بر آن با فروپاشی ساواک دیگر سازمان اطلاعاتی منسجمی نداشتیم تا اخبار لازم را از کشورهای همسایه جمع‌آوری کند و آنها را تجزیه و تحلیل نماید. مثلاً «ضداطلاعات» سابق، یا «حفاظت اطلاعات» فعلی، اصلاً وجود خارجی نداشت و کارکنان باقیمانده آن با عنوان «عناصر مشکوک» زیر نظر بودند و آنها هم که زیر نظر نبودند کار نمی‌کردند.

بسیاری از مراکز اطلاعاتی در زمان انقلاب به آتش کشیده شد که از جمله در اهواز نیز مراکز اطلاعاتی از این شرایط مصون نماندند و بسیاری از اسناد در آتش از بین رفتند. علاوه بر آن در فضای متلاطم بعد از انقلاب، انتصابات عجولانه‌ای که در ارتش انجام گرفت، مقدار زیادی آب به آسیاب دشمن ریخت. به عنوان مثال «سعادت» که از سازمان منافقین بود که به سمت رئیس اداره دوم منصوب شد. اولین کاری که کرد این بود که مقدار زیادی اسناد و مدارک را به سفارت شوروی منتقل کرد. سرانجام او را دستگیر و اعدام کردند. بنابراین کسانی چون «سعادت» که سازمان آنها ندای انحلال ارتش را سر می‌داد، هرگز دوست نداشتند که یک نظام اطلاعاتی قوی در ارتش ایجاد شود.

جمع‌آوری اطلاعات از مناطق مرزی

اگر راکد ماندن فعالیت واحدهای اطلاعاتی کشور از قبیل قسمت برون‌مرزی اداره دوم، قسمت ضداطلاعات ارتش و بخش ضداطلاعاتی و برون‌مرزی ساواک را در نظر بگیریم، می‌بینیم که این واحدها در آن زمان، هیچ‌کدام به دلیل عدم انسجام و پراکندگی و انحلال موقت نتوانستند اطلاعاتی از وضعیت عراق به دست آورند و آن اطلاعات را تجزیه و تحلیل کنند. حتی اگر هم اطلاعاتی به دست می‌آوردند و به رده بالا می‌فرستادند، در آنجا آن‌قدر خوش‌بینی وجود داشت که آن را دلیلی بر حمله عراق ندانند! البته چنانکه قبلاً اشاره شد، اخبار و اطلاعاتی که ما به تهران می‌فرستادیم، می‌باید با گزارش مراکز اطلاعاتی دیگر در سطح کشور در تهران تقاطع پیدا می‌کرد. یعنی همزمان با اخبارها، وزارت امور خارجه می‌باید با شدت و سرعت جریانات داخلی عراق را تشریح می‌کرد و به مرکزی می‌فرستاد که در آنجا با گزارش‌های خط مرزی ما مطابقت شود یا اداره دوم ارتش می‌باید اخبار خود را در اختیار وزارت اطلاعات که البته در آن موقع تشکیلات چندانی نداشت، قرار می‌داد و این اخبار و اطلاعات در آن مراکز اطلاعاتی تحلیل می‌شد و در نهایت نتیجه‌گیری به عمل می‌آمد که آیا اصولاً عراق توان نظامی جنگیدن با ما را دارد یا نه؟ به هر حال این تجزیه و تحلیل و نتیجه‌گیری‌ها می‌باید در مرکز انجام می‌شد. حال باید دید که این اخبار و اطلاعات در کدام بایگانی هست؟ چگونه بایگانی شده است؟ شاید هم در مورد آنها اقدام شده و بیش از این کاری از دست مسئولان بر نمی‌آمده است زیرا تا آنجا که می‌دانم تیمسار فلاحی رئیس ستاد مشترک، بنی‌صدر رئیس جمهور وقت و فرمانده کل قوا، آقای غرضی استاندار خوزستان، آقای فروزنده معاون سیاسی

استاندار و آقای کامران رئیس عقیدتی سیاسی منطقه خوزستان از این اخبار و اطلاعات، آگاهی داشتند.

وضعیت مخاطره آمیز

با توجه به اطلاعاتی که توسط عوامل پایگاه‌هایمان به ما می‌رسید، احساس کردیم که سرانجام عراق، جنگ همه جانبه‌ای را علیه ایران شروع خواهد کرد. باید بگویم پس از اتمام دوره «دافوس» وقتی به‌عنوان فرمانده گروه اطلاعات به خوزستان برگشتم، با کمال حیرت دریافتم که از یک یکان اطلاعاتی که قبلاً در آن خدمت می‌کردم چیزی در منطقه باقی نمانده است. برای نمونه موقعی که مشغول تحویل و تحول گروه اطلاعات اهواز با مرحوم «ممقانی» بودم، او در صورت جلسه نوشت که ۵ دستگاه خودرو گاز به وسیله آقای «زبیدی» به بصره برده شده است! به او گفتم: ماشین‌های ما در بصره چه کار می‌کنند؟ مرحوم «ممقانی» گفت: آقای «زبیدی» از طرف کمیته آمده و آنها را تحویل گرفته است! بعداً ما فهمیدیم که این «زبیدی» عامل استخبارات عراق بوده و در بحبوحه انقلاب خودش را در یکی از کمیته‌های اهواز جا زده و بعد آمده و از گروه اطلاعات ارتش چند خودرو گرفته و از جایی دیگر چند بی‌سیم گرفته و همه را به عراق برده است! وقتی مرزهای یک کشور این قدر باز باشد که مأمور استخبارات عراق بیاید و از ایران وسایل و تجهیزات نظامی ببرد و دستورات مقامات بالا را هم داشته باشد که به او خودرو تحویل بدهند، آنوقت باید انتظار حمله عراق به ایران را داشت!

سوء استفاده دشمن از حسن نیت مردم

در اوایل انقلاب وضعیت خوزستان خیلی به هم ریخته بود و علاوه بر گروهک‌ها که هر کدام در شهرهای خوزستان برای خودشان دفتر داشتند، عده‌ای نیز از لبنان و عراق به‌عنوان نماینده فلسطینی‌ها آمده بودند و در بعضی شهرها پایگاه تأسیس کرده بودند! مثلاً جورج حبش از لبنان آمده بود و در سوسنگرد دفتری دایر کرده بود و مقادیر زیادی اسلحه به خوزستان آورده بود و آنها را علناً به مردم می‌داد. عشایر خوزستان می‌آمدند و سلاح‌های مجانی را تحویل می‌گرفتند و با کامیون به اطراف می‌بردند. حتی چند کامیون اسلحه را به کردستان ارسال کردند.

یکی دیگر از مدعیان طرفدار فلسطینی‌ها، هانی‌الحسن - داماد صدام بود - که در آن موقع ستوان ارتش عراق بود و این اواخر به سزای اعمال خویش رسید. «هانی‌الحسن» در تمام شهرهای خوزستان، پایگاه طرفداری از نهضت فلسطین تأسیس کرده بود. من به او مشکوک بودم و کارهای او را دنبال می‌کردم. چند بار هم پیغام تهدیدآمیز برایم فرستاد که: «پایت را از کفش ما بیرون بیاور وگرنه می‌گوییم تو را ترور کنند!» اما نترسیدم و کارهای او را تعقیب کردم. حتی از تهران درخواست اعزام گروه تجسس کردم و عاقبت تیم تأمین و مراقبت ارتش آمد و عوامل هانی‌الحسن را تعقیب کرد تا سرانجام نقشه رنگی تجزیه خوزستان را از کیف آجودان هانی‌الحسن بیرون آوردیم! آن وقت بود که متوجه شدند این هانی‌الحسن که در ورزشگاه اهواز، درباره آزادی فلسطین شعار می‌داد، چه نقشه‌های شومی در سر داشته است. اما قبلاً جرئت نمی‌کردم به یک مقام مسئول بگویم که نسبت به این آدم که طرفدار آزادی فلسطین است، مشکوکم. چون فوراً آن مقام می‌گفت که فلانی هنوز خودش را با انقلاب هماهنگ نکرده و هنوز افکار دوران

طاغوت را در سر دارد! آن وقت‌ها هم در اوایل انقلاب خیلی راحت مارک «طاغوتی» و «ضدانقلاب» به یکی می‌چسبانند.

اوضاع در ارتش

در ارتش اوضاع کاملاً به هم ریخته بود. از جمله نقل و انتقالات وسیع کارکنان در ارتش، صورت گرفته بود. چون هر کس می‌خواست که در کنار خانه و خانواده خودش خدمت کند! حتی عجیب‌تر اینکه انتقالاتی از ارتش به سازمان‌های دیگر صورت گرفته بود و تعدادی از کارکنان ارتش به ژاندارمری یا بهداری و غیره منتقل شده بودند! به این علت هیچ‌کاری در دست کاردان نبود. یادم هست که در اهواز ۱۷ دستگاه تانک چیفتن تحویل یک گروهبان ۳ وظیفه بود که او هم سرانجام به یک جای دیگر منتقل شد و از اهواز رفت!

علاوه بر آن نظم و انضباطی در ارتش وجود نداشت. چون اگر فرماندهی می‌خواست در میان کارکنان تحت امر خود انضباط را که اصل اولیۀ ارتش است، برقرار کند، فوراً به او نشان «طاغوتی» می‌زدند و یا می‌گفتند که ما انقلاب کرده‌ایم که کسی به کسی امر و نهی نکند، و از این نوع حرف‌ها که بیشتر برداشت‌های فردی همراه با فرصت‌طلبی و سوء استفاده از انقلاب بود! چون عده‌ای فکر می‌کردند حال که انقلاب شده دیگر نباید انضباطی در کار باشد و یا اینکه هرطور که دلشان می‌خواهد کار بکنند و هر وقت دلشان می‌خواهد بیایند و بروند!

به این ترتیب بود که بعد از انقلاب اوضاع ارتش کاملاً نابسامان شد و هیچ‌کس در آن زمان، دل به کار نمی‌داد. دسیسه‌ها و نیرنگ‌های فراوان دشمن هم این وضعیت را آشفته‌تر کرده بود. یادم هست که عوامل گروهک‌های کمونیستی در لشکر اهواز شایع کرده بودند که اگر کسی نگهبانی می‌دهد باید پول جداگانه‌ای بگیرد! یا برای عملیات شبانه باید پول جداگانه‌ای دریافت کند! به

هر حال وقتی چنین سمپاشی‌هایی در میان کارکنان ارتش می‌شد، دیگر نمی‌توان از آنها توقع نظم و انضباط داشت. در لشکر اهواز وضعیت به گونه دیگری بود. چون همه غیربومی‌ها منتقل شده بودند و خوزستانی‌ها هم کمتر جذب ارتش می‌شدند. آن عده از غیربومی‌ها هم که منتقل نشده بودند، تحت تأثیر جوسازی‌ها تلاش می‌کردند که از منطقه بروند.

به عنوان نمونه یادم هست که حدود ۵۰ یا ۶۰ نفر سرباز که خدمت یکساله آنها تمام شده بود، آمده بودند که کارت پایان خدمت بگیرند، رئیس رکن یکم که یک سرگرد بود، برای آنها توضیح داد که چند روز پیش از تلویزیون اعلام شده که خدمت سربازی از ۱۲ ماه به ۱۳ ماه افزایش یافته است. بنابراین شما باید یکماه دیگر صبر کنید. سربازان اصرار کردند که این افزایش شامل حال ما نمی‌شود. آن سرگرد هم آنها را نزد فرمانده لشکر - سرهنگ حقیقی - برد و گفت اگر فرمانده لشکر دستور بدهد من کارت‌های شما را می‌دهم. سربازها آمدند جلوی دفتر فرمانده لشکر و اعتراض کردند که چرا کارت پایان خدمت ما را نمی‌دهند؟ سرهنگ حقیقی برای آنها توضیح داد که خدمت سربازی به ۱۳ ماه افزایش یافته است. بنابراین شما باید یکماه دیگر صبر کنید. جمعیت سر و صدا راه انداخت و یک مرتبه یکی از وسط آنها فریاد زد که : «این سرهنگ عینکی ضدانقلاب اعدام باید گردد!» و بقیه هم شروع کردند به شعار دادن! فرمانده هم ناچار شد به رکن یکم تلفن بزند که تا اینها شلوغ نکرده‌اند و اینجا را به آتش نکشیدند کارت‌هایشان را به دستشان بدهید بروند!

به هر حال جو آن روز این‌طور بود که اگر یک فرمانده لشکر می‌خواست در برابر خواست غیرقانونی کارکنان تحت امر خود ایستادگی کند، فوراً به او نشان «طاغوتی» و «ضدانقلاب» می‌زدند و می‌گفتند: «این هنوز رنگ و بوی رژیم

طاغوت می‌دهد و باید یک فرمانده مردمی داشته باشیم!» و «مردمی» از نظر آنها یعنی کسی که مطیع خواسته‌هایشان باشد!

خوشبینی به کشورهای همسایه

با توجه به وضعیت ارتش در روزهای ابتدای پیروزی انقلاب دیگر آن‌طور که باید و شاید، اخبار و اطلاعات لازم به یگان‌های اطلاعاتی نمی‌رسید. به عنوان مثال قبل از انقلاب ۳ پایگاه اطلاعاتی در دهلران، سوسنگرد و آبادان داشتیم، اما پس از انقلاب به دلیل همان خوشبینی مبنی بر اینکه با برادران مسلمان همسایه دیگر هیچ‌گونه اختلافی نداریم که بخواهیم علیه آنها فعالیت پنهانی بکنیم، همه آن پایگاه‌ها را برچیدند.

در سال ۵۸ که من به خوزستان رفتم جوّ به گونه‌ای بود که اصلاً نمی‌شد علنی گفت که ما بار دیگر می‌خواهیم پایگاه تشکیل بدهیم بلکه به تدریج و با تلاش فوق‌العاده زیادی توانستیم دوباره پایگاهمان را در دهلران، سوسنگرد و آبادان دایر کنیم!

بدیهی است که وقتی یک کار منسجم پنهانی، تعطیل بشود و بعد از یک وقفه دو ساله بخواهند آن را ادامه بدهند، خیلی تلاش لازم است تا آن فعالیت منسجم دوباره برقرار شود. به‌رحال وقفه‌ای که در کار پایگاه‌های اطلاعاتی به‌وجود آمده بود، لطمه زیادی به کار ما زد، چون ما نتوانستیم از منابع سابقی که در عراق داشتیم اخبار و اطلاعات لازم را به دست آوریم.

فرصت طلبی رژیم بعثی عراق

این مطلب را همه جا گفته‌ام که اگر در ایران هم انقلاب نمی‌شد باز هم احتمال داشت که رژیم عراق به ما حمله کند. چون ما یادمان نرفته که وقتی صدام در سال ۱۹۷۵ از الجزیره برگشت، در شورای انقلاب عراق گریه کرد و گفت: من این قرارداد تحمیلی را با خون جوانان عراق پاک خواهم کرد! چون ما در نهایت ضعف بودیم چاره‌ای نداشتیم جز اینکه این قرارداد را بپذیریم، زیرا کشورمان در آستانه تجزیه بود. - اشاره صدام به کردستان عراق بود که نیروهای ملا مصطفی بارزانی تا خانقین جلو آمده بود که کردستان مستقل تشکیل بدهند. ما با شناختی که از نظام فرمانروایی در عراق داشتیم می‌باید به عمق این حرف و اثرات آتی آن فکر می‌کردیم. چون عراقی‌ها از همان روز برای تقویت، بهینه‌سازی و آمادگی رزمی نیروهای خود شروع به فعالیت کردند تا روزی که در یک فرصت مناسب بتوانند ارون‌رود را پس بگیرند! حالا اگر کسی فکر کند چنانچه در ایران انقلاب نمی‌شد و نظام حکومتی تغییر نمی‌کرد، رژیم بعثی هم کاری با ایران نداشت، باید بدانند که اگر عراق در سال ۵۹ به ایران حمله نمی‌کرد، حتماً ۲ یا ۳ سال بعد، این حمله را علیه ایران انجام می‌داد و یا اینکه هر موقع رژیم عراق احساس می‌کرد که توان نظامی لازم را دارد این حمله را انجام می‌داد. چون ما قبل از انقلاب از پایگاه‌های قسمت جنوب عراق، گزارش‌هایی از آنجا دریافت کرده بودیم که حاکی از خرید انبوه اسلحه، و تجهیزات نظامی گوناگون بود و یا مثلاً عراق قراردادهای نظامی ۱۵ ساله با شوروی سابق و فرانسه منعقد کرده بود. این قراردادها و فعالیت‌های نظامی گسترده و تشکیل یگان‌های نظامی و تقویت بنیه دفاعی عراق می‌باید این هشدار را به ما می‌داد که این‌گونه فعالیت‌ها از نظر راهبرد قابل تأمل و دقت بیشتر است و نباید به آنها بی‌اعتنا بود!

وضعیت مناسب برای تجاوز رژیم بعثی عراق

ما خیلی خوب می‌دانیم که هر فعالیت عمده‌ای که در یک کشور انجام می‌شود، باید سرخ آن به یک جایی متصل باشد. چطور ما می‌توانستیم خوش خیال باشیم از اینکه خرید سه هزار دستگاه تانک از شوروی به خاطر پدافند از عراق است؟ چه کشوری عراق را تهدید می‌کرد که بخواهد با این همه تشکیلات گسترده به دفاع بپردازد؟ یا مثلاً کشتی‌هایی که در بندر ام‌القصر پهلو می‌گرفتند و محموله خالی می‌کردند و گزارش‌های آن به ما می‌رسید، همه اینها نشان می‌داد که اقداماتی در عراق علیه ما در شرف تکوین است. خوب یادم هست گزارشی از عراق به ما داده بودند که عراق حدود ۶۰۰ دستگاه تانک بر خریده است. خرید این تعداد تانک بر مسأله مهمی است درحالی‌که آن موقع می‌گفتیم که شاید این اطلاعات اصلاً درست نباشد. اما همیشه این سؤال برایمان وجود داشت که عراق ۶۰۰ دستگاه تانک بر برای چه می‌خواهد؟ چون با خودمان قیاس می‌کردیم که با وجود داشتن درآمد انبوه نفتی چرا خریدی با این حجم نمی‌کنیم!

همچنین یادم هست که یکسال بعد از «قرارداد الجزایر» در نوار مرزی که از منطقه «قلعه آویزان» شروع می‌شود و تا «آب باریک» و «چنگوله» و لفریان و چیلات و بیات و شرهانی و سمیده و پیچ‌انگیزه، ادامه پیدا می‌کند. عراق در جاهایی که امکان ورود به ایران وجود داشت مشغول جاده‌سازی شده بود که البته گزارش کتبی این قضیه به نیروی زمینی فرستاده شده بود. یا مثلاً عراقی‌ها در پوشش اینکه دارند سیل‌بند درست می‌کنند، خاکریز ایجاد می‌کردند. که اخبار این فعالیت‌ها نیز کتبی به نیروی زمینی گزارش شده بود.

وضعیت مناسب برای تجاوز رژیم بعثی عراق / ۳۳

به هر حال همه اینها نشان می‌داد که به موازات اقدامات سیاسی و نظامی که در عمق خاک عراق انجام می‌شد، در نوار مرزی نیز فعالیت ادامه داشت و عراقی‌ها سرانجام یک روز از این جاده‌هایی که ساخته بودند و به نوار مرزی ختم می‌شد، استفاده خواهند کرد. یادم هست که در منطقه پیچ‌انگیزه عکس گرفته بودیم که نشان می‌داد عراقی‌ها با بولدوزر، جاده را آورده بودند تا جاده مرزی ما و آن را نیمه‌کاره رها کرده بودند. بعد که از طریق مرزبان اعتراض کردیم، آنها پاسخ دادند که کارشناسان نفتی ما اشتباه کرده‌اند و قرار بود که در منطقه ام‌الطهیر، چاه نفت حفر کنیم، اشتباهاً جاده را به اینجا کشانده‌اند! در حالی که دروغ می‌گفتند و در واقع داشتند برای حمله‌ای که در نظر داشتند، جاده‌سازی می‌کردند تا اگر روزی لازم شد، خیلی راحت بتوانند به نوار مرزی دسترسی پیدا کنند. هر چند نوار مرزی ما در منطقه خوزستان آن‌قدرها هم غیرقابل دسترسی نبود. ولی معلوم بود این جاده‌هایی که می‌ساختند همه برای این بود که به آن معابر دسترسی داشته باشند. به هر حال این فعالیت‌های منفرد مرتباً به تهران گزارش می‌شد و یک نسخه از آن هم به لشکر ۹۲ داده می‌شد تا آنها هم در جریان باشند که چنین تحرکاتی در حال انجام است. آنچه که مربوط به قبل از انقلاب بود، یادم هست که بررسی می‌شد. حتی بعضی وقت‌ها برای اینکه نتیجه کار را ببینند از تهران می‌آمدند و محل را بررسی می‌کردند.

گزارش نقل و انتقالاتی که در نوار مرزی دیده می‌شد، به وسیله دیده‌بانی یا مردم محلی به دست ما می‌رسید و همه اینها نشان می‌داد که عراق همچنان در جهت توسعه جاده‌های مرزی مشغول فعالیت است. یا مثلاً به بهانه حفر کانال ماهیگیری دارد اقداماتی برای حراست و پدافند از بصره انجام می‌دهد. جالب اینکه بعضی‌ها حفر این کانال را از قبل از انقلاب شروع کرده بودند و بعد از انقلاب آن را تکمیل کردند، با این عنوان که این حوضچه ماهیگیری است! در حالی که

هر آدم مطلعی می‌دانست که در این فاصله از مرز کانال بزرگی به طول ۳۰ کیلومتر و عرض ۱ کیلومتر، با این همه خاکریز که درست در جلو معابر اصلی ما به طرف بصره یا تنومه حفر شده، نمی‌تواند صرفاً برای ماهیگیری باشد. چون خود شط‌العرب بیشتر ماهی داشت! بنابراین نظامی‌ها می‌دانستند که این کانال برای پدافند از بصره است و عراق در آینده از آن استفاده نظامی خواهد کرد. وقتی که پایگاه‌های ما دوباره شکل گرفتند و فعالیت‌های ما شروع شد، از آنجا که هنوز عوامل سازمانی نداشتیم، به وسیله عوامل و منابع محلی که برای ما خبر می‌آوردند، مطلع می‌شدیم که عراق دارد آمادگی نظامی‌اش را افزایش می‌دهد.

جدی نگرفتن تحرکات مرزی دشمن

در برابر آمادگی همه جانبه عراق، در این طرف هیچ آمادگی در کار نبود! در پادگان‌هایمان از آموزش خبری نبود. فعالیت بازسازی در ارتش شروع نشده بود. تعمیر و نگهداری به فراموشی سپرده شده بود و همه کارکنان ارتش در یک حالت اضطراب و ناامنی و تزلزل روحی به سر می‌بردند. انضباط در کمترین حد بود. موجودی ارتش به شدت کاهش یافته بود. فرماندهی از هم گسیخته بود. سپاه پاسداران هنوز عملیاتی نشده بود و ساختار سازمانی آن شکل نگرفته بود، ولی عراقی‌ها مرتباً رزمایش داشتند و تمرین می‌کردند. هواپیماهایشان مرتباً در منطقه دیده می‌شد که در حال تمرین بودند. در کنار این آمادگی، فعالیت‌هایی هم از نظر تجهیزات داشتند. گزارش‌هایی به دست ما می‌رسید که مثلاً کشتی‌ها می‌آیند و نفربر و تانک و اسلحه و توپ ضدهوایی و توپخانه و دیگر انواع تسلیحات را پیاده می‌کنند. همه اینها نشانگر این بود که عراقی‌ها به احتمال زیاد می‌خواهند به ایران حمله کنند.

ما گزارش‌هایی را که از منابع یا عوامل مختلف درباره تحرکات مرزی به دستمان می‌رسید، مستقیماً به تهران می‌فرستادیم و لشکر ۹۲ را هم در جریان می‌گذاشتیم. اگر این اخبار در یک ستاد منسجم اطلاعاتی و به وسیله افراد خبره تجزیه و تحلیل می‌شد به حقایق تکان‌دهنده‌ای واقف می‌شدند. اما وظیفه ما فقط جمع‌آوری و ارسال اخبار و گزارش‌ها بود و اگر هم به ندرت آنها را تجزیه و تحلیل می‌کردیم، این تجزیه و تحلیل را به صورت شفاهی در اختیار فرمانده لشکر و یا مقامات سیاسی استان قرار می‌دادیم. در آن موقع آقای غرضی استاندار خوزستان و آقای مهندس فروزنده معاون سیاسی ایشان که بعدها وزیر دفاع شدند، هر دو از اخبار و اطلاعات واصله آگاه می‌شدند. من با آنها مرتباً در تماس بودم و با همدیگر تبادل نظر می‌کردیم. آقای غرضی انصافاً پیگیر این قضایا بود و علاقه‌مند بود بدانند در آن طرف مرز چه می‌گذرد؟ و اگر عراق به ما حمله کند آیا این حمله محدود خواهد بود یا گسترده؟ حتی یکبار هم در اردیبهشت یا خردادماه ۱۳۵۹ در منطقه چزابه از من سؤال کرد که اختلافات ما با عراق در کجای این مناطق بوده است؟ محدوده اختلافات را شرح دادم و گفتم ما در منطقه صفریه مقداری اختلافات مرزی داشتیم که البته عراق بهای این اراضی را پرداخته، ولی ما هنوز اراضی را به آنها واگذار نکرده‌ایم. هر چند که جاده را منحرف کرده و جاده جدیدی ساخته‌ایم، در هر دو جاده تردد می‌شود و این مناطق هنوز از طریق ژاندارمری یا مرزبانی به عراق تحویل داده نشده است. یا در منطقه «کوشک» یک اختلاف جزئی با عراق داشتیم که اراضی مورد نظر به عراق تحویل داده نشده و یا اگر هم تحویل داده شده من از آن آگاهی ندارم. حداکثر اختلافات ارضی که ما در منطقه جنوب داشتیم، اینها بوده است.

در منطقه «پیچ‌انگیزه» هم اختلاف کوچکی در ارتفاع ۱۴۹ (تپه ۱۴۹) داشتیم که البته آن‌قدرها اهمیت نداشته است.

برای آقای غرضی تشریح کردم که اختلافات ما در این منطقه خیلی کوچک و کم اهمیت است و مهمترین اختلافاتی که عراقی‌ها بیشتر درباره آن صحبت می‌کنند موضوع «اروندرو» است. که اگر جنگی صورت گیرد، احتمالاً به این خاطر خواهد بود که عراقی‌ها خط تالوگ را به زور پذیرفتند. آنها مدعی هستند در شرایطی که عراق در موضع ضعف بوده «قرارداد الجزایر» بر آنها تحمیل شده است و آنها ساحل شرقی اروندرود را محل عمده این اختلافات می‌دانند.

به هر حال آقای غرضی در جریان کامل این مسایل بود و با توجه به اخبار و اطلاعاتی که در سطح استان دریافت کرده بود، به تهران رفت و در جلسه غیرعلنی مجلس شورای اسلامی هم حضور یافت و خلاصه گزارش‌هایی را که جمع‌آوری کرده بود در اختیار نمایندگان مجلس گذاشت. آقای غرضی بعدها به من گفت که: «من به مجلس رفتم و گفتم که به فکر آینده خوزستان باشید چون عراق تصمیم دارد که به این منطقه حمله کند و حمله خواهد کرد و ما هم الآن در وضعیت دفاعی مناسبی نیستیم.»

آقای غرضی همچنین گفت: «من به مجلس رفتم و همه گزارش‌ها و همچنین استنباط‌های خودم و شما را برای نمایندگان شرح دادم و گفتم که وضعیت آینده خوزستان مخاطره‌آمیز است، ولی احساس کردم که کسی به حرف‌هایم گوش نداد!» (این عین سخن ایشان است.) آقای غرضی گفت: «من رفتم و حرف زدم و وقت نمایندگان را هم گرفتم ولی بعد از اینکه حرف‌های من تمام شد، احساس من این بود که حرف‌های من به دل کسی نچسبید! شاید هم آقای غرضی می‌خواست بگوید که در مجلس هم انسجام و توجه لازم وجود نداشت.» و شاید

خوش‌بین بودن نسبت به گزارش‌های ارسالی / ۳۷

عده‌ای از نمایندگان در دلشان به حرف‌های من می‌خندیدند و می‌گفتند: «بابا! این هم دلش خوش است! هنوز چیزی نشده، دارد از جنگ صحبت می‌کند! ما که اصلاً با عراق مسئله‌ای نداریم.» به هر حال آقای غرضی ناامیدانه برگشت و گفت: «من به خاطر رسالتی که به عهده داشتیم، رفتم ولی دست خالی برگشتم! اما این چیزی از مسئولیت من کم نمی‌کند شما مرتب با من در تماس باشید، شاید بتوانیم کاری بکنیم.»

خوش‌بین بودن نسبت به گزارش‌های ارسالی

به هر حال می‌خواهم بگویم که حمله عراق به ایران، حمله‌ای غیرمنتظره نبوده و این‌طور نبوده که تحرکات عراق به تهران گزارش نشده باشد و یا کسی از آن آگاه نباشد! منتهی خوش‌بینی و خوش‌باوری مسئولان سیاسی و نظامی ایران در بدو انقلاب باعث شده بود که در برابر این گزارش‌ها موضع بگیرند و بگویند: «حالا که رژیم شاه و ژاندارم منطقه از بین رفته و یک نظام اسلامی و مردمی در ایران مستقر شده، عراق که یک کشور مسلمان است و بیشتر مردم آن شیعه هستند، بالطبع نباید کاری به ایران اسلامی داشته باشد! به‌خصوص که این کشور روابط خوبی با ما برقرار کرده و وقوع انقلاب را به ما تبریک گفته است! پس دلیلی برای جنگ وجود ندارد! اگر رژیم شاه بر سر کار بود، احتمال حمله را می‌پذیرفتیم چون می‌گفتیم شاه در الجزایر، عراق را تحت فشار قرار داده و قراردادی را بر آنها تحمیل کرده و از کردهای عراق نیز پشتیبانی کرده است. اما حالا که انقلاب شده، هر چند مسئولان اطلاعاتی گزارش بدهند و اعلام خطر کنند، هیچ‌کس نمی‌خواهد باور کند چون همه می‌گویند ما که قصد جنگ نداریم و اگر خیلی زرنگ باشیم باید برویم دنبال سازندگی کشور خودمان و انجام دادن کارهای سیاسی کشورمان.»

می‌خواهم بگویم که جو حاکم در آن روز و نظام اداری چه در مرکز نظامی و چه در مجامع سیاسی و یا در کل کشور باعث شد که مسئولان رده بالا نسبت به گزارش‌های ما بی‌اعتنا باشند و بگویند به چه دلیل عراق می‌خواهد به ما حمله کند؟ یا اگر خیلی دوراندیش بودند می‌گفتند که: «اگر عراق جنگ را شروع کند این باعث می‌شود که شیعیان عراق از انقلاب ایران پیروی کنند و کلک صدام را بکنند! بسیاری از مسئولان رده بالا، این اندیشه را داشتند که اگر اتفاقی در مرز بیفتد، یک چنین بهره‌ای را به دنبال خواهد داشت و بعد از ۷ یا ۸ روز یا در نهایت ۱۰ روز انقلابی در عراق به وجود خواهد آمد!»

خلاصه اینکه همه در جریان اخبار و اطلاعاتی که ما به مرکز فرستادیم، بودند. از تیمسار فلاحی گرفته تا رئیس‌جمهور وقت ابوالحسن بنی‌صدر، آقای غرضی استاندار وقت خوزستان، آقای کامران رئیس عقیدتی سیاسی منطقه خوزستان، فرمانده لشکر خوزستان و فرمانده نیرو همه اطلاع داشتند که حمله‌ای قریب‌الوقوع روی خواهد داد! چون اگر این‌طور نبود چه کسی به نیروی زمینی دستور گسترش نیرو در نوار مرزی را داده بود؟

حتی مردم معمولی هم بهتر از مسئولان از این حمله قریب‌الوقوع آگاه بودند! چون مرزهای عراق آن‌قدر بی‌در و پیکر بود که مردم به آن طرف مرز می‌رفتند و می‌آمدند. بعضی از مردم و افراد محلی و بومی، برخی از لشکرهای عراق را به نام می‌شناختند که مثلاً لشکر ۵ در کجا است؟ و لشکر ۳ و ۹ یا ۱۰ در کجاها مستقرند. بالطبع مردم، استنباط می‌کردند که تجمع این همه لشکر در نوار مرزی برای چیست!

کودتای نوژه و تزلزل روحی

این جریانات درست بعد از کودتای نوژه بود که اگر اندک روحیه‌ای در نیروهای نظامی باقی مانده بود، از میان رفت. به هر حال این عمل تأثیر بسیار بدی بر روحیه کارکنان ارتش گذاشت و همه را ناراحت و افسرده کرد. هر چند که آن عده به سزای اعمالشان رسیدند ولی در میان مردم فضای سوءظنی نسبت به ارتشی‌ها و به‌خصوص نیروی زمینی‌ها به وجود آمد. این امر در لشکر ۹۲ زرهی اهواز کاملاً محسوس بود. چون دو نفر از سرکرده‌های کودتا از این لشکر بودند که یکی فرمانده تیپ بود و دیگری جانشین فرمانده. این دو نفر تعدادی از فرماندهان گردان‌ها را هم اغفال کرده و با خود همراه کردند. به این ترتیب بعد از فاش شدن ماجرای کودتا، ضربه جدی به پیکر لشکر اهواز خورد. تعدادی از نیروهای مشکوک دستگیر شدند، تعدادی در مظان اتهام قرار گرفتند و عده بیشتری هم ناراحت و افسرده شدند که چرا همقطارهای آنها در این کودتا دخالت داشته‌اند به هر حال با این آمادگی نیم‌بند لشکر اهواز هم از بین رفت و انسجام کارها بر هم خورد.

اعزام نیرو به مناطق مرزی

بعد از اینکه وقفه‌ای در فعالیت‌ها برای مقابله با حمله عراق پیش آمد و علت این وقفه هم جریان کودتا بود، بعد از حدود یک هفته دوباره کارها سرعت گرفت. چون احساس لشکر اهواز هم این بود که عراق یقیناً به ما حمله خواهد کرد. به دنبال این احساس بود که در آن موقع تیپ دزفول را به «علی‌گروه‌زد» فرستادند و از آنجا هم به «عین‌خوش» اعزام شدند و مواضع «عین‌خوش» را اشغال کردند. یک واحد کوچکی هم در حدود یک گروهان در «چیلات» مستقر شدند و گردان سوار زرهی را هم بردند و در منطقه «سمیده» و «فکه» مستقر کردند. یک گروه زرهی هم به استعداد یک گردان که از مرکز زرهی شیراز آمده بود در منطقه

«سایت اول» مستقر شد و بعد هم به «چنانه» و از آنجا به «فکه» منتقل شد و سرانجام برای پدافند به خط مرزی رفت و از معبر فکه گذشت. تیپ ۳ از لشکر ۹۲ هم که محل استقرارش در «دشت آزادگان» بود به جلو حرکت داده شد و کم‌کم در منطقه «چزابه»، «پاسگاه صفریه» و مناطق بین پاسگاه فکه تا هورالعظیم مستقر شد. تیپ ۱ هم در منطقه حمید، مستقر شد، هر چند تعدادی از واحدهایش در مناطق طلاییه و کوشک مستقر بودند.

به هر حال حضور یکان‌ها در نوار مرزی نشان می‌داد که در آن طرف مرز خبرهایی هست و این خبرها به گوش مقامات بالا رسیده است. چون در آن جو بعد از انقلاب که اگر یک تانک حرکت می‌کرد، مردم اطرافش را می‌گرفتند که کجا می‌خواهد برود و برای چه می‌خواهد برود! مسلماً حرکت تیپ‌ها به نوار مرزی صرفاً دستور فرمانده لشکر نبوده و به‌طور حتم با هماهنگی فرمانده نیرو بوده که او هم با مقامات بالا، مثل ستاد مشترک یا افراد ذی‌صلاح دیگر هماهنگی داشته است که این واحدها جابه‌جا شوند.

یادم هست که من و موسی‌زادگان که رئیس رکن ۳ لشکر اهواز بود، خط دوم پدافندی را روی زمین مشخص کردیم که عمق پدافند و خط دوم پدافندی در یک عملیات تأخیری اجباری کجا باید باشد به هر حال در منطقه کوشک نرسیده به حمید و در حوالی جفیر، ما خط دوم را تشکیل دادیم. البته خاکریزی‌های ما ابتدا کوچک و کوتاه بود تا خط مشخص باشد و این خاکریزها بعداً کامل شد، چون اصلاً خیال نمی‌کردیم که عراق، چنانچه حمله کند، بخواهد تا اهواز بیاید!

اعزام نیرو در نیمه اول سال ۵۹

حرکت نیروها به طرف نوار مرزی در نیمه اول سال ۱۳۵۹ صورت گرفت ولی تاریخ دقیق این جا به جایی‌ها قطعاً در سوابق یکان‌ها وجود دارد. چون تمام این تحرکات، دستور حرکت و کالک مسیر دارد، الآن که اواخر «سال ۷۵» است، اگر آدم بخواهد دقیقاً راجع به تاریخ‌های سال ۵۹ صحبت کند خیلی مشکل است و آمارها و تاریخ‌ها در صحبت‌های من تقریبی است. اگر بخواهیم آمار و ارقام و تاریخ دقیقی از آنها را داشته باشیم، بالطبع باید همه مدارک موجود در گروه اطلاعات لشکر خوزستان و همچنین اطلاعات و عملیات نیروی زمینی را بررسی کنیم و مطالب لازم را از آنها استخراج کنیم. به هر حال چیزهایی که می‌گوییم بیشتر از حافظه است، آن هم، پس از ۱۶ سال.

اقدامات اولیه پس از احساس خطر

در زمان «سرهنگ ملک نژاد» سرپرست لشکر خوزستان در زمان آغاز جنگ و همچنین در زمان «سرهنگ فرزانه» فرمانده قبلی لشکر، صحبت از یک درگیری قریب‌الوقوع بود. چون ما، مرتب نوار مرزی را مورد بازدید قرار می‌دادیم و نقاط مختلف را بررسی می‌کردیم که مثلاً کدام معابر را می‌توان مسدود کرد و برای همین منظور در «دهانه چیلان» دستک‌های بتنی نصب کردیم و معبر بیات را هم با دستک‌های بتنی بستیم، تا عراقی‌ها از داخل این معبرها نفوذ نکنند و سر از بیات در نیاورند. به هر حال همه اینها نشان می‌داد که داریم برای یک عملیات جنگی آماده می‌شویم. مرتباً در منطقه خبر و گزارش کسب می‌کردیم و اخبار مهم را به تهران می‌فرستادیم و اخبار نه چندان مهم را در لشکر مورد بررسی قرار می‌دادیم و اصولاً در

محدودهٔ اخباری که به دستمان می‌رسید در همان لشکر اقدامات لازم را انجام می‌دادیم و این‌طور نبود که دست روی دست بگذاریم و منتظر حمله عراق بنشینیم. در حقیقت آنچه در توان یکان‌های رزمی ن.م در منطقه بود بتدریج و بعد تماماً برای جنگ به کار گرفته شده بود.

گزارش وضعیت خطرناک منطقه

در این فکر بودم که به احتمال زیاد ما با عراق درگیر خواهیم شد. چون هرگاه برای گشت هوایی می‌رفتیم و نوار مرزی را از طریق هوا مورد بازدید انجام می‌دادیم، نقل و انتقالات و تحرکات و جابه‌جایی‌هایی در آن طرف مرز مشاهده می‌کردیم که نشان می‌داد وضعیت بحرانی است. یکی از روزها در اهواز، سرلشکر فلاحی رئیس ستاد مشترک را دیدم و به او گفتم: «تیمسار!» فکری به حال خوزستان بکنید. منطقه وضعیت این‌طور است و اخباری که به دست ما می‌رسد حکایت از آن دارد که عراق به ما حمله خواهد کرد و با توجه به شرایط بعد از کودتای نوژه که موقعیت مناسبی برای رژیم عراق پیش آورده، این حمله چندان غیرمنتظره نخواهد بود.

تیمسار فلاحی در پاسخ گفت: «خودم در جریان هستم و برای همین است که دارم بیشتر وقتم را در خوزستان صرف بررسی اوضاع می‌کنم.» گفتم: «تنها با حضور در اینجا کاری از پیش نمی‌رود بلکه باید یک فکر اساسی کرد. بیا بیا نقشه‌ای بکشیم یا کاری کنیم که بشود جلو تهاجم احتمالی رژیم عراق را گرفت.»

بازدید از نوار مرزی

تیمسار فلاحی موضوع را با «بنی‌صدر» که سمت فرماندهی کل قوا را نیز بر عهده داشت، در میان گذاشت و قرار شد که به همراه آنها از مرز بازدید کنیم. با یک هواپیمای سسنا که تیمسار فلاحی و بنی‌صدر در آن بودند، عازم منطقه شدیم. از حوالی «مهران» رفتیم به «بستان» در حالی که دو هواپیمای شکاری هم ما را همروی (اسکورت) می‌کردند. در سمت راست هواپیما که به طرف غرب بود، بنی‌صدر نشسته بود، من وسط بودم و تیمسار فلاحی هم روبروی ما بود. من برای آنها شرح دادم که عراق این تحرکات را انجام داده و اینجا کجاست و ما چه موقعیتی داریم. وقتی آمدیم پایین تیمسار فلاحی چیزی به من نگفت. البته دلیلی هم نداشت که چیزی به من بگوید، چون من کاره‌ای نبودم که بخواهد پاسخی به من بدهد. به هر حال من آنچه را از دستم برمی‌آمد، انجام دادم. یعنی بلندپایه‌ترین مقامات نظامی را بردم و منطقه را به آنها نشان دادم و هر دو را آگاه ساختم که عراق به زودی به ایران حمله خواهد کرد. احتمالاً مدارک این پرواز در لشکر ۹۲ اهواز وجود دارد که در صورت لزوم می‌توان به آنها مراجعه کرد.

تهیه طرح پدافندی

بعد از چند روز، فکر اینکه عراق ممکن است ناگهانی به ایران حمله کند در ذهن همه قوت گرفت. من که از همه جا ناامید شده بودم، نزد «حجت‌الاسلام کاملان» که آن وقت رئیس انجمن اسلامی یا عقیدتی سیاسی منطقه خوزستان بود، رفتم. او روحانی با انضباط و قرص و محکمی بود. وضعیت منطقه را برایش تشریح کردم. وضعیت نیروهای ارتش را هم که بهتر از من می‌دانست! بعد درباره به مجلس رفتن آقای غرضی و ناامید بازگشتن او نیز توضیحاتی دادم!

حجت‌الاسلام کاملان گفت: «شما چه فکر می‌کنید؟» گفتم: ما اطلاعاتی را که به دستمان می‌رسد را به تهران می‌فرستیم ولی تاکنون جواب خاصی نیامده است! آقای کاملان گفت: «به نظر شما چه کار می‌توانیم بکنیم تا جلوی حمله عراق را بگیریم؟» گفتم: «من می‌توانم طرحی تهیه کنم و به شما بدهم تا آن را به نظر مقامات بالا برسانید. در این طرح مشخص می‌کنم که چگونه می‌توان در معابر یا نوار مرزی جلوی حمله عراق را گرفت. هر چند ما به اندازه کافی نیروی نظامی در مناطق مرزی نداریم ولی اگر از طرف امام(ره) فرمانی صادر شود، مردم به کمک ما می‌آیند و ما اسلحه در اختیار آنها قرار می‌دهیم و پشت این خاکریزهایی که در طرح پیشنهاد می‌کنم، می‌توانیم دفاع کنیم و جلوی دشمن را بگیریم.» آقای کاملان گفت: «شما اگر این طرح را تهیه کنید من آن را به دست حضرت امام(ره) خواهم رساند.»

نشستم و طرحی از معابری که احتمال داشت دشمن از آن معابر وارد ایران شود و یا جاهایی که قابلیت عبور داشت را تهیه کردم و کروکی معابر را هم آماده کردم و پیشنهاد نمودم که تنها به جلو معابر متکی نباشیم، چون زمین خوزستان به گونه‌ایست که امکان دور زدن را به نیروهای دشمن می‌دهد. بنابراین باید معابر را پیوسته کنیم و به عبارت دیگر خاکریز ممتد در نوار مرزی ایجاد کنیم که ارتفاعش ۵ متر و عرضش ۶ متر باشد. این خاکریز، کوبیده شود و سپس پشت آن خاکریز سنگر درست کنیم و مواضعی ایجاد کنیم و همه امکانات نظامی خوزستان و یکان‌های تقویتی را که بعداً به خوزستان می‌رسند در پشت آن خاکریز مستقر کنیم. اگر جنگی نشد که چه بهتر و اگر شروع شد بدانیم که چه یکان‌هایی باید کار پدافند را انجام بدهند.

گزارش طرح پدافندی

طرح پدافندی را به اطلاع آقای غرضی، - استاندار وقت و آقای فروزنده، معاون سیاسی استاندار رساندم و هماهنگی لازم را با آنها انجام دادم. آنها هم کاملاً موافق بودند که طرح مورد نظر به اجرا درآید. قرار شد مجری طرح، استانداری خوزستان باشد. آقای غرضی هم گفت: اگر امام دستوری صادر بفرمایند که خوزستان، همه امکاناتش را برای این طرح به کار گیرد، من می‌توانم همه امکانات اداری و مردمی استان را بسیج کنم و این خاکریز را ایجاد نمایم. البته ایجاد این خاکریز، زیاد هم کار مشکلی نبود، چون ما تنها می‌خواستیم مقداری خاک برداریم و در یک جای دیگر بریزیم و پشت آن سنگر ایجاد کنیم.

به هر حال طرح را پس از آماده‌سازی به دست حجت‌الاسلام کاملان دادم و او هم کالک عملیاتی طرح را برداشت و به تهران برد. از آن روز به بعد آقای کاملان را در اهواز ندیدم تا زمانی که جنگ شروع شد! یک روز او را در راهرو ستاد لشکر خوزستان دیدم بعد از اینکه مرا بوسید، گفت: «از شما خجالت می‌کشم، برای اینکه آن همه تلاش و آن همه توضیحات و دلسوزی‌های شما، در نهایت به نتیجه مطلوب نرسید! البته من طرح شما را به حضرت امام(ره) رساندم و خودم آنجا بودم که ایشان به بنی‌صدر دستور دادند که سریعاً نسبت به اجرای آن طرح اقدام شود.» در جواب آقای کاملان گفتم: «در حدود شهریورماه بود که یک نامه اداری از اداره مهندسی نیروی زمینی به لشکر اهواز رسید با این مضمون که: «بررسی کنید که اگر قرار باشد از "موسیان" تا "قصبه" با آن ابعاد خاکریز درست شود، چقدر خاکبرداری، شن‌ریزی، سیمان، سنگ و غیره نیاز دارد و چند ساعت کار لازم است؟» یعنی نیروی زمینی می‌خواست که این طرح فوری و ضربتی را از

طریق اداری که دو سال اجرای آن طول می‌کشید به اجرا درآورد. وقتی افسر مهندسی، نامه نیروی زمینی را به من نشان داد و گفت چنین نامه‌ای از تهران آمده است و... به او گفتم: «می‌دانم در پشت این نامه چه مسئله‌ای است! طرحی به همراه کالک فرستاده بودیم و این هم جواب آن است! اما دیگر خیلی دیر شده و تو هم نمی‌توانی این بررسی را انجام دهی و نتیجه را به تهران بفرستی! چون اگر قرار بود این طرح از طریق سامانه اداری انجام شود، می‌باید دو سال قبل آن را می‌فرستادیم. این کار زمان می‌برد و برای حذف عامل زمان، نیاز به یک فعالیت انقلابی و بسیج هماهنگی دارد. باید فرمان صادر می‌شد و همه امکانات استان‌های کشور بسیج می‌شد. ولی الآن که پشت میله‌های مرز عراق متمرکز شده‌ایم، این کار دیگر عملی نیست.»

حضور لشکر ۹۲ در خط مقدم

در زمان شروع جنگ (یعنی ۲۵ شهریور سال ۱۳۵۹ به بعد) تا آنجا که اطلاع دارم همه امکانات لشکر خوزستان در خط بود. از حضور لشکرهای دیگر اطلاعی ندارم، ولی آن موقع در خط مقدم پدافندی غیر از نیروهای ارتش نیروی دیگری نداشتیم که به مقابله با دشمن پردازد. قبل از تک گسترده رژیم عراق، تیپ ۲ زرهی اهواز در منطقه عین‌خوش مستقر بود و گزارش‌هایی که از این تیپ به لشکر می‌رسید که حاکی از آن بود، نیروهای عراق از «ارتفاعات حمزین» به سرعت خود را به «رودخانه دویرج» رسانده‌اند و گروه رزمی‌ای که در فکه مستقر بود، گزارش می‌داد که عراقی‌ها تانک‌هایشان را آورده‌اند کنار پاسگاه ژاندارمری فکه مستقر کرده‌اند. یا یکانی که در «چزابه» مستقر بود، گزارش می‌داد که چقدر تلفات داده‌اند و یا وضعیت «پاسگاه صفریه» چگونه است.

بازدید از منطقه پس از تجاوز دشمن

یادم هست که در اهواز تیمسار فلاحی در اتاق جنگ به من گفت: «بیا برویم.» پرسیدم: «کجا؟» گفت: «برویم تا منطقه دهلران گشتی بزنیم و برگردیم.» پرسیدم: «از طریق هوا یا زمین؟» گفت: «با بالگرد می‌رویم.» گفتم: «بالگرد نمی‌تواند روی نوار مرزی پرواز کند.» گفت: «چرا نمی‌تواند پرواز کند؟» گفتم: «بیا بیا برویم تا بگویم چرا نمی‌تواند!» وقتی به پادگان اهواز رسیدیم تا با بالگرد پرواز کنیم که متوجه شدیم «بنی‌صدر» در بالگرد نشسته است، بلافاصله به طرف عین‌خوش به پرواز درآمدیم. تیمسار فلاحی گفت: «از هر کجا صلاح می‌دانی ما را به عین‌خوش ببر!» گفتم: چشم! آنگاه به خلبان گفتم: «از روی جاده اهواز و اندیمشک به طرف شوش برو.» بعد گفتم: «برو به طرف سایت.» وقتی سایت را پشت سر گذاشتیم، بالگرد بالا بود، نگاه کردم، دیدم که تانک‌های عراقی از داخل دشت‌های «سمیده» آمده‌اند این طرف مرز! یعنی در منطقه «ابوغریب» و «بریسیم» هستند و از رودخانه هم عبور کرده‌اند! تیمسار فلاحی وقتی تانک‌ها را دید، گفت: «ذاکری این تانک‌ها مال کیه؟» گفتم: «مال عراق است.» گفت: «زمین مال کیه؟» گفتم: «زمین مال ماست!» با حیرت گفت: «چی؟! زمین مال ماست؟!» گفتم: «بله اینجا سمیده است! آن هم رودخانه دویرج است و عراقی‌ها آمده‌اند اینطرف!» از آنجا که کلاه پرواز سرم بود و راهنمایی خلبان‌های بالگرد را به عهده داشتم، از طریق گوشی به خلبان گفتم: «به طرف راست متمایل شوید.» در همین هنگام تیمسار متوجه راهنمایی من شد و گفت: «ذاکری، به خلبان بگو مستقیم برو!» گفتم: «برای چه؟» گفت: «دیگر زنده بودن فایده ندارد. بگذار مستقیم برو و همه‌مان شهید شویم!» به تیمسار گفتم: «اگر شما دوست دارید

کشته شوید، من اصلاً دوست ندارم. کشته شدن هنر نیست. الآن زمانی است که ما باید امتحان خودمان را پس بدهیم.» تیمسار فلاحی یکی دو بار با دستش به خلبان علامت داد که مستقیم برود ولی خلبان چون تانک‌ها را دیده بود به علامت او توجه نکرد. همزمان به خلبان گفتم: «بپیچ به راست.» او هم احساس خطر کرد و به سمت راست پیچید، اگر مستقیم رفته بودیم، با یک گلوله تانک همه‌مان تکه پاره می‌شدیم. به تیمسار فلاحی گفتم: «فکر خودکشی را از سرتان بیرون کنید، بیاید برویم ببینیم چه خاکی باید بر سرمان بریزیم.»

حمله دشمن به عین خوش

سرانجام در یک آبادی به اسم «حسن بربوطی» فرود آمدیم، چون دیگر نمی‌توانستیم جلوتر برویم. از طریق هوا هم پیدا بود که جلوتر نمی‌شد رفت. گلوله‌های توپ مرتب به زمین می‌خورد و صدای انفجار آن را همه می‌شنیدند. گرد و خاک ناشی از اصابت گلوله‌ها از دور دیده می‌شد. در آن آبادی که بنه یکی از واحدهای ارتش ما نیز بود، یکی دو دستگاه جیپ، یک آشپزخانه صحرایی و چند نفر سرباز را مشاهده کردیم. یک جیپ ۱۲ ولت هم در آنجا بود. به سرباز گفتم: «آن جیپ را بیاور.» سرباز جیپ را آورد. بنی صدر بغل دست راننده نشست و تیمسار فلاحی هم عقب جیپ. از آنجا که عقب جیپ بیسیم و چیزهای دیگر وجود داشت برای خودم جا نبود. به راننده گفتم: «اینها را ببر به مواضع عین خوش.» آن‌گاه خودم با یکی از افراد عرب‌زبان و بومی که با منطقه نیز آشنایی داشت، سوار بر موتورسیکلتی شده و به دنبال جیپ به راه افتادیم. تا اینکه به پادگان عین خوش رسیدیم. در نزدیکی آشپزخانه پادگان به تیمسار فلاحی گفتم: «تیمسار، عراق دارد با شدت مواضع عین خوش را می‌کوبد! نیروهای

عملیات شناسایی دشمن / ۴۹

ما هم دارند به آنها جواب می‌دهند. مراقب باشید یک وقتی روی تپه‌ها نروید ممکن است شما را هدف قرار دهند و یا با دیدن شما به این طرف تمرکز آتش بکنند و چند نفر دیگر را هم از بین ببرند.» سپس به اتفاق آنها به سنگر فرماندهی رفتیم. فرمانده در گزارشش گفت: «چند روز است که زیر آتش مداوم هستیم و دیگر چیزی از ما باقی نمانده! عراقی‌ها کم‌کم دارند جلو می‌آیند! حتی امروز یکی دو تا از جیب‌هایشان را تا پل چخواب به جلو آورده‌اند!»

عملیات شناسایی دشمن

نیروهای بعضی هر روز با انجام عملیاتی جلو می‌آمدند و عصرها به عقب برمی‌گشتند و هر روز درگیری طرفین تکرار می‌شد که بیشتر به نظر می‌رسید آنها می‌خواهند «شناسایی با رزم» انجام بدهند. ولی در همین شناسایی با رزم، واحدهایی که قبلاً در پادگان دزفول بودند به‌طور کلی از بین رفتند! آن روز که ما داشتیم از آن بازدید برمی‌گشتیم، فرمانده آنها گفت که: «تنها تعداد کمی از توپ‌های ۱۵۵ خودکشی به همراه چند دستگاه تانک باقی مانده و بقیه یا به علت خرابی قبلاً از کار افتاده‌اند و یا در این درگیری‌ها آسیب دیده‌اند.» به هر حال صحنه بسیار بدی بود که آن روز بنی‌صدر و تیمسار فلاحی شاهد آن بودند.

واگذاری مین به یگان در خط

با همان بالگرد به اهواز برگشتیم. یادم هست موقعی که در آبادی «حسن بربوطی» آمدیم سوار بالگرد شویم، یکی از نیروهای اطلاعاتی خود من که در منطقه بود، آمد کنار بالگرد و با لحن التماس‌آمیز گفت: «آقای بنی‌صدر! تیمسار

فلاحی! شما را به خدا یک کاری بکنید.» تیمسار فلاحی به او گفت: «چه کار کنم؟» آقای جعفری گفت: «اگر هیچ کاری نمی‌توانید بکنید، لااقل چند تا مین به ما بدهید که بتوانیم راه اینها را ببندیم!» تیمسار فلاحی گفت: «چشم ما مین هم می‌فرستیم!» دیگر بین راه تیمسار فلاحی با من حرفی نزد. معلوم بود که فوق‌العاده عصبانی و ناراحت است. به جزابه هم نرفتیم، چون جزابه وضعیتش از عین‌خوش بدتر بود و از همانجا مستقیم به اهواز برگشتیم.

حمله گسترده دشمن در ۳۱ شهریور

ساعت ۱۱ صبح روز ۳۱ شهریور بود که ما متوجه شدیم صدام فرمان حمله اصلی را صادر کرده و نیروهای عراق با شناختی که از قبل از منطقه سمیده داشتند، حرکت خود را آغاز کردند و به تدریج جلو آمده‌اند و تیپ دزفول در اثر فشارهای وارده به اجبار از ارتفاعات عین‌خوش عقب‌نشینی کرده و به «علی‌گه‌زد» آمده و یکانی که در فکه بود به دوسلک یا چنانه رفته و در آنجا مستقر شده است. باقیمانده یکانی که از شیراز آمده بود نیز وضع بهتری از دیگر یکان‌ها نداشت چون بعد از اینکه نیروهای عراقی نزدیکتر آمدند، یکان شیراز نیز عقب‌نشینی کرد و در نزدیکی سایت مستقر شد عراقی‌ها به منطقه چنانه رسیدند و سایت را با تانک و توپخانه خود زیر آتش قرار دادند. آن یکان از رودخانه کرخه عبور کرد و آمد پشت کرخه مستقر شد. کرخه هم از قدیم وحشی و غیرقابل عبور بود. تنها یک پل فلزی مناسب برای عبور بر روی رودخانه وجود داشت که باقیمانده تیپ دزفول آمد و تعدادی از واحدهای آن جلو پاسگاه نادری و مقداری هم در عقب پاسگاه مستقر شدند. وقتی عراقی‌ها به علی‌گه‌زد حمله کردند، جاده آسفالت را به عنوان محور پیشروی در نظر گرفتند و از روی جاده به طرف جلو حرکت کردند!

توقف دشمن در پشت کرخه / ۵۱

مقاومتی هم در برابر آنها نبود چون در حقیقت از تیپ دزفول دیگر چیزی باقی نمانده بود. زیرا اگر استعداد اولیه این تیپ را در نظر بگیریم، تعدادی از واحدهای آن به منطقه رفته بود و مقداری از واحدهایش هم در تپه کمانه کوچک، مشرف به جسر نادری و غرب رودخانه کنار انبار مهمات، مستقر شده بودند که عراق آمد و پشت رودخانه ماند. البته از لحاظ نظامی قابل قبول نیست که عراق بخواهد از روی پل کرخه عبور بکند. به هر حال واحدهای قسمت غرب کرخه و همچنین باقیمانده تیپ دزفول که در آنجا بود، عقب‌نشینی کردند و به این طرف رودخانه آمدند.

توقف دشمن در پشت کرخه

یکان‌های درخت یکی پس از دیگری با تحمل تلفات و ضایعات سنگین نیروهای انسانی و تسلیحاتی در برابر هجوم گسترده نیروهای بعثی به عقب آمدند تا بتوانند منطقه مناسبی را برای ایجاد مواضع پدافندی پیدا کنند. هنگام شب باقیمانده یکان‌های تیپ را از دزفول و خدمات پادگان و هر جای دیگر که توانسته بودند، جمع کردند و تعدادی از نیروها را هم از دوکوهه آوردند و آنگاه در پشت کرخه خطوط پدافندی تشکیل دادند. ابتدا نیروهای نظامی موجود در منطقه را جلوی عراقی‌ها و در خط مقدم مستقر کردند و سپس سایر نیروهای مردمی کار پشتیبانی و کمک‌رسانی را انجام می‌دادند و این نیروها توانستند پس از استقرار در پاسگاه نادری و داخل آن دره کوچک تا منطقه «تپه کمانه کوچک» خط پدافندی ایجاد کنند و پیشروی نیروهای بعثی را سد کنند. استقرار نیروهای خودی حدود ۴ ساعت طول کشید و تا نیروهای بعثی متوجه شدند که جریان از چه قرار است تعدادی نیروی قابل توجه در آنجا جمع شدند که بیشترشان را واحدهای باقیمانده ارتش تشکیل می‌داد و بدین ترتیب نیروهای بعثی در پشت

رودخانه کرخه متوقف شدند و این فرصتی بود که ما خودمان را جمع و جور کنیم تا بچه‌ها بتوانند خطی را در برابر آنها تشکیل بدهند. تصور من این است که رژیم عراق تصمیم داشت عملیاتش را در منطقه کرخه با عملیات منطقه خرمشهر هماهنگ کند و همزمان عبور از کرخه و کارون را انجام دهد و تقریباً به این مسئله یقین دارم که آنها قصدشان همین بود که بیایند شهر اهواز را از سه محور شمال، جنوب و غرب مورد محاصره قرار دهند که البته این فرصت برایشان پیش نیامد و برای همیشه متوقف شدند. اگر ایثارگری‌ها و مبارزه جوانمردانه نیروهای ما در آبادان و خرمشهر با آن دژی که به وسیله نیروهای ژاندارمری، سپاه پاسداران و نیروهای مردمی داخل شهر تشکیل داده بودند، نبود، آن‌گاه نیروهای دشمن محاصره را تکمیل می‌کردند که دیگر درهم شکستن محاصره به این آسانی‌ها امکان پذیر نبود.

تجاوز دشمن در کلیه محورها

رژیم بعثی ابتدا با لشکر ۳ زرهی خود از سه محور تنومه - شلمچه به خرمشهر حمله کرد و لشکر ۵ مکانیزه دشمن نیز از محور کوشک - طلاییه وارد منطقه حمیدیه و جفیر شد. لشکر ۹ زرهی نیز از منطقه «شبیب» پیشروی کرد تا اینکه به منطقه چزابه رسید و از آنجا دو قسمت شد. یک قسمت به طرف ارتفاعات «الله‌اکبر» و قسمت دیگر به طرف «بستان» رفت که هدف اصلی رژیم عراق از این طرح دستیابی به شهر اهواز بود. لشکر یک مکانیزه عراق نیز از طریق حلفاییه به طرف فکه آمد و از فکه خود را به چنانه رسانید و لشکر ده زرهی عراق هم منطقه عین‌خوش را به اشغال خود درآورد و سپس از طریق جاده آسفالته و امامزاده‌عباس خود را به منطقه علی‌گره‌زد و

وضعیت منطقه جنوب پس از تجاوز دشمن / ۵۳

سه‌راهی قهوه‌خانه رسانید و به تدریج در دامنه جنوبی ارتفاعات شاوریه مستقر شد و بدین ترتیب بخش زیادی از خوزستان به اشغال نیروهای بعثی درآمد و در مقابل چندین لشکر آماده و سرپای رژیم عراق که به خوزستان تجاوز کرده بودند تنها لشکر ۹۲ زرهی از نیروهای خودی حضور داشت که به دلیل پراکندگی زیاد لشکر و عدم آمادگی لازم نتوانست در همان مناطق مرزی جلوی تجاوز دشمن را بگیرد و در نتیجه خطوط پدافندی پس از چند روز در داخل خاک کشورمان ایجاد شد.

وضعیت منطقه جنوب پس از تجاوز دشمن

پس از تجاوز رژیم بعثی عراق به میهن اسلامی به خصوص در منطقه جنوب وضعیت منطقه شرایط جدید به خود گرفت. حضور نیروهای دشمن در خاک کشورمان سبب شد تا جوانان این مرز و بوم به جوش و خروش درآیند. غیرتشان دیگر اجازه نداد که در خانه بنشینند و شاهد آن وضعیت اسفناک باشند. به تدریج نیروهای مسلح خود را پیدا کردند. ارتش همه امکاناتش را به میدان آورد، سپاه پاسداران شکل گرفت، نیروهای بسیجی در قالب یکان‌های رزمی وارد کارزار شدند و در نتیجه دشمن را در جای خود میخکوب کردند و در مراحل بعدی طی عملیات‌های حماسه‌آفرین از سرزمین اسلامی بیرون راندند ولی در روزهای اولیه تجاوز، دشمن در اکثر محورها پیشروی کرده بود و در آن شرایط نیروهای نظامی و مسلح کافی در مناطق مرزی حضور نداشت تا بتواند جلو تهاجم گسترده نیروهای بعثی را بگیرد. یادم هست که تیپ ۳۵ رژیم عراق تقریباً تا منتهالیه شرقی ارتفاعات الله‌اکبر که مشرف به رودخانه کرخه است پیش آمده بود و از طرف دیگر تا جایی که اکنون پادگان دشت‌آزادگان است، را به اشغال خود

درآورد. در ابتدا حرکت یکان‌های دشمن هماهنگ بود به طوری که پوشش لازم را به هم می‌دادند و تیپ ۴۳ ارتش بعثی نیز تا دروازه حمیدیه جلو آمده بود. در محور بستان - حمیدیه یکان نظامی قابل توجهی از ما مستقر نبود و لشکر ۹۲ زرهی اهواز در آن محور یکانی به آن صورت نداشت و هر فعالیتی که برای کندکردن حرکت دشمن انجام می‌گرفت، به وسیله نیروهای مردمی که حرکتی خودجوش داشتند بود. در شهرهای بستان و سوسنگرد هم وضع به همین منوال بود. یکی از محورهای اصلی پیشروی نیروهای ارتش بعثی جاده آسفالته بود و ما اصلاً فکرش را نمی‌کردیم که نیروهای دشمن به صورت کانالیزه روی جاده آسفالته جلو بیایند. تا اینکه نیروهای دشمن به چزابه رسیدند. ما در آن محور نیروی نظامی قابل ملاحظه‌ای نداشتیم و آنها از دو محور استفاده کرده و پیش آمدند که اگر همان موقع ما در بستان و یا دهلاویه یا سوسنگرد نیروی نظامی کافی داشتیم، دشمن هرگز جرئت نمی‌کرد که از روی جاده آسفالته پیشروی کند، چون زمین‌های آن منطقه در آن فصل از سال مسطح و آماده کشاورزی بود که اگر به آن زمین‌ها آب بسته می‌شد دیگر برای حرکت تانک‌ها مناسب نبود ولی هرگز این اتفاقات به وقوع نپیوست و آنها هم به راحتی جلو آمدند. از طرف دیگر پاسگاه‌های ژاندارمری ما در مناطق مرزی بود که به هیچ‌وجه آمادگی نداشتند. بسیاری از پاسگاه‌ها خالی بود و آن تعداد اندکی که از نیروهای محلی در برخی پاسگاه‌ها مانده بودند تجهیزات پدافندی مناسبی در اختیار نداشتند و در نتیجه خیز به عقب‌نشینی کردند به خصوص در محور طلایه - کوشک، یکان‌هایی هم که در این محور بودند همین‌طور عقب‌نشینی کردند و اگر هم مقاومتی هم در این محورها بعد از آن تجاوز اولیه شکل گرفت، بیشتر از نیروهای ارتش بود که بلافاصله سازماندهی شدند. در آن زمان از طرف سپاه پاسداران هم هیچ واحدی

وضعیت منطقه جنوب پس از تجاوز دشمن / ۵۵

به صورت سازماندهی شده که متشکل از گروهان و یا گردان باشد، در منطقه حضور نداشت و اصولاً چنین یکان‌هایی تا آن زمان از طرف سپاه پاسداران شکل نگرفته بود تا بتوانند خط را نگه دارند و یا مواضع پدافندی اتخاذ کنند، در نتیجه تحرکات نیروهای سپاه در منطقه به صورت خودجوش و همراه با نیروهای مردمی بود که بعدها در قالب یکان‌های بسیج سازماندهی شد. بدین ترتیب تنها لشکر اهواز بود که در آن شرایط خط را حفظ کرد و موفق شد نیروهای تجاوزگر را در پشت رودخانه کرخه متوقف کند و دشمن نیز همانجا زمین‌گیر شد چون دیگر فرصت پل زدن را پیدا نکرد تا بتواند از رودخانه عبور کند.

تعبیر من این است که شاید دشمن می‌توانست از کرخه عبور کند ولی به دلیل عدم هماهنگی بین نیروهایش به وجود آمد در نهایت موفق به این کار نشد. چون لشکر ۱۰ زرهی و لشکر یک مکانیزه دشمن زودتر از لشکر ۹ به هدف‌های خود رسیده بودند که این هدف‌ها عبارت بودند از رسیدن به لبه رودخانه کرخه، اما از آن طرف خیلی طول کشید تا لشکر ۹ بتواند به دشت آزادگان برسد و زمانی هم که به دشت آزادگان رسید، متوقف شد. البته شاید می‌توانست از پل کرخه عبور کند ولی احساس خطر می‌کرد، چون می‌دانست که به این سادگی پل در اختیارش قرار نمی‌گیرد و هر لحظه احتمال می‌رفت که آن پل منهدم شود. رژیم عراق می‌ترسید از اینکه پل را خراب کنند و یا بمب‌گذاری نمایند و در نهایت اینکه عبور از رودخانه نیاز به امکانات خاص خودش را داشت ولی ارتش بعثی دیگر فرصت آن را پیدا نکرد.

در منطقه چزابه به دلیل حضور تیپ سوم زرهی لشکر ۹۲ نبردهای سنگینی بین نیروهای خودی و دشمن درگرفت که تا چند روز این درگیری‌ها ادامه داشت و به همین دلیل لشکر ۹ ارتش عراق هرگز نتوانست خودش را به موقع به اهداف از پیش تعیین شده برساند. بدین ترتیب یک تیپ زرهی ناقص توانست چند روز

در برابر یک لشکر مجهز و آماده دشمن مقاومت کند و بعد هم خیز به خیز عقب‌نشینی کند که در نهایت از حوالی پاسگاه‌های دویرج، رشیده، صفریه و سابله به طرف چزابه عقب‌نشینی کرد. در منطقه چزابه دو محور وجود داشت، یکی محور بستان - الله‌اکبر - پادگان که از ارتفاعات الله‌اکبر می‌گذرد و دیگری محور بستان - سوسنگرد - حمیدیه که محدود به جاده آسفالته می‌شود. یکان‌های تیپ سوم لشکر ۹۲ نهایت تلاش و ایثار خود را در منطقه چزابه به خرج دادند و با دادن شهدای بسیاری چند روز جلو تهاجم گسترده دشمن را در این محور گرفتند، اما سرانجام در برابر تهاجم گسترده زمینی و هوایی دشمن به طرف ارتفاعات الله‌اکبر که قابلیت پدافندی بهتری داشت عقب‌نشینی کردند و در آنجا عملیات تأخیری انجام دادند. نیروهای دشمن در این محور به دو تیپ در خط و یک تیپ پشتیبانی‌کننده تقسیم شدند و به‌گونه‌ای که تیپ ۴۳ زرهی در محور بستان - سوسنگرد و تیپ ۳۵ زرهی در محور بستان - الله‌اکبر به حرکت درآمدند. تیپ ۳۵ زرهی در تمام مراحل پیشروی خود که از محور ارتفاعات الله‌اکبر صورت گرفت با تیپ ۳ لشکر ۹۲ درگیر بود. در نهایت موفقیت چندان‌ی به دست نیاورد اما تیپ ۴۳ پس از برخورد به مقاومتی مختصر و مقطعی در بستان به طرف سوسنگرد حرکت کرد که در این محور دیگر نیروهای نظامی حضور نداشتند تا جلوی دشمن را بگیرند و بدین نحو سوسنگرد سقوط کرد. از آن طرف تیپ ۳۵ زرهی دشمن از محور بستان - الله‌اکبر با حمایت تیپ مکانیزه لشکر ۹ فشار زیادی بر تیپ سوم لشکر ۹۲ آورد و گام به گام آنها را به عقب راند تا اینکه در منتهالیه ارتفاعات الله‌اکبر باقیمانده تیپ سوم در برابر آنها موضع گرفتند و جلویشان ایستادند.

تقدیر از مردم دزفول

در اینجا لازم می‌دانم که از تلاش و ایثارگری‌های مردم منطقه به‌خصوص مردم دزفول قدردانی کنم. روزی که نیروهای دشمن تا نزدیکی پاسگاه پل نادری جلو آمده بودند مردم دزفول خیلی کمک کردند، به‌طوری که پل را زیر آتش گرفتند. اگر چه مردم اسلحه کافی نداشتند ولی همین مردم دزفول آذوقه، مهمات و سایر نیازمندی‌های جبهه را به سرعت تأمین کردند و در جایی که لازم بود وسایل خصوصی منزلشان را می‌آوردند و به مجروحین کمک می‌کردند. یکی از نیروهای ما که در آنجا شاهد صحنه بود برایم تعریف کرد که حتی یک دستگاه جیپ فرماندهی دشمن به همراه یک دستگاه نفربر از روی پل کرخه عبور کردند و تا اول فرودگاه پیش آمدند، اما بعدها متوجه شدند این‌طرف پل مقاومت شدید است و دارند آنها را می‌زنند که از قضا یک گلوله هم به آن جیپ اصابت کرده بود، باعث شد تا نیروهای دشمن بلافاصله به عقب برگردند و به آن طرف کرخه بروند. از آن به بعد دیگر هیچ نیرویی از دشمن به این‌طرف نیامد. نیروهای مردمی که بیشتر دزفولی‌ها بودند تا آخرین لحظه مقاومت، در کنار نیروهای نظامی حضور داشتند و به‌خصوص در پشتیبانی از این نیروها خدمت شایانی ارائه کردند. حضور نیروهای مردمی در کنار نیروهای مسلح یکی از نقاط بارز و وصف‌ناپذیر و از پدیده‌های زیبای دفاع مقدس بود. اگر چه نیروهای دشمن در روزهای اول توانستند پیشروی‌هایی داشته باشند، اما بعد که نیروهای مسلح سازماندهی شد و شکل گرفت، عملیات‌های حساسی از خود به جای نهاد که به‌عنوان نمونه می‌توان به چگونگی عقب زدن نیروهای دشمن در محور حمیدیه - سوسنگرد اشاره کرد. نیروهای ارتش بعثی تا دهم مهرماه سال ۵۹ خود را به غرب نخلستان‌های حمیدیه رساندند و در آنجا مستقر شدند. چگونگی عقب راندن تیپ ۴۳ دشمن از

۵۸ / جبهه جنوب در شهریور ۵۹

محور حمیدیه به سوسنگرد و از آنجا به طرف بستان که یکی از حماسه‌های کم‌نظیر جنگ تحمیلی است که خود به لحاظ ویژگی خاص و ایثار رزمندگان بحث جداگانه دارد.

معرفی نویسنده

سرهنگ زرهی ستاد، سیدیعقوب حسینی در سال ۱۳۱۱ در خانواده‌ای مذهبی در ابهر به دنیا آمد. تحصیلات خود را در ابهر و سپس در تهران ادامه داد و در سال ۱۳۳۱ وارد دانشکده افسری و سال ۱۳۳۴ با درجه ستوان دومی فارغ‌التحصیل شد. پس از پایان دوره آموزش رسته زرهی، در لشکر اصفهان مشغول به خدمت شد.

در سال ۱۳۴۶ پس از طی دوره دانشکده فرماندهی و ستاد به لشکر ۹۲ اهواز منتقل شد که آن زمان مصادف با آغاز اختلافات مرزی ایران و عراق و صف‌آرایی نظامیان طرفین بود. وی به‌عنوان افسر عملیات و طراح طرح‌های عملیاتی مربوطه در لشکر تا سال ۱۳۵۴ و عقد قرارداد ۱۹۷۵ الجزایر فعال بود. از سال ۱۳۵۶، فرماندهی تیپ سوم لشکر ۹۲ زرهی را عهده‌دار و پس از پیروزی انقلاب اسلامی در مدیریت آمادگی رزمی معاونت عملیات و اطلاعات ستاد نیروی زمینی خدمت کرد و با آغاز جنگ تحمیلی در سال ۱۳۵۹ به‌عنوان جانشین عملیاتی نزاچا و رئیس ستاد نیروهای ایران در خوزستان به آن منطقه اعزام شد. در سال ۱۳۶۰ با درخواست شخصی، بازنشسته شد.

پس از بازنشستگی در دانشکده فرماندهی و ستاد نیروی زمینی و سازمان عقیدتی سیاسی ارتش، مشغول تهیه و تنظیم تاریخ جنگ شد و با حمایت فرمانده وقت نزاچا - سرهنگ صیاد شیرازی - توانست هفت جلد کتاب تاریخ جنگ که با نام دفاع مقدس نامگذاری شد تدوین کند و با این کار، خدمت ارزنده‌ای به روشن شدن حقایق جنگ تحمیلی کند.

مقدمه

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلِ

بگو! در روی زمین بگردید و ببینید پایان کار پیشینیان چگونه بوده است (سوره روم آیه ۴۲)

پیش‌گفتار درباره مدارک تاریخی جنگ تحمیلی

یادآوری مهم:

از بررسی کنندگان، خوانندگان و استفاده‌کنندگان این مدارک درخواست می‌شود قبل از بررسی به نکات زیر توجه فرمایند:

۱. دستورالعمل تهیه مدارک:

این مدارک در اجرای امریه ۶۰/۰۲/۱/۸۵ - ۶۱/۴/۳۰ معاونت آموزشی نیروی نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران گردآوری، تنظیم و تدوین شده است.
۲. هدف‌های اصلی تهیه این مدارک طبق دستورالعمل یادشده بالا به شرح زیر بوده است:

الف) تجزیه و تحلیل هر یک از نبردهای عمده و بررسی علل پیروزی یا شکست آنها.

ب) ایجاد زمینه مطلوب برای تهیه مسائل آموزشی مراکز فرهنگی نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران.

ج) بهره‌برداری آموزشی از تجربیات به دست آمده از جنگ تحمیلی.

۳. اسناد اصلی بهره‌برداری شده برای تهیه این مدارک:

الف) برآوردهای ستادی و طرح‌ها و دستورهای عملیاتی تهیه شده در ستاد مشترک، نیروی زمینی و لشکرها و تیپ‌های اجرا کننده عملیات که در پرونده‌های عملیاتی و اطلاعاتی نیروی زمینی و رده‌های پایین‌تر ثبت شده بود.

ب) پیام‌ها و دستورات و گزارش‌های مبادله شده بین قرارگاه‌ها، شامل ستاد مشترک، نیروی زمینی، لشکرها و تیپ‌های اجرا کننده عملیات که در پرونده‌های عملیاتی و اطلاعاتی این قرارگاه‌ها ثبت شده بود.

ج) خاطرات شخصی معدودی از فرماندهان و افسران ستاد که شخصاً در طرح‌ریزی و هدایت عملیات شرکت و یا حضور داشتند.

د) مدارک مورد نظر تا رده قرارگاه، لشکرها و تیپ‌های مستقل بوده است و پیام‌ها و دستوراتی که بین قرارگاه تیپ‌ها و گردان‌ها و رده‌های پایین‌تر مبادله شده در بیشتر این مدارک منظور نشده است.

۴. از سازمان‌های خارج از رده نیروی زمینی درخواست شد برای تکمیل این مدارک اسناد و مدارک عملیاتی مربوط به نبردهای جنگ تحمیلی را در اختیار نیروی زمینی قرار دهند، ولی تا تکمیل این مجموعه مدارک خواسته شده را ارسال نکردند. این سازمان‌ها عبارتند از:

الف) سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران که نقش فعال و سهمی بسیار در عملیات داشتند.

ب) ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران که در طرح‌ریزی و هدایت جنبه‌های سیاسی و اقتصادی جنگ تحمیلی نقش اصلی را داشته است.

ج) ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران که قسمت عمده یکان‌های آن دوش به دوش برادران سرباز خود در یکان‌های نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران در نبردها شرکت داشتند.

د) نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران که در پشتیبانی نزدیک هوایی و ترابری یکان‌های نیروی زمینی عامل مهمی بود.

ه) نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران که در منطقه آبادان و خرمشهر قسمتی از تلاش‌های پدافندی و آفندی در این منطقه را عهده‌دار بود. توجه: به تهیه‌کنندگان تاریخ کامل جنگ تحمیلی توصیه می‌شود ضمن بررسی این مجموعه، همکاری سازمان‌های یادشده بالا را نیز درخواست کنند و مدارک عملیاتی آن سازمان‌ها را دریافت و در جریان حوادث جنگ تحمیلی منظور کنند.

۵. روش گردآوری مدارک مورد نیاز:

الف) عین پرونده‌های عملیاتی و دستورات و طرح‌های عملیاتی قرارگاه‌های شرکت کننده در عملیات درخواست و دریافت شد و تمام برگ‌های این اسناد و مدارک مورد بررسی قرار گرفت.

ب) از کلیه طرح‌ها و دستورات عملیاتی و برآوردهای ستادی و دستورات جزء به جزء نسخه برداری شد و عیناً در کتاب مربوطه آورده شد.

ج) پرونده‌های ستادی معاونت عملیات و اطلاعات نیروی زمینی، قرارگاه مقدم نیروی زمینی در جنوب و لشکرهای ۱۶ و ۲۱ و ۷۷ و ۹۲ و تیپ‌های ۵۵ هوابرد و ۸۴ پیاده که در اختیار گروه بررسی قرار گرفت، همگی مطالعه شد و پیام‌ها و دستوراتی که بین قرارگاه‌های شرکت کننده در عملیات (تا رده تیپ

داخل) مبادله شده بود و تأثیر قابل ملاحظه‌ای در هدایت نبردها داشت عیناً نسخه‌برداری شد و در کتاب‌ها آورده شد. ذکر این نکته لازم است که فقط پیام‌هایی نسخه‌برداری شد که از نظر افسر بررسی کننده حایز اهمیت تشخیص داده شد و ممکن است پیام‌هایی وجود داشته باشند که از نظر افسران دیگر مهم بوده‌اند ولی در کتاب منظور نشده‌اند.

د) طی امریه‌ای از طریق ستاد نیروی زمینی، از کلیه افسران، درجه‌داران، سربازان و غیر نظامیان شرکت کننده در جنگ تحمیلی درخواست شد خاطرات خود را بنویسند و برای گروه بررسی ارسال کنند تا به نام خود آنان ثبت شود، ولی پاسخ مثبتی به این خواسته گروه بررسی داده نشد.

۶. نکته مهمی که لازم است مورد توجه قرار گیرد، مطالب مربوط به استنباط و نظریات و مشاهدات و خاطرات شخصی افسر بررسی کننده از جریان حوادث با توجه به مدارک گردآوری شده و ارتباط دادن حوادث با یکدیگر است، از این رو به صورت یک نتیجه قطعی و کامل نباید تلقی شود، بلکه ممکن است بررسی کنندگان بعدی مدارک دیگری از هر عملیات به دست آورند یا شخصاً در عملیاتی حضور داشته‌اند و شاهد عینی جریان حوادث نبردها بوده‌اند که در ارتباط حوادث، نتیجه‌گیری دیگری از هر عملیات بکنند و نظریات کامل‌تری ارائه کنند. مسلماً مدارک گردآوری شده در این کتاب ثبت و ضبط همه جریانات نیست و چه بسا اسناد و مدارک عملیاتی در پرونده‌های عملیاتی تیپ‌ها، گردان‌ها، گروهان‌ها و سایر سازمان‌ها وجود داشته باشند که می‌تواند جریان وقایع را روشن‌تر ارائه کند که این‌گونه مدارک در هنگام تدوین این کتاب در اختیار افسر بررسی کننده نبود و امید است در آینده بررسی کنندگان و محققان دیگر تاریخ جنگ تحمیلی برای

/

تکمیل این مدرک گردآوری شده اقدام کنند تا تاریخ نظامی و در صورت امکان تاریخ سیاسی این جنگ تحمیلی که قسمتی از تاریخ میهن اسلامی ما برای نسل‌های آینده ملت ایران عزیز خواهد بود، هر چه کامل‌تر تهیه و تدوین شود.

غرض نقشی است که ما باز ماند که هستی را نمی‌بینم بقایی

افسرتهیه کننده: سرهنگ زرهی ستاد سید یعقوب حسینی

فروردین ماه ۱۳۶۲

مقدمات جنگ تحمیلی عراق

بر علیه ایران

مقدمات جنگ تحمیلی عراق بر علیه ایران

(صحنه عملیات جنوب)

۱. کلیات

اختلافات مرزی ایران و عراق، از زمان تعیین خط مرز، در زمانی که کشور فعلی عراق جزو قلمرو حکومت عثمانی بود، پایه گذاری شد. اولین قرارداد مرزی قسطنطنیه منعقد شد که در آن قرارداد وضعیت حقوق طرفین در اروندرود مبهم باقی گذاشته شد و در ۱۹۱۶ برای روشن کردن وضعیت خط مرز به خصوص در اروندرود مذاکراتی انجام شد که در آن حقوق ملت ایران در اروندرود به طور مودبانه به حکومت عثمانی داده شد و چند نقطه مورد اختلاف نیز در مرزهای زمینی به جای ماند. پس از جنگ جهانی اول و تجزیه حکومت عثمانی، کشور امروزی عراق جزو منطقه تحت قیمومیت انگلستان قرار گرفت و در ۱۹۳۰ کشور فعلی عراق تشکیل شد و یک رژیم سلطنتی به وسیله حکومت انگلستان به ملت عراق تحمیل شد. این رژیم سلطنتی، که تازه روی کار آمده بود و گرفتار مسائل داخلی بود، درباره مسئله مرزی ایران و عراق حادثه‌ای ایجاد نکرد، ولی عملاً حقوق مشروع بین‌المللی ایران در اروندرود زیر پا گذاشته شده و بر خلاف حقوق بین‌المللی که خط القعر رودخانه‌های مرزی به نام خط تالوک خط مرز در تمام کشورها است. برابر قرار داد ۱۹۱۶، خط مرز کرانه شمالی اروندرود تعیین شد و تمام آبراه اروندرود به کشور عراق داده شده و کشتی‌های ایرانی و همچنین، کشتی‌هایی که به مقصد بندر خرمشهر حرکت می‌کردند، باید در آبراه اروندرود با پرچم عراق رفت و آمد می‌کردند و حکومت عراق به طور ضمنی تمام واردات و صادرات ایران را از بندر خرمشهر تحت نظارت

و بازرسی قرار می‌داد - این وضع در هیچ کشوری که رودخانه مرزی دارد، معمول نبوده و نیست - پس از کودتای ۱۹۵۸ در عراق و سرنگون شدن رژیم سلطنتی و روی کار آمدن رژیم جمهوری، عمّال امپریالیسم جهانی در منطقه خلیج فارس فعال تر شدند و جهانخوااران شرق و غرب برای ایجاد حادثه در این منطقه و درگیر کردن دو کشور بزرگ آن، که ایران و عراق است، وارد عمل شدند و با تحریک عمّال حکومت عراق و تحریک احساسات ملی حزب بعث عراق، مقاصد شوم خود را، در اروندرود، به مرحله اجرا گذاشتند.

پیدا شدن ذخایر نفتی در منطقه مرزی مسئله را حساس تر کرد. حکومت بعث عراق مسئله مالکیت مطلق بر اروندرود را مطرح کرد و حکومت وقت ایران به مقابله برخاست و اختلافات مرزی در ۱۳۴۸ به اوج خود رسید و ارتش‌های ایران و عراق، در نزدیکی مرز، در مقابل یکدیگر صف‌آرایی کردند، اما نظر به اینکه مقاصد شوم امپریالیسم جهانی از ایجاد این اختلاف فقط کشاندن سرمایه‌های دو ملت ایران و عراق به بازارهای خرید اسلحه بود، با سیاست‌های مودبانه خاص، از بروز جنگ حقیقی بین دو کشور جلوگیری کردند، ولی تا می‌توانستند وسایل و تجهیزات نظامی به دو کشور فروختند و از این معامله‌ها ده‌ها میلیارد دلار از این دو ملت مستضعف به تاراج بردند.

اختلاف ایجاد شده در ۱۳۴۸ مدت شش سال طول کشید و سرانجام در سال ۱۳۵۳ با مذاکره رهبران وقت ایران و عراق در الجزایر، که به وسیله هواری بومدین رئیس جمهور وقت الجزایر ترتیب داده شد، به عقد قرارداد جدید بین دو کشور منجر شد، که به نام قرار داد ۱۹۷۵ الجزایر است. مطابق این قرارداد، در قسمتی از مرزهای زمینی، امتیازات قابل توجهی به عراق داده شد، ولی حق مسلم و انکار ناپذیر ایران در آبراه اروندرود مورد تأیید قرار گرفت و صدام حسین، که در آن موقع معاون رئیس جمهور عراق و عملاً حاکم عراق

بود، آن را امضا کرد و اختلافات مرزی به ظاهر رفع شد. گرچه در این قرارداد حکومت عراق امتیازاتی در مرز زمینی به دست آورده بود، ولی این امتیازات آثار ظاهری محسوسی نداشت در صورتی که حکومت بعث عراق برای ثابت کردن برتری خود به کشورها و امارات منطقه خلیج فارس به دنبال به دست آوردن امتیازات محسوس بود، که عبارت از مهار کامل اروندرود، گرفتن جزایر ابوموسی، تنب بزرگ و کوچک بود، ولی به آنها دست نیافت، از این رو، عطش قدرت طلبی و سلطه جویی حاکم بعث عراق خاموش نشد و صدام حسین به هیچ هدف سیاسی در منطقه نرسید و این عقده برتری جویی صدام حسین، همچنان، در دل او باقی ماند تا اینکه انقلاب اسلامی ایران رژیم سلطنتی را در ایران سرنگون کرد و یک طرف امضا کننده قرار داد که شاه معدوم ایران بود از صحنه سیاست خارج شد و به علت وقایع انقلاب اسلامی و اثرات ناشی از آن در ایران به طور طبیعی تحولات و دگرگونی‌ها و بعضی نابسامانی‌هایی در قسمتی از سازمان‌های دولتی ایران، از جمله ارتش، به وجود آمد و صدام حسین تصمیم گرفت از این فرصت حداکثر استفاده را بکند و برتری حکومت عراق را با حمله به کشور جمهوری اسلامی ایران و گرفتن امتیازات مورد دل خواهش بر کشورهای عرب منطقه خلیج فارس و حتی تمام کشورهای عربی نشان دهد و رهبری کشورهای عرب را به دست بگیرد که البته امپریالیسم جهانی صحنه گردان اصلی این تراژدی بودند و صدام را برای اجرای نظریاتشان تشویق، حمایت و پشتیبانی کردند و سرانجام صدام حسین، در اوایل سال ۱۳۵۹، تصمیم گرفت قبل از آنکه حکومت جمهوری اسلامی ایران بتواند مشکلات ناشی از انقلاب را حل کند، با توسل به قدرت نظامی، خواسته‌های پلید خود را به ملت ایران تحمیل کند.

در این موقع کشور ایران از لحاظ قدرت نظامی در شرایط مناسبی نبود. از یک طرف به علت تحولات عمیقی که در ارتش بعد از انقلاب اسلامی به وجود آمده بود، سازمان کلی ارتش دگرگون شده بود و هنوز انسجام جدید بر اساس خط مشی کلی انقلاب در ارتش قاطعیت پیدا نکرده بود و از طرفی عمده قوای ارتش ایران در کردستان و آذربایجان غربی درگیر مبارزه و سرکوبی ضد انقلابیون بودند و در تیرماه ۱۳۵۹ با توطئه کودتای نافرجام نوژه ضربه دیگری بر پیکر ارتش به هم ریخته ایران وارد شد و قدرت رزمی ارتش ایران از نظر محاسبات علمی و عیشی به حداقل رسید و چون شکاری بزرگ ولی خسته طمع شکارچی طماع و ترسو را به وسوسه انداخت. حوادث سیاسی و اجتماعی داخلی ایران و حوادث منطقه خلیج فارس و وحشت ابرقدرت‌ها و حکام مرتجع از گسترش انقلاب اسلامی در منطقه و در تمام جهان، نیز، از عوامل مهمی بودند که حاکم خودخواه و دلال امپریالیزم عراق را به اجرای نقشه پلیدش کمک کردند و او را وادار کردند که با توسل به قدرت نظامی و استفاده از این فرصت بی نظیر که برایش ایجاد شده بود، حکومت جمهوری اسلامی ایران را وادار به تسلیم و قبول خواسته‌های خود کند و برای وصول به این هدف از اوایل سال ۱۳۵۹ ارتش عراق در نزدیکی مرز بین دو کشور متمرکز شد و تجاوزات هوایی عراق در مناطق مرزی انجام شد و تحریکات در مناطق مرزی به وسیله نیروهای گارد مرزی شهرپور ماه سال ۱۳۵۹ برخوردها و درگیری‌های مرزی، که کلاً به وسیله عناصر مسلح عراق آغاز می‌شد، توسعه یافت و از دهه سوم شهریور به اوج خود رسید. سرانجام در ۳۱ شهریور ماه، نیروی هوایی متجاوز عراق شهرهای ایران از جمله تهران را بمباران کرد و از اول مهرماه ماشین جنگی حاکم مزدور عراق به داخل خاک ایران وارد شد و پیشروی کرد و جنگ عمومی و رسمی بین دو کشور آغاز شد و حکومت نوکر امپریالیسم، حتی برای تحمیل این جنگ، برخلاف عرف

/

بین‌المللی زحمت اعلان جنگ رسمی را نیز لازم ندانست و جنگ را به ملت ایران تحمیل کرد.

در این قسمت از بررسی جنگ تحمیلی حوادث مقدمات شروع جنگ، از فروردین تا اول مهر ماه سال ۱۳۵۹، مورد مطالعه قرار می‌گیرد و جریان جنگ از مهرماه به بعد در کتاب‌های دیگر گردآوری و تدوین شده است.

۲. علل اساسی جنگ

هرجنگی، بدون استثنا، علل سیاسی و اقتصادی و اجتماعی دارد که علت‌العلل جنبه‌های نظامی جنگ می‌شوند، در جنگ تحمیلی ایران و عراق نیز این علت‌های اساسی وجود داشتند که سبب این جنگ ویرانگر شدند. درباره‌ی نوع و چگونگی این علل اساسی لازم است. متخصصان امور سیاسی و اقتصادی و اجتماعی بررسی‌های دقیق و عمیق بکنند و مستند به مدارک، اسناد و آمار ارقام علت بروز جنگ بین دو کشور را از جنبه‌های یاد شده تجزیه و تحلیل کنند. اینجانب، سرهنگ حسینی، گردآورنده‌ی مدارک نظامی این جنگ که بیش از دوازده سال در خوزستان انجام وظیفه کرده‌ام و از شروع بحران مرزی بین ایران و عراق در ۱۳۴۷ تا پایان سال اول جنگ تحمیلی در مهر ماه ۱۳۵۹، یعنی قریب چهارده سال با جریان حوادث نظامی در مرز ایران و عراق عملاً درگیر بوده‌ام، علت‌های زیر را جزء عوامل مؤثر در شعله‌ور شدن این جنگ مؤثر می‌دانم که فهرست وار آنها را بیان می‌کنم.

قبل از ذکر فهرست علت‌ها، لازم می‌دانم این نکته را یادآوری کنم؛ از زمانی که در منطقه‌ی مرزی خوزستان و ایلام مخازن عظیم نفتی کشف شد، اختلافات مرزی ایران و عراق از قوه به فعل درآمد و از زمانی که من خود به علت موقعیت شغلی که در لشکر ۹۲ زرهی داشتم، در جریان قرار گرفتم. اولین بار اختلاف عملی در اوایل سال ۱۳۴۷ بروز کرد و آن بر سر حفر چاه‌های نفتی در منطقه‌ی فکه بود. در آن موقع، یک شرکت اکتشاف فرانسوی در منطقه‌ی فکه ایران مشغول عملیات اکتشاف بود، نیروهای مسلح عراقی، منطقه‌ی فعالیت شرکت را محاصره کردند و تمام کارکنان ایرانی و فرانسوی اعم از کارگر، کارمند، مهندس و ماشین‌آلات حتی چهارپایان آنها را مصادره کردند و به عراق بردند. بلافاصله، از

طرف دولت ایران به دولت عراق اولتیماتوم داده شد و به لشکر ۹۲ زرهی (آن موقع ۸ زرهی بود) دستور داده شد به‌فوریته عکس‌العمل مناسب نظامی نشان دهد. یک ستون نظامی از تیپ ۲ دزفول به فکه اعزام شد. یک ستون نظامی نیز از لشکر باختران از راه ایلام - مهران - دهلران به منطقه فکه رسید. عراقی‌ها در کمتر از ۴۸ ساعت کارکنان و وسایل شرکت را آزاد کردند و مسئله به ظاهر پایان یافت.

ولی این حادثه سرآغاز اختلافاتی شد که از فروردین سال ۱۳۴۸ شروع شد و به مدت ۶ سال ادامه پیدا کرد و به قرارداد الجزایر ختم شد. بنابراین، مسئله جنگ ایران و عراق ریشه عمیق چندین ساله داشت که از آغاز سال ۱۳۵۹ به صورت جدی مطرح شد. سرانجام در مهرماه ۱۳۵۹ به جنگ همه جانبه عمومی تبدیل شد که به‌طور اجمالی قسمتی از علل زیر عامل مؤثر در این جنگ به نظر می‌رسد.

الف) علل سیاسی

- (۱) تدبیر کلی جهانی ابرقدرت‌ها برای ایجاد جنگ‌های منطقه‌ای محدود به‌منظور اجتناب از جنگ عمومی هسته‌ای.
- (۲) درگیر کردن ملت‌های جهان سوم در حوادث منطقه‌ای به وسیله ابرقدرت‌ها به منظور سرگرم کردن و گرفتار کردن ملت‌های جهان سوم با مسائل منطقه‌ای و مانع شدن از پیشرفت واقعی و استقلال حقیقی سیاسی این ملت‌ها.
- (۳) تحقیر و خفت اعراب از شکست‌های پی در پی در جنگ با اسرائیل و هدف ناسیونالیسم بعثی عراق برای جبران این تحقیر در جبهه ایران و خلیج فارس.
- (۴) برتری جویی حکومت بعثی عراق در منطقه خلیج فارس و تلاش برای نشان دادن این برتری به وسیله اعمال فشار و گرفتن امتیازات از ایران.

(۵) طرح ایجاد امارات عربی در خوزستان، با تکیه بر ناسیولیسم عربی، که تخم آن را حکومت استعماری انگلستان در طرح کلی سیاسی منطقه خلیج فارس و تشکیل امارات در این منطقه کاشت و از زمان ایجاد امارات در جنوب خلیج فارس طرحی نیز برای خوزستان چید و آن را به حکام بی‌مایه این منطقه القا کرد.

(۶) سرانجام بعد از پیروزی انقلاب اسلامی ایران وحشت حکومت بعثی عراق از ایجاد نهضت اسلامی در عراق و از هم دلایل مهمتر وحشت کلیه قدرت‌های جهانی به‌ویژه غرب و امریکا از گسترش انقلاب اسلامی در منطقه و در جهان و به خطر افتادن بساط چپ‌ولگری آنان.

(۷) حضور سیاسی و تبع آن نظامی در کشورهای منطقه به بهانه دفاع از آنان در مقابل انقلاب اسلامی.

(ب) علل اقتصادی

( ) پیدایش منابع عظیم نفت در منطقهٔ مرزی بین ایران و عراق و تلاش یغماگران جهانی برای ایجاد مسائل مورد اختلاف جهت بهره‌برداری از این منابع از جمله اینکه این مخازن در مناطق فکه، عین‌خوش، موسیان، دهلران تا چنگوله به نحوی است که هر کشور سریع‌تر و عمیق‌تر چاه‌های نفت را حفر کند و بهره‌برداری کند امتیازات بیشتری به دست خواهد آورد.

( ) درگیر کردن دو کشور ایران و عراق به وسیلهٔ امپریالیسم جهان‌خوار شرق و غرب در یک جنگ ویرانگر به منظور انهدام منابع اقتصادی این دو کشور و تشکیل ارتش‌های بزرگ به وسیلهٔ این دو کشور و خرید وسایل و تجهیزات عظیم نظامی از کشورهای سازنده و با ایجاد جنگ انهدام این وسایل به منظور نیاز به خرید مجدد این وسایل و تجهیزات برای این منظور یک نمونهٔ بسیار گویا در اوایل جنگ به وسیله یک مفسر غربی بیان شد و آن این بود که شروع جنگ ایران و عراق حداقل یک بازار شش میلیارد دلاری برای غرب ایجاد کرد.

( ) از بین بردن منابع اقتصادی و هر چه بیشتر فقیر کردن ملت‌های این منطقه و جلوگیری از رسیدن آنان به خودکفایی اقتصادی.

( ) دسترسی پیدا کردن امپریالیسم جهانی به میلیاردها دلار ارز کشورهای عربی منطقهٔ خلیج فارس و بهره‌برداری از این ثروت عظیم باد آورده، برای بهبود وضع فلج شده اقتصادی و جلوگیری از ورشکستگی شرکت‌های جهان‌خوار.

(پ) علل اجتماعی

( ) وحشت حکومت بعثی عراق از پیوستن انقلابیون مسلمان عراق به انقلاب جهانی اسلام و تلاش برای جلوگیری از بروز چنین انقلابی در منطقه.

- ( ) تلاش حکام بعث عراق و در رأس آنها صدام حسین، برای نشان دادن برتری نظام حکومت بعثی بر نظام جمهوری اسلامی.
- ( ) سرگرم کردن ملت عراق با مسئله جنگ و تحریک احساسات همبستگی مردم عراق با حکومت بعث.
- ( ) مانع شدن حکومت بعثی عراق از گرایش ملت مسلمان عراق به همبستگی با حکومت اسلامی ایران.
- ( ) در صورت موفقیت در جنگ جدا کردن سه جزیره ایرانی در خلیج فارس که (ابوموسی و تنب بزرگ و کوچک) می‌باشند و واگذاری آنها به امارات متحده عربی و بدین وسیله تهیج احساسات قومیت عربی به سرکردگی عراق.

(ت) علل نظامی و ژئوپولیتیکی

- ( ) در صورت موفقیت در جنگ به دست گرفتن مهار آبراه اروندرود و تأمین راه آبی بندر بصره که مهمترین بندر مواصلاتی عراق به خلیج فارس است.
- ( ) گرفتن جزایری از امارات در خلیج فارس و ایجاد پایگاه‌های دریایی در آنها برای اعمال حکمرانی عراق در خلیج فارس و افزایش محدوده دسترسی عراق به خلیج فارس.
- ( ) تصرف بعضی نقاط حساس نظامی در خط مرز که پایش بیشتری برای کشور عراق در خط مرز ایجاد می‌کند.
- ( ) انهدام قسمت اصلی ارتش ایران مانند نیروی هوایی و دریایی و لشکرهای زرهی و مطمئن شدن از اینکه، حداقل تا ۱۰ سال آینده، ارتش ایران قدرت کافی برای مقابله با ارتش عراق به دست نخواهد آورد.

۳. مقایسه اجمالی قدرت رزمی ایران و عراق قبل از شروع جنگ

الف) قدرت رزمی ارتش عراق

برابر برآورد اطلاعاتی نیروی زمینی جمهوری اسلامی ایران قبل از شروع جنگ قدرت رزمی ارتش عراق چنین برآورد شده است.

( ) نیروی زمینی عراق با استعداد ۱۹۵/۰۰۰ نفر نیرو از ۱۲ لشکر و ۳ تیپ مستقل تشکیل می‌شد که شامل ۴ لشکر زرهی و ۲ لشکر مکانیزه و ۱ لشکر پیاده و ۳ لشکر پیاده کوهستانی و ۲ لشکر گارد مرزی ۱ تیپ مکانیزه گارد جمهوری ۲ تیپ نیروی مخصوص و دو گردان موشکی زمین به زمین اسکاد و فراق و کاتیوشا.

( ) نیروی هوایی عراق دارای ۴۳۲ فروند هواپیمای شکاری - بمب افکن ۳۳ فروند بمباران، ۴۶ فروند حمل و نقل، ۲۰۰ فروند بالگرد از انواع مختلف، ۱۴۳ فروند هواپیمای آموزشی، ۱۳۰۰ قبضه توپ پدافند هوایی، ۲۱۰۸ دستگاه پرتاب موشک‌های گوناگون سام و ۷۷۸ دستگاه موشک. ( ) نیروی دریایی جمعاً دارای ۶۲ فروند ناو و ناوچه جنگی ۲ تیپ گارد ساحلی و نیروی مخصوص، ۲ گردان توپخانه ساحلی ۱ گردان توپخانه پدافند هوایی.

ب) قدرت رزمی ارتش ایران

قبل از پیروزی انقلاب اسلامی ایران استعداد کلی ارتش ایران که به‌عنوان یکی از قوی‌ترین ارتش‌های خاورمیانه محسوب می‌شد، به شرح زیر بود - البته در جریان انقلاب و حوادث بعد از آن این استعداد به کمتر از نصف تقلیل یافت.

( ) نیروی زمینی از ۳ لشکر زرهی، ۴ لشکر پیاده، ۱ لشکر زرهی جدید التأسیس (لشکر ۸۸ که استعداد آن ۱ تیپ بود). ۱ تیپ پیاده ۱ تیپ پیاده گارد ۱ تیپ پیاده هوابد، ۱ تیپ نیروی مخصوص، ۵ گروه توپخانه، ۱ فرماندهی هوا نیروز، ۱ تیپ زرهی آموزشی، ۱ گروه رزمی مهندسی و چند گردان مستقل.

( ) نیروی هوایی دارای ۳۴۱ فروند هواپیمای شکاری و بمباران ۱۰ فروند هواپیمای سوخت‌رسان ۵۷ فروند هواپیمای آموزشی ۴۰ فروند هواپیمای اف-۱۴ و تعداد ۱۶۰ فروند هواپیمای اف-۱۶ که هواپیمای اف-۱۶ خریداری شده، که تحویل ایران نشده بود. ضمناً، یادآوری این نکته لازم است که این ارقام از مجله «میلیتاری بالانس» ۱۹۷۸ اقتباس شده است.

( ) نیروی دریایی ایران جمعاً دارای ۲۸ ناو جنگی و ۲۰ قایق رزمی از انواع مختلف بوده است (از مجله میلیتاری بالانس اقتباس شده است).

پ) شرایط آمادگی رزمی نیروها

از آغاز حرکت انقلاب اسلامی ایران، در شهریور ماه ۱۳۵۷، عملاً برنامه‌های آموزشی و نگهداری در تمام یگان‌های ارتش ایران متوقف شد و در هنگام به ثمر رسیدن انقلاب بعضی از پادگان‌ها به اشغال انقلابیون درآمد و تجهیزات و وسایل و جنگ افزارهای سبک واحدها تاراج شد و بعضی از وسایل سنگین مانند تانک و توپ به آتش کشیده شد. خدمت وظیفه از دو سال به یکسال تقلیل یافت، تعدادی از کارکنان پایور ارتش اخراج و بازنشسته و تعداد معدودی نیز اعدام شدند. نقل و انتقالات غیرمنطقی در واحدها انجام گرفت در نتیجه درجه‌داران متخصص و فنی واحدها به یگان‌های غیرفنی منتقل شدند. جنگ داخلی کردستان از اول سال ۱۳۵۸ شروع شد و در مدت هجده ماه قبل از آغاز جنگ تحمیلی قسمت عمده از توان رزمی ارتش نیز در جنگ کردستان از بین رفت و یا درگیر بود و قسمتی از توان ارتش درگیر حفاظت از مناطق حساس و حیاتی در اقصی نقاط کشور مثل خوزستان، ترکمن صحرا - آذربایجان برای مقابله با ضدانقلاب قوی شد و در مقابل این همه

کم شدن‌ها و ضعیف شدن‌ها تقریباً، هیچ‌گونه اقدام مثبتی برای جایگزینی نیروها و وسایل خارج شده به عمل نیامد.

برای مشخص شدن چگونگی وضعیت نیروی زمینی، گردآورنده این مطالب، خاطره‌ای را بیان می‌کنم: اواسط سال ۱۳۵۸، جانشین معاون عملیات و اطلاعات نیروی زمینی بودم. جنگ داخلی کردستان به شدت در جریان بود. به لشکر ۲ پیاده مرکز دستوری ابلاغ شده بود که گروهانی را به یکی از مناطق عملیاتی کردستان اعزام کند. لشکر پاسخ داده بود، اعزام یک گروهان برایش مقدور نیست. وضعیت بحرانی و اعزام گروهان خیلی ضروری بود. مدیریت عملیات (سرهنگ وصالی) نزد آمد و جریان را گفت. به سرهنگ نیکزاد، فرمانده وقت لشکر ۲، تلفن کردم و علت عدم اجرای دستور نیرو را جویا شدم. ایشان هم قسم خورد که نتوانسته از تمام لشکر یک گروهان برای مأموریت آماده کند. البته، تعدادی از عناصر این لشکر قبلاً به کردستان اعزام شده بودند. حتی چنین گفت: بازرس بفرستید اگر من تعلل کرده باشم، مرا اعدام کنند. لازم می‌دانم این نکته را یادآوری کنم که در این مقطع این چنین بود که لشکر مثلاً یکصد یا یکصد و پنجاه نفر ندارد بلکه اگر به آمار جیره بگیر لشکر مراجعه می‌شد در همان موقع شاید چند هزار نفر جیره بگیر لشکر بود، اما این عده فقط جیره می‌خوردند و کارایی رزمی نداشتند. تقریباً، تمام جنگ افزار و سایل این لشکر غارت شده بود. تعدادی فرماندهان اعدام، اخراج یا بازنشسته شده بودند و از لشکر فقط شکل و نمای ترسیمی سازمانی آن باقی مانده بود. البته، لشکرهای خارج از تهران این قدر لطمه ندیده بودند و در شرایط بهتری بودند، ولی آنها هم قسمتی از استعداد رزمی خود را از دست داده بودند. مهمترین ضربه‌ای که بدون استثنا به کلیه نیروهای مسلح خورده بود، از بین رفتن روح اطاعت و انضباط نظامی و انسجام سازمانی، به‌طور عمده به دلیل ایجاد و وجود گروه‌ها و احزاب در درون ارتش و ضعیف شدن قدرت فرماندهی و نظارت بود.

و اما ارتش عراق درست برعکس، از زمان پیروزی انقلاب ایران، برای به دست گرفتن مقام ژاندارمی منطقه خلیج فارس، به سرعت واحدهای نظامی‌اش را تقویت کرده و وسایل و تجهیزات جدید خریده و آنچنان خود را آماده کرده بود که به قول صدام حسین آمادگی داشت ظرف سه روز تا یک هفته بتواند آنچنان ضربتی به ایران بزند که به تمام هدف‌های سیاسی و نظامی خود برسد.

با توجه به شرایط کلی آمادگی رزمی ارتش عراق و وضعیت نامناسب ارتش ایران، می‌توان گفت، حدود نسبی قدرت رزمی ارتش عراق نسبت به ارتش جمهوری اسلامی ایران بیش از سه برابر بود، زیرا برای نمونه ارتش عراق در آغاز جنگ ۱۲ لشکر کاملاً مجهز و آماده داشت، در صورتی که ارتش ایران دارای ۸ لشکر بود که قدرت رزمی آنها کمتر از ۴ لشکر سازمان یافته بود. از نظر مسائل روانی و اعتقادی و به اصطلاح کلی غیرفیزیکی، با وجود حوادثی که بر ارتش ایران گذشته بود، نیروهای مسلح ما ایران برتر و بالاتر از ارتش عراق بود و حضور مردم ایران در صحنه و شرکت فعال پاسداران انقلاب اسلامی و نیروهای بسیج مردمی جبران کمبودهای فیزیکی را کرد، گرچه این نیروی عظیم و سرنوشت‌ساز مردمی کمی دیر وارد صحنه شد.

۴. حوادث و اتفاقات قبل از جنگ تحمیلی که به این جنگ منجر شد:

اصولاً حکومت بعثی عراق از شروع حرکت انقلاب اسلامی ایران برخوردار موافقی با این حرکت نشان نداد و اولین مخالفت حکومت عراق با حرکت انقلاب اسلامی ایران، اخراج امام خمینی رهبر انقلاب از عراق به‌منظور نشان دادن مخالفت خود با انقلاب ایران و حمایت از رژیم شاه بود و در جریان انقلاب، فرح همسر شاه ایران، برای جذب حمایت مطلق عراق از رژیم شاه، به بغداد رفت و با صدام حسین ملاقات کرد. پس از پیروزی

انقلاب، حکومت عراق زمزمه تجدیدنظر در قرارداد الجزایر را آغاز کرد و برای تحریک احساسات اعراب موضوع مالکیت سه جزیره ابوموسی و تنب بزرگ و کوچک را مجدداً مطرح ساخت و علناً از ضدانقلابیون کردستان حمایت کرد و افسران فراری را پناه داد و با گروهک‌های سیاسی ضدانقلاب ایرانی همکاری کرد که مجموعه این حوادث بیانگر آن است که حکومت عراق اصولاً برخورد خصمانه‌ای با انقلاب اسلامی ایران نشان داد که علت اصلی این برخورد، وحشت از گسترش انقلاب اسلامی در عراق و سرنگون شدن حکومت حزب بعث عراق بود. به مرور که حکومت اسلامی در ایران تحکیم می‌شد بر وحشت حکومت بعثی عراق افزوده می‌گشت و نه تنها در عراق، بلکه این وحشت در تمام حکومت‌های مرتجع منطقه و ابرقدرت‌های جهان خوار شدید می‌شد. از این‌رو برای خنثی کردن تهدید انقلاب اسلامی، حکومت بعثی عراق با تحریک بیشتر ابرقدرت‌ها و دولت‌های مرتجع تصمیم گرفت، قبل از آنکه حکومت اسلامی در ایران کاملاً تثبیت شود، ضربت محکمی بر پیکر این حکومت بزند یا آن را ساقط کند و یا اینکه حداقل اعتبار و حیثیت رژیم اسلامی را در دنیا خدشه‌دار سازد. بنابراین، پس از دو سال آمادگی کامل پیدا کرد و به دنبال فرصت مناسب شد که با ضربه نظامی به مقاصد سیاسی و نظامی خود در ایران دست یابد و از نظر برآورد نظامی، بهترین موقعیت اوایل سال ۱۳۵۹ بود که تقریباً قدرت رزمی ارتش به حداقل رسیده بود و آن‌قدر هم که باقیمانده بود در کردستان درگیر بود. با وجود این همه برتری مطلق، حکومت عراق به ارتش خود اعتماد چندانی نداشت و بیم آن داشت که ارتش عراق نتواند عمل مثبتی انجام دهد. از این‌رو ابتدا تلاش کرد با تهدیدهای سیاسی و حوادث مرزی حکومت ایران را وادار کند امتیازات سیاسی و ارضی به عراق بدهد و به زعم خود از صدور انقلاب به عراق، که اکثریت مردم آن شیعه مذهب هستند، خودداری کند. سرانجام در اواسط تیرماه ۱۳۵۹، کودتای نافرجام

عده‌ای از افسران ایرانی به وقوع پیوست و ضربه دیگری بر پیکر ارتش ایران وارد شد و تعدادی از افسران توطئه‌گر به عراق فرار کردند که از جمله این افسران، فرمانده و معاون تیپ یک لشکر ۹۲ زرهی خوزستان بود و به احتمال زیاد این افسران اطلاعات دقیقی از وضع نابسامان ارتش ایران، به‌خصوص، وضعیت برهم ریخته لشکر ۹۲ زرهی در اختیار حکومت عراق قرار دادند و ارتش عراق، در برآوردهای عملیاتی و اطلاعاتی خود، به این نتیجه رسید که بهترین فرصت را برای حمله به ایران به دست آورده است.

برای نشان دادن اطلاعات دقیق ارتش عراق از وضعیت ارتش ایران یادآوری می‌شود که در نبرد کرخه کور، در دیماه ۱۳۵۹، یک جلد کتاب «نحوه تربیت نیروی ارتش ایران» از پاسگاه فرماندهی تیپ ۴۳ لشکر ۹ زرهی عراق به دست نیروهای ما افتاد. من که فرماندهی عملیات را عهده‌دار بودم، کتاب را مطالعه کردم. در کتاب نحوه تربیت، سازمان و گسترش نیروی زمینی ایران کاملاً دقیق نشان داده شده بود. اطلاعات به‌قدری درست بود که من اطمینان دارم کمتر افسر ایرانی حتی در مقامات بالا چنین اطلاعاتی از وضعیت ارتش ایران داشت و بدون تردید این اطلاعات به وسیله مطلع‌ترین افسران ایرانی همگام و همراه ضدانقلاب در اختیار مقامات ارتش عراق قرار داده شده بود، تاریخ تهیه کتاب یک یا دو ماه قبل از آغاز تجاوز عمومی ارتش عراق به ایران بود. با توجه به نکات یاد شده، حکومت بعثی عراق، به عنوان عامل اجرای امپریالیزم جهانی، از بدو انقلاب اسلامی ایران تحریکات و تجاوزات سیاسی و نظامی خود را بر علیه ایران آغاز کرد و از اوایل سال ۱۳۵۹ این تجاوزات به‌صورت رسمی و علنی به مرحله اجرا گذاشته شد که در مطالب مشروحه زیر مسیر این حوادث به‌طور مختصر ارائه می‌شود.

فروردین

در ۱۶ فروردین ۱۳۵۹ نیروی دریایی عراق در آب‌های کویت و نزدیک مرزآبی ایران در خلیج فارس یک رزمایش دریایی اجرا کرد و به قسمتی از نیروی زمینی از جمله لشکر ۱۰ زرهی، که در بغداد مستقر بود، آماده باش کامل داد و ستاد عملیات رزمایش دریایی را در بصره مستقر کرد و در پوشش رزمایش دریایی طرح حمله به خوزستان را تمرین کرد. در اروندرود نیز که به‌عنوان قسمتی از منطقه رزمایش بود، اقداماتی بر ضد حقوق بین‌المللی مردم ایران انجام داد. به‌نحوی که ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران، در ۱۷ فروردین، وضعیت منطقه اروندرود را غیرعادی اعلام کرد، زیرا یکان ژاندارمری آبادان و خرمشهر، در ۱۵ فروردین، گزارش داد که ارتش عراق در اروندرود دست به اقداماتی زده است که تاکنون سابقه نداشته و کاملاً غیر عادی به نظر می‌رسد. به علت حوادث غیر عادی منطقه اروندرود و اطلاعات به دست آمده از احتمال نیات تجاوزکارانه عراق که به ایران می‌رسید و تمرکزاتی از ارتش عراق در مناطق نزدیک مرز بین دو کشور گزارش شد. نیروی زمینی در ۱۸ فروردین ماه به کلیه یکان‌های تابعه دستور آماده باش مرحله ۲ ابلاغ کرد. اتفاقاً، در آن موقع، من جانشین معاون عملیات نیروی زمینی بودم و این دستور را از طرف فرمانده نیروی زمینی - شهید سرتیپ فلاحی - امضا کردم. روز ۱۹ فروردین آماده باش قوی‌تر شد و دستور اجرای مرحله ۳ آمادگی داده شد و ستاد مشترک ارتش در ۲۰ فروردین‌ماه به نیروی زمینی دستور داد برای مقابله با تهدید احتمالی عراق، اقدامات احتیاطی در مناطق مورد تهدید انجام دهد. در این موقع اختیارات فرماندهی کل قوا به رئیس جمهور وقت، بنی‌صدر، تفویض شد و یک ستاد عملیاتی رئیس جمهور در مرکز فرماندهی ستاد

مشترک تشکیل شد و من به‌عنوان نماینده نیروی زمینی در آن ستاد شرکت کردم. تحریکات عملی ارتش عراق در منطقه مرزی خوزستان از روز ۲۰ فروردین آغاز شد. لشکر ۹۲ زرهی گزارش داد عناصری از ارتش عراق حدود ۲ گروهان در مقابل پاسگاه مرزی چیلات و غرب دهلران مستقر شده و مشغول ایجاد سنگر و مواضع هستند. با توجه به پرواز هواپیماهای عراقی در نزدیکی مرز، احتمال داده شد که هواپیماهای عراقی قصد شناسایی و عکس‌برداری از مناطق عملیاتی خوزستان را دارند و برای جلوگیری از این عمل تجاوزکارانه عراق، به لشکر ۹۲ زرهی دستور داده شد جنگ‌افزارهای پدافند هوایی را آماده سازد و هرگونه هواپیما و بالگرد، که در خط مرز به پرواز درآیند را سرنگون کند. این دستور برای لشکر مبهم بود. لذا، لشکر از نیرو درخواست کرد که به علت پرواز هواپیماهای مسافری در منطقه اروندرود، که از فرودگاه آبادان بلند می‌شوند یا در آن فرود می‌آیند، مشکلی در اجرای دستور نیرو به‌وجود آمده است.

در ۲۱ فروردین، ستاد مشترک به نیروی زمینی دستور داد به لشکر ۹۲ زرهی ابلاغ کند، با همکاری مقامات غیرنظامی و استانداری، شورای تأمینی استان خوزستان را تشکیل دهد و وضعیت عملیاتی منطقه را بررسی کنند و اقدامات تأمینی لازم را برقرار سازند. نیروی زمینی به لشکر ۹۲ زرهی دستور داد تعدادی از کارکنان را با تجهیزات کامل به سد دز اعزام کند و تأمین سد را برقرار سازد. لشکر ۹۲ زرهی اولین گزارش نوبه‌ای را که حاوی جریان اقدامات ۱۹ تا ۲۰ فروردین بود، به نیروی زمینی ارسال کرد که خلاصه آن چنین بود: طرح پدافندی غیرعامل هوایی در کلیه یکان‌ها اجرا شد و یکان‌های لشکر در مناطق پراکندگی مستقر شدند. یک گروه رزمی از عناصر تیپ ۲ زرهی دزفول به دهلران اعزام شد،

ولی در اجرای دستور نیروی زمینی به دزفول برگردانده شد. یک گروهان از گردان ۲۵۶ تانک برای تقویت یکان مستقر در مواضع عین‌خوش اعزام شد - از سال ۱۳۴۸ به بعد همیشه یک گروهان رزمی در مواضع عین‌خوش مستقر و به نوبت تعویض می‌شد. یک گروهان از تیپ ۳ زرهی به تپه‌های الله‌اکبر در شمال سوسنگرد اعزام شد. تیپ ۲ زرهی بارگیری شده، آماده حرکت به منطق، عملیاتی عین‌خوش است. گردان دژ، منهای یک گروهان، در دژهای مرزی شلمچه - کوشک مستقر شدند و یک گروهان برای حفاظت در پادگان باقی ماند. آتشبارهای پدافند هوایی شلیکا و ۲۳ م.م و همچنین یک آتشبار کاتیوشا به آبادان اعزام و در کرانه اروندرود مستقر شد. به گردان ۲۸۳ سوار زرهی مستقر در جفیر دستور داده شد یک خیز به جلو برود و منطقه مرزی بین طلایه تا کوشک را گشت‌زنی کند. ضمناً، لشکر برای پوشش هوایی منطقه درخواست جنگ افزار پدافند هوایی بیشتر کرد با توجه به جریان حوادث یاد شده، صف‌آرایی ارتش عراق و ایران در خوزستان عملاً از ۲۰ فروردین ماه ۱۳۵۹ شروع شد. در روز ۲۲ فروردین لشکر ۹۲ زرهی در گزارش نوبه‌ای شماره ۲ خلاصه وضعیت را چنین گزارش داد. عناصر گردان ۲۵۶ تانک در ۲۱ فروردین در عین‌خوش و موسیان مستقر شدند و گروهان مکانیزه مستقر در عین‌خوش تعویض و به پادگان دزفول مراجعت کرد. یک تیم پانزده نفری برای حفاظت سد دز اعزام شد. یکان اعزامی به دهلران به پادگان دزفول برگردانده شد. با توجه به این گزارش لشکر ۹۲ زرهی چنین استنباط می‌شود که هنوز در مراجع تصمیم‌گیری نظامی ایران برآورد کاملی به عمل نیامده و تصمیم فاطعی برای مقابله با حوادث احتمالی گرفته نشده بود و حقیقتاً هم همین‌طور بود، زیرا در مراجع بالای تصمیم‌گیری

سیاسی و نظامی عملیات تحریک‌آمیز عراق یک تهدید جدی تلقی نمی‌شد و آن را یک رزمایش سیاسی و تبلیغاتی برای ایجاد تهدید و تردید در حکومت جمهوری اسلامی ایران تلقی می‌کردند، زیرا برآوردهای سیاسی ایران چنین بود که حکومت بعثی عراق در امور سیاسی داخلی چنان متزلزل است که جرئت دست زدن به یک عمل نظامی در خارج از کشور را ندارد در صورتی که درست برعکس، معمولاً هر حکومتی که از نظر اوضاع داخلی وضع متزلزلی داشته باشد، برای سرگرم کردن مردم و تحریک احساسات موافق مردم برای حمایت از دولت اقدام به ایجاد مسائل خارجی می‌کند.

در ۲۳ فروردین ماه، هنگ ژاندارمری ایلام گزارش داد که هنگام مبادلهٔ رانده شدگان عراقی به ایران، در مرز موسیان، افراد ژاندارمری مشاهده کرده‌اند که نیروهای عراقی مشغول تهیهٔ مواضع در نزدیکی مرز هستند و ستاد مشترک ارتش به نیروی زمینی دستور داد، چگونگی این مواضع را بررسی کند و در صورت صحت عکس‌العمل شدید نشان دهد. لشکر ۹۲ زرهی نیز گزارش داد برابر اعلام ژاندارمری ایلام در پاسگاه هلاله بین مأمورین مرزی ایران و عراق درگیری به‌وجود آمده و پنج نفر از افراد ایرانی زخمی شده‌اند و ژاندارمری ایلام از لشکر ۹۲ زرهی درخواست کرده است، دو گروهان رزمی به مهران و صالح آباد اعزام کند.

در ۲۴ فروردین، به علت جدی‌تر شدن تهدید، لشکر ۹۲ زرهی درخواست کرد یک مرکز عملیات پشتیبانی هوایی (دسک) در اهواز تشکیل شود و این امر انجام شد، لشکر عناصر بیشتری به مناطق عملیاتی اعزام کرد و در گزارش نوبه‌ای شماره ۳ اعلام کرد که یک گروه رزمی از تیپ اهواز به سه راهی یزد نو پادگان حمید اعزام کرد که یک گروهان از این گردان به شلمچه اعزام شد تا در خط مرز

گشت‌زنی کند و به تیپ ۲ دستور داد استعداد یکان عین‌خوش را به یک گردان تقویت شده افزایش دهد و به تیپ ۳ زرهی دست‌ور داده شد استعداد گروهان اعزامی به بستان را به یک گروه رزمی افزایش دهد و در تیپه‌الله اکبر مستقر شد. دسته‌تانک مستقر در خرمشهر نیز، یک گروهان افزایش داده شد تا از خسرو آباد تا فاو در کرانه‌اروند رود به گشت‌زنی بپردازند و گردان ۳۱۲ توپخانه در تپه‌های فولی‌آباد غرب اهواز مستقر شد.

در ۲۶ فروردین نیروی دریایی ایران اعلام کرد احتمالاً ارتش عراق در نظر دارد جزیره مینو را اشغال کند و لشکر ۹۲ زرهی در گزارش نوبه‌ای شماره ۴ اعلام کرد گروه رزمی ۱۶۵ مکانیزه از تیپ اهواز در سه راهی حمید مستقر شد و یک گروهان آن به کرانه‌نهرخین اعزام شد و عناصر تیپ ۲ زرهی در تپه‌های علی‌گره‌زد مستقر شد. یک گروهان تانک به خسرو آباد اعزام شد و سریال اول توپخانه ۱۳۰ م.م اعزامی از گروه ۲۲ توپخانه در ۲۷ فروردین به اهواز وارد شد. در ۲۹ فروردین گزارش نوبه‌ای شماره ۵ لشکر ۹۲ زرهی حاوی نکات زیر بود: یک آتشبار پدافند هوایی به اندیمشک وارد شد تا تأمین سد دز و کارون را برقرار کند. بقیه گردان توپخانه ۱۳۰ م.م در ۲۸ فروردین به اهواز وارد شد. یک گروهان از گردان ۲۲۱ سوار زرهی به منطقه کوشک اعزام شد تا بین کوشک و شلمچه را تأمین کند. ضمناً رئیس جمهور و فرمانده کل قوا در این روز از منطقه لشکر ۹۲ زرهی بازدید کرد. در ۳۰ فروردین نیروی زمینی به لشکر ۹۲ زرهی دستور داد عملیات تأمین گردان دژ را در خط مرز هدایت کند و ضمن تشکر از برادران سپاه پاسداران انقلاب، که در تأمین این منطقه همکاری می‌کنند، همکاری بیشتر آنان را درخواست کند.

در ۳۱ فروردین، لشکر ۹۲ زرهی گزارش داد: رئیس جمهور در ۲۹ فروردین از گسترش تیپ ۲ زرهی در علی‌گره‌زد و عین‌خوش بازدید کرد. تیراندازی موشک‌ها در حضور ایشان اجرا شد و مورد تقدیر قرار گرفت. رئیس جمهور در سخنرانی کوتاهی برای کارکنان چنین بیان کردند: «ما قصد جنگ با هیچ کشوری نداریم. لیکن تحریک ابرقدرت‌ها سبب شده برای دفاع از میهن عزیزمان عده‌ای از فرزندان میهن به منطقه مرزی بفرستیم، به امید آن روزی که کلیه سرزمین‌هایی که در صدر اسلام متعلق به مسلمانان بوده از قید و بند رها و وحدت کامل برقرار و ایران قلب سرزمین اسلام شود.»

اردیبهشت

در اول اردیبهشت ماه، ستاد مشترک به نیروی زمینی اطلاع داد پنجاه نفر از برادران سپاه پاسداران برای تقویت پاسگاه‌ها به کرانه نهرخین اعزام شده‌اند و هفده نفر پاسدار با سه قبضه تیربار در جزیره مینو مستقر شد.

در سوم اردیبهشت، لشکر ۹۲ زرهی گزارش داد: گردان توپخانه ۱۳۰ م.م اعزامی از گروه ۲۲ توپخانه را به خرمشهر اعزام کرده تا از عناصر گسترش یافته در کرانه اروندرود پشتیبانی کند و یک یگان توپخانه ۱۳۰ اعزامی از گروه ۵۵ توپخانه اصفهان نیز به اهواز وارد شد و یک آتشبار ۲۳ م.م از گروه ۲۲ نیز به منطقه لشکر رسید.

در ۴ اردیبهشت، ستاد مشترک ارتش، فرماندهی اروند در خرمشهر را تشکیل و نیروهایی از نیروی دریایی برای شرکت در این ستاد به خرمشهر اعزام شدند. گزارش نوبه‌ای لشکر با مطالب زیر ارسال شد:

گردان دژ ۴ قبضه تفنگ ۱۰۶ م.م برای تقویت ژاندارمری به جزیره مینو فرستاد. گردان ۴۱۴ پل یک پل شناور در روی رودخانه کرخه برای رفت و آمد تیپ ۳ برقرار

کرد. گردان ۳۷۸ توپخانه ۱۷۵م.م گروه ۲۲ توپخانه در اول اردیبهشت به خرمشهر وارد شد. برای هماهنگی منطقه عملیات خرمشهر آبادان یک مرکز عملیات به فرماندهی سرهنگ پورمهران، معاون توپخانه لشکر، تشکیل شد. در ۶ اردیبهشت، مرکز توپخانه اصفهان گزارش داد: گردان ۳۲۳ توپخانه ۱۵۵م.م خود کششی به اهواز اعزام شد.

در ۸ اردیبهشت، استانداری خوزستان اعلام کرد: ۲۵ نفر از افراد عراقی در منطقه باطلاق هورالعظیم مشاهده شده‌اند و در این محل لاشه یک هواپیمای سرنگون شده عراقی دیده شده، احتمالاً این عده برای بردن یا منهدم کردن هواپیما آمده بودند. یک بالگرد عراقی نیز بر فراز این منطقه پرواز کرده است. لشکر ۹۲ نیز گزارش داد، در این روز یک آتشبار ۲۳ م.م به خرمشهر فرستاده و گردان ۳۴۱ توپخانه ۱۳۰ م.م در کرانه اروندرود مستقر شده و کلیه عناصر تیپ ۲ زرهی به غرب کرخه تغییر مکان یافته است. یک فروند هواپیمای عراق بر فراز آبادان پرواز کرده که به علت ارتفاع زیاد آتش پدافند هوایی ما نتوانسته آن را ساقط کند.

در ۱۲ اردیبهشت، ستاد مشترک اعلام کرد عناصر عراقی در منطقه مرزی خوزستان تقویت شده و نیروهای عراقی در نزدیکی مرز گشت زنی فعال دارند. نیروی هوایی اعلام کرد، ساختمان پایگاه پرتاب موشک هاوگ (زمین به هوا) در اهواز و ماهشهر هنوز آماده بهره‌برداری نیست.

در ۱۴ اردیبهشت، لشکر ۹۲ گزارش کرد بیش از دو سوم یکان‌های لشکر در منطقه عملیاتی گسترش یافته است و اولین عنصر، گروه رزمی ۳۷ اعزامی از شیراز، روز ۱۰ اردیبهشت وارد شد و در دوسلک مستقر شد و دسک هوایی در

اهواز تشکیل گردید. با توجه به استقرار قسمتی از عناصر لشکر ۹۲ زرهی در مناطق، نیروی زمینی ابلاغ کرد روش تعویض ۴۵ تا ۶۰ روز که قبلاً تعیین شده بود، به علت وضعیت غیر عادی، اجرا نشود و یکان‌ها آمادگی کافی در منطقه عملیاتی داشته باشند.

در ۲۵ اردیبهشت، لشکر ۹۲ گزارش داد: گردان ۲۳۱ تانک مستقر در هفت‌گل را به دامنه جنوبی ارتفاعات در منطقه کوپال تغییر مکان داده است. در ۲۸ اردیبهشت استاندار خوزستان از لشکر خواست برای توجیه استاندار و مقامات غیر نظامی هفته‌ای یکبار جلسه توجیه عملیاتی تشکیل دهد.

خرداد

گسترش و استقرار یکان‌های لشکر ۹۲ و سایر یکان‌های اعزامی به خوزستان، که از اواخر فروردین شروع شد، در خرداد ماه ادامه یافت و به علت طولانی شدن، حالت نه جنگ و نه صلح، حالت خستگی در یکان‌ها ظاهر شد و الزاماً لشکر اقدام به تعویض نوبه‌ای کرد. ضمن اینکه به مناطق دیگر مورد تهدید نیز عنصر رزمی فرستاد.

در ۸ خرداد، ستاد مشترک اعلام کرد: در پاسگاه فکه بین نیروهای ایرانی و عراقی درگیری ایجاد شده و از ساعت ۱۴۰۰ تا ۲۱۰۰ آن روز ادامه داشته است و نیروهای عراقی به تناوب پاسگاه مرزی فکه و سمیده را زیر آتش گرفته‌اند. در منطقه مرزی مهران نیز درگیری ایجاد شد و نیروهای عراقی پاسگاه‌های مرزی این منطقه را زیر آتش توپخانه و خمپاره قرار دادند. نیروی زمینی به لشکر ۹۲ دستور داد یک دسته خمپاره‌انداز ۱۲۰ م.م و یک دسته پیاده برای تقویت ژاندارمری مهران و تأمین سد کنجان چم اعزام کند. در ۹

خرداد اقدامات تجاوزکارانه و تحریک‌آمیز مزدوران عراقی در منطقه مرزی پاسگاه‌های چیلات فکه و دویرج وسیع‌تر شد. به لشکر ۹۲ زرهی دستور داده شد، در صورت نیاز ژاندارمری، عناصر این پاسگاه‌ها را تقویت کند. یکان اعزامی به مهران به محض ورود به منطقه با نیروهای دشمن درگیر شد. نبرد محدودی درگرفت و نیروهای عراقی مجبور به عقب‌نشینی شدند. فرمانده یکان اعزامی سرگرد اسکندر بیرانوند گزارش داد که در عملیات متقابل نیروهای خودی پاسگاه‌های طعان و معان عراق در غرب مهران منهدم شد. بحران منطقه مرزی مهران شدت پیدا کرد و به حالت یک نبرد محلی درآمد. نیروی زمینی به لشکر ۹۲ زرهی دستور داد از تیپ ۲ زرهی یکان‌های تقویتی بیشتر به مهران اعزام کند و سرهنگ زرهی ستاد ابراهیم باوندپور، فرمانده تیپ ۲ به مهران برود و شخصاً فرماندهی عملیات مهران را عهده‌دار شود. لشکر گزارش داد که یک آتشبار ۲۳م.م به مهران فرستاده است و در روز ۱۰ خرداد نیروهای عراقی به تناوب پاسگاه رضاآباد مهران را زیر آتش گرفته‌اند. نیروی زمینی به لشکر ۸۱ زرهی نیز دستور داد یک گروه رزمی به مهران اعزام کند، ولی تأکید کرد که فرماندهی منطقه به عهده لشکر ۹۲ زرهی است، ولی چنانچه در صالح‌آباد اتفاقی رخ دهد، اقدامات متقابل از وظایف لشکر ۸۱ خواهد بود. در روز ۱۰ خرداد یک فروند بالگرد رزمی عراق در فضای مهران پرواز کرد و به نیروهای ایرانی تیراندازی کرد. لشکر ۹۲ زرهی گزارش داد: آتش توپخانه دشمن به منطقه مهران اجرا می‌شود و تعدادی مجروح شده‌اند که برای تخلیه سریع آنها نیاز به بالگرد دارد. در اثر آتش نیروهای خودی خساراتی به نیروهای عراقی پاسگاه زالو آب عراق وارد شد. ستاد مشترک اعلام کرد: ارتش عراق در تمام منطقه مرزی اقدام به تحکیم مواضع و

تمرکز قوا کرده است و احتمالاً قصد یک حمله عمومی به خاک ایران دارد. ژاندارمری مهران گزارش داد: نیروهای عراقی از شهر زرباطیه، با توپ و خمپاره، پاسگاه سالاری ایران را زیر آتش گرفته‌اند و نیروهای ایرانی به آتش آنان پاسخ دادند. سپاه پاسداران به شورای انقلاب اسلامی اعلام کرد که مسئولیت برقراری تأمین لوله‌های نفتی خوزستان را قبول و برای این مأموریت اقدام کرده است، ولی به همکاری کلیه سازمان‌ها، به‌خصوص، شرکت نفت و واگذاری پانصد قبضه تفنگ ژ ۳ و پنجاه قبضه کلت با مهمات کافی نیاز دارد.

به علت وخامت وضعیت در منطقه مهران، فرمانده ژاندارمری کشور (سرتیپ ظهیرنژاد)، شخصاً از آن منطقه بازدید کرده بود. در ۱۱ خردادماه نتیجه این بازدید به ستاد مشترک اعلام شد که در آن یادآوری شده بود وضعیت کلی نیروهای ایران بسیار خوب است و برادران پاسدار با عناصر ژاندارمری تپه ۳۴۳ را تحت نظارت دارند. لازم به یادآوری است که در اختلاف شش ساله ایران و عراق در زمان رژیم پادشاهی، مهمترین برخورد عملی نظامی در ۱۳۵۱ در این تپه صورت گرفت و نبرد محدودی به مدت دوازده ساعت اجرا شد که در آن تعداد قابل ملاحظه‌ای از نیروهای ایرانی و عراقی کشته و مجروح شدند و من شاهد این نبرد بودم و در این نبرد نیروهای ایرانی موفق شدند تپه ۳۴۳ را که در اختیار داشتند حفظ کنند. البته، حمله از طرف ارتش عراق برای تصرف این تپه انجام شده بود و در موقع نبرد گردان ۱۰۵ مکانیزه تیپ ۱ لشکر ۹۲ زرهی در مهران مستقر بود و تپه به وسیله نیروهای ژاندارمری و دلاوران غیر نظامی نگهداری می‌شد. در این نبرد از عناصر ایرانی حدود ۴۰ نفر شهید و صد نفر مجروح شدند و نیروهای عراقی تلفات

زیادی متحمل شدند که جسد ۲۶ نفر از عناصر عراقی در تپه باقی ماند و تحویل دادن این اجساد به عراق خود مسئله‌ای را به وجود آورد.

در ۱۲ خرداد، لشکر گزارش داد عناصر تقویتی بدین شرح برای پاسگاه‌ها اعزام کرده است: یک قبضه خمپاره‌انداز به پاسگاه پیچ‌انگیزه، یک قبضه خمپاره‌انداز به پاسگاه ربوط، دو دستگاه تانک به پاسگاه سمیده و به یکان مستقر در موسیان ابلاغ شده، در صورت لزوم پاسگاه بیات و نهرعنبر را نیز تقویت کند.

در ۱۳ خرداد لشکر در نظر گرفت یک گردان توپخانه ۱۳۰م.م به مهران اعزام کند، ولی نیروی زمینی موافقت نکرد و ابلاغ کرد همان نیروی موجود در مهران کافی است.

همان‌گونه که قبلاً گفته شد سپاه پاسداران برای تجهیز عناصر پاسداران نیروی زمینی در خواست اسلحه و مهمات کرده بود و نیروی زمینی از ستاد مشترک درخواست کسب مجوز کرده بود. در ۱۴ خرداد ماه ستاد مشترک اعلام کرد با واگذاری وسایل ارتشی به سازمان‌های غیرارتشی موافقت ندارد.

در ۱۷ خرداد نیروی زمینی تصمیم گرفت مسئولیت منطقه مهران را از لشکر ۹۲ زرهی به لشکر ۸۱ و بعداً تیپ ۸۴ واگذار کند. از این‌رو به لشکر ۹۲ زرهی دستور داد سرهنگ باوندپور با عناصر تیپ ۲ به پادگان دزفول مراجعت کند و عناصر اعزامی از لشکر ۸۱ به مهران وارد شده و مسئولیت منطقه را به عهده بگیرد.

در ۱۸ خرداد لشکر ۹۲ به نیرو گزارش داد گردان ۲۸۳ سوار زرهی قریب سه ماه است در منطقه عملیاتی گسترش داشته و فرسوده شده و درخواست تعویض یا عقب کشاندن این گردان را کرد. نیرو زمینی موافقت کرد، گردان به پادگان حمید برگردد و عناصری در پاسگاه‌های مرزی باقی بماند.

در ۲۰ خرداد نیروی زمینی به لشکرهای ۲۸ و ۸۱ و ۹۲ ابلاغ کرد: نیروهای عمده عراقی در مناطق مرزی سومار تا دهلران متمرکز شده‌اند. در روابط مرزبانی اختلافاتی به وجود آمده و مسئولان مرزبانی عراق به اعتراضات مقامات ایرانی توجهی نمی‌کنند. از این‌رو مرزبانی ایران پیشنهاد کرده است این مسئله از طریق وزارت امور خارجه مورد رسیدگی قرار گیرد، چون احتمال دارد این حوادث مرزی سبب درگیری‌های شدیدتر شود، لشکرها آماده وارد عمل شدن باشند.

همچنین، نیروی زمینی به لشکر ۹۲ زرهی ابلاغ کرد: هواپیماهای عراقی در سقف پایین و خارج از محدوده رادارهای ایران وارد خاک ایران می‌شوند و پاسگاه‌های مرزی ایران را بمباران می‌کنند یا عکس‌برداری می‌کنند و به لشکر دستور داد با جنگ افزارهای پدافند هوایی هرگونه تجاوز هوایی عراق را خنثی کند.

در ۲۲ خرداد ماه لشکر ۹۲ زرهی گزارش داد: کلیه عناصر اعزامی به مهران به استثنای یک دسته تانک به پادگان دزفول مراجعت کردند. در منطقه خرمشهر پاسگاه‌های کرانه نهرخین با سه دستگاه نفربر و دو قبضه تفنگ ۱۰۶ تقویت شده درگیری در پاسگاه‌های مرزی این منطقه ایجاد شده است.

سرهنگ باوندپور فرمانده تیپ ۲ دزفول که به عنوان فرمانده عملیات به مهران اعزام شده بود و در ۲۲ خرداد به دزفول مراجعت کرد، نتیجه عملیات چند روزه مهران را، گزارش داد که خلاصه این گزارش چنین است:

در ۸ خرداد یک ستون شامل یک دسته خمپاره انداز ۱۲۰م.م و یک قبضه تفنگ ۱۰۶ و یک دسته مکانیزه با نفربر پی.ام.پی ۱ به سرپرستی سرگرد بیرانوند به مهران اعزام شد که روز ۹ خرداد به مهران وارد و بلافاصله با دشمن درگیر شد

و ضربه محکمی به نیروهای عراقی وارد کرد و آنها را وادار به عقب‌نشینی از نزدیکی مرز کرد. سرهنگ باوندپور بنا به دستور فرمانده نیروی زمینی در روز نهم خرداد شخصاً با بالگرد به مهران رفت و هنگام وصول به مهران تیراندازی هر دو طرف به شدت ادامه داشت، به حدی که، فرود بالگرد حامل سرهنگ باوندپور دچار مشکل شد و فرود اضطراری کرد. در ساعت ۰۵۰۰ روز دهم مجدداً درگیری آغاز شد. در این روز یک گروهان از عناصر لشکر ۸۱ زرهی و یک آتشبار توپخانه ۱۳۰ م. به مهران وارد شد و در عملیات شرکت کرد و عکس‌العمل خوبی در مقابل دشمن نشان داد. پاسداران در تپه ۳۴۳ مستقر شدند و پاسگاه رضا آباد با یک قبضه تفنگ ۱۰۶ م. تقویت شد. در روز ۱۱ خرداد نیز درگیری با آتش اجرا شد، ولی در ۱۲ خرداد وضعیت آرام بود. در ۱۳ خرداد مجدداً درگیری شروع شد و تلفات سنگینی به نیروهای عراقی وارد شد در این عملیات سرگرد بیرانوند شجاعت و فداکاری شایان توجهی از خود نشان داد، ولی سرگرد حیدری فرمانده، یکان اعزامی از لشکر ۸۱، تلاش قابل ملاحظه‌ای نکرد. در ۲۲ خرداد مسئولیت منطقه به سرهنگ علی‌شاهی افسر لشکر ۸۱ زرهی واگذار و سرهنگ باوندپور به دزفول مراجعت کرد.

در ۲۴ خرداد لشکر ۹۲ گزارش داد یک گروهان از گردان ۲۸۳ سوار زرهی را در تقویت پاسگاه‌های مرزی طلایه و کوشک قرار داد و بقیه بینه گردان را به پادگان حمید برگردانده است.

در ۲۵ خرداد یک فروند میگ عراقی به فضای آبادان - خرمشهر تجاوز کرد. در ۲۹ خرداد لشکر به نیروی زمینی گزارش داد از ۱۹ فروردین یکان‌های لشکر در مناطق عملیاتی یا در مناطق پراکندگی گسترش یافته‌اند و به علت طول زمان خستگی و فرسودگی در نیروها و وسایل ایجاد شده پیشنهاد کرد قسمتی از

یکان‌ها به پادگان‌ها مراجعت کنند و تیپ ۳۷ زرهی نیز شبیه این گزارش را به نیروی زمینی داد.

تیر

در ۵ تیرماه یک فروند هواپیمای خودی در منطقه مرزی شمال شلمچه سقوط کرد و خلبان آن ستوان یکم غلامحسین باستانی شهید شد. در ۱۱ تیر ماه نیروی زمینی در پاسخ گزارش لشکر درباره فرسودگی نیروها و وسایل، ابلاغ کرد با مراجعت یکان‌ها به پادگان‌ها موافقت ندارد، ولی فرماندهان اجازه دارند با ابتکارات شخصی برای رفاه نیروها اقدام کنند.

در ۱۴ تیر ستاد مشترک ارتش بر مبنای گزارش ژاندارمری اعلام کرد: نیروهای عراقی به پاسگاه سمیده حمله کرده و آن را منهدم کرده‌اند و اکنون افراد پاسگاه در محاصره‌اند که البته این‌گونه گزارش‌ها معمولاً اغراق‌آمیز بود. ضمناً، لازم به یادآوری است که تغییراتی در سلسله مراتب بالای ارتش داده شد. سرلشکر شادمهر، رئیس ستاد مشترک، بازنشسته شد و سرتیپ فلاحی، فرمانده نیروی زمینی، به سمت جانشین رئیس ستاد مشترک منصوب شد و سرتیپ ظهیرنژاد فرمانده ژاندارمری کشور به فرماندهی نیروی زمینی منصوب گردید و مدتی ضمن فرماندهی نیروی زمینی فرماندهی ژاندارمری کشور را نیز عهده‌دار بود که بعداً سرهنگ حسنعلی فروزان به مقام فرمانده ژاندارمری کشور منصوب شد.

در ۱۴ تیر مجدداً درگیری‌های مرزی شدت پیدا کرد. نیروی زمینی به لشکر ۹۲ زرهی دستور داد تیپ ۲ زرهی را آماده سازد. بنا به دستور، به منطقه مرزی اعزام و هرگونه تجاوز ارتش عراق را خنثی نماید. ستاد مشترک، به استناد اطلاعات داده

شده، از طریق استاندار ایلام به نیروی زمینی ابلاغ کرد نیروهای عراقی در منطقه سمیده پیشروی کرده‌اند و نیروهای مدافع مرزی ما را عقب رانده‌اند و به نیروی زمینی دستور داد که با استفاده از لشکر ۹۲ زرهی عکس‌العمل شدید به این تجاوز نشان دهد. لشکر ۹۲ زرهی به سرهنگ باوندپور، فرمانده تیپ ۲ دستور داد شخصاً به منطقه سمیده برود و وضعیت را بررسی کند. سرهنگ باوندپور به منطقه سمیده رفت و منطقه را بررسی کرد و گزارش داد در این منطقه هیچ اتفاقی نیفتاده و گزارش استاندار ایلام دروغ محض بوده است، ولی در آن موقع شرایط آنچنان مناسب نبود تا از مسئولان این‌گونه گزارش‌های نادرست بازخواستی به عمل آید. اغلب این گزارشات را عناصر ژاندارمری می‌دادند تا بدین وسیله نیروهای تقویتی از یکان‌های نیروی زمینی دریافت کنند.

در ۱۶ تیر ماه ستاد مشترک ارتش به نیروی زمینی اعلام کرد: احتمال دارد نیروهای متجاوز عراق مانند مسئله مهران در نقاط دیگر اقدام به حمله‌های محلی کنند. از این‌رو لازم است در تمام منطقه خوزستان آمادگی کافی وجود داشته باشد.

در ۱۸ تیر ماه اطلاع رسید که عناصر عراقی برای انفجار چاه‌ها و تأسیسات نفتی نزدیک مرز، وارد خاک ایران شده‌اند و در منطقه موسیان ماشین‌های راهسازی یک شرکت را منهدم کرده‌اند. در این روز توطئه کودتای نافرجام در بعضی از یکان‌های ارتش از جمله لشکر ۹۲ زرهی کشف و خنثی شد و تعدادی از افسران لشکر دستگیر شدند و تعدادی نیز به عراق فرار کردند. وضعیت لشکر ۹۲ زرهی کاملاً به هم ریخت و ضربه مهلک دیگری بر توان رزمی این لشکر وارد شد. سپاه پاسداران و استانداری خوزستان پایش لشکر را در دست گرفتند و

پادگان‌های نظامی تحت نظارت سپاه پاسداران درآمد. نیروی زمینی به لشکر ۹۲ زرهی ابلاغ کرد هر دستوری، که از طرف معاون سیاسی استاندار خوزستان داده شد، اجرا شود.

در ۲۰ تیرماه استاندار خوزستان به نیروی زمینی اعلام کرد: اقدامات انجام شده برای پایش لشکر ۹۲ زرهی، به علت کودتا، نافرجام بوده که بعضی از عناصر لشکر نیز در آن دست داشته‌اند و مراتب به دفتر امام نیز گزارش شده و درخواست کرد مسئولان جدید نظامی هرچه سریع‌تر تعیین و اعزام شوند.

در ۲۱ تیر ماه نیروی زمینی به لشکر ابلاغ کرد برحسب دستور فرمانده کل قوا پاسداران از پادگان‌های نظامی خارج شوند و معاون لشکر با استانداری برای پایش هماهنگی داشته باشد. این دستور، به هرقیمتی باشد اجرا شود. نتیجه فوراً گزارش شود.

لازم به یادآوری است با تهدیدی که ارتش عراق در مرزهای خوزستان ایجاد کرده بود، آثار کودتا بر لشکر ۹۲ زرهی، این لشکر را به کلی فلج کرد. ورود پاسداران به پادگان‌ها و پایش افسران و درجه‌داران به وسیله آنها، بزرگترین ضربه روانی بر این نیروها بود. ضمن اینکه، همه آنها در وحشت اتهام قرار گرفتند. فرمانده لشکر، فرماندهان تیپ ۲ و ۳ زرهی دستگیر شدند و فرمانده تیپ ۱ زرهی نیز با معاونش به عراق فرار کرد. فرمانده نیروی زمینی، برحسب احساس مسئولیتی که در مقابل تهدید جدی ارتش عراق می‌کرد، از این وضع پیش آمده احساس خطر جدی کرد و تلاش کرد که از متلاشی شدن بیش از پیش نیروی زمینی جلوگیری کند تا بتواند در مقابل تهدید جدی خارجی آمادگی نسبی داشته باشد. برای این منظور در ۲۱ تیر نیز به لشکر ۹۲ زرهی دستور داد، اجازه

ندهد هیچ فرد غیر نظامی در امور لشکر دخالت کند. چنانچه مقامات غیر نظامی برای دخالت در مسائل لشکر نظریاتی داشته باشند به دفتر امام گزارش کنند تا پس از تأیید امام و فرمانده کل قوا به مرحله اجرا درآید.

در ۲۵ تیر ماه اعلام شد که احتمالاً نیروی هوایی عراق تمام مناطق خوزستان را بمباران خواهد کرد و دستور داده شد، عکس‌العمل شدید نشان داده شود. در ۲۷ تیر ماه لشکر ۹۲ زرهی گزارش کرد، سپاه پاسداران برای اجرای مأموریت در مناطق مرزی درخواست سلاح سبک و سنگین از لشکر کرده است. نیروی زمینی با واگذاری وسایل و تجهیزات سازمانی لشکر به پاسداران موافقت نکرد.

ژاندارمری به ستاد مشترک گزارش داده بود که مهندسان و کارگران شرکت نفت در مناطق مرزی به علت احساس عدم امنیت دست از کار کشیده‌اند. موضوع بررسی و معلوم شد که این افراد به علت درخواست حقوق و مزایای بیشتر اعتصاب کرده و دست از کار کشیده‌اند.

در ۲۹ تیر ماه، نیروی زمینی سرهنگ ملک‌نژاد، معاون لشکر ۹۲ زرهی را به عنوان سرپرست لشکر تعیین و معرفی کرد، زیرا سرهنگ فرزانه فرمانده لشکر به اتهام شرکت در کودتا دستگیر شده بود که بعداً رفع اتهام شد، ولی به لشکر ۹۲ باز نگشت.

مرداد

در ۲ مرداد درگیری‌هایی در منطقه مرزی هویزه به وجود آمد و اطلاع رسید که ارتش عراق حدود یک لشکر در مقابل منطقه مرزی مهران تا سومار مستقر کرده است، در صورتی که در آن موقع فقط یک گروهان از عناصر لشکر ۸۱ در مهران مستقر بود. در دهه اول مرداد وضعیت مرزها آرام بود. لشکر ۹۲ زرهی

یکان‌های گسترش یافته در مناطق عملیاتی را با یکان‌هایی که در مناطق پراکندگی یا پادگان‌ها بودند، تعویض کرد. مسئله مهم آثار کودتای نافرجام و دستگیر شدن تعدادی از افسران و درجه‌داران بود که معمولاً در روحیه همه نیروها اثر می‌گذاشت و حالت نگرانی و اضطراب در همه ایجاد می‌کرد، به‌خصوص اینکه، فرمانده لشکر، فرماندهان هر ۳ تیپ، فرماندهی پشتیبانی و فرماندهان تعدادی از گردان‌ها که اعضای فرماندهی لشکر را تشکیل می‌دادند، دستگیر یا فراری شده بودند و سازمان فرماندهی لشکر متلاشی شده بود. در روزهای اول مهندس شمخانی، که بعداً قائم مقام سپاه پاسداران شد، سرپرستی لشکر را عهده‌دار شده بود و پادگان‌ها در پایش پاسداران قرار گرفته بود. که آثار روانی آن را بر نیروهای نظامی نمی‌توان نادیده انگاشت.

در روز ۶ مرداد تعدادی از پاسداران وارد پاسگاه سوبله شدند و اقدام به تیراندازی به طرف پاسگاه عراق کردند. این امر سبب ایجاد درگیری با آتش شد و ژاندارمری از این وضع اظهار نگرانی کرد. در روز ششم مرداد دو فروند هواپیمای عراقی به فضای ایران تجاوز کرد. این تجاوز روز هفتم نیز تکرار شد. لشکر به نیروی زمینی گزارش داده بود که وضعیت منطقه نسبتاً آرام است و نیازی به استقرار یکان‌ها در منطقه عملیاتی نیست. در ۱۲ مرداد سپاه پاسداران مستقر در منطقه بستان نیز اعلام کرد که نیازی به استقرار واحد نظامی در مواضع الله‌اکبر نیست. طول زمان استقرار در مناطق عملیاتی، نیروها را خسته می‌کرد. اغلب گزارشات، درباره تعویض یا برگرداندن به پادگان‌ها بود. از جمله کمبودهای محسوس جنگ افزارهای پدافند هوایی برای دفع حملات هوایی عراق بود. لشکر ۹۲ مکرر از نیروی زمینی در خواست این نوع جنگ افزار می‌کرد. در گزارش روز ۱۶ مرداد لشکر گزارش داد: فقط یک گردان

پدافند هوایی ۵۷ م.م خودکشی دارد که از ۲۴ دستگاه توپ آن فقط هشت دستگاه حاضر به کار است و با این تعداد خیلی کم نمی‌تواند تأمین هوایی تمام خوزستان را با آن همه تأسیسات حساس نفتی و نیروگاه‌ها و سدها برقرار سازد. در ۱۸ مرداد مجدداً تهدیدات نیروهای عراقی در مناطق مرزی جدی‌تر شد. لشکر ۹۲ یک گروهان تانک به منطقه موسیان اعزام کرد که از چاه‌های نفت آن منطقه حفاظت کنند و ۲ رسد توپ ۱۵۵ م.م برای پشتیبانی این گروه رزمی به موسیان فرستاد. ارتش عراق یک گردان تانک در اطراف پاسگاه تنومه در مقابل شلمچه مستقر کرد و برای مقابله با تهدید احتمالی ژاندارمری خرمشهر درخواست برقراری موانع و مین و سیم خاردار در مرز و اعزام نیروهای تقویتی پیاده و زرهی و توپخانه به منطقه تنومه پاسگاه کیلومتر ۲۵ کرد و با ۲ دستگاه نفربر با خدمه پاسگاه کیلومتر ۲۵ را تقویت نمود. به واحد مستقر در عین‌خوش دستور داده شد در نزدیکی مرز موسیان فکه گشتزنی کند. در ۱۹ مرداد برای بررسی وضعیت منطقه مرزی شلمچه رئیس رکن ۲ و ۳ لشکر با بالگرد از منطقه شناسایی کردند و گزارش دادند وضع غیرعادی مشاهده نشد. پاسگاه بیات با ۳ دستگاه نفربر تقویت شد و یک دسته مکانیزه به دهلران اعزام شد. عملیات حفاری و بهره‌برداری از چاه‌های نفت منطقه دهلران، که مدتی بود متوقف شده بود، مجدداً آغاز شد. شرکت ملی نفت درخواست برقراری تأمین بیشتری در مناطق نفتی عین‌خوش دهلران کرد که از طریق لشکر ۹۲ زرهی اقدام شد.

در ۲۲ مرداد گروه رزمی ۳۷ مستقر در دوسلک عناصر تقویتی برای پاسگاه‌های فکه و صفریه فرستاد. در ۲۳ مرداد، ستاد مشترک ارتش براساس اطلاعات رسیده از سپاه پاسداران اعلام کرد که ارتش عراق آماده حمله به ایران

می‌شود. در ۲۸ مرداد قرارگاه ژاندارمری کشور دستورالعمل برقراری امنیت و مراقبت از مرزهای خوزستان را تهیه و منتشر کرد که در این دستورالعمل مسئولیت تأمین مناطق مرزی به عهده یگان‌های ژاندارمری گذاشته شده بود.

شهریور

از اوایل شهریور ماه برخوردهای مرزی شدت یافت و ارتش عراق تمرکزات بیشتری در نزدیکی مرز انجام داد. در ۶ شهریور نیروهای عراقی پاسگاه‌های مرزی طلایه و کوشک را با جنگ افزار سبک و سنگین زیر آتش گرفتند و مدافعین پاسگاه‌ها عکس‌العمل متقابل نشان دادند. در ۸ شهریور فعالیت هوایی عراق شدید شد. در ۱۱ شهریور نیروهای عراقی پاسگاه مرزی چیلات را زیر آتش سنگین قرار دادند و با توپخانه این پاسگاه را کوبیدند. در این روز اطلاع رسید حدود یک تیپ عراقی، با حدود ۸۰ دستگاه تانک، از پل دجله در بصره عبور کرده و در شرق دجله حوالی تنومه مستقر شده است. به نظر می‌رسد آماده حمله به شلمچه باشند. تهدیدات در مناطق نفتی منطقه دهلران شدیدتر شد و شرکت ملی نفت درخواست یگان‌های تقویتی بیشتری کرد. در ۱۳ شهریور ستاد مشترک اعلام کرد که تمرکزات بیش از حد انتظار نیروهای عراقی در مناطق مرزی مورد تأیید قرار گرفته و احتمالاً ارتش عراق در آینده نزدیک به ایران حمله خواهد کرد و ستاد مشترک ارتش از استانداری خوزستان خواست با توجه به اثرات ناگوار روانی کودتای نافرجام، در نیروهای لشکر ۹۲ زرهی، نیروهای این لشکر را در حدود مقدرات تقویت روانی کند. لازم به یادآوری است که با وجود اینکه قریب دو ماه از جریان کودتای نافرجام گذشته بود و فرمانده لشکر و فرماندهان تیپ دستگیر یا

متواری شده بودند، هنوز فرماندهان جدید برای یکان‌های اصلی لشکر تعیین نشده بود. سرپرستی لشکر به عهدهٔ معاون لشکر و سرپرستی تیپ ۱ به سرگرد مخابرات صفری و تیپ ۲ به سرگرد مخابرات مظاهری و تیپ ۳ به سرگرد زرهی صفوی واگذار شده بود و گردان‌ها نیز به وسیلهٔ افسران جوان سرپرستی می‌شدند و این افسران هیچ‌گونه شرایط فرماندهی تیپ زرهی را نداشتند و هیچ اقدام مؤثری در آن زمینه هم صورت نگرفت.

در ۱۴ شهریور ستاد مشترک به نیروی زمینی ابلاغ کرد: ارتش عراق قصد حمله به پاسگاه چیلات را دارد و تمرکزاتی برای این حمله در نزدیکی پاسگاه انجام داده است. نیروی زمینی این مسئله را به لشکر ۹۲ زرهی ابلاغ کرد، بدون اینکه وضعیت عمومی را برآورد کند و طرحی و برنامه‌ای برای مقابله با تهدید احتمالی تهیه کند. به نظر می‌رسد مقامات بالای تصمیم‌گیری باور نمی‌کردند که ممکن است ارتش عراق به ایران حمله کند. شاید اطلاعات نادرستی از وضع سیاسی و اجتماعی داخلی عراق به رده‌های بالا داده می‌شد که نشان می‌داد حکومت عراق درگیر بحران‌های داخلی است و نمی‌تواند در خارج از عراق به ماجراجویی بپردازد، ولی عملاً این برآورد نادرست بود و عراق به ایران حمله کرد. بحث در این باره باید در کلیات سیاسی جنگ مورد مطالعه قرار گیرد. به هر حال نیروی زمینی اقدام مؤثری برای تقویت لشکر ۹۲ زرهی نکرد، البته این امر شاید ناشی از مشکلات عدیده سازمانی ساختاری و فرماندهی در آن زمان نیرو بود و در ۱۵ شهریور ماه، پس از پنج ماه و نیم احساس خطر جدی، تازه طرح عملیات ابوذر را تهیه و منتشر کرد که در این طرح نیز هیچ‌گونه پیش‌بینی برای تقویت منطقهٔ دفاعی خوزستان نشده بود و فقط اکتفا به این شده بود که لشکر ۹۲

زرهی پیشروی نیروهای عراقی را در مناسبترین مواضع دفاعی سد می‌کند تا لشکر ۱۶ زرهی به خوزستان برسد و ۲ لشکر زرهی تعرضی مقابله کنند و نبرد را به داخل خاک عراق بکشاند. اصولاً، مانند این است که مسئولان نیروی زمینی کمترین اطلاعی از قدرت رزمی عراق و ضعف بیش از حد توان رزمی یکان‌های ایران نداشتند و یا نمی‌دانستند که لشکر ۱۶ زرهی خود در کردستان درگیر است و جمع آوری و رساندن آن به خوزستان فقط شش روز وقت پیش‌نظرین شده بود. در صورتی که در مانور بزرگ لشکرهای زرهی در سال ۱۳۵۵ با وجود داشتن صدها دستگاه تانک برآمده به کار و تسهیلات راه آهن سازمان یافته و مرتب، تغییر مکان لشکر ۱۶ زرهی به اهواز، بیش از یک ماه طول کشید و لازم به یادآوری است که قبل از آغاز جنگ، تسهیلات ترابری ارتشی و راه آهن به کمتر از نصف سال ۱۳۵۵ تقلیل یافته بود. شاید بشود گفت با مشکلات فراوان آن وقت نیرو شاید غیر از این هم از دستشان برنمی‌آمد.

در ۱۵ شهریور مجدداً در چیلات درگیری ایجاد شد. نیروی زمینی به لشکر ۹۲ دستور داد پاسگاه را تقویت کند. با توجه به وخامت وضعیت نظامی منطقه خوزستان، رئیس جمهور برای بررسی حضوری به خوزستان سفر کرد و از یکان‌های مستقر در مناطق عملیاتی بازدید کرد. در ۱۷ شهریور لشکر ۹۲ گزارش داد، پاسگاه چیلات را با یک دسته مکانیزه و یک دسته خمپاره‌انداز ۱۲۰ و یک قبضه تفنگ ۱۰۶م.م تقویت کرده و یک گروه رزمی از عناصر تیپ ۲ زرهی شامل گردان ۱۰۵ مکانیزه (منها)، گروهان سوم گردان، ۲۵۶ تانک، گروهان سوم گردان ۲۰۷ تانک و آتشبار دوم گردان ۳۲۰ توپخانه ۱۵۵م.م خودکشی را از پادگان دزفول به عین‌خوش اعزام کرد و از نیروی زمینی درخواست کرد که خط

حد لشکر را با یکان‌های همجوار تعیین و ابلاغ کند. با این پیام معلوم می‌شود تا ۱۷ شهریور هنوز طرح عملیاتی نیروی زمینی به لشکر نرسیده بود. در این روز، ستاد مشترک به نیروی زمینی ابلاغ کرد، برابر گزارش ژاندارمری، توپخانه ارتش عراق پاسگاه چیلات را زیر آتش گرفته و عناصر رزمی ارتش عراق در حال پیشروی به سمت پاسگاه است. توضیح اینکه، پاسگاه چیلات حدود ۹ کیلومتر دورتر از خط مرز در وسط ارتفاعات معبر چیلات که یک مسیر وسیعی بین ارتفاعات حمیرین است، قرار دارد.

در دههٔ دوم شهریور، تلاش عمدهٔ تجاوزات عراق در منطقهٔ چیلات و بیات بود و هدف این تلاش‌ها تهدید چاه‌های نفتی و مانع شدن از فعالیت حفاری و بهره‌برداری در این منطقهٔ نفت‌خیز بود. در ۱۸ شهریور ستاد مشترک برآورد کرد، احتمالاً ارتش عراق در نظر دارد منطقهٔ دهلران و موسیان را اشغال و چاه‌های نفتی این منطقه را تصرف کند. از این‌رو به نیروی زمینی دستور داد برای تقویت نظامی منطقهٔ دهلران اقدام مؤثر از طریق لشکر ۹۲ زرهی به عمل آید. یک نکته لازم به یادآوری است که شهید تیمسار فلاحی در زمان قبل از انقلاب، سال‌ها افسر عملیات نیروی زمینی بود و تمام طرح‌های عملیاتی مقابله با تهدید احتمالی ارتش عراق در رژیم قبل از انقلاب به وسیلهٔ ایشان تهیه شده بود. از این‌رو در جریان کامل طرح‌های عملیات نیروی زمینی بود و بعد از انقلاب نیز از اول سال ۱۳۵۸ به فرماندهی نیروی زمینی منصوب شده بود که تا اوایل تیر ماه ۱۳۵۹ در این مقام بود. بنابراین، در جریان کامل وضعیت نیروی زمینی بعد از انقلاب بود. همین اطلاعات عمیق سبب شده بود، بعد از آنکه از نیروی زمینی به ستاد مشترک منتقل شود، در جزئیات عملیات نیروی زمینی دخالت کند و این دخالت

تا زمان شهادت ایشان در نیروی زمینی وجود داشت و آثار مطلوبی نیز نداشت و سبب بروز اختلافات در امر فرماندهی شد - که در عملیات فرماندهی اروند در خرمشهر و آبادان قسمتی از این مسائل بیان شده است.

با توجه به این‌گونه دخالت‌ها، ستاد مشترک ارتش به نیروی زمینی ابلاغ کرد: نظر به اینکه تیپ ۸۴ که مسئولیت منطقه دهلران را به عهده دارد و درگیر منطقه مهران است، نمی‌تواند به دهلران کمک کند. لشکر ۹۲ زرهی برای منطقه دهلران اقدام کند. لشکر ۹۲ زرهی کمک‌های لازم را به پاسگاه چیلات کرد و نیروهای عراقی را وادار به عقب‌نشینی کرد، ولی گزارش داد که باید تکلیف منطقه مسئولیت روشن شود تا لشکر بتواند طرح‌های عملیاتی متناسب با منطقه مسئولیت و امکانات خود تهیه و اجرا کند. از روز ۱۹ شهریور دامنه عملیات تجاوزکارانه ارتش مزدور عراق به مناطق مرزی بستان، هویزه، طلایه، کوشک و شلمچه گسترش یافت، در این روز عناصر ارتش عراق چاه نفت شماره ۳۰ نزدیک پاسگاه یزدنور را زیر آتش توپخانه قرار داد.

تهدیدات در تمام مرز خوزستان شدت یافت. لشکر ۹۲ زرهی یک دسته تانک و ۲ رسد توپ به منطقه پاسگاه طلایه اعزام کرد. ستاد مشترک اعلام کرد که طبق گزارش ژاندارمری چاه‌های نفت نزدیک پاسگاه طلایه قدیم به محاصره نیروهای عراقی درآمده و تمرکزات ارتش عراق در منطقه چیلات افزایش یافت. در پاسگاه سمیده بین مرزهای ایرانی و عراقی درگیری ایجاد شده است و جریانات مرزی نشان می‌دهد که ارتش عراق در شب جاری (۱۹ شهریور) به خوزستان حمله خواهد کرد.

با توجه به شدت گرفتن بحران و احساس خطر جدی نیروی زمینی در ۲۰ شهریور به لشکر ۹۲ زرهی دستور داد: کلیه عناصر لشکر را آماده سازد و به محض ابلاغ بعدی به مناطق عملیاتی حرکت کنند و مواضع مربوطه را اشغال کنند. دستورات تکمیلی متعاقباً ابلاغ خواهد شد. این پیام نشان می‌دهد که تا روز ۲۰ شهریور هنوز تصمیم قطعی برای چگونگی مقابله با تهدیدات گرفته نشده بود. ستاد مشترک ارتش بار دیگر ابلاغ کرد وضعیت پاسگاه چیلان بحرانی است و نیاز به تقویت دارد. بررسی حوادث منطقه دهلران نشان می‌دهد که نیروهای عراقی قصد داشتند قسمتی از یکان‌های لشکر ۹۲ زرهی را به دهلیز موسیان دهلران بکشانند و با عبور از معبر ربوط عقب این واحدها را در محور دهلران - عین‌خوش قطع کنند و آنها را نابود یا اسیر سازند. خوشبختانه فرماندهی لشکر ۹۲ زرهی نیروی بزرگی برای این منطقه اعزام نکرد و این طرح دشمن اجرا نشد.

از روز ۲۱ شهریور یکان‌های لشکر ۹۲ پادگان‌ها را ترک و به سمت مواضع پیش‌بینی شده، برابر طرح‌های پدافندی سال‌های قبل، حرکت کردند. چون تا این روز لشکر طرحی تهیه نکرده بود و گزارش‌ها نشان می‌دهد که طرح دفاعی لشکر به نام «طرح حر» در ۲۷ شهریور منتشر شده که در آن موقع انتشار این طرح خاصیتی نداشت، زیرا همه کارها انجام شده بود.

در ۲۱ شهریور به لشکر ۱ پیاده مرکز (۲۱ بعدی) دستور داده شد یک گردان پیاده با یک گروهان تانک آماده کند و با راه‌آهن به اندیمشک اعزام کند و زیر امر لشکر ۹۲ زرهی قرار دهند و این دستور اولین اقدام برای تقویت قابل ملاحظه بود. لشکر با توجه به وسعت زیاد منطقه از فاو تا دهلران درخواست توپخانه بُرد بلند کرد و گزارش داد: برای تغییر مکان یکان‌ها به ۲۴۰ دستگاه کامیون ۱۰۰ دستگاه

تانک‌بر و ۲۰ دستگاه بنز کمرشکن نیاز دارد. همچنین، گزارش داد: گردان دژ تا دژ شماره ۱۹ را اشغال کرده است. لازم به تذکر است که در منطقه مرزی از شلمچه تا طلایه ۲۹ دستگاه دژ ساخته شده بود و دژ شماره ۱۹ مقابل پاسگاه کوشک بود. این گزارش نشان می‌دهد که دژهای بین کوشک و طلایه اشغال نشد، زیرا گردان دژ به علت کسر سازمان مقدمات اشغال آنها را نداشت.

در روز ۲۱ شهریور در کرانه نهر خین نیز درگیری جدی ایجاد شد و از افراد خودی یک نفر شهید و سه نفر مجروح لشکر زرهی گزارش داد که برابر اعلام ژاندارمری، ارتش عراق در نظر دارد تمام مناطق مورد اختلاف مرزی را اشغال کند. این مناطق عبارتند از: پاسگاه طلایه قدیم، منطقه چاه نفت بیات، منطقه چاه نفت شماره ۶۰، پاسگاه کوشک و منطقه حد فاصل بین پاسگاه صفریه و رشیدیه بین فکه و بستان.

در ۲۲ شهریور حوادث مهمی رخ نداد. در ۲۳ شهریور گردان پیاده و گروهان تانک لشکر یک پیاده به مقصد اندیمشک حرکت کرد که گردان ۱۳۸ پیاده و یک گروهان تانک از گردان ۲۴۳ تانک بود. دسک هوایی اهواز اعلام کرد: نیروهای هوایی عراق قریباً به خوزستان حمله خواهد کرد. هنگ ژاندارمری آبادان از لشکر ۹۲ زرهی درخواست کرد تعدادی جنگ‌افزار سنگین شامل خمپاره‌انداز، تفنگ ۱۰۶، نارنجک‌انداز و آرپی‌جی ۷ در اختیار هنگ بگذارد تا پاسگاه‌ها را تقویت کند. ستاد مشترک ارتش به نیروی زمینی ابلاغ کرد: حمله قریب‌الوقوع ارتش عراق حتمی است و تلاش اصلی ارتش عراق در خوزستان خواهد بود. در ۲۴ شهریور احتمال حمله قریب‌الوقوع عراق به لشکر ۹۲ ابلاغ شد. لشکر وضعیت کلی یکان‌ها را به شرح زیر گزارش داد:

یک گروه تخریب به کرانه نهر خین اعزام شد تا گلوله‌های عمل نکرده را تخریب کند. یک آتشبار ۱۵۵م.م در حوالی پاسگاه، کیلومتر ۲۵ مستقر شد. گردان دژ در حدود مقدرات تفنگ‌های ۱۰۶ موجود را در دژهای بین شلمچه تا کوشک مستقر کرد. و تعداد چهار قبضه تفنگ ۱۰۶ نیز در تقویت کرانه نهرخین در اختیار پاسگاه‌های مؤمنی و خین قرار داد. ارتش عراق در روز جاری آتش سنگین بر پاسگاه نهر خین اجرا کرد. ذکر این نکته لازم است که گردان دژ از نظر سازمانی ۱۲۰ قبضه تفنگ ۱۰۶م.م داشت و در جریان انقلاب و بعد از پیروزی تعدادی از آنها را از دست داد. تعدادی نیز تعمیر می شدند و در شروع جنگ از این تعداد کمتر از ۳۰ دستگاه در اختیار گردان دژ باقیمانده بود.

در ۲۵ شهریور فشار نیروهای عراقی در پاسگاه‌های مرزی بین بستان تا فکه و سمیده شدیدتر شد و توپخانه دشمن پاسگاه‌های سوبله، رشیدیه و صفریه را به شدت زیر آتش قرار داد و عناصر رزمی عراق نیز با حرکات تاکتیکی مدافعان این پاسگاه‌ها را مورد تهدید قرار دادند. بر مبنای گزارش‌های ژاندارمری، ستاد مشترک ارتش، چندین پیام از وضعیت بحرانی پاسگاه‌های بین بستان تا فکه به نیروی زمینی فرستاد و دستور داد عناصر لشکر ۹۲ زرهی عکس‌العمل شدید نشان دهند. نیروی هوایی جمهوری اسلامی ایران برای پشتیبانی نزدیک از واحدهای خودی وارد عمل شد و نبردهای جدی در منطقه مرزی بین بستان تا فکه اجرا شد و نبرد از حالت آتش توپخانه خارج شد و واحدهای تانک و پیاده هر دو طرف وارد عمل شدند، به نحوی که، لشکر ۹۲ زرهی گزارش داد ۱۴ دستگاه تانک دشمن را در غرب پاسگاه سوبله منهدم کرده است. ستاد مشترک در این روز اعلام کرد که یک لشکر زرهی و یک لشکر مکانیزه عراق در غرب منطقه عملیاتی عین‌خوش - فکه مستقر شده و احتمالاً

در محور عماره - فکه - دوسلک - دزفول قریباً حمله خواهد کرد و در این هنگام، در مقابل این دو لشکر عراقی، فقط یک گروه رزمی ۳۷، که استعداد آن یک تیم گروهانی بود، برای دفاع از این محور مستقر بود و هنوز، با وجود احساس این خطر کاملاً جدی، اقدامی برای تقویت لشکر ۹۲ زرهی و اعزام حداقل یک تیپ برای منطقه دزفول به عمل نیامده بود.

در ۲۶ شهریور لشکر ۹۲ زرهی گزارش داد: با استفاده از عناصر گروه رزمی ۳۷ پاسگاه‌های مرزی فکه تا صفریه تقویت شد و پاسگاه‌های مرزی بستان تا فکه در پایش کامل نیروهای خودی است. عناصر تیپ ۳ زرهی نیز به منطقه غرب میشداغ حرکت کرده و در حوالی پاسگاه‌های مرزی آماده مبارزه با نیروهای متجاوز می‌باشد. تیپ ۲ لشکر ۹۲ زرهی گزارش داد در پاسگاه سمیده با دشمن درگیر شده و با آتش توپ تانک برج پاسگاه صدام، مقابل پاسگاه سمیده را منهدم کرده است. در پاسگاه‌های کرانه نهرخین نیز درگیری شدید رخ داد. لشکر گزارش داد با آتش تانک و توپخانه پاسگاه سوبله عراق را منهدم کرده است و نیروهای لشکر با روحیه عالی در تمام مناطق مرزی با دشمن مبارزه می‌کنند.

برای توجه بررسی کنندگان، این مطالب یادآوری می‌شود که جزئیات مسائل و حوادث عملیات و نیروهای مرزی خوزستان در شهریور ماه در کتاب‌های عملیات تیپ ۲ و گروه رزمی ۳۷ در غرب دزفول و شوش و تیپ یک زرهی در جنوب غربی اهواز و تیپ ۳ زرهی در منطقه دشت آزادگان و فرماندهی اروند در خرمشهر و آبادان بیان شده است و برای بررسی جزئیات لازم است به آن مدارک مراجعه کنند.

در ۲۷ شهریور لشکر ۹۲ زرهی حوادث و درگیری‌ها را به این شرح گزارش داد: تیپ ۳ زرهی در پاسگاه‌های صفریه، طاووسیه و رشیدیه با نیروهای عراقی درگیر شده، مواضع تیپ ۲ زرهی در عین‌خوش زیر آتش توپخانه دشمن قرار گرفته و درخواست پشتیبانی هوایی و بالگرد کرده است. ضمناً، یک گردان تانک درخواست کرده است. از پایگاه هوایی دزفول درخواست پشتیبانی شد، ولی فرماندهی پایگاه اعلام کرد از منطقهٔ مهران پشتیبانی می‌کند و نمی‌تواند از منطقه لشکر ۹۲ زرهی پشتیبانی کند. گردان ۲۲۱ سوار زرهی لشکر گزارش داد عناصر قابل ملاحظه عراقی در حوالی پاسگاه طلایه قدیم متمرکز شده و قصد حمله به ایران را دارند. نیروی زمینی به لشکر ۹۲ زرهی دستور داد گروهان ژاندارمری موسیان را در حدود مقدمات تقویت کند. ضمناً ابلاغ کرد دو آتشبار کاتیوشا و یک آتشبار پدافند هوایی ۲۳م.م و یک آتشبار ۱۷۵م.م برای تقویت توپخانه لشکر اعزام کرده است و قریباً به اندیمشک و اهواز وارد خواهند شد و اطلاع داد یک تیپ زرهی دشمن در مقابل چیلات مستقر شده است. مسئله دیگر حائز اهمیت این است که در طی سالیان دراز منطقهٔ عملیات خوزستان بررسی و شناسایی شده و برآورد اطلاعاتی تهیه گردیده و مشخص شده بود که خطرناک‌ترین معبر نفوذی در غرب دزفول، معبر علی غربی - ربوط - عین‌خوش و عماره - فکه - دوسلک می‌باشد و معبر چیلات فقط یک مسیر به عرض حدود ۱۰۰ متر است و یک تیپ زرهی نمی‌تواند از آن عبور کند با وجود این تا شروع جنگ توجه قابل ملاحظه‌ای به معبر ربوط نشده و تمام توجهات به معبر بی‌اهمیت چیلات شده بود. این امر به علت آن بود که همهٔ افسران قدیمی کنار رفته یا کنار گذاشته شده بودند و افسران جوان جدید نیز اطلاعات کافی از این برآوردها نداشتند.

ستاد مشترک در ۲۷ شهریور به نیروی زمینی اعلام کرد: حدود یک گردان تانک دشمن به سمت فکه پیشروی و ارتباط پاسگاه فکه با موسیان قطع را کرده‌اند و پاسگاه دویرج در حال سقوط است. احتمالاً دشمن در منطقه دهلران حمله شدید خواهد کرد.

در عملیات روز جاری نیروی هوایی یک فروند هواپیمای خودی به پایگاه مربوطه مراجعت نکرده احتمالاً سقوط کرده بود. در ۲۸ شهریور حوادث مرزی شدیدتر شد. ستاد مشترک بر مبنای گزارشات ژاندارمری اعلام کرد: نیروهای عراقی در صدد اشغال پاسگاه‌های فکه و دویرج هستند و با یک تیپ زرهی به این پاسگاه‌ها حمله کرده‌اند در منطقه مندلی نیز درگیری شدید رخ داده و تمام پاسگاه‌های مرزی ایران زیر آتش توپخانه دشمن می‌باشد. نیروی هوایی ما در این روز حملات سنگین به نیروهای عراقی کرد و تلفات قابل ملاحظه به دشمن وارد نمود. لشکر ۹۲ زرهی گزارش داد عملیات متقابل محکم در تمام منطقه مرزی انجام داده و پاسخ سختی به دشمن داده و تلفات سنگین به دشمن وارد کرده است. در اروندرود عراقی‌ها جلوی ۳ فروند کشتی ایرانی را گرفته و آنها را وادار کرده‌اند پرچم ایران را پایین آورده و پرچم عراق را بر فراز کشتی نصب کنند تا مجاز به عبور از اروندرود باشند، ولی کشتی‌های ایرانی از این دستور پیروی نکرده و در دهانه فاو متوقف شده‌اند. تمرکزات سنگین دشمن در مقابل فکه مشاهده شد و حدود یک تیپ زرهی در مقابل فکه متمرکز شد و صدام حسین در سخنرانی تلویزیونی شب ۲۷ شهریور اعلام کرد که قرارداد ۱۹۷۵ الجزایر را معتبر نمی‌داند و فقط قرارداد ۱۹۱۶ را معتبر می‌داند، که برابر آن (به نظر صدام) همه آبراه اروندرود متعلق به عراق است. قرارداد الجزایر مردود است و عراق امتیازاتی را که بر اساس این قرارداد به ایران

داده، پس خواهد گرفت و امتیازاتی را که گرفته، پس نخواهد داد. این سخنرانی رئیس حکومت بعثی عراق اعلان جنگ بود، گرچه رسماً اسمی از اعلان جنگ نبرده بود.

برابر گزارش لشکر، گسترش عناصر این لشکر در ۲۸ شهریور به این شرح بود: تیپ یک زرهی با یکان‌های زیر امر و پشتیبانی در جنوب غربی اهواز و منطقه کوشک تیپ ۲ زرهی با یکان‌های زیر امر و پشتیبانی، در منطقه عین‌خوش، تیپ ۳ زرهی در مواضع الله‌اکبر و منطقه بستان گردان ۱۶۵ مکانیزه و ۲۳۲ تانک در منطقه پل نو و پاسگاه کیلومتر ۲۵ و گروه رزمی ۳۷ در دوسلک و فکه، ضمناً، گروه رزمی ۱۳۸ اعزامی از لشکر ۱ مرکز در پای پل کرخه متمرکز شده بود.

در ۲۹ شهریور درگیری‌های مرزی جدی‌تر شد. نبرد دریایی در اروندرود شروع شد. مدافعین ایرانی یک فروند ناوچه عراقی را غرق کردند. عراقی‌ها نیز متقابلاً یک ناوچه ژاندارمری ایران را غرق کردند. عوامل عراقی رسماً جلو حرکت کشتی‌های ایرانی را در اروندرود گرفتند. نبرد در کرانه نهرخین به‌طور جدی جریان پیدا کرد. ستاد مشترک اعلام کرد که روش ارتش عراق در نبردهای مرزی این است که ابتدا در مناطقی، که مورد نظرشان نیست، حمله می‌کنند. چنانچه به مقاومتی برخورد نکردند، پیشروی را ادامه می‌دهند و به محض برخورد با مقاومت و عکس‌العمل نیروهای ایرانی متوقف شده و یا عقب‌نشینی می‌کنند و هدف ارتش عراق، از این‌گونه عملیات محدود، این است که قسمتی از خاک ایران را اشغال کند و به این وسیله روحیه مردم ایران را تضعیف نماید. بنابراین، لازم است هر جا ارتش عراق اقدام به پیشروی یا اجرای آتش کرد، عکس‌العمل شدید نشان داده شود. در ۳۰ شهریور تجاوزات، محدود و محلی نیروهای عراقی، تخفیف پیدا کرد.

نیروهای عراقی به اجرای آتش توپخانه در تمام مناطق مرزی اکتفا کردند و به نظر می‌رسد برای حمله روز اول مهر اقدام به تجدید سازمان و تکمیل تدارکات و طرح‌های عملیاتی کردند.

در تیراندازی توپخانه و سایر جنگ‌افزارهای عراقی در روز ۳۰ شهریور به تأسیسات نفت آبادان خسارات قابل ملاحظه‌ای وارد شد و پایانه نظامی خرمشهر آسیب دید. گارد ساحلی ایران زیر آتش قرار گرفت و دهانه فاو در پایش ارتش عراقی درآمد. برآوردهای اطلاعاتی نشان داد که حمله ارتش عراق در آینده نزدیک حتمی است.

در ۳۱ شهریور حمله همه جانبه هوایی عراق در تمام منطقه خوزستان و بعضی از شهرهای دیگر از جمله تهران اجرا شد. تمام فرودگاه‌های استان خوزستان به وسیله هواپیماهای عراق بمباران شد، ولی آسیب قابل ملاحظه‌ای به فرودگاه‌ها نرسید. یگان‌های ارتش عراق که از اوایل شهریور به منطقه بصره، عماره علی‌غریبی، کوت‌العماره و بدره اعزام و متمرکز شده بودند؛ به سمت شرق به حرکت در آمدند و در نزدیکی مرز مستقر شدند.

از غروب روز ۳۱ شهریور حمله ارتش عراق قطعی شد و در روز اول مهر ۱۳۵۹ جنگ عمومی همه جانبه در تمام مرز خوزستان آغاز شد. ارتش عراق با لشکرهای ۱ مکانیزه و ۱۰ زرهی در محورهای زبیدات، عین‌خوش، عماره، فکه، دوسلک و با لشکر ۹ زرهی در محور حلفاییه بستان، سوسنگرد و با لشکرهای ۵ مکانیزه و ۶ زرهی در محورهای تنومه، کوشک، اهواز و طلایه، کوشک اهواز و لشکر ۳ زرهی در محور تنومه، شلمچه، خرمشهر حمله کرد.

درحالی که مدافعان این منطقه عملیات، فقط لشکر ۹۲ زرهی و قسمتی از تیپ ۸۴ پیاده بود که وضع آمادگی رزمی لشکر ۹۲ زرهی نیز آنچنان بود که در این بررسی بیان شد و به علت برتری مطلق نیروهای متجاوز به نیروهای مدافع ما، که بیش از چهار به یک بود، لشکر ۹۲ زرهی نتوانست مواضع نزدیک مرز را حفظ کند و تا کرانه رودخانه کارون و کرخه و جنوب اهواز عقب‌نشینی کرد. فقط در شمال سوسنگرد توانست پیشروی سریع دشمن را در مواضع الله‌اکبر سد کند و به این ترتیب جنگ چند ساله آغاز شد.

جریان نبردهای مناطق مختلف در کتاب‌های ویژه گردآوری، تنظیم و بررسی شده است. در زمان تهیه این مدارک، از آغاز درگیری و شروع جنگ عمومی، قریب سه سال گذشته بود و نبرد همچنان به شدت جریان داشت، ولی ارتش متجاوز عراق به پشت مرز بین دو کشور عقب رانده شده بود.

پیامها و دستورها

شماره ۵۱۷۹

از: ل ۹۲ زرهی ۳

به: ت ف نزاچا معاونت عملیات و اطلاعات مد عملیات تاریخ ۵۹/۶/۶

موضوع: [پاسخ به آتش دشمن در منطقه کوشک و طلایه]

خیلی فوری خیلی محرمانه

برابر گزارش یکان مستقر در کوشک و طلایه از ساعت ۰۱۳۰ روز ۵۹/۶/۶ از طریق کشور عراق با سلاح‌های سبک به طرف طلایه تیراندازی شده و از طرف یکان خودی با هوشیاری کامل به آتش آنها پاسخ داده شده و در ساعت ۰۴۰۰ وضع مکان به حالت عادی درآمده است.

در این تیراندازی هیچ‌گونه تلفاتی به بار نیامده است. مراتب جهت استحضار به عرض می‌رسد.

به جای ف ل ۹۲ زرهی سرهنگ ستاد ملک نژاد

از: نزاچا معاونت عملیات و اطلاعات (مد عملیات)

به: ف ل ۹۲

موضوع: [گزارش ژاچا بنا به شاهدات اهالی جراحیه]

منطقه عملیات غرب - ل ۸۱ - تی ۸۴ خرم آباد

برابر اعلام سماجا مستند به گزارش ژاچا:

اهالی جراحیه که در آب‌های هوالعظیم مشغول صید ماهی بوده‌اند، مشاهده و اطلاع یافته‌اند که دولت عراق نیروهای خود را از داخل خاک عراق جمع‌آوری و به مرزهای ایران منتقل و اهالی روستاها را نیز جمع‌آوری و با ماشین‌های کمپرسی جهت حمله به مرزهای ایران گسیل می‌دارد.

مراتب جهت آگاهی و اقدامات لازم ابلاغ می‌گردد.

ف نزاچا - سرتیپ ظهیرنژاد

تلفنی

از: نزاجا (مد عملیات) شماره ۱۳۵-۶-۰۳-۰۲-۶۰۲
 به: سماجا ۳ مرکز فرماندهی تاریخ ۱۳۵۹/۶/۸
 موضوع: [مسدود کردن باندها با استفاده از خودروهای مستعمل]

برابر گزارش ل ۹۲ زرهی طی شماره ۳۴-۳۲-۲۰۷-۵۹/۶/۵ از نهجا به آن لشکر ابلاغ گردیده است که باندهای میادین تیر و باندهای اضطراری یکان با استفاده از خودروهای مستعمل و ایجاد تپه‌های خاکی به نحوی که امکان بلند شدن و نشستن هیچ نوع هواپیمایی میسر نباشد، مسدود گردد. مقرر فرمایید چنانچه امریه فوق مورد تأیید می‌باشد، مراتب را ابلاغ تا به لشکر ۹۲ ابلاغ گردد. ضمناً لشکر مذکور فقط قادر است فرودگاه‌های مربوط به نزاجا را مسدود کند و سایر سازمان‌ها (شرکت نفت) باید در مورد مسدود کردن باندهای هواپیماهای مربوطه رسماً اقدام نمایند.

از: ل ۹۲ رکن ۳
 به: ت ف نزاجا مدیریت عملیات
 شماره ۵۲۵۵ ۱۳۵۹/۶/۸
 موضوع: [تعویض پرسنل مستقر در خسرو آباد]

پرسنل آتشبار کاتیوشا مستقر در خسرو آباد در تاریخ ۵۹/۶/۴ به وسیله پرسنل اعزامی از اصفهان در محل تعویض گردیدند. استحضاراً به عرض می‌رسد.
 سرهنگ ستاد ملک نژاد

پیامها و دستورات / ۱۲۳

از: سماجا ۲ مرکز فرماندهی
شماره پیام: ۲۷/۱۷۰۲/۲۹/۱۲/۸۴۵
به: نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات
تاریخ: ۵۹/۶/۸
موضوع: [فعالیت‌های هوایی عراق در مناطق BC و AC]
خیلی محرمانه
خیلی فوری

۱- برابر اعلام نهاجا کشور عراق بین ساعت‌های ۰۷۵۵ تا ۱۱۴۵ محلی مورخه ۱۳۵۹/۶/۵ در مناطق BC و AC موقعیت جغرافیایی منطقه کوت تا دیوانیه فعالیت‌های هوایی زیادی داشته است.

۲- دستور فرمایید پرسنل مستقر در موسیان و عین‌خوش را تقویت و نسبت به رفع مشکلات تیپ دزفول بر اساس اخبار واصله تأکید بیشتری معمول گردد.

جانشین رسماجا سرتیپ ولی الله فلاحی
از طرف سرهنگ ستاد هوشنگ معینی
***

از: سماجا ۳ (مرکز فرماندهی)
شماره ۶/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۸۹۳
به: ل ۹۲ اهواز (مد عملیات)
تاریخ ۱۳۵۹/۶/۱۱
موضوع: [اعلام وضعیت مرزی خرمشهر]
ساعت ۰۸۱۰

دستور فرمایید از ساعت ۰۸۰۰ مورخه ۵۹/۶/۱۱ وضعیت مرزی منطقه خرمشهر و هرگونه نقل و انتقالات مرزی را هر یک ساعت یکبار مثبت یا منفی تا ساعت ۱۹۰۰ روز فوق مستقیماً به سماجا ۳ مرکز فرماندهی اعلام فرمایند.

جانشین رسماجا - سرتیپ فلاحی

***

تلفنی

از: سماجا ۳ (مرکز فرماندهی) شماره ۶/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۸۹۲
 به: نزاجا (م. ع. ا.) تاریخ ۱۳۵۹/۶/۱۱
 موضوع: [دشمن قصد دارد به خرمشهر حمله کند]

برابر اطلاع واصله در ساعات ۲۰۰۰ ۵۹/۶/۱۰ تعداد ۲۰۰۰ نفر از افراد عراقی با تعدادی تانک در نزدیکی آخرین پاسگاه ژاندارمری خرمشهر بین بصره و گرمگلی در حال حرکت به سوی خرمشهر مشاهده شده است و قصد حمله به خرمشهر را دارند. مراتب جهت آگاهی و پیش‌بینی‌های لازم و هرگونه اقدام مقتضی اعلام می‌گردد.

ج - ر سماجا سرتیپ فلاحی

از: معاونت عملیات و اطلاعات (مد عملیات) شماره ۶۰۲/۰۲/۶-۱۵۳
 به: ف ل ۹۲ تاریخ ۱۳۵۹/۶/۱۱
 موضوع: [استقرار یک یکان در موسیان]

برابر امریه سماجا وزارت نفت، جهت حفاظت از تأسیسات نفتی، تقاضا نموده است یک یکان در منطقه نفتی بستان، دهلران و یک یکان در موسیان مستقر گردد دستور فرمایید نظریه لشکر را در مورد اعزام یک یکان یا اعزام گروهان مستقر در موسیان جهت حفاظت منطقه نفتی بستان اعلام دارند تا تصمیم مقتضی اتخاذ گردد.

ف نزاجا - سرتیپ ظهیرنژاد

پیامها و دستورات / ۱۲۵

از: سماجا ۳ مرکز فرماندهی
شماره ۶/۱۷۰۱/۲۹۰۸/۱۰۰۷
به: نزاچا مد عملیات
تاریخ ۱۳۵۹/۶/۱۱
موضوع: [پیشروی دشمن به سوی پاسگاه ژاندارمری خرمشهر] ساعت ۲۳۱۵

برابر اعلام ژاچا، در گزارش هنگ ایلام، نیروهای دشمن مواضع پاسگاه چیلات دهلران را با توپ خمسه مرتب می‌کوبند و با اجرای خمپاره دود انگیز به سوی تپه‌های مشرف به پاسگاه در حال پیشروی هستند. از طریق فرمانداری دهلران چندین فقره از گروه رزمی عین‌خوش و استانداری ایلام تقاضای کمک هوایی شده، ولی تاکنون پشتیبانی لازم به عمل نیامده. مراتب جهت اطلاع و هرگونه اقدام مقتضی اعلام می‌گردد.

ج ر سماجا - سرتیپ فلاحی

تلفنی

از: ف ل ۷۷ مشهد
شماره ۱۷۸۸
به: نزاچا مد عملیات
تاریخ ۵۹/۶/۱۲
موضوع: [درخواست ابلاغ اوامر درباره تعویض گد ۱۲۲]

پیرو شماره ۱۳۵۹/۵/۱۹-۶۰۲/۰۴/۳۸
استدعا می‌شود اوامر را در مورد تعویض گد ۱۲۲ از منطقه غرب امر به ابلاغ فرمایید.

از: ل ۹۲ زرهی ۳
 به: ت ف نزاا مدیریت عملیات
 موضوع: [درخواست تعویض گردان ۳۸۷ توپخانه شهررضا]
 فوری محرمانه
 شماره ۵۴۸۱ ۵۹/۶/۱۲

برابر برنامه زمان بندی شده آتشبار عملیاتی گردان ۳۸۷ توپخانه شهررضا می بایستی در تاریخ ۵۹/۶/۱۵ تعویض گردد. مستدعی است مقرر فرمایید مجوز تعویض این یکان را به لشکر ابلاغ فرمایند.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

از: ل ۹۲ زرهی / رکن سوم
 به: ت ف نزاا مدیریت عملیات
 موضوع: [تعویض دو یکان]
 محرمانه
 فوری

پرسنل یکان پدافندی هوایی ۲۳م به فرماندهی ستوان اکبر صوراسرافیل اعزامی از لشکر ۲ مذکور در تاریخ ۵۹/۶/۴ تعویض گردید. یکان جدید به فرماندهی سروان حسین رادمهر در محل توجیه و مشغول انجام وظیفه شد استحضاراً به عرض می رسد.

شماره ۵۴۸۳ ۵۹/۶/۱۲

سرهنگ ستاد ملک نژاد

پیامها و دستورات / ۱۲۷

از: سماجا ۳
به: نزاجا (عملیات)
موضوع: [تعرض عراق به مرز خوزستان]
شماره ۶/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۹۲
تاریخ ۱۳۵۹/۶/۱۳
ساعت

برابر اعلام نیروی هوایی، مستند به گزارش استانداری و ژاندارمری خوزستان، ارتش عراق با آمادگی کامل در طول مرز خوزستان با عراق مستقر و با توجه به نقل و انتقالات اخیر کلیه قرائن حکایت از تعرض ارتش عراق دارد. با توجه به این امر، لشکر ۹۲ و پایگاه هوایی و دریایی نیاز به تقویت روانی دارد.

ج ر سماجا - سرتیپ فلاحی

از: لشکر ۹۲ زرهی / رکن سوم
به: ت ف نزاجا - مدیریت عملیات
موضوع: [رسیدن گروهان سوم مهندسی]

.....

شماره پیام ۵۵۱۷ ۵۹/۶/۱۴
محرمانه

گروهان سوم مهندسی به سرپرستی ستوان دوم سلیمانی و تعداد یک نفر افسر و ۱۵ نفر درجه‌دار و ۱۶ نفر سرباز در تاریخ ۵۹/۶/۱۰ به تیپ ۳ زرهی دشت آزادگان اعزام گردید که به منظور ایجاد سنگر و مواضع با تیپ ۳ از سوبله تا طلایه اقدام نمایند.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

تلفنی

از: سماجا ۳
 به: نزاجا (عملیات)
 موضوع: [حمله احتمالی عراق به چیلات]
 شماره ۱۴/۱۷۰۱/۲۹/۰۵/۲۷۲۵
 تاریخ ۱۳۵۹/۶/۱۴
 ساعت ۱۲۴۰

برابر اعلام زاجا، مستند به گزارش مرزبانی دهلران، دولت عراق قصد حمله به پاسگاه چیلات را دارد که در این مورد شخص فرمانده یکان دهلران با عده‌ای مأمور به نوار مرزی حرکت، و با بررسی‌هایی که به عمل آورده، ملاحظه شد نیروهای عراق با تجهیزات کامل زرهی به نوار مرزی نزدیک و قصد تجاوز به پاسگاه مزبور را دارند و امکان حمله هوایی و زمینی از طرف دشمن وجود دارد. تقاضا شده اوامر مقتضی به یکان ارتشی مستقر در محل در جهت پشتیبانی از یکان ژاندارمری صادر گردد.
 مراتب جهت آگاهی و اقدام لازم اعلام می‌گردد.

ج ر سماجا - سرتیپ فلاحی

از: سماجا ۳ مرکز فرماندهی
 به: نزاجا مد عملیات
 موضوع: [حمله نیروهای دشمن به چیلات]
 شماره ۱۴/۱۷۰۱/۲۹/۰۵/۲۷۴۴
 تاریخ ۵۹/۶/۱۵
 ساعت ۲۲۰

برابر اعلام نزاجا مستند به گزارش ناحیه ژاندارمری کرمانشاه و مرزبانی دهلران، در ۲۰۰۰ مورخه ۵۹/۶/۱۴، یک ستون توپخانه و پیاده کشور عراق با تجهیزات کامل به نوار مرزی کلات وارد و قصد حمله را دارند. مأمورین و پاسداران موجود در محل در حال آماده باش کامل بوده و برای درهم کوبیدن حمله ارتش عراق تقاضای یک دسته زرهی را دارند دستور فرمایید ضمن بررسی در مورد درخواست ژاندارمری در حدود ارتفاعات اقدامات مقتضی به عمل آورند.

ج ر سماجا - سرتیپ فلاحی

از: لشکر ۹۲ زرهی / رکن سوم

به: ت ف نزاچا / مدیریت عملیات

موضوع: [اعزام یک دسته زرهی به چیلات]

محرمانه آنی

شماره پیام ۵۵۵۵ ۵۹/۶/۱۵

پاسگاه ژاندارمری چیلات که جزو گروهان دهلران و هنگ ژاندارمری ایلام و ناحیه کرمانشاه در منطقه دهلران می باشد، از طریق ناحیه ژاندارمری کرمانشاه، مستقیماً به لشکر ۹۲ زرهی دستور داده شده که یک دسته زرهی به چیلات اعزام گردد.

اولاً - چیلات در منطقه لشکر ۹۲ زرهی نیست.

ثانیاً - ناحیه کرمانشاه نباید مستقیماً به لشکر دستور بدهد.

ثالثاً - نوع و اندازه یکان مورد تقاضا، بدون توجه به موقعیت منطقه، که تانک در آن محل کاربرد ندارد درخواست شده.

مستدعی است مسئولیت و روش مکاتبات را مشخص بفرمایند که موجب تعلل در اجرا نگردد.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

تلفنی

از: نزاچا معاونت عملیات و اطلاعات (مد عملیات) شماره ۶۰۲/۰۲/۶/۱۸۳

به: ل ۹۲ زرهی تاریخ ۱۳۵۹/۶/۱۶

موضوع: [اعزام یک دسته تانک به پاسگاه چیلات]

بازگشت به شماره ۵۹/۶/۱۵-۲۰۱-۴۸-۱۷۱۰

دستور فرمایید بررسی نمایند چنانچه در جناح شمالی لشکر خطری وجود دارد، نسبت به اعزام یک دسته تانک به پاسگاه چیلات اقدام نمایند.

ف نزاچا - سرتیپ ظهیرنژاد

/

ل ۹۲ زر ۳۳

ردیف ۱۲

از: لشکر ۹۲ زرهی / رکن سوم

به: ت ف نزا جا مدیریت عملیات

موضوع: [تقاضای یک دستگاه بی سیم وی.آر.سی.سی با مسئول]

.....

محرمانه
آنی

شماره پیام ۵۵۸۱ ۱۳۵۹/۶/۱۶

به استحضار می‌رساند که قبلاً پایگاه چهارم شکاری یک نفر افسر خلبان به نام .....
به دشت آزادگان اعزام نموده در تاریخ ۵۹/۲/۱۵ با دسک نیروی هوایی مستقر در مرکز
لشکر هماهنگی که یک دستگاه بی سیم وی.آر.سی.سی با رادیو اچ.اف و مسئول دستگاه
اعزام نمایند که فرمانده پایگاه چهارم اعلام نموده دشت آزادگان در طرح عملیاتی منظور
نگردیده است. مقرر فرمایید با توجه به اینکه یک گروه رزمی در تپه‌های الله اکبر مستقر
گردیده و افسر ناظر مقدم هوایی نیز، بدون وسیله ارتباطی، نمی‌تواند اقدامی انجام دهد
در این مورد از طریق ستاد مشترک اقدام لازم معمول و نتیجه را امر به ابلاغ فرمایند.
سرهنگ ستاد ملک نژاد

از: ل ۹۲ زرهی ر ۳
به: ت ف نزاچا مدیریت عملیات
موضوع: [حرکت گروه رزمی عقاب]
شماره ۵۶۲۷ ۵۹/۶/۱۷

در تاریخ ۵۹/۶/۱۶ گروه رزمی عقاب مستقر در منطقه تیب ۲ زرهی شامل گردان ۱۰۵ پیاده زرهی منها و گروهان سوم گردان ۲۵۶ تانک و گروهان سوم گردان ۲۰۷ تانک و آتشبار دوم گردان ۳۲۰ توپخانه از پادگان حرکت نموده، مراتب استحضاراً به عرض می‌رسد.

به جای ف ل ۹۲ زرهی سرهنگ ستاد ملک نژاد
***

از: ۹۲ زرهی رکن ۳
به: ر ت ف نزاچا (مدیریت عملیات)
موضوع: [درخواست ابلاغ نتیجه درباره حد لشکر]
محرمانه فوری
شماره ۵۶۳۹ ۵۹/۶/۱۷
پیرو پیام تلفنی ۲۰۱/۴۸/۱۷۱۰ ۵۹/۶/۱۵
رمز شماره ۲۰۱/۴۸/۱۷۱۲

استدعا می‌شود مقرر فرمایید نتیجه اقدامات انجام شده را، در مورد حد لشکر، با توجه با امکانات لشکر ۹۲ زرهی از بیات تا فاو که قبلاً تعیین شده بود، امر به ابلاغ فرمایند.
به جای ف ل ۹۲ زرهی - سرهنگ ستاد ملک نژاد
***

تلفنی

از: ل ۹۲ زرهی ۳
 به: ت ف نزاچا مدیریت عملیات
 شماره پیام ۵۶۲۹
 تاریخ ۵۹/۶/۱۷
 موضوع: [بازگشت سه تانک اعزامی به موسیان]
 بازگشت به شماره ۱۰۶۰۸ ۵۹/۶/۱۶

سه دستگاه تانک اعزامی به پاسگاه چیلات به علت نامناسب بودن محل در ساعت ۱۹۰۰ روز ۵۹/۶/۱۵ تانک‌های مذکور به موسیان برگشت داده شد که به جای این سه دستگاه تانک یک دسته پیاده شامل یک قبضه خمپاره انداز ۱۲۰ م.م و یک قبضه تفنگ ۱۰۶ و یک دستگاه نفربر ام.پی ۱ با خدمه به چیلات اعزام گردید.

به جای ف ل ۹۲ زرهی - سرهنگ ستاد ملک نژاد

تلفنی

از: سماجا ۳ مرکز فرماندهی
 به: ف نزاچا (مد عملیات)
 شماره ۱۴/۱۷۰۱/۲۹/۰۵/۳۸۵۰
 تاریخ ۵۹/۶/۱۷
 موضوع: [آتش توپخانه دشمن روی پاسگاه چیلات] ساعت ۲۱۲۵

برابر گزارش هنگ، ژاندارمری ایلام، نیروهای دشمن مواضع پاسگاه چیلات را با توپخانه مرتب می‌کوبد و با اجرای آتش خمپاره دودانگیز در پناه آن به سوی تپه‌های مشرف به پاسگاه مشغول پیشروی هستند و تقاضای کمک و هواپیما را نموده‌اند. مراتب به لشکر ۹۲ زرهی منعکس که نیروی کمکی اعزام دارد.
 مراتب جهت اقدام لازم و فوری اعلام می‌گردد.

ج ر سماجا - سرتیپ فلاحی

از: ل ۹۲ زرهی رکن ۳

به: ت ف نزاچا مد عملیات

موضوع: [درخواست پشتیبانی و حفاظت از پایگاه چیلات]

شماره ۵۹/۶/۱۷ ۵۶۴۵

خیلی خیلی فوری

با توجه به اینکه پاسگاه چیلات باید وسیله هنگ ژاندارمری ایلام و ناحیه ژاندارمری کرمانشاه تقویت و در صورت نیاز وسیله تیپ ۸۴ خرم‌آباد پشتیبانی گردد معهدا، وسیله دو دستگاه نفر بر و دو قبضه خمپاره انداز ۱۲۰ م.م و یک قبضه تفنگ ۱۰۶ و تعداد هجده سرباز و درجه‌دار تقویت گردیده و به گروه عین‌خوش دستور داده شده چنانچه نیاز به کمک بیشتری شد، پاسگاه را پشتیبانی نماید.

به جای ف ل ۹۲ زرهی سرهنگ ستاد ملک نژاد

از: سماجا ۳ (مرکز فرماندهی)

شماره ۶/۱۷۰۱/۲۹/۰۸-۹۴۸

به: نزاچا

تاریخ ۱۳۵۹/۶/۱۷

موضوع: [گزارش مرزبان دهلران]

ساعت ۰۵۳۰

برابر گزارش مرزبان دهلران:

۱. نیروهای دشمن با تقویت و تجهیز قوا با تانک و توپ و سلاح‌های مختلف و نفرات تفنگدار و پیاده نظام و سنگرهای عمیق و کانال کشی در چندین منطقه تقریباً دو کیلومتر و عرض ۱۵۰۰ متر به صورت پراکنده در داخل کانال مستقر و سازماندهی داده‌اند. از صبح روز ۵۹/۶/۱۵ تا غروب کسی در داخل پاسگاه و شرکت منهدم شده رفت و آمد ننموده و از جاده محلی غربی و شرکتی که روزهای قبل مانند بزرگراه وسائط نقلیه و کمپرسی در ارتباط بوده‌اند عبور و مرور قطع شده است.

۲. ساعت ۰۷۰۰ روز ۵۹/۶/۱۵ یک دستگاه خودرو که حامل تعدادی نظامی و تدارکات بوده و در پانصد متری جنوب سنگرهای نیروی دشمن وارد و پس از تخلیه فوراً به طرف محلی غربی مراجعت نموده‌اند.

۳. از ساعت ۱۶۰۰ الی ۱۷۰۰ روز ۵۹/۶/۱۵ تعداد بیست دستگاه خودرو نظامی حامل نفرات و تدارکات نیز در مواضع دشمن مستقر شده‌اند مراتب جهت آگاهی اعلام می‌گردد.

ج ف سماجا - سرتیپ فلاحی

تلفنی

اقدام سریع

از: معاونت عملیاتی (مدیریت اطلاعات) شماره ۰۶/۵ - ۲۰۱

به: تیمسار ریاست سماجا (اداره دوم) مدیریت اطلاعات تاریخ ۵۹/۶/۱۷

موضوع: [گزارش مقامات لشکری و کشوری به رئیس جمهور وقت]

در سفر اخیر ریاست جمهوری به خوزستان اطلاعات موجود به شرح ذیل توسط مقامات لشکری و کشوری به عرض رئیس جمهور رسید.

یکان‌های لشکر ۹۲ مستقر در گردان دژ با توجه به برد سلاحشان قادر نخواهند بود از محل استقرار تا زمین‌های باتلاقی شلمچه را تأمین نمایند و اطلاعات به دست آمده مبنی بر اینکه نیروهای دشمن در نظر دارند با عبور از شلمچه و خارج از برد سلاح گردان دژ این گردان را دور زده و خرمشهر را تسخیر نمایند.

مراتب، با کروکی که نشانگر آنچه در بالا گفته شد، جهت اطلاع و اقدام لازم به عرض می‌رسد. فرمانده نداجا - ناخدایکم ستاد افضلی

تلفنی

از: سماجا ۳ مرکز فرماندهی شماره ۱۴/۱۷۰۱/۲۹/۰۵/۳۸۹۲

به: نزاجا تاریخ ۵۹/۶/۱۸

موضوع: [حملات هوایی احتمالی به دهلران] ساعت ۲۳۲۳

برابر اعلام ژاجا مستند به گزارش ناحیه کرمانشاه حاکی است:

۱. ارتش بعث عراق احتمال دارد به دهلران حمله هوایی نماید و تیپ ۸۴ خرم آباد طی شماره یک سیار ۵۹/۶/۱۸ اعلام نموده که یکان‌های تیپ مزبور در پاوه و مهران مستقر و در حال حاضر یکان موجود در خرم‌آباد قادر به تقویت گروهان دهلران نیست.

۲. برابر اعلام، فرماندار دهلران در چیلات مستقر می‌باشد. گروه رزمی عین‌خوش همکاری لازم و جدی و پشتیبانی کافی از پرسنل پاسگاه چیلات ننموده و تقاضا کرده است که نسبت به استقرار یک واحد توپخانه جهت پشتیبانی پاسگاه چیلات اقدام شود و تقاضا شده است که لشکر ۸۱ کرمانشاه نسبت به پشتیبانی گروهان دهلران و پاسگاه چیلات اقدام گردد.

مراتب جهت آگهی اعلام می‌گردد.

ج ر سماجا - سرتیپ فلاحی

تلفنی

از: سماجا ۳ (مرکز فرماندهی) شماره ۶/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۹۶۹

به: نزاجا تاریخ ۵۹/۶/۱۸

موضوع: [درگیری نیروهای پاسگاه چیلات با دشمن] ساعت ۸۲۵

برابراعلام ژاجا، مستند به گزارش مرزبان دهلران، درگیری پاسگاه چیلات تا ساعت ۲۱۰۰ مورخه ۵۹/۶/۱۷ ادامه داشته و به نیروهای دشمن تلفات جانی و خسارت مالی

زیادی وارد گردیده و دو دستگاه جیب حامل اسلحه سنگین و افراد کشور عراق مورد هدف قرار گرفتند و به طور کلی منهدم و مجبور به عقب نشینی گردیده‌اند.
مراتب جهت آگاهی اعلام می‌گردد.

ج ر سماجا - سرتیپ فلاحی

از: ستاد لشکر ۹۲ زرهی رکن سوم

به: تیمسار فرماندهی نزاچا - مد عملیات

موضوع: [پشتیبانی و حفاظت از پاسگاه چیلات]

شماره پیام ۵۶۸۱ ۵۹/۶/۱۸

خیلی محرمانه

۱. پاسگاه چیلات باید به وسیله هنگ ژاندارمری ایلام و ناحیه ژاندارمری کرمانشاه تقویت گردد.

۲. در صورت نیاز به پشتیبانی تیپ ۸۴ خرم‌آباد یکان مزبور را تقویت و پشتیبانی خواهد نمود.

۳. معهداً سه دستگاه نفربر، دو دستگاه کامیون مهمات، دو قبضه خمپاره‌انداز ۱۲۰ م.م و یک قبضه تفنگ ۱۰۶ و تعداد هجده نفر درجه‌دار و سرباز به چیلات اعزام و به گروه رزمی عین‌خوش نیز دستور داده شد، در صورت نیاز پاسگاه مزبور را تقویت نماید.

۴. تا این تاریخ منطقه چیلات آرام بوده است.

۵. ضمناً با توجه به رمز شماره ۵۹/۶/۱۷/۲۰۱/۴۸/۱۷۷۶ و رمز ۵۹/۶/۱۵/۲۰۱/۴۸/۱۷۱۲ و پیام تلفنی ۵۹/۶/۱۵ ۲۰۱/۴۸/۱۷۱۰ نظریات عالی را در مورد خط حد لشکر امر به ابلاغ فرمایید.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

ل ۹۲ زر ۳۳

ردیف ۱۵

از: ستاد لشکر ۹۲ زرهی رکن سوم

به: تیمسار فرماندهی نذاجا مد عملیات

موضوع: [منطقه آرام است]

.....

شماره پیام ۵۷۳۹ ۱۳۵۹/۶/۱۹

برابر گزارش فرمانده گروه رزمی عین‌خوش در بازدید که مورخه ۵۹/۶/۱۸ از منطقه عملیاتی چیلات به عمل آمده در ساعت ۱۳۳۰ روز ۱۳۵۹/۶/۱۷ الی ۱۹۳۰ همان روز درگیری و خسارت زیادی بر نیروی دشمن وارد ولیکن هیچ‌گونه خسارت و ضایعاتی به نیروهای خودی وارد نیامده است تا این لحظه منطقه آرام است.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

تلفنی

از: سماجا ۳ - مرکز فرماندهی

شماره ۶/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۱۰۰۴

به: نذاجا - مد عملیات

تاریخ ۱۳۵۹/۶/۱۹

موضوع: [تقاضای اعزام تیپ ۳ زرهی و ژاندارمری به پاسگاه طلایه قدیم] ساعت ۲۲۰۰

برابر اعلام نذاجا به استناد گزارش هنگ سوسنگرد و گروهان هوزگان در ساعت ۱۲۰۰ روز ۱۳۵۹/۶/۱۹ حدود هشتاد نفر از عوامل عراقی با سلاحی آر.پی.جی. ۷ و دوازده خودرو چاه‌های نفت حفاری شده پاسگاه طلایه قدیم را تحت محاصره قرار داده، بلافاصله مأمورین به کمک کارگران شرکت نفت رفته، فرمانده هنگ نیز به محل حرکت و تقاضا نموده که از تیپ ۳ زرهی نیروی کمکی اعزام شود.

دستور فرمایید در صورت امکان کمک لازم را از نذاجا به عمل آورند.

ج ف نذاسماجا - سرتیپ فلاحی ❀❀❀

/

از: لشکر ۹۲ زرهی رکن سوم
به: ت ف نزاچا مدیریت عملیات
موضوع: [اعزام یک آتشبار عملیاتی]
خیلی محرمانه
آنی
شماره پیام ۵۷۲۵ ۵۹/۰۶/۱۹

به استحضار می‌رساند، یک آتشبار عملیاتی در تاریخ ۵۹/۶/۱۷ در ساعت ۱۵۳۰ به اتفاق فرمانده گردان مربوطه عازم منطقه جوفیر گردید.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

از: لشکر ۹۲ زرهی رکن سوم
به: ف گردان ۱۶۵ رونوشت ت ف نزاچا جهت استحضار
موضوع: [اعزام یک دستگاه تانک و دو رسد توپ]
شماره پیام ۵۷۳۵ ۱۳۵۹/۶/۱۹
آنی

۱. دستور دهید یک دستگاه تانک از پادگان حمید به طلایه قدیم اعزام و در مواضع مناسبی مستقر نمایند.
۲. دو رسد توپ از آتشبار عملیاتی گردان ۳۱۲ توپخانه که به طلایه قدیم اعزام خواهند شد زیر امر بگیریید و تحت نظر شخص فرمانده گردان ۱۶۵ عملیاتی سرکوبی دشمن را هدایت نمایند.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

پیامها و دستورات / ۱۳۹

از: سماجا ۳ (مرکز فرماندهی) شماره ۶/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۱۰۰۹
به: نزاجا تاریخ ۵۹/۶/۱۹
موضوع: [حمله عراق به چاه شماره ۶۰] ساعت ۳۲۰۰

برابر گزارش ناحیه ژ خوزستان و اعلام تلفنی رئیس حفاظت نفت در ساعت ۱۲۲۵ روز ۵۹/۶/۱۹ ارتش مزدور عراق به چاه نفت شماره ۶۰ واقع در سی کیلومتری غرب محور اهواز - خرمشهر حدود پاسگاه یزدنو حمله کرده و ارتباط به کلی قطع و دستورات لازم به هنگ آبادان صادر شده است. جهت آگاهی و هر گونه اقدام آگهی می‌گردد.

ر ف سماجا - سرتیپ فلاحی

تلفنی

از: سماجا ۳ مرکز فرماندهی شماره ۶/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۹۸۶
به: نزاجا تاریخ ۵۹/۶/۱۹
موضوع: [تقویت مجدد نیروهای دشمن و احتمال حمله آنها به پایگاه چیلات] ساعت ۰۶۳۰

برابر اعلام ژاجا مستند به گزارش ناحیه کرمانشاه و هنگ ایلام به استناد مشاهدات گروه‌های دیدبانی و اکیپ گشتی اعزامی به نوار مرزی چیلات حاکی است تقویت مجدد نیروهای دشمن و موضع‌گیری آنها در مقابل پاسگاه چیلات بوده و تعداد سیزده دستگاه تانک و یک واحد توپخانه سنگین و دورزن عراق در داخل کانال‌ها جا گرفته و هر آن احتمال حمله آنها به پاسگاه چیلات می‌رود و تاکنون نیز هیچ‌گونه اقدام مثبتی در جهت تقویت پاسگاه صورت نگرفته و اگر اقدام سریع معمول نگردد. افراد خودی مجبور به ترک موضع خود خواهند بود. و قبل از هرگونه اقدام و تهاجم نیروهای عراق در مورد تقویت رزمی و پشتیبانی هوایی از پاسگاه مزبور اقدام گردد و ضمناً در طی سه شبانه روز گذشته با وجود گزارشات

مکرر در مورد پشتیبانی و تقویت از طریق ناحیه و استانداری با لشکر ۹۲ زرهی برابر اعلام فرمانداری هیچ‌گونه اقدامی نشده است در صورتی که لشکر ۹۲ نمی‌تواند پشتیبانی نماید از یکان دیگری در این مورد کمک گرفته و فرستاده شود، زیرا چنانچه پاسگاه چیلات و ارتفاعات اطراف آن به وسیله قوای دشمن تصرف شود، شهر دهلران در خطر سقوط خواهد بود. مراتب جهت آگهی اعلام می‌گردد.

ج ر سماجا - سرتیپ فلاحی

از: ستاد لشکر ۹۲ زرهی رکن سوم / عملیات

به: تیمسار فرماندهی نذاجا مد عملیات

موضوع: [گزارش ژاجا از آخرین وضعیت پاسگاه چیلات]

آگهی از طریق ژاندارمری خوزستان، به فرماندهی ژاندارمری کرمانشاه

شماره پیام ۵۷۴۳ ۱۳۵۹/۶/۱۹

۱. ناحیه ژاندارمری کرمانشاه اعلام نموده گزارش گروهان ژاندارمری دهلران حاکی است در بررسی‌ای که از نوار مرزی به عمل آمد نیروهای عراقی در مقابل پاسگاه چیلات مجدداً تقویت و پشتیبانی توپخانه و زرهی نموده و در گزارش فوق اظهار نظر نموده. در صورتی که اقدام سریع معمول نگردد، احتمال دارد افراد خودی موضع خود را ترک نمایند.

۲. با وجود آنکه لشکر طی شماره ۲۰۱/۴۸/۱۷۸۱ - ۱۳۵۹/۶/۱۷ به ناحیه ژاندارمری کرمانشاه از طریق ناحیه ۰۷ ژاندارمری خوزستان اعلام نموده باید تقویت پاسگاه مذکور توسط هنگ ایلام و ناحیه کرمانشاه انجام گیرد و در مرحله بعد وسیله تیپ ۸۴ خرم آباد پشتیبانی شود به علت اینکه خط حد لشکر از پاسگاه بیات تا فاو می‌باشد. معهدا، تا حد توانایی این پاسگاه تقویت گردیده و لشکر نیز اعلام نموده. اگر تقویت بیشتر مورد نیاز است، از تیپ ۸۴ تقاضا کنید.

پیامها و دستورات / ۱۴۱

۳. جیلات در منطقه تیپ ۸۴ خرم آباد است. معهدا، از این لشکر به پاسگاه در حد توانایی نیروی کمکی شامل پنج عراده توپ ۱۵۵ م.م خ ک، دو قبضه خمپاره انداز ۱۲۰ و یک قبضه تفنگ ۱۰۶ و سه دستگاه نفربر با خدمه مربوطه و مهمات بار مینا اعزام شده است.

۴. در ساعت ۱۰۳۰ تا ۱۱۱۵ در روز ۵۹/۶/۱۸ در سمیده بین عده‌های خودی و ارتش عراق فقط با سلاح سبک تیراندازی و هیچ‌گونه تلفات و ضایعات به وجود نیامده و منطقه سمیده تا این لحظه آرام است.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

تلفنی

شماره ۶/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۹۸۳

از: سماجا ۳ مرکز فرماندهی

تاریخ ۱۳۵۹/۶/۱۹

به: نزاچا

ساعت ۰۰۲۰

موضوع: [گزارش ژاچا از پاسگاه سمیده]

برابر اعلام ژاچا مستند به گزارش گردان بستان و پاسگاه فکه حاکی است در ساعت ۱۳۳۰ روز ۵۹/۶/۱۸ پاسگاه سمیده گروهان موسیان با مهاجمان با سلاح‌های سبک به طرف پاسگاه تیراندازی که توسط مأموران به آتش آنها پاسخ داده شده است. در گزارش اضافه شده تعدادی تانک و وسایل موتوری عراق در مقابل چاه نفت واقع در خاک عراق مستقر شده است. مراتب جهت آگاهی اعلام می‌گردد.

ج ر سماجا - سرتیپ فلاحی

ردیف ۷

ل ۹۲ زر ۳۳

از: ستاد لشکر ۹۲ زرهی رکن سوم

به: تیمسار فرماندهی نزاجا / مد عملیات

موضوع: [پیشنهاد تعویض گروه هر ۴۵ روز یک بار]

شماره پیام ۱۷۳۱ ۱۳۵۹/۶/۱۹

برابر گزارش تیپ ۳۷ زرهی مستقر در منطقه به منظور رفاه حال پرسنل و شروع سال تحصیلی پیشنهاد نموده که پرسنل این گروه ۴۵ روز یک بار با سایر پرسنل تیپ تعویض گردند.

لشکر به پیشنهاد تیپ ۳۷ هماهنگی دارد. استدعا دارد مقرر فرمایید نظریه عالی را در این مورد ار به ابلاغ فرمایند.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

شماره ۲۶-۲۰۱-۶/۲۰

از: سماجا ۳ عملیات

به: نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات (مد عملیات) تاریخ ۱۳۵۹/۶/۱۹

موضوع: [احتمال انهدام پایگاه دریایی خرمشهر]

۱. برابر گزارش نیروی دریایی، به علت نزدیکی پایگاه دریایی خرمشهر به خاک عراق در صورت هرگونه برخورد نظامی در منطقه خرمشهر، به انگیزه عدم امکانات کافی در پایگاه مزبور از نظر سلاح سنگین احتمال انهدام سریع آن پایگاه می‌رود.
۲. با نگرش به اینکه نیروی دریایی یک دسته تکاور با تجهیزات سازمانی به آن پایگاه اعزام نموده است. معذالک، این عده کافی نبوده و احتیاج به اعزام واحدهای تقویتی دارد.
۳. با توجه به مراتب فوق دستور فرمایید لشکر ۹۲ زرهی اهواز نسبت به تقویت پایگاه دریایی سریعاً اقدام و نتیجه را اعلام فرمایند.

جانشین رئیس ستاد مشترک - سرتیپ ولی الله فلاحی

سرهنگ ستاد هاشمی‌روان

از طرف

سماجا ۱۲

خیلی محرمانه آنی

از: سماجا ۳ / مرکز فرماندهی شماره ۶/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۱۰۰۵
به: نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات تاریخ ۱۳۵۹/۶/۱۹
موضوع: [احتمال حمله عراق به خوزستان و حمله ضد انقلاب به تأسیسات کردستان]
برابر اطلاع واصله احتمال دارد:

۱. ارتش عراق در منطقه خوزستان در ظرف شب جاری مبادرت به تک نماید.
خواهشمند است دستور فرمایید ضمن اعلام به استاندار و سپاه پاسداران منطقه به لشکر
۹۲ زرهی ابلاغ گردد که پیش بینی‌های لازم را معمول، خصوصاً محور بصره - تنومه -
شلمچه و عماره - فکه - دزفول مورد توجه قرار گیرد.
۲. همزمان عناصر ضد انقلاب به تأسیسات نظامی کردستان تک نمایند. در این مورد
نیز دستورات لازم به یگان‌های منطقه صادر شود.

جانشین ر سماجا سرتیپ فلاحی

سرهنک هاشمی‌روان

از سوی

از: نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات (مد عملیات) شماره ۶۰۲/۰۲/۶/۲۱۱

به: ف ل ۹۲ زرهی تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۰

موضوع: [حفاظت از منطقه چیلات] ساعت

با توجه به این که تیپ ۸۴ پیاده در منطقه پاوه درگیر می‌باشد، چیلات جزو منطقه آن
لشکر منظور شده. دستور فرمایید به وسیله یگان‌های تیپ ۲ مستقر در عین‌خوش نسبت
به حفاظت منطقه چیلات اقدام فوری به عمل آید.

ف نزاجا - سرتیپ ظهیرنژاد

/

از: سماجا ۳ (مرکز فرماندهی) شماره ۶/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۱۰۱۷
به: نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۰
موضوع: [درخواست کمک به پاسگاه سمیده] ساعت ۰۹۳۵
پیرو شماره ۶/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۹۸۶
/ /

برابر اطلاع رسیده پاسگاه چیلان، واقع در منطقه دهلران، شدیداً با عوامل عراقی درگیر هستند و درخواست نموده که یکان‌های مستقر در منطقه به کمک پاسگاه بشتابند، ضمناً، درخواست پشتیبانی آتش هوایی نیز نموده‌اند.
خواهشمند است دستور فرمایید اقدامات لازم معمول و نتیجه را اعلام دارند.

جانشین ر سماجا - سرتیپ فلاحی

از: نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات (مد عملیات) شماره ۶۰۲/۰۲/۶/۲۲
به: لشکر ۹۲ زرهی تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۰
موضوع: [دستور آگاهی] ساعت ۱۲۲۰
پیرو شماره ۵۹/۶/۱۶ - ۱۰۵۷۴

۱. دستور فرمایید به محض وصول این امریه، عناصر تابعه لشکر را برای اشغال مواضع دفاعی طبق طرح ابودر آماده حرکت نمایند. دستورات تکمیلی متعاقباً ابلاغ می‌گردد.
۲. وصول اعلام شود.

ف نزاجا - سرتیپ ظهیرنژاد

از: ل ۹۲ ر ۳ به: ت ف نزا جا مد عملیات
موضوع: [احتمال حمله هماهنگ عراقی‌ها]

خیلی محرمانه شماره ۵۸۲۹ تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۰

ژاندارمری خوزستان طی ۴۰۱/۵۰/۵ مورخه ۵۹/۶/۲۰ اعلام نموده است که دولت عراق در نظر دارد تمام نقاطی که از سال‌ها پیش ادعای مالکیت آنها را می‌نمود و در توافق رژیم گذشته در الجزایر جزو خاک عراقی‌ها تلقی شده با یک حمله هماهنگ و استفاده از نیروهای زرهی و پشتیبانی جنگنده‌های میک به تصرف خود درآورد. این نقاط به شرح زیر می‌باشد:

۱. پاسگاه طلایه قدیم و زمین‌های اطراف آن
  ۲. چاه نفت بیات و زمین‌های اطراف آن
  ۳. چاه نفت شماره ۶۰ و زمین‌های اطراف آن
  ۴. پاسگاه کوشک و زمین‌های اطراف آن
  ۵. حد فاصل بین پاسگاه صفریه و رشیدیه از گروهان بستان
- ژاندارمری اضافه نموده که در این مناطق توانایی مقاومت در مقابل حملات گسترده احتمالی عراقی‌ها را ندارد و از لشکر تقاضای کمک نموده است با توجه به اینکه تاکنون در حد توانایی کمک‌های لازم را از طریق لشکر انجام شده است. مراتب جهت هرگونه اوامر مقتضی و پیش‌بینی‌های لازم در مورد ادعای کشور بعثی عراق به عرض می‌رسد.
- سرهنگ ستاد ملک‌نژاد

از: ستاد لشکر ۹۲ زرهی رکن ۳
 به: تیمسار فرماندهی نزا جا / مد عملیات
 موضوع: [اعزام اقلام مورد نیاز پاسگاه چیلات]
 خیلی محرمانه   آنی
 شماره ۵۸۱۵   ۵۹/۶/۲۰

بازگشت به تلفنگرام ۶۰۰۲/۰۲/۶/۲/۱۱   ۱۳۵۹/۶/۲۰

به عرض می‌رساند با توجه به اینکه چیلات در منطقه استحفاظی لشکر نبوده، اما این لشکر به خاطر کمک به یکان همجوار تعداد دو قبضه خمپاره انداز ۱۲۰ و یک قبضه تفنگ ۱۰۶ و سه دستگاه نفربر و سه دستگاه زیل با خدمه‌های مربوطه و مهمات بارمینا به چیلات اعزام نموده بود مجدداً در مورخه ۵۹/۶/۱۹ که تقاضای کمک کرده بودند سرپرست تیپ دزفول را به چیلات اعزام ضمن هماهنگی با فرماندار دهلران آقای علیاری و فرمانده گروهان ژاندارمری تعداد دو عراده توپ ۱۵۵ م.م با مهمات بارمینا به محل اعزام شده و رضایت آنها جلب گردیده در ضمن در خود پاسگاه هم دو قبضه خمپاره ۸۱ و یک قبضه تفنگ ۱۰۶ و دو قبضه آر.پی.جی. ۷ و ۱۷۰ نفر پرسنل ژاندارم و سپاهی پاسدار موجود است. معهداً در اجرای امر، هم اکنون، افسر عملیات و افسر اطلاعات لشکر در معیت افسر عملیات تیپ دزفول با یک فروند هلی‌کوپتر به منطقه چیلات اعزام تا از نزدیک دقیقاً وضع منطقه و نیروهای خودی و دشمن را بررسی سپس تصمیم مجدد اخذ خواهد شد که نتیجه متعاقباً به عرض می‌رسد

سرهنگ ستاد ملک نژاد

پیام‌ها و دستورات / ۱۴۷

از: سماجا ۳ مرکز فرماندهی
شماره ۷/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۱۰۴۸
به: نزاجا مد عملیات
تاریخ ۵۹/۶/۲۱
موضوع: [درگیری پاسگاه‌های خین و حدود مؤمنی با عراقی‌ها] ساعت ۲۱۰۵

گزارش مجدد هنگ ژ آبادان حاکی است درگیری بین مأموران پاسگاه‌های خین و حدود و مؤمنی با عراقی‌ها ادامه دارد و برابر آخرین اخبار واصله تاکنون یک نفر سرباز شهید و سه نفر پاسدار و یک نفر سرباز ژاندارمری مجروح گردیده‌اند و از طریق ل ۹۲ زرهی در مورد تقویت پاسگاه مذکور اقدام گردیده است. مراتب جهت اطلاع اعلام می‌گردد.

ج ر سماجا - سرتیپ فلاحی

تلفنی
از: نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات مد عملیات
شماره ۶۰۲/۰۲/۶/۲۳۴
به: ف ل ۲ پیاده مرکز
تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۱
موضوع: [تقاضای یک گروه رزمی گردانی] ساعت ۱۲۱۰

دستور فرمایید در ظرف روز جاری (۵۹/۶/۲۱) یک گروه رزمی گردانی (یک گردان پیاده و یک گروهان تانک) به طرف دزفول حرکت و زیر امر لشکر ۹۲ زرهی ۲ دزفول قرار داده و نتیجه را گزارش نمایند.

ف نزاجا - سرتیپ ظهیرنژاد

از: پیش منطقه ۲ آخ مخ

به: ف آمادگاه ۵۷۱ دزفول

موضوع: [درخواست آماد لشکر ۹۲ زرهی از نزاجا]

آگهی به ف لوح نزاجا مد آماد اقلام عمدہ پیرو ۵۸۸۵ ۵۹/۶/۲۱

مد عملیات اطلاعات مد اط عملیات نزاجا، پیرو شماره فوق، جهت استحضار

ف ل ۹۲ زرهی اهواز بازگشت به شماره بالا جهت آگاهی

شماره پیام ۵۶۶۸ ۵۹/۶/۲۱

فوری

لشکر ۹۲ زرهی طی رمز شماره بالا خواستار وسایل مشروحه زیر می‌باشد: دستور فرمایید چنانچه در آمادگاه موجود می‌باشد برابر روش آمادی تحویل و در صورت عدم موجودی سریعاً نسبت به درخواست آنها از مبادی مربوطه و واگذاری آن اقدام و نتیجه را گزارش نمایند.

۴۰۴ عدد	۱. باطری ۱۲ ولت ۱۹ پلیت ۱۵۰ آمپر
۲۰۲ عدد	۲. باطری ۱۲ ولت ۱۱ پلیت ۱۴۵ آمپر
۴۴۷ عدد	۳. باطری ۱۲ ولت ۱۱ پلیت ۱۰۰ آمپر
۸۹ عدد	۴. باطری ۱۲ ولت ۹ پلیت ۵۶ آمپر
۸۱ عدد	۵. باطری ۱۲ ولت ۱۱ پلیت ۷۵ آمپر
۱۵۰۰	۶. باطری بی ۱ چهار هزار و سیصد و هشتاد و شش
۲۵۸	۷. باطری ۱۲ ولت ۲۵ پلیت ۲۰۰ آمپر
۱۰۰ بسته	۸. باطری بی ۱ - ۳۰
۱۰۰ عدد	۹. باطری بی ۱ - ۴۰۵
۲۴۵ عدد	۱۰. باطری بی ۱ - ۴۱۹
۴۰ عدد	۱۱. باطری تراورزتا ۸ ولت
۲۳۲۸ عدد	۱۲. باطری بی ۱ سی

پیامها و دستورات / ۱۴۹

از: نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات (مد عملیات) شماره ۶۰۲/۰۲/۶/۲۳۳
به: سماجا ۳ مرکز فرماندهی تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۱
موضوع: [بازدید فرمانده تیپ ۲ دزفول از چیلات]

پیرو شماره ۲۰۲ - ۶ - ۰۲ - ۶۰۲ - ۱۳۵۹/۶/۱۸

برابر گزارش لشکر ۹۲ زرهی در مورخه ۵۹/۶/۱۹ ف تی ۲ دزفول از پاسگاه چیلات
بازدید به عمل آورده علاوه بر سه دستگاه نفربر با هجده نفر پرسنل دو قبضه خمپاره انداز
۱۲۰ م.م، یک قبضه تفنگ ۱۰۶ و سه دستگاه ذیل حامل مهمات بارمینا دو عراده توپ
۱۵۵ م.م با مهمات بارمینا پاسگاه اعزام گردید. ضمناً، در پاسگاه ۲ قبضه خمپاره انداز ۸۱
م.م و یک قبضه تفنگ ۱۰۶ و دو قبضه آر.پی.جی ۷ و ۱۷۰ نفر پرسنل ژاندارمری و سپاهی
پاسدار موجود است. مراتب استحضاراً به عرض می‌رسد.

ف نزاجا - سر تیپ ظهیرنژاد

از: ل ۹۲ زرهی شماره ۵۸۹۷
به: ف پشتیبانی م ۳ تاریخ ۵۹/۶/۲۱
موضوع: [آگهی به مرکز فرماندهی نزاجا، آگهی به آمادگاه دزفول]
پیرو شماره ۱۱۰۱۳ ۵۹/۶/۲۱
مرکز فرماندهی نزاجا

نیازمندی خودروهای این لشکر، جهت اشغال مواضع پدافندی، به شرح زیر به عرض
می‌رسد:

۱. خودروهای ۲ نیم و ۵ تن ۱۰۰ دستگاه
۲. خودروهای یک چهارم تن ۵۰ دستگاه

/

۳. خودروهای یک چهارم تن شهباز
  ۴. خودروهای آمبولانس
  ۵. خودروهای تانکر سوخت ۴۵۰۰ لیتری
  ۶. خودروهای آب محمول ۴۰۰ گالنی
  ۷. خودروهای کانکس حمل بار
  ۸. خودروهای ماز تانکر
  ۹. خودروهای بنز کمرشکن جهت حمل نفربر
- ۱۰ دستگاه
- ۱۵ دستگاه
- ۳۰ دستگاه
- ۲۵ دستگاه
- ۱۰ دستگاه
- ۱۰۰ دستگاه
- ۲۰ دستگاه

به جای ف ل ۹۲ زرهی سرهنگ ملک نژاد

شماره ۵۹۳۹
تاریخ ۵۹/۶/۲۱

از: ل ۹۲ زرهی ر ۳
به: ت ف نزاا مدیریت عملیات
موضوع: [اشغال دژ شماره ۱۶]

گردان ۱۵۱ گزارش نموده دژ شماره ۱۶ در منطقه کوشک توسط گروهان سوم همین گردان اشغال گردیده. استحضاراً به عرض می‌رسد.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

از: ل ۹۲ زرهی

به: ت ف نزاچا معاونت و اطلاعات مد اطلاعات

موضوع: [نیاز لشکر به توپخانه با بُرد بالا]

شماره ۷۱۵۰ - ۵۹/۶/۲۱

آنی

به عرض می‌رساند با توجه به هموار بودن منطقه عملیات و نیاز مبرم به توپخانه با برد بلند، مقرر فرمایید، به منظور خنثی کردن آتش شدید دشمن که حقیقتاً در تمام طول جبهه لشکر موجب تلفات و خستگی بیش از حد پرسنل عده سه گردان توپخانه که در طرح ابوذر می‌بایست، بدون فوت وقت، خود را به منطقه برسانند هر چه زودتر اعزام تا علاج واقعه قبل از وقوع شده باشد.

۱. گردان ۱۲۰ م.م از گروه ۲۲ شهررضا

۲. آتشبار ۱۷۵ م.م از گروه ۲۲ شهررضا

۳. آتشبار ۱۳۰ م.م از گروه ۴۴ اصفهان

سرهنگ زرهی ستاد ملک نژاد

از: نزاچا معاونت عملیات و اطلاعات (مد عملیات) شماره ۶۰۲/۰۲/۶/۲۴۲

تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۲

به: ل ۹۲ زرهی

موضوع: [تک احتمالی عراق در منطقه خوزستان]

برابر اطلاع واصله احتمال دارد، ارتش عراق در منطقه خوزستان مبادرت به تک نماید دستور فرمایید پیش‌بینی‌های لازم را معمول مخصوصاً محور بصره، تنومه، شلمچه، عماره، فکه و دزفول مورد توجه قرار گیرد.

ف نزاچا - سرتیپ ظهیرنژاد

/

خیلی محرمانه آنی

از: سماجا ۳ مرکز فرماندهی شماره ۷/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۱۰۷۱

به: نزاچا معاونت عملیات و اطلاعات تاریخ ۵۹/۶/۲۲

موضوع: [احتمال حمله اصلی عراق به خوزستان به گزارش سماجا ۳]

پیرو ۱۲۱۹/۱۴۸ - ۱۳۵۹/۶/۲۲ سماجا ۲

با توجه به گسترش اخیر یکان‌های عراقی در مرزهای خوزستان و همچنین، تجاوزاتی که این کشور در منطقه لشکر ۸۱ انجام داده، چنین استنباط می‌شود، که ممکن است، ارتش عراق حمله اصلی خود را در منطقه خوزستان انجام دهد. لذا، خواهشمند است دستور فرمایید پیش بینی‌های لازم از نظر گسترش یکان‌های خودی در مواضع پدافندی و سایر اقدامات تأمین به عمل آورده و نتیجه اقدامات را اعلام فرمایید.

جانشین رئیس ستاد مشترک سرتیپ فلاحی

از طرف سرهنگ هاشمی‌روان

از: لشکر ۹۲ زرهی - رکن سوم

به: ت ف نزاچا - مدیریت عملیات

موضوع: [تعویض گروهان‌های گردان ۱۵۱]

شماره پیام ۵۹۸۹ ۵۹/۶/۲۲

محرمانه

گروهان یکم و چهارم گردان ۱۵۱ دژ، در ساعت ۰۸۳۰ روز ۵۹/۶/۱۴، گروهان دوم و سوم همین گردان را در منطقه کوشک و شلمچه تعویض نمودند. استحضاراً به عرض می‌رسد.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

از: نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات (مد عملیات) شماره ۶۰۲/۰۲/۶/۳۵۴

به: سماجا ۳ (عملیات) تاریخ ۵۹/۶/۲۳

موضوع: [درخواست کمک از یکان‌های تکاور]

بازگشت بشماره ۲۰ - ۰۶ - ۲۰۶ - ۲۶ - ۵۹/۶/۱۹

با نگرش به گسترش یکان‌های لشکر ۹۲ زرهی و سایر یکان‌های نزاجا در وضعیت موجود حفاظت پایگاه‌های مزبور برای نزاجا مقدور نیست. استدعا می‌شود مقرر فرمایید نداجا از یکان‌های تکاور موجود نسبت به حفاظت یکان‌ها اقدام نماید.

ف نزاجا - سرتیپ ظهیرنژاد

از: وزارت نفت

به: تیمسار فرماندهی نیروی زمینی و سرپرست ژاندارمری جمهوری اسلامی ایران

(معاونت عملیات و اطلاعات)

موضوع: [پوشش حراستی از میدان‌های نفتی منطقه دهلران]

بازگشت به نامه شماره ۳۸-۶-۰۱-۶۰۲ مورخه ۵۹/۵/۸ اینک که در نتیجه توجه پشتکار و فعالیت بی‌دریغ ارتش جمهوری اسلامی ایران (نیروی زمینی و لشکر ۹۲ زرهی اهواز) به ویژه افسران مشروحه زیر عملیات حفاری و بهره‌برداری از چاه‌های نفتی منطقه دهلران از مدت‌ها وقفه و رکود مجدداً آغاز به کار نموده و این مهم در تأمین و استقرار امنیت منطقه مؤثر بوده است. لذا، ضمن قدردانی از همکاری‌های ارزنده ارتش و یکان‌های فوق‌الذکر خواهشمند است. مقرر فرمایند، به منظور دلگرمی بیشتر افسران مورد بحث، به هر نحو که مقتضی باشد، از زحمات نامبردگان تقدیر به عمل آید.

وزیر نفت

تلفنی

از: نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات (مد عملیات) شماره ۶۰۲/۰۲/۶/۲۵۹
 به: ف ل ۹۲ زرهی
 موضوع: [جواب نزاجا به ف ل ۹۲ زرهی]
 تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۳

بازگشت به شماره ۱۳۵۹/۶/۲۰-۵۸۲۹

۱. مدیر عملیات (سرهنگ عطاریان) جهت توجیه روز ۵۹/۶/۲۱ به محل اعزام شد.
۲. دستور فرمایید لشکر ضمن اجرای مأموریت محوله هرگونه پشتیبانی لازم را در مورد حفاظت این پاسگاهها به عمل آورد.

ف نزاجا - سرتیپ ظهیرنژاد

ارتش جمهوری اسلامی ایران نیروی زمینی

از: لشکر ۲ پیاده مرکز (ر-۳) شماره ۶/۲۹/۶۰۲/۰۲/۱۵/۹
 به: گیرندگان مراجعه شود
 موضوع: [دستورالعمل اعزام گروه رزمی ۱۳۸ به دزفول]
 مدارک امریه شماره ۶۰۲/۰۲/۶/۲۳۴ مورخه ۵۹/۶/۲۱ نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات
 (مد عملیات)

۱. منظور: حرکت یک گردان پیاده و یک گروهان تانک از تهران و زیر امر قرار دادن آن
 به تیپ ۲ دزفول.

۲. هدف:

الف - تقویت تیپ ۲ دزفول

ب - اجرای مأموریت واگذاری از نزاجا

۳. اجراء :

الف - گروه رزمی ۱۳۸ متشکل از گردان ۱۳۸ پیاده و یک گروهان تانک از گردان ۲۴۳ به فرماندهی سرگرد شرفه از تهران اعزام و در دزفول زیر امر تیپ ۲ دزفول قرار می‌گیرد.
ب - حرکت گروه رزمی یاد شده به وسیله راه‌آهن از تهران به دزفول انجام می‌شود.

پ - دستورات هماهنگی

(۱) صورت اسامی پرسنل اعزامی را به تفکیک به آجودانی، رکن سوم، رکن یکم لشکر گزارش و آمار پرسنل و وسایل را به رکن سوم و چهارم گزارش نمایید.
(۲) تأمین ستون را در طول مسیر حرکت برقرار نمایید.
(۳) کلیه وسایل و تجهیزات سازمانی و مهمات بارمبنا را همراه داشته باشید.
(۴) مرخصی پرسنل در طول مأموریت زیر نظر فرمانده تیپ ۲ دزفول خواهد بود.

(۵) هرگونه تغییرات در آمار پرسنل و وسایل را در طول مأموریت به طور دقیق به لشکر گزارش نمایید.

(۶) نارساییهای موجود را به تیپ ۲ دزفول گزارش نمایید.

۴. دستورات لجستیکی: دستورات لجستیکی تکمیلی از طریق رکن ۴ لشکر صادر شده است.

۵. فرماندهی و مخابرات

الف - مخابرات:

(۱) دستورات کار و ثابت مخابرات لشکر ۲ قابل اجرا است.

(۲) زمان رسیدن به تیپ ۲ دزفول را به لشکر گزارش نمایید.

ب - فرماندهی:

(۱) فرماندهی گروه رزمی اعزامی با سرکار سرگرد شرفه می‌باشد.

(۲) مسئول ستون اعزامی تا استقرار در پادگان دزفول سرهنگ ۲ پورداراب

خواهد بود.

ف ل ۲ پیاده مرکز - سرهنگ ستاد ورشوساز

/

از: معاون عملیاتی نهاجا
شماره ۱۴۱۲/۰۳/۲/۹۵۲
به: سماجا ۳
تاریخ ۵۹/۶/۲۳
موضوع: [درباره پدافند زمین به هوای سایت ایلام] ساعت ۱۶۰۰
بازگشت به شماره ۵۹/۶/۲۵ - ۲/۵۰۸/۱
پیرو شماره ۵۹/۶/۳ - ۱۴۱۲/۰۲/۲/۸۰۸

۱. برابر اظهارات تلفنی سرکار سرهنگ عطاریان مدیر عملیات نزاجا مسیر حرکت ستون کامیونی شماره ۲ یاد شده در نامه پیروی بالا، که قبلاً مناسب تشخیص داده شده بود، به علت تجاوزات مرزی عراق امن نبوده و راه حل مناسب مسیر شماره یک می باشد.
۲. این نیرو آماده خواهد بود پس از اعلام زمان حرکت توسط سماجا و تأمین و اسکورت ستون توسط نزاجا در مورد حرکت ستون کامیونی اقدام نماید.
۳. خواهشمند است دستور فرمایید چنانچه مسیر شماره یک، که تلفنی به این نیرو اعلام شده، مورد تأیید است، مراتب را به نهاجا ابلاغ و ضمناً به نزاجا اعلام نمایند که نسبت به تأمین حفاظت و اسکورت ستون مورد نظر از پایگاه دزفول به لشکر ۹۲ دستورات مقتضی صادر گردد.

عملیات ستاد نهاجا - سرهنگ قیدیان

از: ل ۹۲ ر ۳
شماره ۶۰۶۳
به: ت ف نزاجا مد عملیات
تاریخ ۵۹/۶/۲۳
موضوع: [احتمال حمله هوایی دشمن به شهرهای خرمشهر و اهواز]
آنی

برابر گزارش افسر رابط لشکر، در پایگاه چهارم دزفول، به استناد اطلاع واصله از پست فرماندهی نهاجا، نیروی هوایی دشمن قصد حمله به شهرهای خرمشهر و اهواز را ظرف روز جاری و فردا دارد، مراتب استحضاراً به عرض می رسد.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

پیامها و دستورات / ۱۵۷

از: ستاد لشکر ۹۲ زرهی رکن سوم

به: تیمسار فرماندهی نزاجا / مد عملیات شماره پیام ۶۰۷۹ ۱۳۵۹/۶/۲۳

موضوع: [سلاحهای مورد نیاز هنگ ژاندارمری]

برابر گزارش هنگ ژاندارمری آبادان سلاحهای مشروحه زیر مورد نیاز آن هنگ می باشد.

۱. خمپاره انداز ۸۱ م.م هر پاسگاه دو قبضه

۲. تفنگ نارنجک انداز هر پاسگاه دو قبضه

۳. تفنگ ۵۷ م.م بدن عقب نشینی هر پاسگاه یک قبضه

مراتب جهت استحضار به عرض می رسد.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

از: ل ۹۲ زرهی ر ۳

به: تیمسار فرماندهی نزاجا مد عملیات

موضوع: [گزارش اعزام شدگان به پادگان خین]

شماره ۶۱۴۳ ۵۹/۶/۲۴ محرمانه

یک اکیپ تخریب در ۵۹/۶/۲۲ جهت تخریب گلوله های عمل نکرده و پیدا کردن یک

نفر از پاسداران مفقود شده به پاسگاه خین اعزام گردید.

سرهنگ ملک نژاد

به: ت ف نزاا مدیریت عملیات

از: ل ۹۲ ر ۳

موضوع: [استقرار آتشبار توپخانه ۱۵۵ م.م]

محرمانه شماره ۶۱۷۷ ۵۹/۶/۲۴

برابر گزارش ستاد عملیات جنوب راس ساعت ۰۶۰۰ روز ۵۹/۶/۱۸ آتشبار توپخانه ۱۵۵ م.م گردان ۳۱۲ به منطقه مأموریت وارد و در کیلومتر پنج در پاسگاه ۲۵ مستقر گردید استحضاراً به عرض می‌رسد.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

شماره پیام ۶۱۴۱

از: ل ۹۲ ر ۳

تاریخ ۵۹/۶/۲۴

به: ت ف نزاا مد عملیات

موضوع: [چگونگی تغییرات و تدارک یکان‌های گردان دژ]

محرمانه

گردان دژ چگونگی تغییرات و تدارک یکان‌های تابعه خود به شرح زیر گزارش نموده است:

۱. دستور اعزام دو قبضه تفنگ ۱۰۶ م.م همراه با خدمه بارمبنا به پاسگاه شلمچه و دو قبضه دیگر به پاسگاه حدود از گروهان دوم.
  ۲. دستور اعزام دو قبضه تفنگ ۱۰۶ م.م همراه با خدمه و بارمبنا به پاسگاه مومنی و دو قبضه به پاسگاه خین .
  ۳. یک کامیون مهمات ۱۰۶ م.م شامل ۱۲۰ تیر به پاسگاه‌ها و دژهای شلمچه به اضافه ده حلقه لاستیک به پاسگاه مؤمنی.
  ۴. ارسال مهمات کافی ۱۰۶ به گروهان یکم دژ
- ضمناً، از ساعت ۱۱۳۰ مورخه ۵۹/۶/۲۴ نیروهای عراقی با خمپاره‌انداز و آر.پی.جی ۷ به روی پاسگاه خین ایران آتش گشوده‌اند.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

از: نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات (مد عملیات) شماره ۶۰۲/۰۲/۶/۲۷۱

به: ف ل ۹۲ زرهی تاریخ ۵۹/۶/۲۴

موضوع: [احتمال حمله اصلی عراق به خوزستان به گزارش نزاجا]

با توجه به گسترش اخیر یکان‌های عراقی در مرزهای خوزستان و همچنین، تجاوزاتی که این کشور در منطقه لشکر ۸۱ انجام داده، چنین استنباط شود، که ممکن است، ارتش عراق حمله اصلی خود را در منطقه خوزستان انجام دهد. لذا، خواهشمند است دستور فرمایید پیش‌بینی‌های لازم از نظر گسترش یکان‌های خودی در مواضع پدافندی و سایر اقدامات تأمین به عمل آورده و نتیجه اقدامات را گزارش نمایند.

ف نزاجا - سرتیپ ظهیرنژاد

خیلی محرمانه

آنی

از: سماجا ۳ مرکز فرماندهی

به: نزاجا / مد عملیات

موضوع: [حمله احتمالی دشمن به خوزستان]

شماره پیام ۷/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۱۱۴۰ ۵۹/۶/۲۴

برابر اطلاع واصله، امکان دارد یک لشکر زرهی و یک لشکر مکانیزه عراق در محور عماره - دوسلق - دزفول به خوزستان حمله نماید. دستور فرمایید پیش‌بینی‌های لازم را به عمل آورند.

ر سماجا - سرتیپ فلاحی

از سوی - سرهنگ ایزدی

تلفنی

از: سماجا ۳ (مرکز فرماندهی) شماره ۷-۱۷۰۱-۲۹-۰۸-۱۱۴۸
 به: نزاچا (مد عملیات) تاریخ ۵۹/۶/۲۵
 موضوع: [درگیری نیروهای عراقی و مأموران پاسگاه خین] ساعت ۰۸۲۳

برابر گزارش ژ مستند به گزارش هنگ ژاندارمری آبادان حاکی است که در ساعت ۱۹۰۸ روز ۵۹/۶/۲ بین نیروهای عراقی و مأموران پاسگاه خین درگیری که تعداد دو گلوله خمپاره به وسط حیاط پاسگاه اصابت، در نتیجه، شیشه‌های پاسگاه و منازل اطراف شکسته و دو نفر سرباز ارتش نیز مجروح که به بیمارستان انتقال گردیده و برابر خبر واصله تعدادی از ساکنین قراء نیز در این درگیری مجروح گردیده‌اند. مراتب جهت آگهی اعلام می‌گردد.

ج ر سماجا - سرتیپ فلاحی

تلفنی

از: سماجا ۳ مرکز فرماندهی شماره ۷/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۱۱۶۷
 به: نزاچا تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۵
 موضوع: [تعطیل شدن ریگ ۲ کار از چاه نفت شماره ۵۷ و ۵۸] ساعت ۲۲۱۰

برابر اعلام نزاچا مستند به گزارش لشکر ۹۲ زرهی از ساعت ۱۵۳۰ روز جاری دو پاسگاه سوبله و رشیدیه درگیری ایجاد شده. در ضمن، به چاه نفت شماره ۵۷ و ۵۸ و ریگ ۲ کار را تعطیل کرده‌اند و تقاضای کمک نموده. مراتب جهت آگهی و اقدام لازم اعلام می‌گردد.

تلفنی

از: سماجا ۳ مرکز فرماندهی شماره ۷-۱۷۰۱-۲۹-۰۸-۱۱۷۱
به: نزاچا تاریخ ۵۹/۶/۲۵
موضوع: [زیر آتش بودن پاسگاه‌های فکه، طاووسیه، رشیدیه و صفریه] ساعت ۲۰۲۲

برابر اعلام ژاچا، پاسگاه‌های فکه، طاووسیه، رشیدیه، صفریه، زیر آتش نیروهای عراق قرار گرفته و از سرنوشت پرسنل آن خبری در دست نیست و نیروهای زرهی عراق هر آن به پیشروی خود ادامه می‌دهند و تقاضای پشتیبانی هوایی نموده‌اند. دستور فرمایید، سریعاً در مورد درخواست پشتیبانی هوایی و پشتیبانی از پاسگاه‌های مزبور اقدام فرمایند.

ج ر ۳ - سرتیپ فلاحی

از: سماجا ۳ مرکز فرماندهی شماره ۷-۱۷۰۱-۲۹-۰۸-۱۱۷۷
به: نزاچا تاریخ ۵۹/۶/۲۵
موضوع: [خبر انهدام پاسگاه‌های رشیدیه و طاووسیه]

برابر گزارش ژاچا، حاکی است که پاسگاه‌های رشیدیه، طاووسیه، ایران قطع تماس و به علت عدم پشتیبانی گروه رزمی الله‌اکبر، منهدم و از سرنوشت پرسنل پاسگاه‌های مزبور اطلاعی در دست نیست و تا ساعت ۱۹۲۰ پشتیبانی زمینی و هوایی مؤثر انجام نشده. هواپیما به علت تاریکی شب قادر به انجام پشتیبانی مؤثر نمی‌باشد و توپخانه به گروه رزمی الله‌اکبر تاکنون هیچ کمکی ننموده است. دستور فرمایید نسبت به پشتیبانی هوایی و زمینی به پاسگاه‌های مورد بحث اقدام و نتیجه را اعلام نمایند.

ج - ۳ سماجا . سرتیپ فلاحی

تلفنی

از: سماجا ۳ مرکز فرماندهی شماره ۷-۱۷۰۱-۲۹-۰۸-۱۱۷۵
 به: نزاچا تاریخ ۵۹/۶/۲۵
 موضوع: [گزارش ژاچا از وضعیت پاسگاه‌های صفریه، دویرج، رشیدیه و طاووسیه] ساعت
 ۲۲۰۵

گزارش ژاچا حاکی است تانک‌های عراقی از سنگر خارج و به طرف پاسگاه صفریه با آرایش نظامی در حرکت هستند و ساختمان‌های پاسگاه‌های صفریه دویرج رشیدیه، طاووسیه سخت آسیب دیده و بعضی از آنها منهدم شده‌اند. ف گروه رزمی الله‌اکبر اظهار نموده من فقط به دستور لشکر اقدام به پشتیبانی خواهم نمود. دستور فرمایید نسبت به پشتیبانی پاسگاه‌های مورد بحث اقدام نمایند.

ج ر سماجا - سرتیپ فلاحی

تلفنی

از: سماجا ۳ (مرکز فرماندهی) شماره ۷-۱۷۰۱-۲۹-۰۸-۱۱۶۳
 به: نزاچا (مد عملیات) تاریخ ۵۹/۶/۲۵
 موضوع: [درخواست نیرو و پشتیبانی هوایی] ساعت ۱۷۱۰

برابر اطلاع رسیده پاسگاه صفریه گروهان بستان در استان خوزستان با نیروهای بعث عراق درگیر بوده. دستور فرمایید به ل ۹۲ زرهی اهواز ابلاغ گردد سریعاً از تیپ دشت آزادگان پاسگاه را پشتیبانی نمایند. ضمناً، یک فروند هواپیما پاسگاه فوق را پشتیبانی هوایی نماید.

ج ر سماجا - سرتیپ فلاحی

تلفنی

از: سماجا ۳ مرکز فرماندهی شماره ۷/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۱۱۶۹

به: نزاچا تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۵

موضوع: [درخواست نیرو پشتیبانی از پایگاه صفریه، طاووسیه، دویرج و رشیدیه] ساعت ۱۹۲۲

برابر اعلام ژ مستند به گزارش ناحیه خوزستان در ساعت ۱۶۰۰ روز ۵۹/۶/۲۵ پاسگاه‌های طاووسیه و صفریه و دویرج، رشیدیه از گروهان بستان هنگ سوسنگرد مورد هجوم ناگهانی ارتش عراق قرار گرفته‌اند و از لشکر ۹۲ تقاضای پشتیبانی هوایی شده و تا ساعت ۱۷۵۵ نیروهای کمکی اعزام گردیده، ولی تا این ساعت پشتیبانی هوایی به عمل نیامده و برابر آخرین اطلاع ساختمان ۲ پاسگاه دویرج، صفریه ایران منهدم شده است. دستور فرمایید سریعاً در مورد پشتیبانی‌های لازم از پاسگاه‌های مورد بحث اقدام و نتیجه را اعلام فرمایند.

ج ر سماجا - سرتیپ فلاحی

از: سماجا ۳ (مرکز فرماندهی) شماره ۷/۱۷۰۱/۲۹/۰۳/۱۱۷۳

به: ژاچا تاریخ ۵۹/۶/۲۵

موضوع: [وضعیت پاسگاه رشیدیه و صفریه] ساعت ۲۰۵

۱. برابر اعلام نداجا پاسگاه رشیدیه، صفریه توسط آتش‌های دشمن منهدم و یکان‌های زرهی مرتباً مرز را زیر آتش قرار داده هنگ سوسنگرد تقاضای پشتیبانی هوایی نموده که در این مورد اقدام گردیده.

۲. در پاسگاه سوبله و شهیب عراق حدود یک گردان مستقر بوده که دستور داده شد توسط هواپیماهای نه‌اجا بمباران شود.

ج ر سماجا - سرتیپ فلاحی

از: ل ۹۲ زرهی ر ۳

به: ت ف نزاجا مدیریت عملیات

موضوع: [چگونگی پشتیبانی از نیروهای مستقر در خط مرزی]

شماره ۶۲۸۳ ۵۹/۶/۲۵

خیلی محرمانه

برابر گزارش پایگاه چهارم شکاری دزفول پشتیبانی از نیروهای مستقر در خط مرزی، که مورد تهاجم نیروهای مزدور عراق قرار گرفته بود، با چهار دسته پروازی مجهز به راکت و فشنگ در ساعات ۱۹۲۵ الی ۱۹۳۵ محلی مورخه ۵۹/۶/۲۵ انجام شده و دسته‌های پروازی دو فروندی بودند.

پشتیبانی انجام شده در مختصات ۳۱۴۶ ۴۷۴۹ و ۳۱۵۵ ۴۷۴۲ و ۳۱۵۰ ۴۷۴۶ مؤثر بوده تخریب حاصل شد.

پشتیبانی در مختصات ۳۱۵۲ ۴۷۴۴ به علت نقص فنی هواپیما مؤثر نبود.

مشاهدات:

تانک‌های زیادی که قریب بیست تا چهل دستگاه بودند در حرکت به سمت شمال غربی یا احتمالاً به سمت شمال شرقی می‌شود. در محل‌های مورد پشتیبانی نیز تجمع تانک‌ها به چشم می‌خورد و آتش ضدهوایی در منطقه با کالیبرهای کوچک و احتمالاً کالیبر بزرگ با نواخت تیر کم مشاهده و گزارش شده است. آتش ضدهوایی قابل توجه بوده، ولی به نظر می‌رسد که مؤثر نیست. ضمناً، پشتیبانی هواپیماهای دشمن در منطقه از سوی منابعی تایید شده است.

سرهنگ زرهی ستاد - ملک نژاد

از: ستاد لشکر ۹۲ زرهی رکن ۳ شماره پیام ۶۲۷۱
به: تیمسار فرماندهی نذاجا - مد عملیات تاریخ ۵۹/۶/۲۵
موضوع: [هجوم دشمن و مقاومت یکان‌های ژاندارمری]
خیلی محرمانه

در درگیری امروز که یکان‌های مزدور عراقی به پاسگاه صفریه، طاووسیه، رشیدیه، سوبله و فکه حمله نموده بودند، یکان‌های لشکر ۹۲ زرهی ژاندارمری با تمام قدرت هجوم دشمن مقاومت نموده و با رشادت خلبان قهرمان پایگاه وحدتی چهارده دستگاه تانک دشمن بکلی منهدم گردید.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

از: ل ۹۲ زرهی رکن ۳ شماره ۶۳۰۹
به: ت ف نذاجا مدیریت عملیات تاریخ ۵۹/۶/۲۶
موضوع: [استقرار یک گردان و یک گروه رزمی در پایگاه رشیدیه، صفریه و طاووسیه]
پیرو شماره ۶۲۸۳ ۵۹/۶/۲۵
آنی خیلی محرمانه

آخرین اطلاع رسیده، از نوار مرزی حاکی است که یکان‌های نیروی زمینی ارتش جمهوری اسلامی ایران مرکب از یک گردان از ل ۹۲ زرهی و قسمتی از گروه رزمی تیپ ۳۷ زرهی به اتفاق هم‌زمان ژاندارم با رعایت تمام احتیاطات لازم پس از یک درگیری شبانه سه پاسگاه به نام‌های رشیدیه، صفریه و طاووسیه واصل مستقر شده‌اند و از سقوط پاسگاه‌های جلوگیری گردید. به استحضار می‌رساند در برابر حمله ناگهانی پدافند نموده است. به این ترتیب، از هرگونه تجاوز به خاک کشور عزیزمان در این منطقه جلوگیری به عمل می‌آوریم. من اله توفیق.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

/

از: ستاد لشکر ۹۲ زرهی رکن سوم
به: تیمسار فرماندهی نزاجا مد عملیات
موضوع: [درخواست چند فروند ۲۱۴]
آنی آنی
شماره پیام ۶۳۹۳ - ۱۳۵۹/۶/۲۶

به علت درگیری شدید پاسگاه‌های مرزی و عدم امکان عبور خودروها، جهت تدارکات یکان‌های لشکر و ژاندارمری، استدعا دارد در صورت تصویب چند فروند ۲۱۴ و کبرا که صلاح می‌دانند در اسرع وقت در اختیار لشکر قرار دهند.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

از: نزاجا، معاونت عملیات و اطلاعات، مد عملیات
به: ف هوانیروز نزاجا
موضوع: [واگذاری هلی‌کوپتر]
شماره ۶۰۲/۰۲/۶/۲۶۲
تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۶
ساعت ۱۹۳۵

برابر گزارش ۹۲ به علت درگیری شدید پاسگاه‌های مرزی و عدم امکان عبور خودرو جهت تدارک یکان‌های لشکر و ژاندارمری دستور فرمایید با توجه به امکانات موجود هوانیروز دو فروند هلی‌کوپتر ۲۱۴ و دو فروند کبری در اختیار لشکر ۹۲ قرار داده و نتیجه را سریعاً گزارش نمایند.

ف نزاجا - سرتیپ ظهیرنژاد
از سوی - سرتیپ فلاحی

از: ل ۹۲ زرهی رکن ۳
به: ت ف نزاچا مدیریت عملیات
موضوع: [پدافند در برابر حمله ناگهانی دشمن]
شماره ۶۳۱۷ ۵۹/۶/۲۶

۱. در ساعت ۰۵۰۰ روز ۵۹/۶/۲۶ تیپ ۳ زرهی با توپخانه و یکان پیاده زرهی در حال پیشروی به طرف صفریه است.
۲. در سوبله هفت دستگاه تانک و دو دستگاه نفربر زرهی و یک قبضه توپ مستقر شده است.

سرهنگ ملک نژاد

از: ل ۹۲ زرهی ر ۳
به: ت ف نزاچا مدیریت عملیات
موضوع: [متلاشی شدن یکان مکانیزه دشمن]
شماره ۶۳۱۱ ۵۹/۶/۲۶
خیلی محرمانه

برابر گزارش تیپ ۲ زرهی از ساعت ۲۱۰۰ روز ۵۹/۶/۲۴ الی ساعت ۰۳۰۰ روز ۵۹/۶/۲۵، مجدداً، در ساعت ۱۸۰۰ روز ۵۹/۶/۲۵ در سمیده درگیری و متقابلاً به آتش پاسخ داده شده که در اثر تیراندازی تانک یک برج دیدبانی پاسگاه صدام حسین منهدم گردید. همچنین، برابر اطلاع واصله از تیپ ۲ زرهی از ساعت ۰۸۰۰ روز ۵۹/۶/۲۵ در بیت درگیری و ضمن پاسخ آتش به آتش دشمن با خمپاره و تفنگ ۱۰۶ در ساعت ۱۸۰۰ با آتش توپخانه یکان مکانیزه مستقر در جلب سیح متلاشی و باقیمانده یکان مزدور فراری شدند.

سرهنگ ملک نژاد

از: ستاد لشکر ۹۲ زرهی رکن سوم شماره ۶۴۳۱
 به: تیمسار فرماندهی نذاجا مد عملیات تاریخ ۵۹/۶/۲۶
 موضوع: [وضعیت پاسگاه صفریه و طاووسیه]
 خیلی محرمانه

۱. گردان تانک چیفتین با پشتیبانی آتش توپخانه گردان ۱۵۵م با قدرت هرچه تمام تر و با رشادت پرسنل یکانهای لشکر دشمن و همچنین پاسگاه سوبله را با خاک یکسان و دشمن با دادن تلفات سنگین حدود چهارده کیلومتر در خاک خود عقب‌نشینی کرده است.
 ۲. تعدادی از تانک‌های دشمن منهدم، ولی به علت از بین رفتن شهرهای دشمن تعداد دقیق آنها مشخص نگردیده است.
 ۳. یکان‌های لشکر در منطقه صفریه و طاووسیه با سلاح توپخانه تا این لحظه، ساعت ۱۷۲۶، با نیروهای عراقی درگیر می‌باشند و برتری با نیروهای خودی است و دشمن در این منطقه نیز در حال عقب‌نشینی است.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

از: لشکر ۹۲ زرهی ۳ شماره ۶۴۶۷
 به: ف نذاجا مد عملیات تاریخ ۵۹/۶/۲۶
 موضوع: [روحیه قوی رزمندگان اسلام در نبرد با دشمن]

افتخار آفرینان این سرزمین با مکتب الهی خود به نبرد، برعلیه دشمنان ادامه می‌دهند. این روحیه قوی پرسنل تا جایی است که زخمی‌ها حاضر نیستند جهت مداوا جبهه را ترک نمایند و به نبرد ادامه می‌دهند. مراتب استحضاراً به عرض می‌رسد.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

تلفنی

شماره ۶۴۱۷

تاریخ ۵۹/۶/۲۶

از: ل ۹۲ رکن ۳

به: تیمسار ف نزا جا مد عملیات

موضوع: [حمله به پاسگاه خین و مؤمنی]

از ساعت ۱۲۳۰ امروز پاسگاه‌های خین و مومنی مورد حمله دشمن قرار گرفت که بعد از سرکوب نمودن دشمن درگیری در ساعت ۱۳۴۵ خاتمه یافته است.

سرهنگ ملک نژاد

شماره ۶۳۰۷

تاریخ ۵۹/۶/۲۶

از: ل ۹۲ زرهی ۳

به: ت ف نزا جا مد عملیات

موضوع: [ابلاغ آمادگی به پایگاه چهارم شکاری دزفول]

آنی آنی حائز اهمیت

برابر گزارش رسیده امکان حمله هوایی کشور مزدور عراق با میک، نیروهای خودی را سرکوب نماید. استدعا می‌گردد، سریعاً، از طریق سماجا به نهاجا ابلاغ که پایگاه چهارم شکاری دزفول با پشتیبانی نزدیک هوایی از یکان‌های مستقر در مرز با درخواست لشکر اقدام نماید.

سرهنگ ملک نژاد

تلفنی

از: ل ۹۲ ر ۳
 شماره ۶۴۰۱
 به: ت ف نزا جا مد عملیات
 تاریخ ۵۹/۶/۲۶
 موضوع: [آگهی ف مرکز زرهی جهت اطلاع و اقدام بعدی و گروه رزمی ۳۷]

با توجه به درگیری‌های شدید در منطقه لشکر و اینکه قسمت‌هایی از گروه رزمی تیپ ۳۷ که قبل از شروع درگیری در دوسلک مستقر بودند به مرکز زرهی شیراز مراجعت نموده‌اند، برای اینکه گروه رزمی ۳۷ را از نظر سازمانی تکمیل و بخواهند مأموریت‌های محوله را به انجام برسانند. مقرر فرمایید پرسنل یکان مزبور سریعاً حرکت و در دوسلک به گروه رزمی ۳۷ ملحق گردند.

سرهنگ ملک نژاد

از: ل ۹۲ زرهی ر ۳
 به: ت ف نزا جا مدیریت عملیات
 موضوع: [نیازمندی‌های توپخانه پدافندی هوایی]
 خیلی فوری
 شماره ۶۳۱۵ ۵۹/۶/۲۶

نیازمندی‌های توپخانه پدافندی هوایی را به استحضار می‌رساند.
 ۱. برای هر کدام از تیپ‌های در خط حداقل دو آتشبار هشت توپه پدافند ۲۳م.م مورد نیاز است.
 ۲. برای قرارگاه لشکر حداقل یک گردان ۲۳م.م پدافندی هوایی مورد نیاز است.
 ۳. برای نقاط آماد طبقه یک، سه و پنج هر کدام یک آتشبار پدافند ۲۳م.م مورد نیاز است.

اعزام نیروی کمکی اقدام شود. ضمناً، اضافه شده که نیروهای دشمن از هر نظر تقویت شده و سریعاً تعداد افراد و تانک و توپ و سایر امکانات از پرسنل افزوده می‌شود. مراتب جهت آگاهی و صدور اوامر مقتضی اعلام می‌گردد.

ج ر سماجا - سرتیپ فلاحی

تلفنی

از: سماجا ۳ (مرکز فرماندهی) آنی شماره ۱۱۹۸-۰۸-۲۹-۱۷۰۱-۷
 به: نزاجا (مد عملیات) تاریخ ۵۹/۶/۲۶
 موضوع: [تقاضای کمک فوری هنگ سوسنگرد] ساعت ۱۶۵۰

برابراعلام ژاندارمری، مستند به گزارش پاسگاه‌های مرزی هنگ سوسنگرد، ناحیه ژاندارمری خوزستان، نیروهای مستقر در خط سوبله، صفریه، رشیدیه، طاووسیه، دوبرج و فکه، تماماً، درگیر و زیر آتش شدید توپخانه عراق قرار و ارتباط پاسگاه سوبله از ساعت ۱۱۲۰ روز جاری قطع گردیده و اضافه شده طبق اعلام تلفنی سرگرد حجازی، سرپرست هنگ سوسنگرد، تا این لحظه تعداد هشت پاسگاه آن هنگ زیر آتش شدید توپخانه بوده و پشتیبانی هوایی انجام نمی‌شود. تقاضای کمک فوری و در جریان گذاشتن مقامات مسئول را نموده است. مراتب جهت آگاهی اعلام شده است. دستور فرمایید پشتیبانی‌های لازم از پاسگاه‌های درگیر به عمل آورند.

ج ر سماجا - سرتیپ فلاحی

پیام‌ها و دستورات / ۱۷۳

ل ۹۲ زر ۳۳

ردیف ۲۳

از: ستاد لشکر ۹۲ زرهی رکن سوم

شماره پیام ۶۴۲۱

به: تیمسار فرماندهی نزاچا مد عملیات

تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۶

موضوع: [به آتش کشیده شدن کارخانه سیمان عراق]

در پی درگیری یگان‌های خودی با دشمن کارخانه سیمان فکه عراق و همچنین، تعدادی از ماشین‌های موجود در کارخانه من جمله بولدوزر وسیله مأموریت مستقر در فکه ایران منهدم و به آتش کشیده شده.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

تلفنی

اقدام سریع

از: سماجا ۳

شماره ۸/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۱۲۲۳

به: نهاجا

تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۷

ساعت ۱۶۰۵

موضوع: [تقاضای هنگ سوسنگرد برای پشتیبانی هوایی]

برابر اعلام ژاندارمری به استناد هنگ سوسنگرد حدود شصت دستگاه تانک دشمن در حال پیشروی به سمت فکه می‌باشند که تقاضای پشتیبانی هوایی را نموده است. خواهشمند است دستور فرمایید پیش‌بینی‌های لازم را در مورد پشتیبانی از نیروهای سطحی در منطقه کنترل دارند.

ج سماجا ۳ - سرتیپ فلاحی

/

از: ستاد لشکر ۹۲ زرهی

شماره ۵-۱۷۰-۵۰۱

به: ت ف نزاچا (مد عملیات)

تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۷

موضوع: [وضعیت پایگاه طاووسیه و صفریه]

برابر اعلام تیپ ۳ در ساعت ۰۸۰۰ روز ۵۹/۶/۲۷ در پاسگاه طاووسیه، صفریه و رشیدیه با عراق درگیری به وجود آمده و هم اکنون توپخانه خودی آنجا را می‌کوبد. مراتب جهت استحضار به عرض می‌رسد.

ف لشکر ۹۲ زرهی اهواز

از: سماجا ۳

شماره ۸/۱۷۰/۱/۲۹/۰۸/۱۲۲۵

به: نزاچا

تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۷

موضوع: [پاسگاه دویرج در آستانه سقوط]

ساعت ۱۷۰۰

برابر اعلام نزاچا:

۱. ارتباط پاسگاه فکه با گروهان بستان قطع و پاسگاه دویرج نزدیک به سقوط است و پشتیبانی هوایی انجام نشده است.

۲. چاه شماره ۵۸ دهلران توسط نیروهای مهاجم محاصره و قطع تماس نموده و تقاضای کمک دارد، مراتب از طریق ناحیه به لشکر ۹۲ اعلام شده است. دستور فرمایید پشتیبانی‌های لازم معمول و نتیجه را اعلام نمایند.

جانشین ر سماجا - سرتیپ فلاحی

پیام‌ها و دستورات / ۱۷۵

از: نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات مد عملیات
به: سماجا ۳ (مرکز فرماندهی)
موضوع: [پشتیبانی نکردن پایگاه چهارم دزفول]
شماره ۶۰۲/۰۲/۶/۳۳۶
تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۷
ساعت ۲۲۱۰

بازگشت به شماره ۱۲۳۸ - ۸/۱۷۰۱/۲۹/۰۸

//

به‌طور کلی لشکر ۹۲ زرهی طی شماره‌های متعدد گزارش نموده است که پایگاه دزفول، به موقع و به تعداد درخواست، لشکر را پشتیبانی نمی‌نماید. استدعا می‌شود مراتب به نهاجا ابلاغ شود که لشکر ۹۲ زرهی را پشتیبانی نماید.

ف نزاجا - سرتیپ ظهیرنژاد

از: سماجا ۳
به: نزاجا
موضوع: [تقاضای پشتیبانی تیپ ۸۴ خرم آباد]
شماره ۱۷/۱۷۰۱/۲۹/۰۵/۳۵۴۵
تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۷
ساعت ۱۷۳۵

برابر اعلام زاجا چون درگیری ساعت ۱۹۴۵ مورخه ۵۹/۶/۲۵ از طرف نیروهای خودی در حوضه پاسگاه سمیده تلفات سنگینی به نیروی عراق وارد گردیده است. مسلماً دشمن در فکر انتقام جویی است. تقاضا شده است، توسط تی ۸۴ خرم آباد، استقرار در مهران نسبت به پشتیبانی پاسگاه مزبور اقدام شود. مراتب جهت آگاهی و هرگونه اقدام لازم اعلام می‌گردد.

ج ر سماجا - سرتیپ فلاحی

از: ل ۹۲ زرهی ر ۲

شماره ۶۶۰۳

به: ت ف نزا جا مد اطلاعات

تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۷

موضوع: [سخنرانی صدام درباره قرارداد الجزایر]

در شب گذشته صدام حسین، رئیس جمهوری عراق، در تلویزیون سخنرانی شدیدالحنی در مورد ایران نموده و اعلام نموده که:

۱. فقط قرارداد ۱۹۱۶ را قبول دارد و سایر قراردادها باطل است.
۲. شمال غرب تماماً آب‌های ساحلی عراق می‌باشد.
۳. قرارداد الجزایر را مردود اعلام کرده است.
۴. گفته است آنچه به موجب قرارداد الجزایر باید به ایران داده می‌شد نخواهیم داد و آنچه که باید از ایران می‌گرفتیم به زور خواهیم گرفت. توضیح اینکه، نقاط مورد نظر صدام حسین، پاسگاه صفریه، چاه شماره شصت، پاسگاه طلایه قدیم، طلایه جدید و پاسگاه کوشک در خوزستان است. لذا، با توجه به درگیری‌های چند روز اخیر در مناطق حوزه استحفاظی لشکر و فشارهای شدید در مناطق یاد شده فوق و ادعاهای بی‌مورد عراق، استدعا می‌شود موضوع را جدی تلقی کرده این یکان را، که با تمام وجود و مقدرات یا حملات نیروهای عراقی مقابله می‌کند و حتی در چندین مورد تلفاتی نیز به دشمن وارد آورده است و تا آخرین قطره خون نیز به دشمن اجازه تجاوز نخواهد داد، پشتیبانی‌های لازم از قبیل نیرو، یکان زرهی و توپخانه به عمل آورید، به خصوص، پشتیبانی هوایی مورد نیاز این یکان را تأمین فرمایند و موضوع را با مقامات مسئول نیز مطرح نمایید تا در طراحی‌ها مد نظر قرار گیرد.

سرهنگ زرهی ستاد ملک نژاد

از: لشکر ۹۲ زرهی رکن سوم
به: ت ف نزاچا مدیریت عملیات
موضوع: [پرداخت فوق العاده عملیاتی]
شماره پیام ۶۵۷۹ - ۵۹/۶/۲۷

به استحضار می‌رساند چون منطقه لشکر ۹۲ زرهی از تاریخ ۵۹/۶/۱۲ منطقه عملیاتی اعلام و درگیر با مزدوران عراقی گردیده. مقرر فرمایید به منظور بالا بردن سطح روحیه پرسنل رزمنده ارتش جمهوری اسلامی ایران، نسبت به پرداخت فوق‌العاده عملیاتی به این لشکر، اوامر عالی را امر به ابلاغ فرمایند.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

از: ستاد لشکر ۹۲ زرهی رکن سوم
به: ت ف نزاچا مد عملیات
موضوع: [پاسخ به آتش عراق روی پاسگاه سمیده]
شماره پیام ۶۶۲۳ - ۵۹/۶/۲۷

در ساعت ۲۱۱۵ - ۵۹/۶/۲۶ از طرف نیروهای عراقی به طرف پاسگاه سمیده آتش گشوده شد که بلافاصله نیروهای لشکر ۹۲ مستقر در منطقه شدیداً به آتش آنها پاسخ داده و خسارات زیادی به تأسیسات نفتی و پاسگاه صدام آوردند.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

تلفنی

از: نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات (مد عملیات) شماره ۶۰۲/۰۲/۶/۲۳۷
 به: سماجا ۳ (مرکز فرماندهی) تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۷
 موضوع: [گزارش لشکر ۹۲ از آتش شدید دشمن] ساعت ۱۹۳۰

لشکر ۹۲ زرهی گزارش نموده است از ساعت ۰۵۰۰ روز جاری یکانها زیر آتش شدید توپخانه و خمپاره انداز دشمن قرار گرفته و به علت وضعیت منطقه از آتش تیر مستقیم تانک استفاده می گردد.

ف نزاجا - سرتیپ ظهیرنژاد

از: نزاجا ۳ (مرکز فرماندهی) شماره ۱۷/۱۷۰۱/۲۹/۰۵/۳۵۶۵
 به: نزاجا مد تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۷
 موضوع: [درگیری بین نیروهای خودی و دشمن] ساعت ۰۲۴۰

گزارش هنگ ژ ایلام مستند به گزارش سمیده در ساعت ۶۰۳۰ ۵۹/۶/۲۷ بین نیروهای خودی و دشمن درگیری شروع و هنوز ادامه دارد. دستور فرمایید پشتیبانی های لازم از پاسگاه مزبور به عمل آورند.

ف ر سما سرتیپ فلاحی

پیام‌ها و دستورات / ۱۷۹

از: نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات شماره ۱۷/۱۷۰۱/۲۹/۰۵/۳۵۴۵
به: سماجا ۳ (مرکز فرماندهی) تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۷
موضوع: [درخواست فوری پشتیبانی هوایی] ساعت ۱۹۰۵

برابر گزارش ل ۹۲ از ساعت ۰۸۰۰ روز ۵۹/۶/۲۷ سه مرتبه درخواست پشتیبانی هوایی از دسک اهواز گردید. مسئولان مربوطه اظهار می‌دارند به علت محدودیت قادر به انجام پشتیبانی نمی‌باشند. با توجه به اینکه در حال حاضر پاسگاه سمیده زیر آتش شدید می‌باشد و اگر پشتیبانی هوایی انجام نشود، یکان‌های درگیر در این منطقه از بین خواهند رفت. استدعا می‌شود در این مورد اقدام لازم به عمل آید.

ف نزاجا - سرتیپ ظهیرنژاد
از طرف - سرهنگ شهبازی

از: سماجا ۳ مرکز فرماندهی شماره ۸/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۱۲۴۶
به: نزاجا مد تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۷
موضوع: [تقویت زرهی گروهان حوضگان] ساعت ۲۳۵۰

گزارش هنگ ژ سوسنگرد، مستند به گزارش گروهان ژ حوضگان، حاکی است در تاریخ ۵۹/۶/۲۷ ساعت ۱۰۱۵ تعداد یکصد تانک و زره‌پوش عراق در جلو سنگرهای پاسگاه طلایه قدیم مشغول جا به جایی و تحکیم مواضع بودند. با توجه به اقدامات قبلی دشمن و احتمال حتمی حمله نیروهای دشمن پیش بینی می‌شود تقاضای تقویت زرهی گروهان هوزگان مراتب جهت آتش اعلام می‌گردد.

ج ر سماجا سرتیپ فلاحی

خیلی محرمانه

آنی

از: نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات (مد عملیات) شماره ۶۰۲/۰۲/۶/۳۲۱

به: ف ل ۹۲ تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۷

موضوع: [گزارش دو آتشبار اعزامی به خوزستان]

دو آتشبار کاتیوشا و یک آتشبار پدافند ۲۳م.م از گروه ۳۳ تهران، در دو ستون، در ساعت‌های ۱۷۵۰ و ۲۲۰۰ روز ۵۹/۶/۲۶ به خوزستان عزیمت که یک آتشبار در اندیمشک و یک آتشبار در خرمشهر یا اهواز تخلیه می‌گردد. آتشبار ۱۷۵م.م نیز حدود ساعت ۱۴۰۰ روز ۵۹/۶/۲۷ از تهران به صوب خوزستان اعزام می‌گردد. دستور فرمایید در مورد محل مأموریت و تخلیه و راهنمایی‌های لازم اقدام مقتضی به عمل آید.

ف نزاجا - سرتیپ ظهیرنژاد

مدیر عملیات - سرهنگ ستاد هوشنگ عطاریان

خیلی محرمانه - خیلی فوری

از: نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات (مد عملیات) شماره ۶۰۲/۰۳/۶/۳۲۰

به: ف ل ۹۲ زرهی تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۷

موضوع: [آگهی به لشکر ۸۱ تیپ ۸۴ پیاده]

آگهی به لشکر ۸۱، تی ۸۴ پیاده

برابر اعلام زاجا مستند به گروهان دهلران کشور عراق یک تیپ زرهی در مقابل پاسگاه چیلات مستقر و گسترش داده است، در صورت حمله دشمن، ارتفاعات مقابل و راه نفوذی تانکهای دشمن را از معابر کلدل، چشمه نيزار، عین مصور و سایر معابر نفوذی سد نماید. دستور فرمایید مراتب بررسی و اقدام لازم به عمل آید.

ف نزاجا - سرتیپ ظهیرنژاد

از: ستاد لشکر ۹۲ زرهی
به: تیمسار فرماندهی نزاچا
موضوع: [درگیری تیپ ۲ و ۳ و گروه رزمی ۳۷ شیراز با نیروهای متجاوز]
شماره پیام ۶۶۲۵
تاریخ ۵۹/۶/۲۷

۱. به استحضار می‌رساند که ساعت ۲۰۰۰ روز ۵۹/۶/۲۶ تیپ ۲-۳ و گروه رزمی ۳۷ شیراز با نیروهای متجاوز درگیری داشتند: پاسگاه‌های درگیر در این منطقه عبارت بودند از سوبله تا فکه و ناحیه ژاندارمری خوزستان و قسمتی از ژاندارمری ایلام تا موسیان.
۲. در ساعت ۱۷۵۵ روز ۵۹/۶/۲۶ درگیری بین نیروهای خودی و دشمن در پاسگاه مؤمنی با استفاده از جنگ افزارهای سنگین و خمپاره انداز آغاز که تا ساعت ۱۸۳۰ ادامه داشته است.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

از: لشکر ۹۲ زرهی ۳
به: ت ف نزاچا مدیریت عملیات
موضوع: [آخرین وضعیت لشکر ۹۲]
بازگشت به شماره ۵۹/۶/۲۷/۶۰۲/۰۲/۶/۲۲۴
آنی

آخرین وضعیت این لشکر در جنوب غربی کشور به شرح زیر می‌باشد.
۱. ارتباط پاسگاه فکه و دویرج، که از ساعت ۱۶۰۰ روز جاری قطع گردیده بود، مجدداً برقرار شده.
۲. در اثر حملات هوایی و زمینی یکان‌های لشکر و پایگاه چهارم شکاری انبار مهمات و دو آتشبار توپخانه دشمن در سوبله و فکه به کلی نابود گردیده.
۳. به پاسگاه‌های فکه، دویرج، طاوسییه و رشیدیه ایران خساراتی وارد شده است.
سرهنگ ستاد ملک نژاد

خیلی محرمانه - خیلی فوری

از: نزاجا. معاونت عملیات و اطلاعات (مد عملیات) شماره ۶۰۲/۰۲/۶/۳۱۶

به: ف ل ۹۲ زرهی تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۷

موضوع: [تقاضای اعزام یک یکان برای حفاظت از چاه‌های نفت]

برابر اعلام نزاجا، مستند به گزارش ژاندارمری ایلام و بخش‌داری موسیان، با توجه به اینکه دسته اعزامی از ژاندارمری با تجهیزات کافی تجهیز نمی‌باشد، لذا جهت حفاظت چاه‌های نفت موسیان تقاضای اعزام یک یکان ارتش را نموده است. دستور فرمایید مراتب بررسی و اقدام لازم به عمل آید.

ف نزاجا - سرتیپ ظهیرنژاد

تلفنی

شماره ۲۵/۱۷۰۱/۲۹/۰۳/۱۸

از: سماجا ۳ مرکز فرماندهی

تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۷

به: نزاجا (مد عملیات)

ساعت ۲۲۱۵

موضوع: [گم شدن یک هواپیمای اف - ۵]

برابر اعلام نهاجا هواپیمای اف - ۵ شماره ۷۰۴۷ به شرح زیر گم شده. شماره یک دسته پرواز ترکش به نام سروان خلبان محمد زارع نعمتی که در ساعت ۱۸۱۵ روز ۱۳۵۹/۶/۲۷ در معیت سروان خلبان بیژن هارونی، جهت پشتیبانی نزدیک هوایی، در منطقه لشکر ۹۲ زرهی به پرواز در آمده بودند، تاکنون به پایگاه مراجعت نکرده است. نامبرده آخرین بار توسط شماره ۲ پس از رها کردن مهمات و ترک هدف به مختصات ۷۴۶ع - و ۳۱۵۰ - رؤیت گردیده و بعد از آن تماس رادیویی قطع شده است. ضمناً، در ساعت ۱۸۵۸ روز جاری دو فروند هواپیما جهت کاوش به منطقه اعزام شد لیکن، بهره‌ای حاصل نگردیده. دستور فرمایید به یکان‌های مستقر در منطقه استحفاظی لشکر ۹۲ و مهران ابلاغ گردد، چنانچه خبری از هواپیما یا سقوط آن دارند، مراتب را اعلام دارند.

ج ر سماجا - سرتیپ فلاحی

خیلی محرمانه

شماره ۶۰۲/۰۲/۶

از: لشکر ۹۲ زرهی - رکن ۳

به: تیمسار فرماندهی نذاجا مد عملیات

موضوع: [علل درگیری اخیر مرزی]

شماره پیام ۶۵۶۳

۵۹/۶/۲۷

گزارش فرمانده عملیات ارونند را، به شرح زیر، به استحضار می‌رساند. با تماسی که با چند تن از مسئولان به عمل آمد موضوع مورد تأیید قرار گرفته که به‌طور کلی درگیری‌های اخیر مرزی از هنگامی شروع شد که یک تله انفجاری که به وسیله افراد سپاه پاسداران مستقر در پاسگاه خین در حاشیه نهرخین کار گذاشته شده بود منفجر گردید که متأسفانه، علاوه بر برهم زدن آرامش منطقه، موجب به شهادت رسیدن سرپرست پاسداران شده. تیراندازی‌های بی‌مورد زیاد صورت می‌گیرد و وقتی که در یک مورد فرمانده ارونند سؤال می‌کند که چرا بی‌جهت تیر اندازی می‌کنید جواب می‌شوند که می‌خواهیم عراقی‌ها بدانند که ما در اینجا حضور داریم.

مجموعه این اقدامات اگر چه از روی حسن نیت صورت می‌گیرد، لیکن به علت کمی آموزش و تجربه و از همه مهم‌تر عدم وحدت فرماندهی در سپاه جنوب بروز مشکلاتی می‌شود که شاید در شرایط فعلی به صلاح مملکت نباشد.

سرهننگ ستاد ملک نژاد

/

از: ل ۹۲ زرهی

به: ف گردان ۲۲۱ تی ۱ و تی ۲ رونوشت به ت نزا جا مد عملیات

موضوع: [احتمال حمله به پاسگاه طلایه قدیم و کوشک]

شماره ۶۶۱۱ - ۵۹/۶/۲۷

اطلاعات رسیده حاکی است که تعدادی خودرو حامل نفرات دشمن در تاریخ ۵۹/۶/۲۷ در حوالی پاسگاه طلایه و عراق مستقر گردیده‌اند و احتمالاً قصد حمله به پاسگاه‌های طلایه قدیم و کوشک را دارند. دستور فرمایید، ضمن انجام اقدامات پیشگیری لازم، آمادگی مقابله و هرگونه تجاوز دشمن را در منطقه داشته باشند.

سرهنگ زرهی ستاد ملک نژاد

تلفنی

شماره ۱۶/۱۷۰۱/۲۹/۰۵/۳۵۲۵

از: سماجا ۳

تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۷

به: نزا جا

موضوع: [تقاضای اعزام نیروهای تقویتی به پاسگاه چیلان] ساعت ۰۷۴۵

برابر اعلام نزا جا مستند به ۵ ایلام گروهان دهلران کشور عراق یک تیپ زرهی در مقابل پاسگاه چیلان مستقر و گسترش داده است و تقاضا نموده، در مورد تقویت پاسگاه مذکور، به نحوی که بتواند در صورت حمله دشمن ارتفاعات مقابل و راه نفوذی تانک‌های دشمن را از معابر کلدل و چشمه و نیزار و عین مصور و سایر معابر نفوذی سد بنماید اقدام فوری معمول گردد. مراتب جهت هرگونه اقدام لازم اعلام می‌گردد.

جانشین ر سماجا - سرتیپ فلاحی

از: سماجا ۳ مرکز فرماندهی شماره ۲۴/۱۷۰۱/۲۹/۰۳/۴۷۰۷
به: نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات مد اطلاعات تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۷
موضوع: [دستور حفاظت بیشتر از کابل مخابرات شهری] ساعت ۰۱۰۰

برابر اعلام نهاجا مستند به گزارش پایگاه چهارم مبنی بر درخواست لشکر ۹۲ زرهی و برابر اطلاع رسیده ژاجا اهواز به منظور پشتیبانی از پاسگاه دویرج و فکه تعداد شش فروند، در سه دسته دو فروندی، در ساعت ۱۹۲۵ روز ۵۹/۶/۲۶ به طرف هدف‌های مورد درخواست دسک مربوطه پرواز با راکت و فشنگ و به هدف‌های مورد نظر تیراندازی نمودند طبق اظهار خلبانان مأمور به نظر می‌رسید که دشمن از پشتیبانی هوایی با خبر بوده، زیرا که دست به یک گسترش کامل در منطقه زده بود. به طوری که پراکنده بودن تانک‌ها انهدام تعداد زیادی از آنها را میسر نمی‌کرد. در عوض ستون تانک‌های ایرانی به طور مجتمع در یک خط قرار داشتند به طوری که انهدام آنها از ناحیه دشمن کاری دشوار نمی‌باشد. فرمانده پایگاه چهارم پیشنهاد می‌کند که در مورد درخواست پشتیبانی هوایی، که توسط ژاجا روی کابل شهری انجام می‌شود، حفاظت بیشتری معمول گردد. ضمناً، هواپیماها پس از انجام مأموریت در یکان مربوطه سالم به زمین نشستند. مراتب جهت اطلاع و اقدام بایسته اعلام می‌گردد.

ج ر سماجا - سرتیپ فلاحی

تلفنی

از: ستاد لشکر ۹۲ زرهی رکن سوم شماره پیام ۶۵۶۵
به: تیمسار فرماندهی نزاجا مد عملیات تاریخ ۵۹/۶/۲۷
موضوع: [عدم پشتیبانی کامل پایگاه چهارم هوایی]
پایگاه چهارم هوایی دزفول هنگام درخواست‌های هوایی به وسیله این لشکر، به علت درگیری‌هایی که نیروی هوایی در مهران دارد، نمی‌تواند به طور کامل یکان‌های لشکر را

پشتیبانی نماید. استدعا دارد در صورت امکان به محض درخواست پشتیبانی از طریق لشکر و با توجه به درگیری‌های شدیدی که در منطقه وجود دارد سایر پایگاه‌ها این لشکر را پشتیبانی نمایند.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

از: ستاد لشکر ۹۲ زرهی رکن سوم
 شماره پیام ۶۵۴۷
 به: تیمسار فرماندهی نذاجا مد عملیات
 تاریخ ۵۹/۶/۲۷
 موضوع: [آگهی تیپ ۲ زرهی]
 آنی

برابر گزارش تی ۲ زرهی دزفول از ساعت ۰۵۰۰ روز جاری یکان‌های این تیپ زیر آتش شدید توپخانه و خمپاره‌انداز دشمن قرار گرفته و تفاضای واگذاری یک گردان توپخانه تقویتی نموده است. با توجه به کمبود شدید یکان‌های توپخانه و نیاز مبرم به این یکان‌ها استدعا دارد با توجه به طرح عملیاتی ابودر با سریع‌ترین وسیله یکان‌های توپخانه را به این منطقه اعزام دارند.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

تلفنی

از: سماجا ۳ (مرکز فرماندهی)
 شماره ۸/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۱۲۹۷
 به: نذاجا
 تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۸
 موضوع: [گزارش شهادت یکی از پرسنل]
 ساعت ۲۰۳۰

برابر اعلام نذاجا گروه‌بان یکم فیروز اسدی، جمعی گردان ۲۶۱ تانک تیپ حمیدیه، در ساعت ۱۶۰۰ روز ۱۳۵۹/۶/۲۸ به علت اصابت ترکش خمپاره در پاسگاه صفریه به درجه رفیع

شهادت نائل و جنازه‌اش به سردخانه ناحیه سوسنگرد حمل گردیده است. مراتب جهت آگاهی و اقدام لازم ابلاغ می‌گردد.

ج - ر سماجا - سرتیپ فلاحی

مراتب به سرکار سرگرد احمد رباطی طی شماره ۳۴۶ - ۶ - ۰۲ - ۶۰۲ افسر جانشین ل ۹۲ در ساعت ۲۱۰۰ اعلام گردید
۱۳۵۹/۶/۲۸

شماره ۶۷۶۱

از: لشکر ۹۲ زرهی رکن سوم ردیف ۱۱

تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۸

به: تیمسار فرماندهی نزاچا / مد عملیات

موضوع: [رونوشت فرماندهی ستاد عملیاتی]

گزارش هنگ ژاندارمری آبادان حاکی است که در ساعت ۰۳۵۰ روز جاری سه فروند کشتی تجاری ایران در دهانه فاو به وسیله نیروی دریایی ارتش عراق متوقف و به آنان ابلاغ شد که بایستی پرچم عراق و راهنمای عراقی همراه داشته باشند. هر سه کشتی فعلاً در دهانه فاو متوقف هستند.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

از: ل ۹۲ زرهی ر ۳

به: ت ف نزاچا مد عملیات

موضوع: [موفقیت نیروهای اعزامی پاسگاه به صفریه و رشیدیه]

شماره ۶۶۷۷ - ۵۹/۶/۲۸

در مورخه ۵۹/۶/۲۷ یگان‌های تیپ ۳ زرهی لشکر، که به منظور تقویت پاسگاه‌های صفریه و رشیدیه اعزام گردیده بودند، با موفقیت مواضع خود را اشغال و با شدت به حملات

/

نیروهای متجاوز عراقی پاسخ دادند که در نتیجه بیش از ۱۵ دستگاه تانک عراقی منهدم گردید و خسارات زیادی به تأسیسات آنها وارد شد.

سرهنگ ملک نژاد

از: سماجا ۳ مرکز فرماندهی شماره ۸/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۱۲۹۳

به: نزاا تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۸

موضوع: [اعلام هویت یکان ناشناس در شمال شوش] ساعت ۱۸۵۵

برابر گزارش نهجاا در پنج مایلی شمال شوش نیروهای خودی ملاحظه شد که در یک منطقه کوچک تجمع نموده بود. خواهشمند است دستور فرمایید هویت یکان فوق را به سماجا ۳ اعلام دارند.

جانشین ف نزاا - سرتیپ فلاحی

مراتب طی شماره ۶۰۲/۰۲/۳۴۲ به سروان بهزینی مداومت کار ل ۹۲ ابلاغ شد.

//

از: سماجا (مرکز فرماندهی) شماره

۸/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۱۲۹۱

به: نزاا تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۸

موضوع: [پاسگاه دویرج و صفریه زیر آتش توپخانه دشمن] ساعت ۱۷۰۰

برابر اعلام ژاا از ساعت ۱۵۰۰ روز ۵۹/۶/۲۸ مجدداً نیروهای عراقی پاسگاههای دویرج و صفریه را زیر آتش توپخانه قرار داده که ضمن تیراندازی متقابل درخواست و پشتیبانی هوایی نیز از طبق نزاا گردیده است. مراتب جهت اطلاع و هرگونه اقدام لازم اعلام می گردد.

ج ر سماجا - سرتیپ فلاحی

تلفنی

از: فل ۹۲ (ر ۳) شماره ۲۰۱/۴۸/۲۴۷۱
به: ت ف نزا (مد عملیات) تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۸
موضوع: [گزارش لشکر ۹۲ به نزا درباره پشتیبانی هوایی] ساعت ۱۶۰۰
به استحضار می‌رساند:

۱. طی شماره ۲۳۷۷ - ۴۸ - ۲۰۱ تقاضای پشتیبانی هوایی شد. پایگاه چهارم شکاری اعلام نمود که هوایما نداریم. / /
۲. تیپ ۳ زرهی سه دفعه طی شماره ۱۲۱۳ تقاضای پشتیبانی هوایی نمود که انجام نشد. /
۳. طی گزارش که نزا گردید و هماهنگی با پایگاه چهارم به عمل آمد فرمانده پایگاه درکمال صداقت دستور یازده سورتی پشتیبانی هوایی را دادند. که خلبان در بازگشت بمباران منطقه فکه به مختصات ۳۲۰۰ شرقی و ۴۷۴۲ شمالی را پیشنهاد نمود.
۴. در ساعت ۰۹۰۵ شش سورتی پشتیبانی هوایی درخواست شد. امیر دسک اظهار داشتند انجام نخواهد شد. طی تماسی که با افسر مداومت کار نیرو سرگرد شهریاری و فرمانده پایگاه چهارم انجام شد، در ساعت ۱۵۰۰، موافقت گردید که پروازهای مورد نیاز انجام گردد و انجام شد.

فل ۹۲ - سرهنگ ملک نژاد

از: لشکر ۹۲ زرهی رکن ۳

شماره ۶۷۶۵

به: ت ف نزاچا مدیریت عملیات

تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۸

موضوع: [نیاز داشتن به پدافند هوایی]

ردیف ۱۳

با توجه به درگیری‌های اخیر و تهدیدات شبانه هواپیماهای عراقی در منطقه و با هماهنگی‌ای که با پایگاه چهارم شکاری به عمل آمد، نیاز به یک پدافند هوایی شبانه است. مقرر فرمایید ضمن هماهنگی با نهجا هواپیمای اف - ۴ به پایگاه وحدتی دزفول اعزام گردد که در مواقع اضطراری مورد بهره برداری قرار گیرد.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

از: ل ۹۲ زرهی رکن ۳

شماره ۶۶۷۵ ۵۹/۶/۲۸

به: ت ف نزاچا مد عملیات

۶۰۲ - ۰۲ - ۶ - ۳۱۶

موضوع: حفاظت چاه‌های نفت منطقه موسیان

[بازگشت به ۱۱۵۵۸ ۵۹/۶/۲۷]

موسیان مرکز گروهان ژاندارمری است و استعداد حفاظت را دارد، به علاوه یک گروهان ژاندارمری هم از کرمانشاه به منظور حفظ این چاهها زیر امر گروهان موسیان قرار گرفته و تمام تسهیلات این گروهان هم وسیله لشکر تأمین گردیده و در مجاورت چاهها مستقر گردیده‌اند.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

تلفنی

شماره ۶۰۲/۰۲/۶/۳۳۸

از: نزاجا (مد عملیات)

تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۸

به: ل ۹۲

ساعت ۱۰۲۰

موضوع: [تقویت پاسگاه چیلات]

برابر اعلام ژاندارمری مستند به گزارش مرزبانی دهلران کشور عراق یک اکیپ پیاده، زرهی به استعداد تقریبی یک تیم در مقابل چیلات مستقر و احتمال حمله و تصرف ارتفاعات از طریق سه گلول، چشمه، نیزار و مین پنور را دارد. به منظور مقابله با این نیرو تقاضای تقویت پاسگاه چیلات را نموده است. اقدامات لازم معمول فرماید.

ف نزاجا - سرتیپ ظهیرنژاد

از طرف - سرهنگ عطاریان

تلفنی

شماره ۶۰۲ - ۰۲ - ۶ - ۳۴۱

از: نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات

تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۸

به: سماجا ۳ مرکز فرماندهی

موضوع: [احتمال حمله دشمن به پایگاه چهارم شکاری دزفول] ساعت ۱۷۱۰

برابر اعلام ل ۹۲، مستند به اطلاع واصله از یکانهای مستقر در نوار مرزی، امروز صبح و بعدازظهر هواپیماهای خودی ضربات سنگینی به نیروهای دشمن در محور مقابل پاسگاه فکه، اشنویه - دویرج، رضویه وارد ساخته و آشیانههای توپخانه دشمن را هدف قرار دادند. چون نیروی هوایی کشور دشمن فعالیت‌های چشمگیری در این منطقه از خود نشان نمی‌دهند، امکان دارد برای حمله هوایی به پایگاه چهارم شکاری دزفول طراحی نماید، لذا

پیشنهاد می‌شود چگونگی به نحو مقتضی به پایگاه فوق الذکر ابلاغ تا امشب به بعد آماده دفاع باشند.

ف نزاچا - سرتیپ ظهیرنژاد

از: سماجا ۳ مرکز فرماندهی شماره ۸/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۱۲۶۲

به: نزاچا مد عملیات تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۸

موضوع: [احتمال حمله وسیع دشمن] ساعت ۰۷۲۸

گزارش ژ سوسنگرد، مستند به گزارش بستان، ارتش عراق با استعداد یک تیپ تقویت شده زرهی و پشتیبانی توپخانه در صدد یک حمله وسیع جهت تصرف دویرج و فکه می‌باشد و قصد نفوذ به خاک ایران را دارند و تقاضا شد چون هر لحظه امکان این تهاجم می‌رود و نیروهای خودی حدود هشت ساعت است درگیر هستند. مراتب جهت آگهی و هرگونه اقدام پشتیبانی اعلام می‌گردد.

سرتیپ فلاحی

تلفنی

از: سماجا ۳ مرکز فرماندهی شماره ۸/۱۷۰۱/۲۹/۱۲۸۴

به: نزاچا تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۸

موضوع: [درگیری در پاسگاه دویرج] ساعت ۱۳۴۵

برابر گزارش ژاجا، مستند به اعلام ژاجا خوزستان، درگیری در پاسگاه دویرج شروع شده و پایگاه سوبله زیر آتش شدید دشمن قرار گرفت. دستور فرمایید ژاندارمری را پشتیبانی نمایند.

جانشین ر سماجا - سرتیپ فلاحی

پیام‌ها و دستورات / ۱۹۳

از: سماجا ۳ مرکز فرماندهی شماره ۸/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۱۳۵۳
به: نزاجا مد عملیات تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۸
موضوع: [گزارش بعد از پرواز در منطقه لشکر ۹۲ زرهی] ساعت ۰۱۴۵

برابر اعلام نهاجا استتار نیروی زمینی عراق خیلی خوب است، ولی نیروی زمینی خودی استتار خوبی نداشت. ضمناً، خودروهای زرهی نزدیک به هم مستقرند به طوری که یک هواپیما قادر است در یک عبور اکثر آنها را نابود کند. مراتب جهت اقدام لازم اعلام می‌گردد.

ج ر سماجا - سرتیپ فلاحی

تلفنی

از: سماجا مرکز فرماندهی شماره ۲۵/۱۷۰۱/۲۹/۰۳/۶۸
به: نزاجا تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۸
موضوع: [درگیری در مندلی و برتری نیروهای خودی] ساعت ۲۰۳۰

اطلاعیه نهاجا حاکی است، برابر اعلام سایت ایلام، در درگیری بین ایران و عراق در مندلی منطقه بین پاسگاه سعد و رشمی توسط ایران در حال تصرف است و عراق تقاضای کمک هوایی نموده است. مراتب جهت اعلام اطلاعات تکمیلی ابلاغ می‌گردد.

ج - ر سماجا - سرتیپ فلاحی

از: لشکر ۹۲ زرهی رکن سوم شماره ۶۷۵۱
به: تیمسار فرماندهی نزاجا / مد عملیات تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۸
موضوع: [عراق قصد تصرف دویرج و فکه را دارد] ردیف ۸

ارتش عراق، با استعداد یک تیپ تقویت شده زرهی و پشتیبانی توپخانه و هوایی، درصدد یک حمله وسیع جهت تصرف دویرج و فکه می‌باشد و قصد نفوذ به خاک ایران را دارد. استدعا دارد به محض اعلام و گزارش این حمله نیروهای هوایی پشتیبانیهای مؤثر از یکانهای لشکر بنماید.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

خیلی محرمانه

شماره ۵۰۱/۱۷۰/۷۷/۱۸۶

از: مد اطلاعات نزاجا

تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۹

به: مد عملیات

موضوع: [گزارش ل ۹۲ توسط مد اطلاعات نزاجا به مد عملیات]

بدین وسیله یک برگ فتوکپی گزارش ل ۹۲ و پی نوشت تیمسار ف نزاجا جهت هرگونه اقدام به پیوست فرستاده می‌شود.

مد اطلاعات نزاجا - سرهنگ ستاد احمدی

خیلی محرمانه

از: نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات (مد عملیات) شماره ۶۰۲/۰۲/۶/۱۸

تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۹

به: ف ل ۹۲ زرهی

موضوع: رعایت حفاظت مکاتبات و پیام‌ها

[بازگشت به شماره ۶۶۰۳ - ۵۹/۶/۲۷]

دستور فرمایید، مرتباً یکان‌های مستقر در مرز را تقویت نمایند و یکان‌های تقویتی را نام نبرید و به یکان‌ها ابلاغ شود تا حد امکان یکان‌ها تقویت خواهند شد. لشکر با تمام قوا

اجازه تجاوز به مزدوران بعث عراقی نخواهد داد. همیشه آماده هرگونه پشتیبانی هوایی خواهیم بود. فقط زمانی درخواست پشتیبانی شود که مورد نیاز می‌باشد.

ف نزاچا - سرتیپ ظهیرنژاد

شماره پیام ۶۹۵۳

تاریخ ۵۹/۶/۲۹

از: لشکر ۹۲ زرهی رکن سوم

به: ت ف نزاچا - مدیریت عملیات

موضوع: [ناوچه‌های عراقی و ایرانی]

خیلی محرمانه

۱. درگیری پاسگاه‌های خین و مومنی از ساعت ۱۲۵۰ روز ۵۹/۶/۲۹ شروع و در بعدازظهر همین روز شدت پیدا کرد؛ در این درگیری پاسگاه خین دچار حریق و یک فروند ناوچه عراقی بر اثر اصابت گلوله آر.پی.جی ۷ دچار آتش سوزی گردید. در این حادثه دو نفر شهید و یک نفر زخمی گردید.

۲. سه فروند لایه روب دهانه اعزام گردید که بدون درگیری از کانال خارج شدند.

۳. در ساعت ۱۴۳۰ ۵۹/۶/۲۹ سه فروند کشتی توسط راهنمایان اداره بندر بصوب دهانه حرکت که کشتی بدر مجبور به برگشت شده و به طرف آبادان در حرکت است و هنوز به آن تیراندازی سبک می‌شود و توسط ناوچه‌های توپدار به کشتی‌های ریو و هیگوریو و مداین تیراندازی گردید، ولی کشتی مذکور با سرعت به طرف دهانه در حرکت می‌باشد.

۴. در ساعت ۱۸۲۰ روز ۵۹/۶/۲۹ به طور اشتباهی به طرف پایگاه دریایی تیراندازی گردید که هیچ‌گونه خساراتی تاکنون نبوده و سه عدد خمپاره عمل نکرده که خنثی گردیدند. ضمناً، با شروع درگیری در خین و مومنی، که در ۲۵ کیلومتری خرمشهر است، سعی گردید که درگیری و تیراندازی را از پایگاه دور کنیم.

۵. درگیری بین کشتی‌های تجارتي و ناوچه‌های عراقی یک فروند قایق ژاندارمری مورد اصابت گلوله قرار گرفت که ناوچه مزبور از کنترل خارج که پرسنل آن با شنا به ساحل ایران برگشتند. از خسارات و تلفات تا این ساعت آمار دقیقی در دست نیست.

۶. یک فروند یدک‌کش، که در دهانه است، پرسنلی را که مأمور گمرک و مأمور گارد ژاندارمری می‌باشد جمع‌آوری و به طرف ناوچه صدمه دیده در حرکت است و پس از جمع‌آوری پرسنل به طرف پایگاه حرکت می‌نمایند.

سرهنک ستاد ملک نژاد

خیلی محرمانه

از: نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات (مد عملیات) شماره ۶۰۲/۰۲/۶/۲۳
 به: ف ل ۹۲ زرهی تاریخ ۱۳۵۹/۶/۲۹
 موضوع: [آتش نیروهای عراق بر پاسگاه صفریه و دویرج]

۱. برابر گزارش ژاجا پاسگاه سمیده از ساعت ۰۶۳۰ در ۵۹/۶/۲۷ و پاسگاه دویرج و صفریه از ساعت ۱۵۰۰ روز ۵۹/۶/۲۷ زیر آتش نیروهای عراق قرار گرفته است.

۲. در ساعت ۱۰۱۵ روز ۵۹/۶/۲۷ تعداد یکصد تانک و زره پوش عراق و جلو سنگرهای پاسگاه طلایه قدیم مشغول جا به جایی و تحکیم مواضع بودند و تقاضای پشتیبانی نموده است. دستور فرمایید مراتب بررسی و اقدام لازم به عمل آید.

ف . نزاجا - سرتیپ ظهیرنژاد

پیامها و دستورات / ۱۹۷

شماره پیام ۶۸۷۷

تاریخ ۵۹/۶/۲۹

از: لشکر ۹۲ زرهی رکن سوم

به: ت ف نزاجا - مدیریت عملیات

موضوع: [پاسگاه خین، زیر آتش دشمن]

پاسگاه خین از ساعت ۱۳۱۰ زیر آتش شدید توپخانه دشمن قرار گرفته است که تا این ساعت ادامه دارد.

به یکانهای زیر امر ستاد عملیاتی جنوب در خرمشهر دستور داده شد با شدت هرچه تمامتر به آتش دشمن پاسخ دهند و آن را خنثی نمایند.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

شماره پیام ۶۹۰۳

تاریخ ۵۹/۶/۲۹

از: ستاد لشکر ۹۲ زرهی

به: ت ف نزاجا مد عملیات

موضوع: [حرکت یک گروهان تانک به سمت خین]

یک گروهان تانک از گردان ۲۳۲ چیفتن جهت مقابله با نیروهای دشمن به سمت خین حرکت نموده.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

شماره پیام ۶۸۸۵

تاریخ ۵۹/۶/۲۹

از: لشکر ۹۲ زرهی رکن سوم

به: ت ف نزاجا - مدیریت عملیات

موضوع: [خبر انهدام یک ناوچه عراقی]

برابر اعلام فرمانده عملیات جنوب، در ساعت ۱۶۴۵ روز جاری، نیروهای ارتش جمهوری اسلامی ایران و برادران پاسدار یک ناوچه عراقی را در درگیری خین مورد اصابت گلوله قرار داده و هم اکنون در حال سوختن می باشد.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

تلفنی

از: سماجا ۳ مرکز فرماندهی شماره ۸/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۱۳۱۵
 به: نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات (مد عملیات) تاریخ ۵۹/۶/۲۹
 موضوع: [درخواست یک افسر زرهی] ساعت ۱۱۴۰

دستور فرمایید یک افسر (ترجیحاً زرهی باشد) به عنوان مسئولیت‌های سرزمینی به خرمشهر اعزام که کلیه نیروهای دریایی - زمینی - ژاندارمری و سایر نیروهای زمینی مأمور در منطقه را سازمان داده و هماهنگ نماید و بنا به تشخیص آن نیز این افسر می‌تواند زیر امر لشکر و یا نزاجا مستقلاً عمل نماید.

ج ر سماجا - سرتیپ فلاحی

از: ل ۹۲ زرهی ر ۴ شماره ۶۸۳۹
 به: ت ف نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات تاریخ ۵۹/۶/۲۹
 موضوع: [درخواست آماد و مهمات]

۱. با مذاکره حضوری سرگرد اجوری در تهران و تلفنی از اهواز به تهران خواهشمند است در مورد تبدیل برد توپ ۱۷۵ م.م از ۳۳ به ۴۵ کیلومتر که احتیاج به سینی گلوله انداز ۵ گیر عمق گلوله و از دیدن ۱۷ سانتی‌متر زنجیر سمبه پرکن دارد.
۲. در صورت نبودن خط کش تیر و ترازو و جدول ۱۷۵ م.م این یکان یک جلد تیر را همواره دارد می‌تواند مأموریت را انجام دهد.
۳. همزمان با اقدامات بالا سریعاً در مورد حمل مهمات ۱۷۵ سانتی به مرکز لشکر اهواز اقدام شود.

سرهنگ زرهی ستاد ملک نژاد

از: ستاد لشکر ۹۲ زرهی رکن سوم
به: تیمسار فرماندهی نذاجا مد عملیات
موضوع: [متوقف کردن کشتی ایرانی در اروند]
شماره پیام ۶۹۰۱ - ۵۹/۶/۲۹
آنی

در ساعت ۱۵۳۰ روز جاری ناوچه‌های عراقی در داخل اروندرود یک کشتی ایرانی به نام سرنا و راکه حامل خواروبار و از آبادان عازم خارک بوده متوقف و ناخدای کشتی ایران را مجبور کرده‌اند پرچم ایران را پایین آورده و پرچم عراق را روی عرشه کشتی بالا ببرند. این مسئله باعث ناراحتی شدید مأمورین گارد ساحلی شده و هر آن بیم درگیری وجود دارد آنها تقاضا کرده‌اند اجازه داده شود عکس‌العمل نشان داده شود ولو اینکه اروندرود بسته شود.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

از: ستاد لشکر ۹۲ زرهی - رکن سوم
به: تیمسار فرماندهی نذاجا مد عملیات
موضوع: [تقاضای پشتیبانی پاسگاه چیلات]
بازگشت به رمز ۱۲۲۶ - ۵۹/۶/۲۸
شماره پیام ۶۸۰۹
تاریخ ۵۹/۶/۲۹

۱. به یکان ژاندارمری مستقر در پاسگاه چیلات تقاضای پشتیبانی از لشکر را نموده است.

۲. طبق طرح پدافندی ابوذر چیلات در منطقه تی ۸۴ است.

۳. هم اکنون عناصری از تیپ ۲ لشکر در چیلات مستقر هستند.
 ۴. مقرر فرمایید به تی ۸۴ خرم‌آباد ابلاغ نمایند که پشتیبانی‌های لازم را از چیلات بنمایند تا لشکر بتواند یکانی را که در چیلات مستقر نموده احضار، و در منطقه واگذاری بکار برد.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

خیلی محرمانه

از: نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات (مد عملیات) شماره ۶۰۲/۰۲/۶/۱۴

به: ل ۹۲ - رکن سوم تاریخ ۵۹/۶/۲۹

موضوع: تردد در رودخانه اروند

[آگهی به بازگشت به رمز شماره ۶۷۵۱ - ۵۹/۶/۲۸]

مراتب متن شماره بازگشتی از سماجا سؤال شد. پاسخ سماجا حاکی است با تماس با منطقه سوم دریایی خرمشهر از گزارش مورد بحث اظهار بی اطلاعی نموده‌اند و اظهار داشته که فقط سه فروند کشتی تجارتي پانامایی و قبرسی در لنگرگاه دهانه اروندرود می‌باشد. مراتب جهت آگهی و بررسی مجدداً اعلام می‌گردد.

ف نزاجا - سر تیپ ظهیر نژاد

خیلی محرمانه

از: نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات (مد عملیات) شماره ۶۰۲/۰۲/۶/۱۲

به: فل ۹۲ زرهی تاریخ ۵۹/۶/۲۹

موضوع: پشتیبانی هوایی

[بازگشت به شماره ۶۷۶۵ - ۵۹/۶/۲۸]

برابر اعلام نهاجا گسترش شبانه هواپیما اف - ۴ در پایگاه وحدتی (دزفول) مقدور نیست. چنانچه لشکر احتیاج به پشتیبانی هوایی اضطراری دارد، درخواست تا از پایگاه سوم اعزام شود. ضمناً، یکان‌های پدافند هوایی مستقر در پایگاه وحدتی به حالت آماده باش کامل در آمدند تا در برابر حملات احتمالی دشمن از پایگاه دفاع نمایند.

از: سماجا ۳ شماره ۸/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۱۳۵۷

به: نزاجا مد عملیات تاریخ ۵۹/۶/۲۹

موضوع: [درگیری در مرزهای عراق و ایران] ساعت ۲۱۲۰

ژاجا اعلام نموده است، برابر گزارش ناحیه ژ خوزستان، در عملیات و درگیری چند روز اخیر در مرزهای عراق با ایران، موارد زیر دقیقاً روشن و تاکتیک ارتش عراق به همان نحو بوده است.

۱. نیروهای زرهی عراق، که از قبل در مقابل پاسگاه‌های بلادفاع ایران موضع گرفته‌اند، به طور ناگهانی از مواضع استتار شده خود خارج و در پناه آتش شدید توپخانه به خاک ایران تجاوز و پاسگاه‌های مرزی را محاصره و اسلحه و مهمات پاسگاه‌ها را غارت، و اگر بتوانند چند نفری را اسیر می‌کنند. همراه این گروه زرهی متجاوز فیلم‌بردار و عکاس وجود دارد که به محض اینکه پاسگاه ایران در محاصره نیروهای زرهی عراق قرار گرفت شروع به

فیلم برداری کرده و با مأمورین اسیر شده مصاحبه می‌کنند و بلافاصله تلویزیون پخش می‌نماید.

۲. پس از عملیات بند ۱ اگر با مقاومت روبرو شدند، به داخل خاک خود عقب‌نشینی و در مواضع بتنی که از ماه پیش مشغول تهیه آن هستند موضع گرفته و با نیروی تعقیب کننده ایرانی مبارزه می‌نمایند و اگر با مقاومتی مواجه شوند. فوراً، با استفاده از کیسه‌های شنی تحکیم هدف کرده توپخانه خود را به جلو حرکت داده و برای یک دفاع جدی آماده می‌شوند، کما اینکه در عملیات غرب و عملیات چند روز خوزستان اتفاق افتاد.

۳. در کنار کمتر پاسگاه ژاندارمری ایران واحد ارتش وجود دارد. بنابراین، تمام پاسگاه‌های خوزستان می‌تواند مورد تهاجم عراقی‌ها به شکل فوق قرار گیرد.

۴. عراق از تنظیم این برنامه هدف تبلیغاتی زیر را دارد:

الف - روحیه مردم ایران و نیروهای مسلح را تضعیف و در عوض روحیه نیروهای مسلح و مردم عراق را بالا می‌برد و به متجاهدین عراقی، که در داخل خاک عراق فعالیت می‌کنند، عملاً ثابت کند مدافع آنان (منظور ایران) هیچ قدرتی در مقابل عراق ندارد.

ب - در صورت امکان قسمتی از سرزمین ایران را اشغال و با این ترتیب ایران را وادار به قبول پیشنهادات عراق نماید.

۵. با توجه به موارد فوق و اینکه اکنون تاکتیک عراق دقیقاً روشن است پیشنهادات زیر مطرح شده است:

الف - در کنار تمام پاسگاه‌های مرزی نیروهای زرهی و یا ضد زره مستقر گردد، تا از سقوط آنها جلوگیری شده.

ب - پاسگاه‌هایی که آسیب پذیر هستند جمع آوری و ساختمان آن وسیله خود ما منفجر شده و چند پاسگاه در یک پاسگاه که دارای ساختمان محکم‌تری است و در پشت آن نیروی زرهی مستقر گردد.

پ - بدون فوت وقت نیروهای ایران هجوم موضعی گرفته، هر جا نقطه ضعف پیدا نماید وارد خاک عراق شده ضربتی بر پاسگاه‌ها و تأسیسات آنها وارد کرده و بلافاصله به خاک ایران به سرعت مراجعت نماید.

پیام‌ها و دستورات / ۲۰۳

ج - با کبرا و موشک و هواپیما و ادوات ضد زره از زمین و هوا تمام نیروهای زرهی عراق را در داخل آن کشور، که هم اکنون در نزدیک مرزهای ایران موضع گرفته‌اند. منهدم سازیم و الا به زودی عملیات درگیری روی پاسگاه‌های زیر انجام داده و از تلویزیون بغداد پخش می‌نمایند و سقوط پاسگاه‌های ژاندارمری قطعی است. مراتب جهت بررسی و اعلام نظریه اعلام می‌گردد.

جانشین سماجا - سرتیپ فلاحی

ف نزاچا - سرتیپ ظهیرنژاد

از: ل ۹۲ زرهی رکن سوم شماره ۶۹۷۵

به: تیمسار فرماندهی نزاچا معاونت عملیات و اطلاعات مد عملیات تاریخ ۵۹/۶/۳۰

موضوع: [آتش گرفتن تانک ذخیره نفت شماره ۱۲]

دشمن در درگیری امروز با گروهان حفاظت دو عدد آر.پی.جی. ۷ به طرف پالایشگاه تیراندازی می‌نماید که خوشبختانه عمل نمی‌نماید. ضمناً، در اثر برخورد گلوله توپ به تانک ذخیره نفت شماره دوازده به آتش کشیده شد - که مشغول خاموش کردن آن هستند. ضمناً، پاسگاه‌های دهانه فاو را با شدت زیر آتش قرار داده است.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

از: لشکر ۹۲ زرهی ر ۳

به: ت ف نزا جا مد اطلاعات

موضوع: [احداث جاده عراقی‌ها تا منطقه ساهندی]

شماره ۸۱۱۹ - ۱۳۵۹/۶/۳۰

برابر بررسی‌ها و تحقیقاتی که به عمل آمده، یک گروه از یک گروهان تانک و یک گروهان پیاده زرهی و عوامل پشتیبانی رزمی دیگر مقابل زمین منطقه ساهندی (این زمین سالیان متمادی مورد اختلاف ایران و عراق بوده است) با احداث جاده و متصل کردن به این زمین که تا مقابل سعیدیه ایران ادامه دارد مستقر نموده و قصد دارد پس از نفوذ و استقرار در این زمینه محور بستان سوبله را کنترل نموده تا عمده قوای دشمن بتواند پس از عبور از سوبله، بدون درگیری، در ارتفاعات الله‌اکبر مستقر گردد. در صورت موفقیت دشمن قادر خواهد بود.

۱. از محور بستان - سوسنگرد - اهواز تک خود را دنبال نماید.

۲. از محور الله‌اکبر - سد کرخه - اهواز اقدام به تک نماید.

۳. پس از تسخیر ارتفاعات الله‌اکبر یکان‌های ایرانی را دور زده و از پشت مورد محاصره قرار دهد.

۴. پس از تسخیر ارتفاعات مزبور یک گردش ۹۰ درجه با ارتفاعات دوسلک و عین‌خوش دست یافته و تک خود را در محور پای پل دزفول دنبال کند. با توجه به عرایض بالا و عطف توجه به تمایلات عشایر حیات ابوگلیله - محیره که اکثراً از اعضاء جبهه به اصطلاح تحریر خوزستان و وابسته به جبهه خلق عرب بوده و اکثراً از عوامل اطلاعاتی و ستون پنجم دشمن هستند، استدعا می‌شود به این مسئله حیاتی و مهم بذل توجه فرمایند تا خدای ناکرده دشمن نتواند در منطقه نفوذ کرده و خساراتی جبران‌ناپذیری را ببار آورد.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

پیامها و دستورات / ۲۰۵

از: نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات
شماره ۶۰۲/۰۲/۶/۴۲
به: سماجا ۳
تاریخ ۱۳۵۹/۶/۳۰
موضوع: [خطر سقوط پایگاه خسروی و ولدکشته در قصرشیرین] ساعت ۲۱۳۵

برابر اظهارات تلفنی افسر عملیات منطقه غرب پایگاه خسروی و ولدکشته در قصرشیرین در معرض خطر سقوط قرار گرفته‌اند، لذا از پایگاه مربوطه درخواست هواپیما گردیده. پایگاه پاسخ می‌دهد که به علت در تیر راس واقع بودن قادر به پشتیبانی نمی‌باشد. خواهشمنداست دستور فرمایید به نهاجا اعلام تا به درخواست دسک خود جواب دهد.

ف نزاجا سرتیپ ظهیرنژاد

از: سماجا ۳ مرکز فرماندهی
شماره ۱۷/۱۷۰۱/۲۹/۰۵/۳۶۵۱
به: نزاجا معاونت
تاریخ ۱۳۵۹/۶/۳۰
موضوع: [به تصرف درآمدن پایگاه چقا حمام عراق] ساعت ۲۰۰۰

برابر اعلام سپاه پاسداران پایگاه چقا حمام، که اسلحه‌های موجود در آن قبلاً توسط افراد سپاه پاسداران و سه تن از پرسنل تیپ نوهده تخلیه شده بود، به علت کمبود نیرو به تصرف عراق در آمده و نفت شهر از دو طرف در محاصره می‌باشد و یک حمله عراق کافی است در سومار تا نفت کشور به تصرف عراق درآید و درخواست نموده از طریق ارتش در مورد اعزام توپخانه به گیلان غرب و تصرف این پایگاه اقدام شود. دستور فرمایید ضمن ارسال اطلاعات تکمیلی نسبت به پشتیبانی مورد لزوم اقدام گردد.

جانشین ر سماجا سرتیپ فلاحی

از: سماجا مرکز فرماندهی شماره ۸/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۱۳۹۲
 به: نزاجا مد عملیات تاریخ ۱۳۵۹/۶/۳۰
 موضوع: [درخواست توپخانه و آتش شدید به ساحل اروندرود] ساعت ۱۰۳۰

دستور فرمایید، سریعاً، با تمام امکانات توپخانه مواضع کشور هدف را در ساحل اروندرود که به خاک ایران تیراندازی می نمایند با آتش حجیم زیاد کوبنده و منهدم نمایند. ضمناً، چنانچه مواضع یا تجمع تانکها در مقابل خسرو آباد و یا اسکله شماره ۱۱ و ۱۲ آبادان وجود دارد، منهدم گردد.

ج ر سماجا سرتیپ فلاحی

طی شماره ۶۰۲/۰۲/۶/۲۵ - ۵۹/۶/۳۰ به ل ۹۲ زرهی ابلاغ شد.

از: سماجا ۳ (مرکز زرهی) شماره ۸/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۱۴۱۶
 به: نزاجا مد عملیات تاریخ ۱۳۵۹/۶/۳۰
 موضوع: [احتمال حمله غافلگیرانه عراق] ساعت ۱۳۵۵

برابر اعلام سماجا ۲ ارتش عراق در نظر دارد یک حمله غافلگیرانه به شرح زیر در آینده بسیار نزدیک به ایران نماید.

۱. گروه رزمی تانک سنگین از محور عماره - فکه - دزفول - شوشک.
  ۲. یک گروه پیاده مکانیزه از محور حلفانیه - الله اکبر.
  ۳. یک گروه سنگین از محور تنومه - کوشک وارد منطقه شده و شهر خرمشهر را محاصره نمایند.
- مراتب جهت آگاهی و پیش بینی های لازم اعلام می گردد.

جانشین سماجا سرتیپ فلاحی

پیامها و دستورات / ۲۰۷

از: سماجا معاونت عملیات و اطلاعات (مد عملیات) شماره ۶۰۲/۰۲/۶/۲۴
به: ف ل ۹۲ تاریخ ۱۳۵۹/۶/۳۰
موضوع: [ترمینال نظامی خرمشهر] ساعت ۰۱۰۰

برابر گزارش تلفنی افسر جانشین ترابری نیروی، سرگرد بهمن زایعه، مستند به گزارش افسر ترمینال خرمشهر، سروان عقابایی، از ساعت ۱۸۰۰ روز ۵۹/۶/۲۹ به وسیله گلوله‌های سنگین به ترمینال خرمشهر حمله شده و تعدادی از پرسنل مجروح و به بیمارستان نیروی دریایی و خرمشهر تخلیه گردیده است. بنا به اظهار سروان عقابایی گردان دژ و نیروی دریایی به درخواست کمک نامبرده جواب مساعد نداده‌اند. دستور فرمایید ضمن تحقیق و اعلام نتیجه در این مورد به گردان دژ ابلاغ شود که تا حد امکان یکان مزبور را پشتیبانی نماید.

ف نزاچا سرتیپ ظهیرنژاد

از: ل ۹۲ زرهی شماره ۵۰۱/۱۷۰/۵۲۳
به: ت ف نزاچا م د اطلاعات تاریخ ۱۳۵۹/۶/۳۰
موضوع: [یکان‌های نظامی مستقر در فکه زیر آتش توپخانه عراق] ساعت ۱۴۳۰

برابر گزارش یکان‌های در خط در فکه درگیری آغاز و یکان‌های نظامی مستقر در فکه زیر آتش شدید توپخانه عراق قرار گرفت.

ف ل ۹۲ زرهی سرهنگ ستاد ملک نژاد

/

از: سماجا ۳ شماره ۸/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۱۴۱۸
به: نزاا تاریخ ۱۳۵۹/۶/۳۰
موضوع: [انتقال ستاد عملیاتی منطقه به ستاد فرعی] ساعت ۱۳۴۵

برابر اعلام نداجا ستاد عملیاتی منطقه سوم تخلیه و به ستاد فرعی منتقل گردید و ارتباطی در حال حاضر با خرمشهر ندارد. ضمناً، پایگاه خرمشهر با کلیه امکانات مشغول تیراندازی متقابل می‌باشد. دستور فرمایید پشتیبانی‌های لازم از هر نظر معمول دارند تا ستاد مزبور فعالیت خود را آغاز نماید.

ر سماجا سرتیپ فلاحی

از: نزاا معاونت عملیات و اطلاعات (مد عملیات) شماره ۶۰۲/۰۲/۶/۲۹
به: سماجا ۳ (مرکز فرماندهی) تاریخ ۱۳۵۹/۶/۳۰
موضوع: [لشکر ۹۲ مشغول اجرای آتش متقابل] ساعت ۱۲۱۰

برابر اطلاع حاصله، که تلفنی با ل ۹۲ تماس گرفته شد، در حال حاضر ل ۹۲ به وسیله آتشبار ۱۳۰م.م مستقر در کنار اروندرود با قدرت هرچه تمام‌تر مشغول اجرای آتش متقابل می‌باشد. مراتب جهت آگاهی اعلام می‌گردد.

ف نزاا سرتیپ ظهیرنژاد

از: نزاا معاونت عملیات و اطلاعات (مد عملیات) شماره ۶۰۲/۰۲/۶/۲۸
به: سماجا ۳ (مرکز فرماندهی) تاریخ ۱۳۵۹/۶/۳۰
موضوع: [اجرای آتش متقابل زمین به هوا] ساعت ۱۱۴۵
بازگشت به شماره ۱۴۰۰ - ۰۸ - ۲۹ - ۱۷۰۱ - ۸ - ۵۹/۶/۳۰

پیام‌ها و دستورات / ۲۰۹

پیرو شماره ۲۷ - ۶ - ۰۲ - ۶۰۲ - ۵۹/۶/۳۰ هم اکنون ل ۹۲ در سرتاسر منطقه خود مشغول اجرای آتش متقابل از زمین و هوا می‌باشد. مراتب جهت آگاهی اعلام می‌گردد.
ف نزاچا سرتیپ ظهیرنژاد

از: سماجا ۳ مرکز فرماندهی شماره ۸/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۱۴۰۰
به: نزاچا مد عملیات تاریخ ۱۳۵۹/۶/۳۰
موضوع: [تیراندازی ارتش عراق به گارد ساحلی] ساعت ۱۱۲۰

برابر گزارش نزاچا گارد ساحلی مستقر در خسرو آباد از ساعت ۰۸۴۵ مورخه ۵۹/۶/۳۰ ارتش عراق با استفاده از کلیه سلاح‌های سنگین به طرف گارد ساحلی شدیداً تیراندازی می‌کند. لذا هر چه زودتر پشتیبانی هوایی و زمینی می‌نماید.
مراتب جهت آگاهی اعلام می‌گردد.

ج ر سماجا سرتیپ فلاحی

از: نزاچا معاونت عملیات و اطلاعات شماره ۶۰۲/۰۲/۶/۳۸
به: گیرندگان تاریخ ۱۳۵۹/۶/۳۰
موضوع: [ارسال پیام‌ها به صورت رمز به دسک]

نظر به اینکه درخواست پیام‌های شناسایی هوایی از طریق تلفنی برای دشمن قابل کشف بوده و مطمئن نمی‌باشد دستور فرمایید پیام‌های خود را به صورت رمز به دسک ارسال فرمایند تا از طریق مطمئن‌تر به نهاجا جهت اجرا ابلاغ گردد.

ف نزاچا سرتیپ ظهیرنژاد

از: نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات (مد عملیات) شماره ۶۰۲/۰۲/۶/۲۶

به: ف ل ۹۲ تاریخ ۱۳۵۹/۶/۳۰

موضوع: [حمله توپخانه عراق به ترمینال فرماندهی در خرمشهر] ساعت ۱۰۵۰

برابر گزارش ف لوج، ترمینال فرماندهی ترابری در خرمشهر مورد حمله توپخانه و خمپاره عراق قرار گرفته و تعداد شانزده نفر زخمی و یک نفر کشته تلفنی گزارش شده است. مراتب در همین ساعت به مرکز عملیات نزاجا اطلاع و درخواست کمک از لشکر ۹۲ شده است. طبق تماسی که ف ترابری در ساعت ۱۰۱۰ با ترمینال داشته، پرسنل تا این ساعت کمکی به پرسنل ترمینال نشده. دستور فرمایید در مورد کمک به پرسنل مزبور به هر نحوی که ممکن باشد اقدام نمایند.

ف نزاجا سرتیپ ظهیرنژاد

شماره ۵۰۱/۱۷۰/۵۲۶

تاریخ ۱۳۵۹/۶/۳۰

ساعت ۱۴۴۵

از: ل ۹۲ زرهی رکن دوم

به: ف نزاجا (مد اطلاعات)

موضوع: [سقوط یک فروند هواپیما]

پیرو شماره ۵۰۱/۱۷۰/۵۰۳ - ۵۹/۶/۳۰

در تحقیقاتی که به عمل آمد دو فروند هوا دریا که در ساعت ۱۰۰۰ روز جاری از بوشهر جهت انجام مأموریت عازم آبادان بوده یک فروند آن به علت نامعلومی سقوط می نماید که در نتیجه خلبان آن به نام سرگرد عسگر محتاج و دو نفر دیگر شهید شده اند. بنا به اظهار خلبان هلی کوپتر دیگر یک عده گلوله موشکی در اطراف لاشه هلی کوپتر سقوط کرده پیدا شده است.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

از: زل ۹۲ زرهی (۲) شماره ۵۰۱/۱۷۰/۵۰۲
به: نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات (مد اطلاعات) تاریخ ۱۳۵۹/۶/۳۰
موضوع: [درگیری در گارد ساحلی خسرو آباد] ساعت ۰۹۴۵

برابر گزارش از ساعت ۰۹۰۰ روز جاری درگیری شدیدی در گارد ساحلی خسرو آباد از زمین و هوا درگرفته است و در ضمن از ساعت ۰۸۴۵ روز جاری دشمن با توپخانه روی مواضع پاسگاه‌های سویلد و دویرج آتش گشوده است.

س ل ۹۲ زرهی سرهنگ ستاد ملک نژاد

از: نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات (مد اطلاعات) شماره ۶۰۲/۰۳/۶/۴۵
به: سماجا ۳ (مرکز فرماندهی) تاریخ ۱۳۵۹/۶/۳۰
موضوع: [آخرین وضعیت گد تانک مستقر در فکه] ساعت ۲۲۴۰

برابر اطلاع تلفنی آخرین وضعیت گد تانک مستقر در فکه به شرح زیر می‌باشد:
۱. از لحاظ مهمات تانک یعنی ۹۰م.م در مضیقه بوده و آمادگاه دو کوهه نیز اظهار داشته که مهمات مزبور را دارند.

۲. در حال حاضر شدیداً زیر آتش دشمن قرار دارد.

۳. از پایگاه مربوطه تقاضای پشتیبانی هوایی نموده. لذا، پایگاه هوایی پاسخ داده است به علت استقرار موشک‌های سام در منطقه قادر به پشتیبانی هوایی نمی‌باشد.

۴. با نرسیدن مهمات و همچنین عدم پشتیبانی هوایی احتمال تلفات بسیار سنگین می‌رود.

در مورد ردیف ۱ اقدام گردید طی شماره ۹ سیار ۵۹/۶/۳۰.

خواهشمند است دستور فرمایید نسبت به ردیف ۳ اقدام لازم معمول گیرد.

ف نزاجا - سرتیپ ظهیرنژاد

از: ژاجا مرکز فرماندهی شماره ۱۷۰۱/۲۹/۴۶۸۰
 به: سماجا تاریخ ۱۳۵۹/۶/۳۰
 موضوع: [قطع تماس پاسگاه فکه با سوسنگرد و بستان] ساعت ۲۱۴۰
 پیرو شماره ۱۷۰۱/۲۹/۴۶۷۴ - ۵۹/۶/۳۰

ناحیه ژاندارمری خوزستان حاکی است با تحقیقاتی که به عمل آمد تماس گردان تانک فکه با لشکر برقرار، ولی تماس پاسگاه فکه با سوسنگرد و بستان قطع و انبار مهمات فکه در خطر و گردان همچنان در محل استقرار خود دفاع می نماید.
 ف ژاجا - سرهنگ کسری

از: سماجا ۳ مرکز فرماندهی شماره ۱۷/۱۷۰۱/۲۹/۰۵/۱۰۹
 به: نزاجا مد عملیات تاریخ ۱۳۵۹/۶/۳۰
 موضوع: پرواز شناسی ساعت ۰۳۵۰
 مأموریت واگذار شد طبق فراگ درخواستی شناسایی هوایی از دسک اهواز توسط پایگاه چهارم آن نیرو به شرح زیر انجام می گیرد:

۱. پرواز شناسایی در خط مرزی به مختصات ۳۱۰۹ شمال و ۴۷۴۲ جنوب و ۳۱۰۹ شمال و ۲۴۹۰۲ جنوبی به فاصله تقریبی پانصد متر از مرز و فاصله بیست تا پنجاه متر از هم سنگرهای کنده شده بود که بین این سنگرها تعدادی تانک شاید حدود دوتا چهار دستگاه واقع شده به طوری که گردان تانک به عرض جغرافیایی ۴۷۵۲۵۰۲ شرقی دقیق و طول تقریبی ۳۰۵۷ شمالی به طور متمرکز واقع شده است.

۲. پیشنهادهای خلبان با توجه به متمرکز بودن یک گردان تانک در محل ذکر شده بالا سریع تر به انهدام آنها اقدام نمایید. دستور فرمایید ضمن تعیین مختصات آن نسبت به درخواست هواپیما از طریق دسک کرمانشاه و انهدام تانک های مورد بحث اقدام گردد.
 جانشین ر سماجا سرتیپ فلاحی

پیامها و دستورات / ۲۱۳

از: سماجا شماره ۸/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۱۴۰۱
به: نزاجا تاریخ ۱۳۵۹/۶/۳۰
موضوع: [تیراندازی شدید به پایگاه و ترمینال خرمشهر] ساعت ۰۱۱۴۵
پیرو ۵۹/۶/۳۰ — ۸/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۱۳۹

پیامهای واصله حاکی از تیراندازیهای شدید کشور عراق به پایگاه خرمشهر - خسرو آباد ترمینال خرمشهر و اسکلههای ۱۱ و ۱۲ آبادان می باشد. دستور فرمایید با کلیه امکانات با آتش شدید و حجم زیاد یکانهایی از کشور عراق را، که به نقاط فوق تیراندازی می نمایند، منهدم و سایر یکانهای تانک و توپخانه کشور هدف مستقر در کناره اروند را منهدم سازید. ضمناً، مهمات ۱۳۰م.م و ۱۰۵م.م کافی در اختیار لشکر ۹۲ زرهی اهواز قرار داده و توجیه گردد بیشتر از توپهای ۱۰۵م.م استفاده و آتش مداوم بر روی دشمن اجرا نمایند.

ر سماجا - سرتیپ فلاحی

طی شماره ۶۰۲/۰۲/۶/۲۷ — ۵۹/۶/۳۰ به ستوان ۱ خلوصی ابلاغ گردیده رکن ۳ ل ۹۲

از: سماجا ۳ مرکز فرماندهی شماره ۸/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۱۳۴۳
به: نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات تاریخ ۱۳۵۹/۶/۳۰
موضوع: [پاسگاههای دهانه فاو زیر آتش دشمن] ساعت ۱۲۰۰

برابر اعلام نزاجا توپخانه ارتش عراق با شدت پاسگاههای دهانه فاو را زیر آتش گرفته و نزاجا قادر به پشتیبانی نمی باشد و تقاضا نموده است که توپخانه مستقر در اروندکنار پشتیبانیهای لازم را از پاسگاه مزبور به عمل آورد. دستور فرمایید به توپخانه مستقر در اروندکنار ابلاغ شود که با آتش دشمن سریعاً و با قدرت هرچه تمام تر جواب دهند.

ج ر سماجا سرتیپ فلاحی

از: ژاجا (مرکز فرماندهی) شماره ۱۷۰۱/۲۹/۴۶۵۷
 به: سماجا مرکز فرماندهی تاریخ ۱۳۵۹/۶/۳۰
 موضوع: [امکان سقوط فاو با آتش شدید دشمن] ساعت ۱۴۲۰
 رونوشت تیمسار ف نزاچا رونوشت ف نزاچا

تلفنگرام آنی . گزارش تلفنی فرمانده گارد ساحلی حاکی است پایگاه دهانه فاو از طریق توپخانه دشمن زیر آتش قرار گرفته و هر آن بیم سقوط آن می‌رود و به‌طوری که استحضار دارند پاسگاه مزبور روی یک سکوی شناور آن طور ساخته که نه از نظر استحکام بدنی و نه از نظر سلاح سازمانی قدرت مداومت ندارد. برای ژاندارمری این امکان وجود دارد که پاسگاه را از زیر آتش دشمن برهاند و به بهمن‌شیر انتقال دهد، ولی با جابه‌جایی این پاسگاه حاکی است دهانه متزلزل می‌گردد. علی‌هذا، مقرر فرمایید یا به وسیله توپخانه مستقر در ارون‌کنار پاسگاه مزبور را پشتیبانی و یا به وسیله ناوچه‌های نیروی دریایی که از سلاح و آتش قوی برخوردارند حمایت و پشتیبانی گردند.

سرهنگ ستاد

از: سماجا ۳ شماره ۸/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۱۴۱۴
 به: نزاچا تاریخ ۱۳۵۹/۶/۳۰
 موضوع: [ناوچه‌های عراق در اطراف آبادان] ساعت ۱۴۰۰
 برابر اعلام سماجا ۳:

۱. در حال حاضر (ساعت ۱۱۴۵) ۵۹/۶/۳۰ درگیری شدیدی بین نیروهای ایرانی و عراق در نوار مرزی پاسگاه‌های خین - مؤمنی و اطراف آبادان ادامه داشته و دو ناوچه عراق روبه‌روی پایگاه دریایی خرمشهر، در نزدیکی جزیره بع‌رعلی، از دور تیراندازی می‌کنند.
  ۲. یک فروند ناوچه عراقی روبروی پاسگاه سین و یک ناوچه در جزیره لنگر انداخته و افراد آنها در نخلستان موضع گرفته‌اند مراتب جهت آگاهی اعلام می‌گردد.
- جانشین سماجا سرتیپ فلاحی

پیامها و دستورات / ۲۱۵

از: سماجا مرکز فرماندهی
شماره ۲۵/۱۷۰۱/۰۳/۱۴۷
به: گیرندگان
تاریخ ۱۳۵۹/۶/۳۰
موضوع: [ارسال پیامها به صورت رمز]
ساعت ۱۹۴۵

نظر به اینکه درخواست پیامهای شناسایی هوایی از طریق تلفن برای دشمن قابل کشف بوده و مطمئن نمیباشد. مستدعی است پیامهای خود را به صورت رمز به مرکز فرماندهی ارسال نمایید تا از طریق مطمئن تری به نهاجا جهت اجرا ابلاغ گردد.

ج ر سماجا سرتیپ فلاحی
از طرف سرهنگ هاشمی روان

از: نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات (مد عملیات)
شماره ۶۰۲/۰۲/۶/۳۷
به: ف ل ۹۲
موضوع: [قطع ارتباط پایگاه سوم دریایی خرمشهر با یکانهای شناور در دریا]
ساعت ۱۵۰۵

برابر اطلاع تلفنی از منطقه سوم دریایی خرمشهر آن پایگاه زیر آتش توپخانه دشمن قرار دارد. کلیه سیستمهای ارتباطی با یکانهای شناور در دریا قطع گردیده است و پایگاه دریایی بوشهر کنترل یکانها را به عهده گرفته است. مراتب جهت آگاهی اعلام می گردد.
ف نزاجا سرتیپ ظهیرنژاد

/

از: سماجا ۳ مرکز فرماندهی شماره ۸/۱۷۰۱/۳۹/۰۸/۱۴۲۰
به: نزاجا تاریخ ۱۳۵۹/۶/۳۰
موضوع: [منطقه سوم دریایی خرمشهر زیر آتش توپخانه دشمن] ساعت ۱۴۱۰

برابر اطلاع تلفنی از منطقه سوم دریایی خرمشهر آن پایگاه زیر آتش توپخانه دشمن قرار دارد. کلیه سیستم‌های ارتباطی با یکان‌های شناور در دریا قطع گردیده است و پایگاه دریایی بوشهر کنترل یکان‌ها را به عهده گرفته است. مراتب جهت آگاهی اعلام می‌گردد.
جانشین سماجا سرتیپ فلاحی

از: سماجا ۳ (مرکز فرماندهی) شماره ۲۹/۱۷۰۱/۲۹/۰۲/۱۴۰۸
به: نزاجا تاریخ ۱۳۵۹/۶/۳۰
موضوع: [حرکت نیروهای عراقی به سمت کوت] ساعت ۱۳۳۰

برابر اطلاعات واصله از سماجا ۲ شب گذشته (۵۹/۶/۲۹) گردان ۱۰۴ توپخانه ل ۱۲ ارتش عراق از عماره به سمت کوت حرکت نمود، چون این گردان با تیپ ۴۴ پیاده لشکر پیاده همکاری دارد. بنابراین، تیپی که شب گذشته همراه با قرارگاه لشکر انتقال یافت همان تیپ ۴۴ پیاده لشکر ۱۲ می‌باشد. مراتب جهت آگاهی اعلام می‌گردد.
جانشین سماجا سرتیپ فلاحی

شماره ۵/۱/۱۷۰/۵۷۰

از: ل ۹۲ ر ۳

تاریخ ۱۳۵۹/۶/۳۰

به: نزاجا اطلاعات

موضوع: [گزارش ستاد جنوب از یکان‌های در خط] ساعت ۲۰۳۰

برابر گزارش ستاد مشترک جنوب یکان‌های در خط

۱. دوتانک بنزین و نفت در حوالی بوارده، جنوبی احتمالاً توسط عوامل خراب کار به آتش کشیده شده است، تانک نفت خاموش، ولی تانک بنزین در حال سوختن است.
۲. کشتی آزادی که در حوالی خورموسی مورد اصابت تیر و سلاح سنگین ناوچه موشک انداز قرار گرفته و تعدادی از افراد آن در آب غرق و کمک‌هایی توسط ناوچه مهران و ناو بایندر ارسال گردید.
۳. آتشبار ۱۳۰م.م مستقر در قصبه با آتش سنگین پادگان عشقی عراق به سختی زیر آتش قرار گرفته است. به نظر می‌رسد خسارت زیادی به آن وارد شده است.
۴. یک فروند هواپیمای نهاجا با پرتاب موشک یک فروند ناوچه موشک‌انداز را منهدم کرد.
۵. دو نفر، عراقی که نظامی هستند، از طریق پاسگاه دویرج به ایران پناهنده شدند که درجه و مشخصات آنها تحت بررسی است و دستور داده شده فوراً به لشکر تخلیه گردد.
۶. پاسگاه فکه ایران در اثر اصابت گلوله‌های سنگین دشمن منهدم و عناصر دشمن در حدود سیصد متری پاسگاه می‌باشند.
۷. در درگیری بین پاسگاه علی شیر و عوامل مزدور عراقی که با آتش سنگین ارتش جمهوری اسلامی ایران پشتیبانی شدید و فروند ناوچه پاسگاه قشله و اسکله گارد ساحلی عراق و انبار مهمات آنها در منطقه برخورد منهدم گردید و چند منزل مسکونی در اطراف پاسگاه علی شیر منهدم گردید.

۸. مشاهده گردید که نیروهای دشمن در مقابل تجهیزات نفتی تانک فارم بوارد جنوبی آبادان، یک فروند کشتی در ساحل خود مستقر که در ساعت ۱۶۰۰ اقدام به تیراندازی‌های متفرق نموده و به نظر می‌رسد در پشت کشتی فعل و انفعالاتی انجام می‌گیرد.
ف ل ۹۲ ملک نژاد

از: لشکر ۹۲ زرهی ۲

به: ت ف نزا جا مد اطلاعات

موضوع: [گزارش برج مراقبت فرودگاه آبادان]

خیلی محرمانه شماره ۶۹۶۱ — ۵۹/۶/۳۰

برابر اعلام برج مراقبت فرودگاه آبادان

۱. دو فروند هلی‌کوپتر مسلح در حال پرواز بوده یک فروند آن در شرق بهمن‌شیر احتمالاً در اثر برخورد با کابل فشار قوی سقوط، و دیگری در فرودگاه به زمین نشسته است. مأمور جهت بررسی به محل سقوط اعزام و نتیجه متعاقباً به عرض خواهد رسید. ضمناً برابر، اطلاع هلی‌کوپترهای مذکور جمعی نیروی دریایی جمهوری اسلامی می‌باشد.
۲. در ساعت ۰۹۰۰ صبح روز ۵۹/۶/۳۰ از خاک عراق بر روی اسکله‌های نظامی ۱۱ و ۱۲ در آبادان تیراندازی و پس از مدتی قطع گردید. مراتب استحضاراً به عرض می‌رسد.
سرهنگ ستاد ملک نژاد

از: لشکر ۹۲ زرهی ۳

شماره ۶۹۶۵

به: تیمسار فرماندهی نزا جا و عملیات

تاریخ ۵۹/۶/۳۰

موضوع: [وضعیت لشکر ۹۲ در منطقه]

۱. از ساعت ۰۷۴۵ در منطقه فکه تیراندازی ادامه دارد.
۲. از ساعت ۰۸۴۵ دشمن بر روی مواضع سوبله و دویرج اجرای آتش نموده است.
۳. از ساعت ۰۹۰۰ روز ۵۹/۶/۳۰ دشمن اقدام به اجرای آتش بر روی پادگان خسرو آباد نموده است.

۴. دشمن در ساعت ۰۹۵۰ به اسکله ۱۱ و ۱۲ آبادان اجرای آتش نموده است.
۵. در ساعت ۱۰۴۵ روز جاری پایگاه دریایی خرمشهر زیر آتش دشمن قرار گرفته است
به یکان‌های در خط دستور داده شده که با تمام قدرت به آتش دشمن پاسخ بدهند.
دوفروند هلی‌کوپتر جهت اجرای آتش بر روی دشمن به آبادان اعزام گردیده.
سرهنگ ستاد ملک نژاد

از: لشکر ۹۲ زرهی رکن سوم
به: ت ف نزاچا مدیریت عملیات
موضوع: [به عقب راندان تانک‌های متجاوز دشمن]
شماره ۷۰۳۱ — ۵۹/۶/۳۰

در ساعت ۱۲۰۰ روز جاری تا ساعت ۱۴۳۰ گروه رزمی ۳۷ زیر آتش توپخانه قرار
گرفته که گروه مزبور به آتش دشمن پاسخ داده و موفق شده‌اند تانک‌های متجاوز دشمن را
به عقب برانند و تعداد هشت تانک دشمن را منهدم سازند. گروه مزبور، با اینکه ۲/۵ ساعت
زیر آتش شدید مزدوران عراقی قرار داشته است و بدون پشتیبانی هوایی بوده، تا این
ساعت تلفاتی نداشته. بلکه، تلفات سنگینی به دشمن وارد آورده است.
سرهنگ ستاد ملک نژاد

از: لشکر ۹۲ زرهی رکن سوم
به: ت ف نزاچا مدیریت عملیات
موضوع: [پاسخ گروه رزمی ۳۷ به آتش دشمن]
از ساعت ۱۲۰۰ روز جاری گروه رزمی ۳۷ زیر امر این لشکر زیر آتش شدید توپخانه
دشمن قرار دارد.
برابر گزارش گروه مزبور با شدت هرچه تمام‌تر آتش دشمن پاسخ داده می‌شود.
سرهنگ ستاد ملک نژاد

از: سماجا ۳ مرکز فرماندهی شماره ۸/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۱۴۶۸
 به: نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات (مد عملیات) تاریخ ۱۳۵۹/۶/۳۰
 موضوع: [تقاضای کمک پاسگاه مؤمنی] ساعت ۲۱۰۵
 برابر اعلام ژاجا پاسگاه مومنی با نیروهای عراق درگیر و تقاضای کمک نموده است.
 دستور فرمایید در این مورد اقدام لازم را معمول فرمایند.
 ج ر سماجا - سرتیپ فلاحی

از: سماجا ۳ مرکز فرماندهی شماره ۱۷/۱۷۰۱/۲۹/۰۵/۳۶۵۴
 به: نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات تاریخ ۱۳۵۹/۶/۳۰
 موضوع: [تقاضای پشتیبانی هوایی پاسگاه سومار] ساعت ۲۲۲۵
 برابر اعلام ژاجا در ساعت ۱۷۰۰ روز جاری ارتش بعث عراق پاسگاه‌های میان تنگ
 گیکه‌کانی، شیخ‌سان و اباسلمان کشته چقاشیر و بازرگان و آبادی‌های سومار و مرکز گروهان
 ژاندارمری سومار را با توپخانه زیر آتش شدید قرار داده و سخت در محاصره پیاده نظام
 می‌باشند و چنانچه سریعاً نسبت به پشتیبانی هوایی اقدام نگردد، امکان سقوط آنها حتمی
 است. مخصوصاً پاسگاه بازرگان، که یکان ارتش مستقر در سومار اعلام داشته، به علت برد
 مسافت و نبودن امکانات قادر به پشتیبانی نمی‌باشد. مراتب جهت آگاهی و اقدام لازم اعلام
 می‌گردد.

جانشین ر سماجا - سرتیپ فلاحی

از: سماجا ۳ مرکز فرماندهی شماره ۸/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۱۴۸۳
به: نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات (مد عملیات) تاریخ ۱۳۵۹/۶/۳۰
موضوع: [ویران شدن پاسگاه فکه] ساعت ۲۲۳۰
برابر اعلام ژاجا پاسگاه فکه ایران در اثر اصابت گلوله سنگین دشمن خراب و نهاجا به علت بدی هوا قادر به پشتیبانی هوایی نمی‌باشد. با توجه به اینکه عناصر دشمن در حدود سیصد متری پاسگاه می‌باشد، دستور فرمایید نسبت به پشتیبانی ژاجا اقدام و نتیجه را اعلام فرمایند.
ج ر سماجا سرتیپ فلاحی

از: سماجا ۳ مرکز فرماندهی شماره ۸/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۱۴۸۵
به: نزاجا تاریخ ۱۳۵۹/۶/۳۰
موضوع: [در خطر بودن انبار مهمات فکه] پیرو شماره ۸/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۱۴۶۶ - ۵۹/۶/۳۰ ساعت ۲۳۰۰
برابر اعلام ژاجا تماس گردان تانک با لشکر برقرار، ولی تماس فکه با سوسنگرد و بستان قطع و انبار مهمات فکه در خطر است و گردان همچنان در محل استقرار خود دفاع می‌نماید. دستور فرمایید نسبت به پشتیبانی پاسگاه‌ها اقدام فرمایید.
جانشین ر سماجا - سرتیپ فلاحی

از: لشکر ۹۲ زرهی رکن سوم
به: ف تی یک زرهی
موضوع: طرح پدافندی حر [دستور جزء به جزء شماره ۱ پیرو شماره ۶۷۳۷ - ۵۹/۶/۲۸] شماره ۶۹۸۳ - ۵۹/۶/۳۰
آنی
طرح پدافندی حر دستور دهید نقطه هماهنگی به مختصات ۳۱۰۵ شمالی و ۴۸۰۵ شرقی کوشک را به مختصات ۳۱۰۹ شمالی و ۴۷۴۷ شرقی طلایه (چاه نفت ۶۰) تغییر و

منطقه پدافندی آن یکان جهت پوشش خطرناک‌ترین معبر (بصره - تنومه - کوشک) از
طلایه قدیم چاه شماره ۶۰ تا شلمچه داخل می‌باشد.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

از: لشکر ۹۲ زرهی ر ۳

به: ت ف نزاچا مد عملیات

موضوع: [انفجار لوله نفت چاه شماره ۶ و ۱۱]

شماره ۸۱۳۱ - ۵۹/۶/۳۰

خیلی محرمانه

برابر اطلاع واصله لوله چاه شماره ۶ و ۱۱ در منطقه نفتی دهلران به وسیله
آتش توپخانه عراقی‌ها منفجر و طعمه حریق گردیده که از طریق شرکت نفت مشغول اطفاء
هستند.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

از: لشکر ۹۲ زرهی ر ۳

به: ت ف نزاچا مد عملیات

موضوع: [درگیری مأمورین مستقر در فکه با دشمن]

شماره ۷۰۷۵ - ۵۹/۶/۳۰

طبق اطلاع مستند، به گزارش هنگ سوسنگرد، در درگیری روز جاری مأمورین مستقر
در فکه یکان‌های درگیر با دشمن یک دستگاه نفربر دشمن منهدم و دیوار شمالی پاسگاه
فکه عراق ویران شده است، چون یک دستگاه آمبولانس دشمن در محل درگیری ایاب و
ذهاب می‌نماید احتمال دارد افرادی از آنها مجروح شده باشد. ضمناً، برابر تلفن هنگ
سوسنگرد، مجدداً، از ساعت ۱۵۳۰ درگیری در این محل تشدید شده است.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

از: دزفول تیپ ۲

موضوع: [حمله هوایی به پادگان تیپ ۲ زرهی و پایگاه هوایی وحدتی]

۱ سیار ۵۹/۱/۳۱

در ساعت ۱۳۳۰۰ روز جاری به پادگان تیپ ۲ زرهی و پایگاه هوایی وحدتی مورد تک هوایی توسط سه فروند میگ و دو فروند فانتوم قرار گرفته. خسارات بعداً اعلام می‌گردد.

ف تیپ ۲

از: لشکر ۹۲ زرهی رکن سوم

به: تیمسار فرماندهی نذاجا مد عملیات

موضوع: [یکان‌های اعزامی توپخانه به خوزستان]

آنی

شماره ۷۱۴۹ — ۵۹/۶/۳۱

به علت نیاز مبرم یکان‌های در خط به آتش توپخانه استعدادی صدور اوامر سریع در مورد اعزام یکان‌های مشروحه زیر به خوزستان را می‌نمایم.

۱. آتشبار ۱۳۰م.م از گروه ۲۲ شهررضا

۲. آتشبار ۱۷۵م.م گروه ۲۲ توپخانه شهررضا

۳. آتشبار ۱۳۰م.م گروه ۴۴ اصفهان

سرهنگ ستاد ملک نژاد

از: سماجا ۳ مرکز فرماندهی شماره ۹/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۱۵۴۶

به: نزاجا تاریخ ۵۹/۶/۳۱

موضوع: [گزارش سماجا ۳ به نزاجا دربارهٔ حملهٔ احتمالی عراق] ساعت ۱۱۵۰

الف - امشب ۵۹/۶/۳۱ و یا فردا دولت عراق قصد حمله به محورهای زیر را دارد:

۱. از منطقه فاو به خرمشهر یک گردان توپخانه در شب جاری مأموریت کوبیدن تأسیسات نظامی در خرمشهر.
۲. از منطقه عماره به فکه
۳. از منطقه زرباطیه به مهران
۴. از منطقه تنومه به شلمچه و کوشک ایران
۵. از منطقه حلفائیه و فکه به منطقه الله اکبر
۶. از منطقه مندلی و سومار

ب - از ساعت ۲۰۳۰ امشب ۵۹/۶/۳۱ چهار فروند شکاری ایرانی در ارتفاع بسیار زیاد مناطقی که:

۱. فرارگاه گردان ۲ تیپ ۲۰ لشکر ۵ عراق در آنجا مستقر است را بمباران و خسارات زیادی به یکان مزبور وارد آورده است.

۲. هیچ یک از رادارهای عراقی نتوانسته ورود هواپیماهای فوق را به فضای عراق گزارش کنند.

۳. بر اثر حمله نیروهای توپخانه نیروهای ایران تأسیسات نفتی موجود در واصلیه به کلی منهدم گردیده است.

پ - در ارتش امارات عربی جنب و جوش بسیار زیاد است و فردا صبح ۵۹/۷/۱ کمیسیون عالی امارات تشکیل می‌شود و اسامی شرکت کنندگان قبلاً اعلام شده است.

نظریه اداره دوم حدس زده می‌شود که نیروهای امارات متحده عربی در نظر دارد در نزدیکی سه جزیره ابوموسی و تنب بزرگ و کوچک مستقر شده و با دولت عراق علیه ایران در تسخیر سه جزیره به عراق کمک کند.

ج ر سماجا - سرتیپ فلاحی

از: ل ۹۲ زرهی ۳
به: نزاچا مد عملیات
موضوع: [وضعیت منطقه زیر امر ل ۹۲ زرهی]
۱ سیار
تاریخ ۵۹/۶/۳۱
ساعت ۱۸۱۵

۱. در ساعت ۱۱۴۵ روز جاری در کشور عراق در جنب قرارگاه گارد ساحلی به مواضع پرسنل گارد ساحلی ایران با خمپاره تیراندازی که بلافاصله با گشایش آتش روی سنگرهای عراقی که به آنها پاسخ داده شد. این درگیری هنوز هم ادامه دارد.
۲. گروه رزمی ۳۷ از ساعت ۱۰۴۵ روز جاری با دشمن درگیر و هنوز هم ادامه دارد.
۳. نیروهای بعثی عراق به طرف تانکهای حامل سوخت جنب زندان انقلاب در آبادان تیراندازی شدید نموده و ژاچا نیز با آر.بی. جی ۷ و راکت و با زوکای ۳/۵ اینچی به طرف پاسگاه شوتیک و محل اختفاء دشمن تیراندازی کردند که منهدم گردید.
۴. در اثر اصابت گلوله هواپیمای دشمن دکل بی سیم فکه منهدم و درگیری نیروهای عراقی و خودی به شدت ادامه دارد.
۵. یک فرودگاه نیمه ساز در پانزده کیلومتری جنوب کارون در سی کیلومتری آغاجاری بین امیدیه و خلف آباد با دوازده عدد راکت هواپیمای دشمن بکلی از بین رفت.
۶. اطراف دو قریه به اسامی گاوکندی و چشمه مراد و آغاجاری و هندیجان بمباران که دو راکت عمل نکرده است.
۷. یک عدد بمب سمت سیلوی اهواز، به وسیله هواپیمای دشمن، پرتاب که عمل نکرده است.

ضمناً درگیری گروه رزمی بشدت ادامه دارد.

/

از: ستاد لشکر ۹۲ زرهی ۴

به: فرماندهی نزاجا

موضوع: [کمبود خودرو برای انتقال افراد]

شماره پیام ۷۱۸۱ - ۵۹/۶/۳۱ پیرو شماره ۵۸۹۷ - ۵۹/۶/۳۱

چون مهمات کلیه یکان‌های مستقر در نوار مرزی بایستی به وسیله کامیون به محل و در منطقه تحویل یکان‌های ذینفع گردد. لذا، لشکر با کمبود خودرو مواجه می‌باشد استدعا می‌شود با توجه به اوضاع منطقه و درگیری‌های شدید در مورد واگذاری تعداد ده دستگاه کانکس اقدام و نتیجه راتلگرافی به لشکر اعلام فرمایند.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

از: ل ۹۲ زرهی ۳

شماره پیام ۷۲۴۹

به: ت ف نزاجا مد عملیات

تاریخ ۵۹/۶/۳۱

موضوع: [پاسگاه کوشک و طلایه زیر آتش دشمن]

از ساعت ۲۰۳۰ روز جاری پاسگاه‌های کوشک و طلایه از طرف توپخانه و نیروهای کشور هدف مورد تهاجم قرار گرفته‌اند. به تی ۱ دستور داده شده به حملات دشمن پاسخ دهند. درگیری هنوز ادامه دارد.

سرهنگ ملک نژاد

از: نزاجا مد عملیات

شماره ۶۰۲/۰۶/۶/۹۸

به: نهاجا ۳ مرکز فرماندهی

تاریخ ۵۹/۶/۳۱

موضوع: [نبود افسر واجد شرایط برای اعزام به جنوب]

بازگشت به شماره ۵۹/۶/۲۹ - ۸/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۱۳۱۵

با هماهنگی‌ای که با معاونت پرسنلی نزاچا به عمل آمد، در حال حاضر، افسر واجد شرایط به منظور اعزام به منطقه جنوب در نزاچا وجود ندارد. در صورت تصویب از افسران زرهی سماجا اعزام گردد.

ف نزاچا سرتیپ ظهیرنژاد
از طرف سرهنگ ستاد سپهر
۵۹/۶/۳۱

از: ف ترابری نزاچا (بازرسی) شماره ۲۰۴/۵۷/۱۱/۲۰
به: ف لوچ نزاچا (بازرسی) تاریخ ۵۹/۶/۳۱
موضوع: [حمله مزدوران عراقی به ترمینال خرمشهر] محرمانه
به استحضار عالی می‌رساند:

۱. برابر گزارش تلفنی ترمینال خرمشهر در ساعت ۱۰۴۵ روز ۵۹/۶/۰۳ ترمینال خرمشهر زیر آتش سلاح‌های سنگین مزدوران عراقی قرار می‌گیرد و یک نفر از سربازان وظیفه به نام قباد حسنی شهید و سه نفر حالشان وخیم و دوازده نفر مجروح، جمعیاً شانزده نفر و باقیمانده چهارده نفر سالم می‌باشند و مجروحین در بیمارستان نیروی دریایی تحت درمان می‌باشند.

۲. بلافاصله فرمانده ترمینال از طریق مرکز عملیات نیرو و ف لوچ تقاضای کمک می‌نماید که عملیات نیرو طی شماره ۶۰۲/۰۲/۶/۲۴ - ۵۹/۶/۳۰ در ساعت ۰۱۰۰ تاریخ ۵۹/۶/۳۱ به نیروی دریایی ابلاغ می‌کند که به ترمینال کمک نماید که بلافاصله از طریق نیروی دریایی کمک می‌رسد و همچنین، از گردان دژ نیز مأموریتی برای کمک و جلوگیری از مزدوران می‌رسد که در نتیجه در اثر درگیری پرسنل نیروی دریایی در سطح خرمشهر دو نفر از پرسنل نیروی دریایی شهید می‌شوند.

۳. آخرین اطلاعات حاصله حاکی است در ساعت ۱۲۰۰ مورخه ۵۹/۶/۳۱، که حال سه نفر وخیم بوده است، بهبود نیافته و والدین سرباز شهید به خرمشهر مراجعه و نسبت به کفن و دفن آنان اقدام کرده‌اند و روحیه پرسنل در سطح عالی است و تیراندازی هم قطع شده است.

۴. کلیه مراحل از طریق ف ترابری و همچنین، فرمانده ترمینال خرمشهر به مرکز عملیات نیرو افسر جانشین ف لوج گزارش شده است.

ف - ترابری ف لوج نزاچا - سرهنگ ایزدی

شماره پیام ۷۲۳۱

از: ستاد لشکر ۹۲ زرهی رکن سوم

تاریخ ۵۹/۶/۳۱

به: نزاچا مد عملیات

موضوع: [سوبله و بستان در آستانه سقوط]

آنی آنی با تقدم ۱

سوبله و بستان در سقوط است. چندین بار است تلفنی درخواست هواپیما می‌نمایم و تاکنون که ساعت ۱۸۲۵ دقیقه است، هواپیما اعزام نشده است. تمام یکان و پرسنل از بین رفتند.

سرهنگ ستاد ملک نژاد

از: نزاچا معاونت عملیات و اطلاعات (مد عملیات) شماره ۶۰۲/۰۲/۶/۱۱۵

تاریخ ۵۹/۶/۳۱

به: ف ل ۲ پ مرکز

موضوع: [درخواست اعزام گروه رزمی به بانه]

دستور فرمایید گروه رزمی، که جهت اعزام به بانه قبلاً آماده نموده بودید، بدون فوت وقت به لشکر ۹۲ اعزام دارید از طریق نیرو در مورد واگذاری واکن اقدام شده است معاونت لجستیکی نزاچا پیگیری می‌نماید، ساعت حرکت را گزارش نمائید.

ف نزاچا - سرتیپ ظهیرنژاد

پیامها و دستورات / ۲۲۹

شماره ۷/۱۷۰۱/۲۹/۰۷/۲۱۰۵

از: سماجا ۳ مرکز فرماندهی

تاریخ ۵۹/۶/۳۱

به: نهاجا

ساعت ۱۸۴۰

موضوع: [درخواست پدافند هوایی]

برابر اعلام سماجا ۲ در ساعت ۱۷۰۰ ۵۹/۶/۳۱ تعداد پنج فروند میگ عراقی در آسمان خرمشهر و آبادان پرواز و قسمتی از مناطق خرمشهر را با راکت زده‌اند که خسارات چندانی به بار نیامده و صدای تیراندازی از فاصله دور در خرمشهر به گوش می‌رسد. دستور فرمایید ضمن آمادگی یگان‌های پدافند هوایی نسبت به رفع حملات اقدام و کلیه پایگاه‌ها آماده کامل داشته باشند.

ج ر سماجا - سرتیپ فلاحی

از: ل ۹۲ زرهی ر ۳

به: ت ف نزا جا مد عملیات

موضوع: [انهدام پاسگاه شرطه و زیاده دشمن]

شماره پیام ۷۲۵۱ - ۵۹/۶/۳۱

در ساعت ۱۸۳۰ روز جاری پاسگاه‌های شرطه و زیاده دشمن توسط نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران منهدم و سنگرهای بتنی آنها در هم شکسته شده. از میزان تلفات دشمن اطلاع دقیقی در دست نیست و نیروهای جمهوری اسلامی تلفاتی نداشته.

سرهنگ ملک نژاد

/

از: ل ۹۲ زرهی ر ۳

به: ت ف نزا جا مد عملیات

موضوع: [وضعیت طلایه جدید، امیدیه و پاسگاه شلمچه]

شماره ۷۲۵۵ - ۵۹/۶/۳۱

۱. در ساعت ۱۸۳۰ روز جاری هواپیماهای دشمن حوالی فرودگاه امیدیه را بمباران نمودند.

۲. در ساعت ۲۰۱۵ پاسگاه شلمچه، حد و خین زیر آتش دشمن قرار گرفت و نیروهای دشمن شروع به پیشروی نمودند.

۳. در طلایه جدید نفرات پیاده دشمن مشغول پیشروی هستند که مقاومت ادامه دارد.

۴. در طلایه جدید و کوشک طلایه قدیم درگیری ادامه دارد.

سرهنگ ملک نژاد

شماره ۵۰۱/۱۷۰/۶۸۸

از: ت ۹۲ ر ۲

تاریخ ۵۹/۶/۳۱

به: مد اطلاعات

موضوع: [پیشروی عراقی‌ها در محور طلایه جدید] ساعت ۵۲۰۰

در ساعت ۱۹۳۵ نیروهای عراقی در محور طلایه جدید مشغول پیشروی می‌باشند. ساختمان پاسگاه طلایه خسارات فراوان رسیده است. پاسگاه دوبیراه از ساعت ۱۸۳۰ قطع تماس نموده است. یک سنگر بتونی و پاسگاه شورطه زیاد به وسیله آر.پی.جی ۷ نیروهای خودی منهدم شد.

ف ل ۹۲ - سرهنگ ستاد ملک نژاد

پیامها و دستورات / ۲۳۱

برابر اطلاع تلفنی از تیپ ۲ زرهی دزفول، سروان محمود آشتیانی، هواپیمای عراقی مشغول بمباران پادگان و پایگاه می‌باشند.

گیرنده سرگرد زرین بال

از: نزاجا عملیات و اطلاعات (مد عملیات) شماره ۹/۱۷۰۱/۲۹/۰۸/۱۵۴۶

به: سماجا ۳ مرکز فرماندهی تاریخ ۵۹/۶/۳۱

موضوع: [گزارش ل ۹۲ زرهی]

برابر گزارش ل ۹۲ زرهی:

۱. سوبله و بستان در حال سقوط است. چندین بار تلفنی از پاسگاه دزفول درخواست هواپیما شد تا ساعت ۱۸۲۵ هواپیما اعزام نشده است.
۲. برابر گزارش لشکر ۸۱ دو فروند هواپیمای عراقی ساعت ۱۴۰۰ پایگاه هوانیروز کرمانشاه را مورد حمله قرار داده که تلفات و خسارات متعاقباً ابلاغ خواهد شد.
۳. برابر گزارش ل ۲۸ توسط شش هواپیما عراقی در شانزده کیلومتری غرب سقز و قسمتی از جاده سقز بانه بمباران هوایی شده که سه نفر غیر نظامی زخم سطحی برداشته‌اند.

از: ل ۹۲ شماره ۵۰۱/۱۷۰/۶۷۹

به: ف نزاجا (مد عملیات) تاریخ ۵۹/۶/۳۱

موضوع: [اتفاقات دزفول] ساعت ۱۹۳۰

۱. ده فروند هواپیمای عراقی در حال حاضر بر فراز دزفول مشغول پیاده کردن نیرو می‌باشند.
۲. انبار مهمات دزفول تحت محاصره نیروهای عراقی است.
۳. پایگاه وحدتی دزفول تحت محاصره نیروهای عراقی است.

از: ل ۹۲ زرهی شماره ۵۰۱/۱۷۰/۶۷۵
 به: ت ف نزا جا مد عملیات تاریخ ۵۹/۶/۳۱
 موضوع: [حمله پاسگاه‌های خرمشهر زیر آتش دشمن] ساعت ۱۹۰۵
 ۱. برابر گزارش یکان‌های در خط، در ساعت ۱۸۳۰ یوم جاری، چند فروند هواپیمای عراقی مشاهده شده که اقدام به پرتاب بمب در حوالی فرودگاه امیدیه نموده‌اند.
 ۲. کلیه پاسگاه‌های خرمشهر زیر آتش سنگین دشمن قرار گرفته‌اند.
 ف ل ۹۲ - سرهنگ ملک نژاد

از: تیپ ۲ زرهی دزفول ۲ سیار
 به: ف نزا جا تاریخ ۵۹/۶/۳۱
 موضوع: [حمله ده فروند هواپیما به پاسگاه وحدتی و پادگان تیپ ۲ دزفول] ساعت ۱۹۳۰
 تعداد چندین فروند هواپیمای عراقی چند تک همه جانبه روی انبار مهمات و پادگان تیپ ۲ دزفول و پاسگاه وحدتی در ساعت ۱۹۰۰ انجام دادند حمله هوایی ادامه دارد با شدت تیراندازی دفع شد، مجدداً، حمله می‌نمایند. تعداد هواپیما ده فروند به نظر رسید.
 ف تیپ ۲ از طرف سروان محمدی

از: نزا جا مد عملیات شماره ۶۰۲/۰۲/۶/۵۰
 به: سماجا ۳ مرکز فرماندهی تاریخ ۵۹/۶/۳۱
 موضوع: [لشکر ۹۲ قادر نیست مهمات در اختیار نزا جا بگذارد]
 بازگشت به شماره ۸/۱۷۰/۱/۲۹/۰۲/۱۶۷۰ - ۵۹/۶/۳۰

طبق تماس تلفنی با سرکار سرهنگ ملک نژاد ف ل ۹۲ گرفته شد نامبرده اظهار نموده کلیه یکان‌های ل ۹۲ در خط بوده و از جنگ‌افزارهای و مهمات به‌طور کامل در منطقه استفاده می‌نماید و این لشکر قادر نیست جنگ‌افزار و مهمات درخواستی را در اختیار نزاجا قرار دهد و نیز اظهار نمود از نظر موشک انداز آر.پی.جی. ۷ خود لشکر نیز کسری دارد.

ف نزاجا - سرتیپ ظهیرنژاد

از: نزاجا (مد عملیات) شماره ۶۰۲/۰۲/۶/۸۹
به: سماجا ۳ (مرکز فرماندهی) تاریخ ۵۹/۶/۳۱
موضوع: [وقایع منطقه لشکر ۹۲ از ۵۹/۶/۲۹ تا ۵۹/۶/۳۰]
برابر گزارش ل ۹۲ زرهی وقایع منطقه لشکر مذکور از مورخه ۵۹/۶/۲۹ الی ۵۹/۶/۳۰ به شرح زیر به عرض می‌رسد:

۱. در درگیری ۵۹/۶/۳۰ دشمن با گروهان حفاظت دو عدد گلوله آر.پی.جی. ۷ به اطراف پالایشگاه تیراندازی می‌شود که خوشبختانه عمل نمی‌نماید، ولی در اثر اثابت گلوله توپ به تانکر ذخیره نفت شماره ۱۲ به آتش کشیده شد که مشغول خاموش کردن آن هستند. ضمناً، پاسگاه‌های دهانه فاو با شدت زیر آتش قرار داده شده است.
۲. چاه شماره ۶ و ۱۱ در منطقه دهلران در ۵۹/۶/۳۰ به وسیله آتش توپخانه عراقی‌ها منفجر و طعمه حریق گردید که از طریق شرکت نفت مشغول اطفاء آن هستند.
۳. از ساعت ۱۶۰۰ مورخه ۵۹/۶/۳۰ نیروهای عراقی اطراف ارون‌کنار و پاسگاه علی شیر را زیر آتش سلاح‌های سنگین قرار داده و گروهان خسرو آباد تقاضای پشتیبانی با سلاح‌های سنگین را نموده است که پشتیبانی انجام شد. وضع آرام است.
۴. در درگیری مورخه ۵۹/۶/۲۹ با دشمن سه دستگاه تانک و دوازده دستگاه کامیون حامل مهمات عراقی منهدم گردید.

۵. برابر گزارش هنگ سوسنگرد در درگیری ۵۹/۶/۳۰ مأمورین مستقر در فکه با یکان‌های دشمن یک دستگاه نفربر دشمن منهدم و دیوار شمالی پاسگاه فکه عراق ویران شده است و چون یک دستگاه آمبولانس دشمن در محل درگیری ایاب و ذهاب می‌نماید. احتمالاً، افرادی از دشمن مجروح شده‌اند.
۶. در ساعت ۱۲۰۰ مورخه ۵۹/۶/۳۰ تا ساعت ۱۴۳۰ گروه رزمی ۳۷ زیر آتش توپخانه دشمن قرار گرفته که گروه مذکور با آتش به دشمن پاسخ داده و موفق شده است تعداد هشت دستگاه تانک دشمن را منهدم سازند. گروه مذکور با اینکه ۲/۵ ساعت زیر آتش شدید مزدوران عراقی قرار داشته تلفاتی نداشته است.
۷. در ساعت ۱۶۵۴ مورخه ۵۹/۶/۲۹ نیروی ارتش جمهوری و برادران پاسدار یک ناوچه عراقی را در درگیری خین مورد اصابت گلوله قرار داده و هم اکنون در حال سوختن است.
۸. پاسگاه خین از ساعت ۱۳۱۰ مورخه ۵۹/۶/۲۹ زیر آتش شدید توپخانه دشمن قرار گرفته که دستور داده شد با شدت به آتش دشمن پاسخ دهند و آن را خنثی نمایند.
۹. از ساعت ۱۰۴۰ مورخه ۵۹/۶/۲۹ نیروهای دشمن با سلاح سنگین به سوی قوای خودی تیراندازی لیکن از ساعت ۱۲۳۰ آتش قطع و منطقه سوبله آرام است.
۱۰. یک گروهان تانک از گد ۲۳۲ چیفتن جهت مقابله با نیروهای دشمن در ۵۹/۶/۲۹ به سمت خین حرکت نمود.

ف نزاچا - سرتیپ ظهیرنژاد

شماره ۵۰۱/۱۷۰/۶۲۴

از: ل ۹۲ زرهی ر ۲

تاریخ ۵۹/۶/۳۱

به: ف نزاچا مد عملیات

موضوع: [هواپیماهای عراقی در فراز منطقه آغاچاری] ساعت ۱۶۲۲

برابر خبر رسیده :

۱. در ساعت ۱۳۰۰ دو فروند میگ عراقی توسط چهار فروند هواپیمای خودی تعقیب می‌شوند و اقدام به پرتاب راکت توسط هواپیماهای عراقی شده و به منبع آب و کارخانه برق دهلران تیراندازی که تلفات مالی و جانی نداشتند.
۲. برابر اظهار تلفنی آقای وزیری، نگهبان حفاظت نفت آغاچاری، هدف هواپیماهای عراقی زدن تأسیسات بهره‌برداری نفت آغاچاری بوده که اشتبهاً دهکده رگ سفید را مورد اصابت قرار دادند. برابر گزارش همین منبع، مجدداً، در ساعت ۱۶۰۰ روز جاری دو فروند هواپیمای عراقی بر فراز منطقه آغاچاری مشاهده شدند.

- از: س ل ۹۲ زرهی ۲ شماره ۵۰۱/۱۷۰/۶۴۹
- به: ت ف نزاجا مد عملیات تاریخ ۵۹/۶/۳۱
- موضوع: [شلیک بیست تانک دشمن به سوی پاسگاه دویرج] ساعت ۱۵۳۰
۱. برابر اعلام پاسگاه دویرج در حال حاضر در حدود بیست تانک دشمن به طور خط زنجیر در آمده و شروع به تیراندازی نموده‌اند.
  ۲. یک عدد بمب از هواپیمای‌های متجاوز به سمت سیلوی اهواز انداخته که عمل نکرده است.

ف ل ۹۲ زرهی - سرهنگ ملک نژاد

- از: نزاجا معاونت عملیات و اطلاعات شماره ۵۰۱/۰۲/۱۰/۲۶۶
- به: سماجا ۳ مرکز فرماندهی تاریخ ۵۹/۶/۳۱
- موضوع: [بمباران باند فرودگاه پایگاه هوایی دزفول] ساعت ۱۶۱۸

برابر مذاکره تلفنی از تیپ ۲ دزفول ۳، گوینده، سروان محمود آشتیانی در اثر بمباران هواپیماهای عراقی مقداری از باند فرودگاه پایگاه هوایی دزفول صدمه دیده که فوراً مرتفع و برای پرواز هواپیما آماده می‌باشد. به طرف انبارهای مهمات پادگان نیز تیراندازی که خسارتی وارد نیامد.

ف نزاجا

شماره ۲۰۱/۴۸/۳۰/۱۶

از: ل ۹۲

تاریخ ۵۹/۶/۳۱

به: ت ف نزاجا

ساعت ۱۸۴۵

موضوع: [حمله گسترده دشمن]

تیمسار ف نیرو؛ دشمن از تمام جبهه‌های سوبله، کلانیه، بستان، کوشک و خسرو آباد دشمن در حال وارد شدن به خاک ایران است و تنها هواپیماهای خودی به تعداد زیاد می‌توانند از سقوط خوزستان جلوگیری کند. یکان‌ها اکثراً متحمل صدمات فراوان شده‌اند، لیکن با تمام شهادت می‌جنگند.

سرهنگ ملک نژاد

شماره ۱/۱۷۰۱/۲۹/۰۹/۷۶

از: سماجا ۳ مرکز فرماندهی

تاریخ ۵۹/۶/۳۱

به: نزاجا

موضوع: [موضع گرفتن یکان‌های ارتش عراق از مناطق بصره، کوت و عماره] ساعت ۱۷۴۰ برابر اطلاع واصله در اجرای دستور صادره از طرف فرماندهان مناطق بصره، کوت، عماره و کلیه یکان‌های ارتش و گارد مرزی کشور عراق مستقر در نقاط از ساعت ۱۵۳۰ روز ۵۹/۶/۳۱ در داخل سنگرهای احداث شده موضع گرفته و کلیه آتشبارهای ضد هوایی و موشک‌های ضد هوایی به حال آماده باش کامل و مداوم قرار گرفتند. مراتب جهت آگاهی اعلام می‌گردد.

ج ر سماجا - سرتیپ فلاحی

پیام‌ها و دستورات / ۲۳۷

شماره ۵۰۱/۱۷۰/۶۵۰

تاریخ ۵۹/۶/۳۱

از: ل ۹۲ زرهی ۲

به: ت ف نزا جا مد اطلاعات

موضوع: [تخریب قسمتی از جاده پادگان حمید]

برابر اعلام تی ۱، دو فروند میگ عراقی، در نزدیکی پادگان حمید، بمبی پرتاب که سیم برق و قسمتی از جاده را خراب کرده است.

ف ل ۹۲ زرهی سرهنگ ملک نژاد

از: ستاد ل ۹۲ رکن ۲

به: ت ف نزا جا مد عملیات

موضوع: [ضایعات حمله هوایی دشمن]

شماره پیام ۷۲۱۱ - ۵۹/۶/۳۱

به استحضار می‌رساند:

ضایعات حمله هوایی دشمن به شرح زیر است:

۱. پایگاه وحدتی غیر عملیاتی گردیده.
۲. پادگان دزفول انبار مهمات زده شده، ولی آسیب ندیده.
۳. دهلران قسمت شمال و جنوب زده شده.
۴. سایت ۶ و پل نادری دقیقاً روشن نیست، ولی آنتن رادار بمباران شده.
۵. منطقه تیپ ۱ سانحه‌ای نبوده.
۶. منطقه ۲ سانحه‌ای نبوده.
۷. منطقه تیپ ۳ سانحه‌ای نبوده، ولی جلوی پاسگاه بمباران شده.
۸. خرمشهر سانحه‌ای نداشته.
۹. فرودگاه اهواز غیر قابل فرود گردیده.

ف ل ۹۲ - سرهنگ ملک نژاد

/

از: ستاد ل ۹۲ زرهی ر ۲ شماره ۵۰۱/۱۷۰/۶۴۴
به: ت ف نزا جا مد عملیات تاریخ ۵۹/۶/۳۱
موضوع: [حمله به دکل ۸۰۰ کیلو واتی] ساعت ۱۷۰۵
۱. نیروهای عراقی منطقه جلوی تانک فارم را به شدت زیر آتش گرفتند.
۲. به وسیله هواپیماهای دشمن به دکل ۸۰۰ کیلو واتی در چهل کیلومتری حوزه
پاسگاه حمید حمله شده که چند نفر مجروح شده‌اند، ولی دکل برقرار می‌باشد.
سرهنگ ملک نژاد

از: سماجا ۳ شماره ۷/۱۷۰/۱/۲۹/۰۷/۲۱۱۸
به: نزا جا تاریخ ۱۳۵۹/۷/۱
موضوع: [تقاضای یک یکان پدافند هوایی در چیلات] ساعت ۰۱۲۵
گزارش هنگ ژاندارمری حاکی است اکثر تجاوزات هوایی دشمن از طریق منطقه
چیلات انجام می‌گیرد. تقاضا شده است یک یکان پدافندی هوایی جهت مقابله با
هواپیماهای دشمن در محل مستقر گردد.
مراتب جهت آگاهی و کمک لازم اعلام می‌گردد.

ج ر سماجا - سرتیپ فلاحی

از: سماجا ۳ مرکز فرماندهی شماره ۱۰/۱۷۰/۱/۲۹/۰۸/۱۷۵۰
به: نزا جا تاریخ ۵۹/۷/۲
موضوع: [حمله هواپیماهای دشمن به شهر اهواز] ساعت ۱۲۴۶
برابر اعلام شهربانی اهواز، ساعت ۱۱۱۰ روز ۵۹/۷/۲، شهر اهواز مورد حمله هواپیماهای
دشمن قرار گرفت و قسمتهایی از محوطه لشکر و پل اصابت و خساراتی وارد که تحت
بررسی است. مراتب جهت آگاهی اعلام می‌گردد.

جانشین ر سماجا - سرتیپ فلاحی

تلفنی

شماره ۲۰۱/۴۸/۳۳۱۹

از: ل ۹۲ - رکن سوم

تاریخ ۵۹/۷/۲

به: ف نزاچا

ساعت ۱۰۰۰

موضوع: [خرمشهر زیر آتش دشمن]

برابر گزارش ستاد عملیات جنوب پالایشگاه آبادان زیر آتش شدید دشمن قرار گرفته و منهدم گشته. سازمان کشتی رانی زیرآتش دشمن قرار گرفته است. دایره برم و بوارده زیر آتش دشمن قرار گرفته. پاسگاه شلمچه و مومنی و خین از دست رفته است. پل کیلومتر پانزده اهواز خرمشهر تخریب گردیده است. پایگاه دریایی خرمشهر و اسکله دریایی زیرآتش شدید قرار دارد. گردان دژ زیرآتش شدید است. گردان توپخانه ۳۳۲ با وجود دادن خسارات فراوان و عقب نشینی نموده و به سختی مقاومت می‌کند. پاسگاه حدود اشغال گشته است و خرمشهر و پادگان در زیر آتش توپخانه شدید دشمن قرار دارد. مقرر فرمایید، پشتیبانی هوایی، سریعاً اقدام لازم را معمول فرمایند.

۳ ف ل ۹۲ - سرهنگ ملک نژاد

نمایه

اصفهان، شهر: ۸۱، ۸۲، ۱۰۸، ۱۳۴،
 ۲۰۱
 ام‌القصر، بندر: ۳۰
 امام زاده عباس: ۴۹
 اندیمشک، شهر: ۴۴، ۸۰، ۹۷، ۹۸، ۱۰۰،
 ۱۶۱
 اهواز، شهر: ۲۴، ۲۵، ۲۷، ۲۸، ۳۷، ۳۸،
 ۳۹، ۴۲، ۴۳، ۴۴، ۴۶، ۴۸، ۴۹، ۵۰، ۵۱، ۸۰
 ۸۱، ۸۲، ۹۵، ۹۸، ۱۰۰، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۹،
 ۱۲۴، ۱۲۷، ۱۳۱، ۱۳۶، ۱۳۹، ۱۴۵، ۱۶۰،
 ۱۶۱، ۱۶۶، ۱۷۹، ۱۸۳، ۱۹۱، ۱۹۲، ۲۰۳،
 ۲۱۳، ۲۱۶، ۲۱۷
 ایلام شهر: ۶۷، ۷۹، ۸۰، ۸۹، ۱۱۱، ۱۱۵،
 ۱۱۸، ۱۱۹، ۱۲۱، ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۳۹، ۱۵۹،
 ۱۶۲، ۱۶۳، ۱۶۵، ۱۷۴

ب

باوندپور، ابراهیم: سرهنگ، ۸۴، ۸۶، ۸۷،
 ۸۹
 بدره، منطقه: ۱۰۳
 بستان، منطقه: ۴۰، ۴۹، ۵۰، ۵۲، ۵۳،
 ۸۰، ۹۲، ۹۶، ۹۸، ۹۹، ۱۰۲، ۱۱۰، ۱۲۶

آ

آبادان، شهر: ۲۹، ۴۸، ۵۹، ۷۷، ۷۸، ۷۹،
 ۸۲، ۸۸، ۹۶، ۹۸، ۱۰۰، ۱۰۳، ۱۲۴، ۱۳۰،
 ۱۴۰، ۱۴۲، ۱۵۳، ۱۶۸، ۱۷۶، ۱۷۹، ۱۸۹،
 ۱۹۲، ۱۹۳، ۱۹۶، ۱۹۷، ۲۰۳، ۲۰۷، ۲۱۷
 آزادگان، دشت: ۱۰۰، ۱۱۳، ۱۱۶

ا

اباسلمان، تنگ: ۱۹۹
 ابوغریب: ۴۴
 ابوموسی، جزیره: ۶۴، ۷۱، ۷۵، ۲۰۲،
 ۱۷۳، ۱۷۴، ۱۸۱، ۱۸۶، ۱۸۸، ۱۹۲،
 ۱۹۵، ۲۱۴
 ارتفاع: ۱۴۹، ۳۴
 اروندرود: ۳۰، ۳۴، ۶۳، ۶۴، ۷۱، ۷۷، ۷۹،
 ۸۰، ۸۱، ۸۲، ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۵،
 ۱۸۷
 استانداری خوزستان: ۴۲، ۸۲، ۸۹، ۹۳
 اسکله شماره: ۱۱ و ۱۲ آبادان، ۱۸۵

پاسگاه رضا آباد: ۸۴، ۸۷
 پاسگاه ژاندارمری فکه: ۴۳
 پاسگاه سمیده: ۸۵، ۸۸، ۹۷، ۱۰۰،
 ۱۲۶، ۱۲۸، ۱۵۷، ۱۵۸، ۱۶۰، ۱۷۷
 پاسگاه سوبله: ۹۱، ۹۹، ۱۰۰، ۱۴۳،
 ۱۴۶، ۱۵۰، ۱۵۴
 پاسگاه شرطه عراق: ۲۰۷
 پاسگاه شلمچه: ۱۴۱، ۲۰۸، ۲۱۷
 پاسگاه صفریه: ۳۷، ۴۳، ۹۸، ۱۲۹، ۱۴۴،
 ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۴۷، ۱۵۰، ۱۵۵، ۱۵۷، ۱۶۷،
 ۱۶۹، ۱۷۷
 پاسگاه طاووسیه: ۱۵۵
 پاسگاه علی شیر: ۱۹۶، ۲۱۱
 پاسگاه فکه: ۳۷، ۸۳، ۱۰۱، ۱۲۶، ۱۵۶،
 ۱۶۲، ۱۷۲، ۱۹۱، ۱۹۶، ۱۹۹، ۲۰۰، ۲۱۱
 پاسگاه مومنی: ۱۴۱، ۱۶۲، ۱۹۸
 پاسگاه یزدنو، ۱۲۴
 پایگاه چقا حمام، ۱۸۵
 پایگاه خسروی، ۱۸۴
 پایگاه دریایی خرمشهر، ۱۲۷، ۱۵۳،
 ۱۹۳، ۱۹۷، ۲۱۷
 پل چخواب، ۴۶
 پل کرخه، ۴۷، ۵۱، ۵۳، ۱۰۲
 پل نادری، ۵۳، ۲۱۵
 پیچ انگیزه، ۳۱، ۳۴، ۸۵

۱۲۹، ۱۴۵، ۱۵۶، ۱۷۳، ۱۸۳، ۱۹۱، ۱۹۹،
 ۲۰۶، ۲۰۹، ۲۱۳
 بصره، شهر: ۲۵۰، ۳۲، ۷۱، ۷۷، ۹۳،
 ۱۰۳، ۱۱۰، ۱۲۷، ۱۳۴، ۲۰۰، ۲۱۴
 بهمن شیر: رودخانه، ۱۹۳، ۱۹۷
 بوشهر، شهر: ۱۸۹، ۱۹۴، ۱۹۵
 بیات، منطقه: ۳۱، ۳۹، ۸۵، ۹۲، ۹۵، ۹۸،
 ۱۱۷، ۱۲۵، ۱۲۹

پ

پادگان حمید: ۸۰، ۸۶، ۸۷، ۱۲۳،
 ۲۱۴
 پادگان دزفول: ۴۶، ۷۹، ۸۶، ۹۵، ۱۳۸،
 ۲۱۵
 پادگان دشت آزادگان: ۱۴۵
 پاسگاه چیلات: ۹۴، ۹۵، ۹۶، ۹۷، ۱۱۱،
 ۱۱۴، ۱۱۵، ۱۱۸، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۴،
 ۱۲۵، ۱۲۸، ۱۳۰، ۱۳۲، ۱۶۱، ۱۶۵، ۱۷۲،
 ۱۸۰
 پاسگاه حمید: ۲۱۵
 پاسگاه خین: ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۴۲، ۱۵۱،
 ۱۶۴، ۱۷۶، ۱۷۷، ۲۱۲
 پاسگاه دویرج: ۱۰۱، ۱۴۵، ۱۵۶، ۱۶۶،
 ۱۶۹، ۱۷۳، ۱۷۷، ۱۹۶، ۲۱۳
 پاسگاه رشیدیه: ۱۴۶، ۱۵۵

ت

تنب بزرگ، جزیره: ۶۴، ۷۱، ۷۵، ۲۰۲
 تنومه، منطقه: ۳۲، ۴۹، ۹۲، ۹۳، ۱۲۷،
 ۱۳۴، ۲۰۰، ۲۰۲
 تهران، شهر: ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۶، ۳۱، ۳۲،
 ۳۳، ۳۴، ۳۵، ۳۹، ۴۱، ۴۲، ۴۳، ۴۶، ۷۴،
 ۱۰۳، ۱۳۷، ۱۳۸، ۱۶۱، ۱۷۹
 تیپ ۲ زرهی دزفول: ۶۷، ۷۸، ۸۰، ۸۲
 ۸۴، ۸۶، ۸۷، ۸۸، ۹۰، ۹۴، ۹۵، ۱۰۰، ۱۰۲،
 ۱۳۲، ۱۳۷، ۱۳۸، ۱۴۹، ۲۰۱، ۲۰۸، ۲۱۰،
 ۲۱۳

تیپ ۳ زرهی لشکر ۹۲ زرهی: ۳۷، ۵۲،
 ۷۸، ۸۰، ۸۲، ۹۴، ۹۹، ۱۰۰، ۱۰۲، ۱۱۳،
 ۱۲۲، ۱۴۹، ۱۵۳، ۱۵۵، ۱۶۸، ۱۷۰
 تیپ ۸۴ خرم‌آباد: ۸۶، ۹۶، ۱۰۳، ۱۱۹،
 ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۵، ۱۲۸، ۱۵۷، ۱۶۱

ج

جزیره مینو: ۸۰، ۸۱، ۸۲
 جوفیر، منطقه: ۱۲۳

چ

چزابه، منطقه: ۳۳، ۳۷، ۴۳، ۴۶، ۴۹،
 ۵۰، ۵۲

چشمه، منطقه: ۱۶۱، ۱۶۵، ۱۷۲،
 ۲۰۳

چشمه نیزار، معبر: ۱۶۱
 چنانه، منطقه: ۳۷، ۴۷، ۴۹
 چنگوله: ۳۱، ۷۰
 چیات، منطقه: ۳۱، ۳۷، ۳۹، ۷۷، ۸۳،
 ۹۳، ۹۵، ۹۷، ۱۰۰، ۱۰۱، ۱۱۴، ۱۱۵، ۱۱۸،
 ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۲۸،
 ۱۳۰، ۱۳۲، ۱۵۳، ۱۷۲، ۱۸۰، ۲۱۶

ح

حسن بربوطی، روستا: ۴۵، ۴۶
 حسینی، سید یعقوب، سرهنگ: ۶۰، ۶۷،
 ۷۳، ۷۶، ۸۵
 حقیقی، سرهنگ: ۲۸، ۶۴، ۶۸
 حلفاییه، منطقه: ۴۹
 حمیدیه، ۵۳، ۱۶۷، منطقه: ۴۹، ۵۰

خ

خرمشهر، شهر: ۴۸، ۴۹، ۵۹، ۶۳، ۷۷،
 ۸۰، ۸۱، ۸۲، ۸۶، ۸۸، ۹۲، ۹۶، ۱۰۰، ۱۰۳،
 ۱۰۹، ۱۱۰، ۱۱۱، ۱۲۰، ۱۲۴، ۱۲۷، ۱۳۹،
 ۱۶۱، ۱۷۶، ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۸۰، ۱۸۶، ۱۸۷،
 ۱۸۹، ۱۹۲، ۱۹۴، ۱۹۵، ۲۰۲، ۲۰۵، ۲۰۶،
 ۲۰۷، ۲۰۹، ۲۱۵، ۲۱۷

۱۲۴، ۱۲۵، ۱۲۸، ۱۳۰، ۱۳۶، ۱۵۶، ۱۶۱،
۱۶۵، ۱۷۲، ۲۰۰، ۲۱۱، ۲۱۲، ۲۱۵
دوسلق [دوسلک]: ۱۴۲
دوکوهه: ۴۸
دویرج، منطقه: ۴۳، ۴۴، ۵۲، ۸۳، ۱۰۱،
۱۴۴، ۱۴۵، ۱۵۴، ۱۶۲، ۱۶۹، ۱۷۲، ۱۷۳،
۱۷۴، ۱۷۷، ۱۹۰، ۱۹۷

ذ

ذاکری: سید ابوتراب، تیمسار: ۱۹، ۲۱،
۴۴

ر

رشیدیه، منطقه: ۹۸، ۹۹، ۱۰۰، ۱۲۹،
۱۴۳، ۱۴۴، ۱۴۵، ۱۴۷، ۱۵۴، ۱۶۲، ۱۶۸
رضویه، منطقه: ۱۷۲

ژ

ژاندارمری خوزستان: ۱۱۳، ۱۲۵،
۱۲۹، ۱۵۴، ۱۶۲، ۱۹۱
ژاندارمری کرمانشاه: ۱۱۴، ۱۱۵،
۱۱۹، ۱۲۱، ۱۲۵

خسروآباد، منطقه: ۸۰، ۱۰۸، ۱۵۳،
۱۸۵، ۱۸۸، ۱۹۰، ۱۹۲، ۱۹۷، ۲۱۱، ۲۱۳
خلیج فارس: ۶۳، ۶۴، ۶۵، ۶۸، ۷۰، ۷۱،
۷۴، ۷۷

خورموسی: منطقه، ۱۹۶
خوزستان، شهر: ۲۲، ۲۵، ۲۶، ۲۹، ۳۱،
۳۳، ۳۴، ۳۶، ۳۸، ۳۹، ۴۰، ۴۱، ۴۲، ۴۳، ۴۹،
۶۷، ۶۸، ۷۶، ۷۷، ۷۸، ۷۹، ۸۲، ۸۳، ۸۴، ۸۹،
۹۰، ۹۲، ۹۳، ۹۴، ۹۵، ۹۷، ۹۸، ۱۰۰، ۱۰۳،
۱۱۳، ۱۲۰، ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۲۷، ۱۲۹، ۱۳۴،
۱۳۵، ۱۴۱، ۱۴۲، ۱۴۵، ۱۵۴، ۱۵۷، ۱۶۱،
۱۶۲، ۱۷۳، ۱۸۱، ۱۸۲، ۱۸۴، ۱۹۱، ۲۰۱،
۲۱۳

د

دزفول، شهر: ۲۱، ۴۸، ۵۳، ۶۷، ۷۸، ۸۷،
۹۹، ۱۰۰، ۱۰۱، ۱۲۷، ۱۳۱، ۱۳۲، ۱۳۳،
۱۳۴، ۱۳۷، ۱۳۸، ۱۳۹، ۱۴۲، ۱۴۶، ۱۵۱،
۱۵۶، ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۷۲، ۱۸۱، ۱۸۴، ۱۸۶،
۲۰۱، ۲۰۸، ۲۰۹، ۲۱۰، ۲۱۳
دهلاویه: ۵۰
دهلران، منطقه: ۲۹، ۴۴، ۶۷، ۷۰، ۷۷،
۷۸، ۷۹، ۸۶، ۹۲، ۹۳، ۹۶، ۹۷، ۹۸، ۱۰۱،
۱۱۰، ۱۱۱، ۱۱۴، ۱۱۵، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۱،

شیراز: ۴۷، ۸۱، ۸۲، ۱۶۲

ص

صالح آباد، منطقه: ۸۰، ۸۴
 صفریه، منطقه: ۳۳، ۵۲، ۹۳، ۹۹، ۱۰۰،
 ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۴۵، ۱۴۷، ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۴،
 ۱۵۵، ۱۶۸، ۱۶۹

ط

طاووسیه، منطقه: ۱۰۰، ۱۴۳، ۱۴۴،
 ۱۴۵، ۱۴۷، ۱۵۰، ۱۵۴، ۱۵۵
 طلایه، منطقه: ۷۹، ۸۷، ۹۳، ۹۶، ۹۷،
 ۹۸، ۱۰۰، ۱۰۷، ۱۱۳، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۲۹،
 ۱۵۷، ۱۶۰، ۱۶۵، ۱۷۷، ۲۰۰، ۲۰۴، ۲۰۸

ظ

ظهير نژاد، سرتیپ: ۸۵، ۸۸، ۱۱۰،
 ۱۱۵، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۳، ۱۴۸، ۱۵۶، ۱۶۰،
 ۱۶۱، ۱۶۳، ۱۷۲، ۱۷۵، ۱۷۷، ۱۸۰، ۱۸۲،
 ۱۸۴، ۱۸۶، ۱۸۷، ۱۸۸، ۱۸۹، ۱۹۰، ۱۹۴،
 ۲۰۵، ۲۰۶

ع

علی غربی، منطقه: ۱۰۱، ۱۰۳
 علی گره زد، منطقه: ۸۰، ۸۱

س

ستاد مشترک: ۲۵، ۳۸، ۴۰، ۵۸، ۷۷،
 ۷۸، ۷۹، ۸۱، ۸۲، ۸۳، ۸۴، ۸۵، ۸۸، ۸۹، ۹۰،
 ۹۳، ۹۴، ۹۵، ۹۶، ۹۷، ۹۸، ۹۹، ۱۰۱، ۱۰۲،
 ۱۱۶، ۱۲۷، ۱۳۵، ۱۹۶
 سمیده، دشتهای: ۳۱، ۳۷، ۴۴، ۴۷، ۸۳،
 ۸۹، ۹۹، ۱۰۰، ۱۲۵، ۱۴۹، ۱۵۹
 سه راهی حمید: ۸۰
 سه گلول، منطقه: ۱۷۲
 سوبله، منطقه: ۵۲، ۵۲، ۹۱، ۹۹، ۱۰۰، ۱۱۳،
 ۱۴۳، ۱۴۶، ۱۴۷، ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۴، ۱۶۲،
 ۱۷۳، ۱۸۳، ۱۹۷، ۲۰۶، ۲۰۹، ۲۱۲
 سوسنگرد، شهر: ۲۶، ۲۹، ۵۰، ۵۲، ۵۳،
 ۷۸، ۱۰۳، ۱۲۲، ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۵۴، ۱۵۵،
 ۱۶۰، ۱۶۷، ۱۷۳، ۱۹۱، ۱۹۹، ۲۱۱، ۲۰۰
 سومار، منطقه: ۸۶، ۹۱، ۱۸۵، ۱۹۹،
 ۲۰۲

ش

شهرانی: ۳۱
 شلمچه: ۴۹، ۷۸، ۸۰، ۸۸، ۹۲، ۹۳، ۹۶،
 ۹۸، ۱۲۰، ۱۲۷، ۱۳۴، ۱۳۵، ۱۴۱، ۲۰۰،
 ۲۰۲
 شوش، شهر: ۴۴، ۱۰۰، ۱۶۹
 شیخ سان، تنگ: ۱۹۹

۱۱۰، ۱۱۴، ۱۱۸، ۱۲۰، ۱۲۲، ۱۲۴، ۱۲۶،
۱۲۷، ۱۲۸، ۱۳۵، ۱۴۲، ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۴۵،
۱۴۸، ۱۵۴، ۱۵۵، ۱۵۷، ۱۶۳، ۱۶۵، ۱۶۶،
۱۶۹، ۱۷۴، ۱۷۸، ۱۸۲، ۱۸۵، ۱۸۶، ۱۸۷،
۱۸۸، ۱۹۱، ۱۹۲، ۱۹۳، ۱۹۴، ۱۹۵، ۱۹۸،
۱۹۹، ۲۰۷، ۲۱۴، ۲۱۶

ق

قرار داد ۱۹۵۷ الجزایر: ۶۴، ۷۵، ۱۰۱،
۱۵۷، ۱۰۲
قرار داد ۱۹۷۵ الجزایر: ۶۸
قصیه: ۴۲، ۱۹۶
قلعه آویزان، منطقه: ۳۱

ک

کاملان، حجة الاسلام، رئیس عقیدتی
منطقه خوزستان: ۲۵، ۳۶، ۴۱، ۴۲
کرخه، رودخانه، منطقه: ۴۷، ۴۸، ۵۰، ۵۱،
۵۲، ۴۷، ۴۸، ۵۱، ۵۳، ۷۶، ۸۲، ۱۰۳
کردستان، استان: ۲۶، ۲۹، ۳۰، ۳۶، ۶۵، ۷۳،
۷۴، ۷۵، ۹۵، ۱۲۷
کرمانشاه، شهر: ۱۱۴، ۱۱۵، ۱۱۹،
۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۷۱، ۱۹۱، ۲۰۹
کلدل، معبر: ۱۶۱، ۱۶۵
کوت، شهر: ۱۰۳، ۱۰۹، ۱۹۵، ۲۱۴

عماره، شهر: ۹۹، ۱۰۱، ۱۰۳، ۱۲۷،
۱۳۴، ۱۴۲، ۱۸۶، ۱۹۵، ۲۰۲، ۲۱۴
عین مصور، معبر: ۱۵۳، ۱۶۱، ۱۶۵
عین خوش، دشت: ۳۷، ۴۳، ۴۴، ۴۵،
۴۶، ۴۷، ۴۹، ۷۰، ۷۸، ۷۹، ۸۰، ۸۱، ۹۲، ۹۵،
۹۷، ۹۹، ۱۰۰، ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۹، ۱۱۱،
۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۲۸، ۱۸۴

غ

غرضی، استاندار خوزستان: ۲۵، ۳۳، ۳۴،
۳۵، ۳۶، ۴۱، ۴۲

ف

فاو، شبه جزیره: ۸۰، ۹۸، ۱۰۱، ۱۰۳،
۱۱۷، ۱۲۵، ۱۶۸، ۱۸۳، ۱۹۲، ۱۹۳، ۲۰۲،
۲۱۱
فرودگاه امیدیه: ۲۰۸، ۲۰۹
فرودگاه پادگان اهواز: ۱۵۳، ۲۱۵
فکه: ۳۷، ۴۳، ۴۷، ۴۹، ۶۷، ۷۰، ۸۳،
۹۲، ۹۳، ۹۸، ۹۹، ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۲۷، ۱۳۴،
۱۴۳، ۱۴۷، ۱۵۴، ۱۵۵، ۱۶۲، ۱۶۶، ۱۷۰،
۱۷۳، ۱۷۴، ۱۸۶، ۱۸۷، ۱۹۰، ۱۹۱، ۱۹۷،
۱۹۹، ۲۰۰، ۲۰۲، ۲۰۳، ۲۱۱
فلاحی، ولی الله، سرتیپ: ۲۲، ۲۵، ۳۶،
۳۹، ۴۰، ۴۴، ۴۵، ۴۶، ۷۷، ۸۸، ۹۶، ۱۰۹

۱۷۶، ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۱، ۱۸۳،
 ۱۸۵، ۱۸۶، ۱۸۷، ۱۸۸، ۱۸۹، ۱۹۰، ۱۹۲،
 ۱۹۴، ۱۹۶، ۱۹۷، ۱۹۸، ۲۰۰، ۲۰۱، ۲۰۳،
 ۲۰۴، ۲۰۶، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۰۹، ۲۱۰، ۲۱۱،
 ۲۱۲، ۲۱۳، ۲۱۴، ۲۱۵، ۲۱۷،
 لشکر ۸۱ کرمانشاه: ۸۴، ۸۶، ۸۷، ۹۱،
 ۱۲۰، ۱۳۵، ۱۴۱، ۱۶۱، ۲۰۹

م

محور بستان - الله اکبر: ۵۲
 محور بستان - سوسنگرد: ۵۲، ۱۸۳
 محور تنومه - کوشک: ۱۸۶
 محور حلفانیه - الله اکبر: ۱۸۶
 محور کوشک - طلایه: ۵۱
 مرکز زرهی شیراز: ۳۷، ۱۵۲
 ملک نژاد، سرهنگ: ۳۹، ۹۱، ۱۰۷،
 ۱۰۸، ۱۱۲، ۱۱۳، ۱۱۵، ۱۱۶، ۱۱۷، ۱۱۸،
 ۱۲۱، ۱۲۳، ۱۲۵، ۱۳۰، ۱۳۳، ۱۳۴، ۱۳۵،
 ۱۳۹، ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۴۶، ۱۴۷، ۱۴۹، ۱۵۰،
 ۱۵۱، ۱۵۳، ۱۵۴، ۱۵۷، ۱۵۸، ۱۶۲، ۱۶۴،
 ۱۶۶، ۱۶۷، ۱۶۸، ۱۷۰، ۱۷۱، ۱۷۴، ۱۷۶،
 ۱۷۷، ۱۷۸، ۱۷۹، ۱۸۰، ۱۸۳، ۱۸۴، ۱۸۷،
 ۱۸۹، ۱۹۰، ۱۹۷، ۱۹۸، ۲۰۰، ۲۰۱، ۲۰۴،
 ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۱۰، ۲۱۳، ۲۱۴، ۲۱۵، ۲۱۷،
 مندلی، منطقه: ۱۰۱، ۱۷۴، ۲۰۲

کوشک، منطقه: ۳۴، ۳۸، ۷۸، ۷۹، ۸۰،
 ۸۷، ۹۳، ۹۶، ۹۸، ۱۰۲، ۱۰۷، ۱۰۹، ۱۲۹، ۱۳۳،
 ۱۳۵، ۱۵۷، ۱۶۵، ۲۰۰، ۲۰۲، ۲۰۴، ۲۰۸،
 ۲۱۳

گ

گروه اطلاعات منطقه خوزستان: ۲۲
 گیجه کانی، تنگ: ۱۹۹
 گیلان غرب، منطقه: ۱۸۵

ل

لشکر ۲ پیاده مرکزی: ۷۳، ۱۱۲، ۱۳۷،
 ۱۳۸
 لشکر ۹۲ اهواز: ۴۰
 لشکر ۹۲ زرهی: ۳۷، ۴۹، ۵۰، ۶۷، ۷۶،
 ۷۷، ۷۸، ۸۰، ۸۱، ۸۲، ۸۳، ۸۴، ۸۵، ۸۶، ۸۸،
 ۸۹، ۹۰، ۹۱، ۹۲، ۹۳، ۹۴، ۹۶، ۹۷، ۹۸، ۹۹،
 ۱۰۰، ۱۰۱، ۱۰۳، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۱۰،
 ۱۱۲، ۱۱۳، ۱۱۵، ۱۱۶، ۱۱۷، ۱۱۸، ۱۱۹،
 ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۲۶، ۱۲۷،
 ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۳۲، ۱۳۳، ۱۳۴،
 ۱۳۵، ۱۳۶، ۱۳۷، ۱۳۹، ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۴۳،
 ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۴۷، ۱۴۸، ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۱،
 ۱۵۲، ۱۵۴، ۱۵۵، ۱۵۶، ۱۵۷، ۱۵۸، ۱۵۹،
 ۱۶۰، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۳، ۱۶۴، ۱۶۵، ۱۶۶،
 ۱۶۷، ۱۶۸، ۱۷۰، ۱۷۱، ۱۷۲، ۱۷۴، ۱۷۵،

ه

هاشمی‌روان، سرهنگ: ۱۲۷، ۱۳۵،

۱۹۴

هفتگل: منطقه، ۸۳

و

ورشوساز، سرهنگ: ۱۳۸

وزارت امور خارجه: ۲۳، ۲۴، ۸۶

مهران، منطقه: ۴۰، ۶۷، ۸۰، ۸۳، ۸۴

۸۵، ۸۶، ۸۷، ۸۹، ۹۱، ۹۶، ۱۰۰، ۱۲۰، ۱۵۷،

۱۶۳، ۱۶۶، ۲۰۲

موسیان، منطقه: ۴۲، ۷۰، ۷۹، ۸۵، ۸۹

۹۲، ۹۶، ۹۷، ۱۰۰، ۱۰۱، ۱۰۹، ۱۱۰، ۱۱۸،

۱۲۶، ۱۶۳، ۱۶۴، ۱۷۱

ن

نادری، پاسگاه: ۴۷، ۴۸

ناوچه مهران: ۱۹۶

نهیضت فلسطین: ۲۶

نیزار، منطقه: ۱۶۵، ۱۷۲

Jebhe Jonub Dar Shahrivare 59

Asnad Va Madarek

ob Hosseini Sarhang Zerehi Setad Seyyed Yagho
Sartip2 Setad Seyyed Torab Zakeri

**War Cognizance Committee Of
Martyr Lieutenant General Ali Sayyad
Shirazi**

پیامها و دستورات / ۲۴۹

First Published 2007 ,Tehran

In The Name Of GOD

مناطق مرزی خوزستان

منطقه عملیاتی خوزستان

/

وضعیت طرح کلی عراق در تهاجم به ایران

